ɡ̃ exaudi me ℣ mea . faciē tuā
p cor meū exquisiuit te facies
as faciē tuā ame . ne declines in
uo tuo ℣ autē assūpsit me
ms esto ne derelinquas me . neq;
as me ds̄ salutaris ms̄ ℣ me . dn̄s
ms̄ æ mat̄ mea dereliquerunt
nç̄ m dn̄e in uia tua . æ dirige
semita recta propt̄ inimicos meos
deris me in animas tribulantiū
insurrexer̄ in me testes iniqui . æ
est iniquitas sibi ℣ æ sustine dn̄m
dere bona dn̄i . in terra uiuentiū
dn̄m uiriliter age . æ cōfortet̄ cor tuū
p̄ nostrū . æ p̄cūis inimici aduersi omiū ds̄ ut in domus
tre dumores . meremū uultu tuū spūtal . ōtēplatione

EXPOSITIO TITVLI.

ribuendus . i . xp̄o . r bene ponit ipsi dd̄ . q̄si dicat . n dd̄
mēbra sua . sed ipsi . i . dd̄ in p̄p̄a p̄sona agenta . r orat
do meritū . i . bonā intentionē suā ut ds̄ exaudiat eū
ssurrectione . age eū cessiue de retributione inī
uentū atq; fuge . saluē . r sine pq̄ as orat .

dn̄e clamabo . ds̄ ms̄ ne sileas ame
ndo taceas ame . æ assimilabor
descendentib; in lacū ℣ scm̄ tuum
dn̄e uocē deprecationis meæ dū oro
dū extollo manus meas ad templū
l̄ tradas me cū peccatoribus . æ
gantib; iniquitatē ne p̄das me
junt̄ pacē cū proximo suo . mala
in cordib; eoꝝ ℣ adinuentionū ipsoꝝ
scdm opera ipsoꝝ . æ scdm nequitiā

Ex
Biblioth. Regia
Berolinensi.

A 3144

acc. 1887. 24.

Hondeloes

Ms. Germ. qu. 1087

Dit is van onser vrouwē woe si got macten van anbeghin der werlt.

Planta[ui]t aū de[n] paradijsū. De se waerde leest in dē vrsten boe ke der heliger scrifte. eū sprac her moyses. God heeft geplāt een paradys van beghīne der werlt. eū heeft daer in gesat enen mensche den hi sunderlīge gescapen heeft. Dese waer de sijn wael te merken an die salige Maria die dat waer paradys was des oūsten gades Si[n]t merct die dingen an den vrsten wa den daer hi sprac. Got. Wy hoeren dicke ga de noemen eū hoeren veel van hem seggen maer wat god sy des en weten wy niet. Got heeft drie bedūdīge. Die bernende god. die crachtige god. die verlichtende god. Wāneer is hi die bernende god. als hi in des men schē herte comt. eū die mensche hem selue beghint te kēne. Eū die ingē gheest berispt die beschedenlic. en trouwē soe is die bernē de gheest in den herten. Dauid sp̄. Hi badt gade dat hi om berichte. eū hem weer die bernende god. hi sprac. Here bericht my vandē liden. die niet recht en sijn dat sijn sunden sprect die gelose. Si[n]t sprect die pphete eū bidt dat hi oen bericht van sunden. recht of hi spreke. Here sijt in my die bernende god. eū

Ex
Biblioth. Regia
Berolinensi.

bericht my dat ic met en ſundige. Eñ gif my te kẽnen den wech der heiliger lude. Aldus ſal die menſche hẽ ſelue voer leggen eñ beſien mit ynngen ogen. alſo ſpꝛeckt ſinte Auguſtinus. Die menſche die den gheeſt der berichtinge kẽ nen wil. die moet hem in hem ſelues trecke eñ hem ſtreyden van werliken dingen. wãt die inerſte dingen en mach men niet behol den mitten vyterſten. eñ daer om ſal die mẽ ſche van vyterſten dingen af trecke eñ den gheeſt der berichtinge op doen. Hoe wort hẽ god die bernende god. eñ toent hem dẽ wech der heiliger lude. dats die wech der doechdẽ des heiligen leuens. eñ ſoe ſcheit hem dan die menſche van dẽ ludẽ die met heilich en ſyn. Alſoe ſp die heilige gheeſt in den loff boeck O ſchoenſte alre wyuẽ bekẽne dyn werdicht eñ keer van den wege des vees. O ziel bekẽt uwe ſchoenht eñ weerdicht eñ gaet met na den wech des vies. die wech des vies is die wech der quader werlt. wãt die menſche werlt leuen is met menſchelic her is vielic Nv maent die heilige gheeſt die ziel. dat ſi oer ſeluen trecke. eñ oer ſelue kẽne eñ hoer kere van den wege der ſunden. O ſp hi ſchoẽ ſte alre wyuẽ keer di van den wege der beeſ telicht der werlt i die doechdẽ eñ treck di in dy ſeluen eñ ſoe machſtu verſtaẽ hoe ſuet

dat ouste goet is. Alsoe sprac een heilich man.
Ten si dat die menschē in sich selue trecke eñ
hem selue dicke voer legge. Hoe en can hi niet
verstaen die suetichē der ouersten doecht. ende
daer om sal die menschē hem selue voerleggē
eñ besien des gheests berispige. eñ wat an
hem si te beteren. Hoe is die berouende godē
den gheest. ¶ Dat ander is dat onse hē is
een mechtich god. eñ wāneer dat hi den mē
schē sterket in goedē werkē. Dauid sp̄. Ay heer
gy sijt myn god die mechtige god. wat macht
mogen wy hebbē. wat doecht mogen wy wir
ken sond' gades cracht. suet. myer al goet dat
wy doen of denckē dat comt al van sijnre cr
acht. wāt hi is al onse cracht. ¶ Dat derde is
dat onse hē heit die verlichtende got. dan is
hi die verlichtende god. als hi den menschē
gheeft te bekēnen die gotlike waerht. dauid
sp̄. hi bid onsen heer dat hi si in hem die verlich
tende god. O sp̄ hi seynt my dyn licht eñ ver
licht my. dat ic bekēnen mōge die waerht. Al
soe sullen wy biddē onsen hē. Die waerht sullē
wy leren kēnen daer an. dat hi sijn waerde wye
en valscheyt. Eñ wāt hi dan die waerht is
Hoe en sullen wy nūmer des getwuelē. hi en
geue ons hemelrijc eñ hē selue te loen. en trou
wē als ons die arbeyt swaer is. eñ ons des
leuens vōrt. Hoe sullen wy denckē an dat
loen. eñ sullen bekēnen die godlike waerheit

an synen gelaefften. Hoe wort dan die menschē
oefende na der bekēnisse goed'werkē. ēn dan is
onse hē die verlichtende god. ēn die troestende
god. ēn als hi mit synre genaden den menschē
verlicht. ēn die ziel drachtich maect van allē
doechden. Hier merct voert. tander woert
nā outē sp̄. God heeft geplant een paradijs. paradys
sp̄ een boengarde der genuechten. Dat woēt
suldi verstaen an die salige maria. die onse
hē heeft geplant voer den beghinne der werlt
Si is geheiten een boengarde alre genuech
ten. Want hoer begheerdē die vader van hē
melryc. syn lieue zoen ihs̄ rp̄s. ēn die heilige
gheest die engele die menschen ēn al dat ye
beschreidenlyc van. die boese gheest en begheer
der met. Want hi niet goedes en begheert.
Hier spruct hi dat se god gemaect heeft vā
beghin der werlt ēn socht se van dē irsten
menschē adam. tot ioachim hoerē vader. ēn
daer vant hi die zuete maria. die hi mēnich
hondert iaer gesocht hadde. Eer god ye men
schē geschoep soe had hi marie leuē ordenert.
ēn had se verraē tot eenre moed. Ysaias had
lange te voerē gesprakē. Een roede sal wt gaē
daer by is te merkē dat si vyt den wege ge
gaen is. die al oer voer vaders ghingen. dese wech
is die doechtlike wech der cuysheit. ēn des
magedoms die nye voer oer geholdē en wt.
Dat was die wech der oetmoedicht. der ver-

duldicht. der mildicht. der sachtmoedicht. eñ d'
gotliker myñen. Want si was alre doecht eñ
salicht vermult. eñ mitten heiligē ghees. de-
sen weech gynck die salige maria. Het weer
een herde wonderlihen dinck. dat men op
enen doern plantede edel eñ suete vruchte.
Hoch wonderluk wart die edel maria ghe
plant van den doernē. Wāt si was die lelye
die onder dē doernē wart geplant. Welc is
die vrucht die op desen tuich wies. Dat was
die lelye hoer lieue soen ihs xps was die leuē
de vrucht die op marie den edelē tuich wies
dits dat tuich dat op den doern wies. Got
heeft geplant een paradijs der lusticheit. In
dien paradise waren drie dingē. Die herde
wael betekent sijn ander lieuer marie die
gades paradijs was. ¶. Een urste was dat
paradijs altoes bloyende. Eñ nut lucht bevaē
eñ was altoes in vredē. Die drie dingē warē
oec an onser vrouwē. Wāt si was altoes bloy
ende van doechdē. eñ recht gelyt als dat pa
radijs geziert was mit bloemē eñ mit gva
se. eñ mit edelē smake. Alsoe was maria hte
luf eñ ziel geziert eñ gebloyt mit doechtlikē
werken. mit reynre begheertē. mit edelen
wille. aldus was dit edel paradijs gebloyt
tallē tydē. eñ dese bloemē en ~~vallen~~ valuen
met an der edelre marie. Wāt si was doer
vlatē mit den heiligē gheest. alsoe leest mē

mden loſ boeck. ¶ Staut op naerdē wynt eñ cō
oeſten wynt. eñ doer waye mynen boemgart
ſoe werden vlopende mijn potmē. Waer is die
menſche die ſpzeckē dar. dat oen die naerden
wynt nye en beweyedē. dan maria alleen.
die een leuende paradijs was. Want die hei
ligt gheeſt had ſe al doer wayet. eñ daer aff
wozdē oer potmē vlopende. dat warē oer doe
geden ¶ By den noerdē wynt ſijn betepkēt
ſunden. ¶ Hy woent got in die ziel eñ ſpē. Staet
op noerden wynt eñ vlie. daer mede maent
ſi god dat ſi die ſundē verdzijue. eñ hoer rey
nige van alre nederhᵗ. als nv die ziel gerey
nicht is. eñ die ſundē verdzeuē ſijn. ¶ Doe cōt
dan die oeſten wynt eñ doer wayt ſe. die oeſ
ten wynt dats die heiligte gheeſt. die comt
dan mit ſijnre genaden eñ doer vliet ſe. ſoe
werden dan vlopende al oer doechdē. ende
wozt dan begherende. eñ oefende alle goedᵉ
werke. ¶ Dat ander was dat et paradijs
altoes verlicht was. gelijker wijs was die
reyn maria altoes verlicht mitter godliker
waerhᵗ. wāt dat leuende licht was beſlatē
in hoer cuyſche licham. Oer was ſi mit doe
gentlikē werkē van butē verlicht. wāt oer
lieue zoen diet ewige licht was. had ſe ver
licht binnen eñ buten mit alre felichᵗ. god
was mit oer. boué hoer. onder eñ om hoer.
eñ daer om was ſi mit recht verlicht mittē

gewarē lucht · eñ mit doechtlikē leuen · Aldus
ſullē wy ons verlichtē mit doechdē eñ mit rey
nicht beyde bīnen eñ buten · alſoe dat oen elc
menſche an den anderē verlichten ſal mit li
uen doechdē · eñ als wy aldā leuē · ſoe is god
mit ons eñ verlicht al onſe werke · eñ dan ſij
wy gelyct dē paradiſe dat altoes vlicht is ¶ Dat
derde dat indē paradiſe was · dat was vrede
gelyker wys was die ſuete maria een leuen
de paradys · want ſi was altyt in vredē · wāt
ſy had den eveliken vrede om vangē · eñ gaf en
ons · dien vrede bracht ons die ſuete maria ·
eñ mitten vrede wart ſi gevredet · alſoe dat ſi
gheen onvrede en had · weder an herte · noch an
lcham · want ſi was gevredet mit allen dingē
eñ was volcomē in allen doechdē · ſoe dat ſi vā
gheuē dingē onvrede en had · alda ſullē wy vre
de makē · in allen dingē ¶ Een irſtē mit gra
de eñ ſullen wi mit hem vrede hebben · ſoe ſullē
wy leren ſynē wil te kēnen eñ die bekēniſſe al
ſoe volgē · dat wi en vermullē mit goedē werkē
Daer na ſullē wy ons ſeluen vredē · eñ dat le
ger al daer an · dat wy ſundē eñ ondoechder
haten · ſniet allē doer ſtade eñ dat wy theuel
tyt daer mede vlieſen · aber wy ſullen ſe haten
om dat ſi quaet ſyn · eñ onſchoen ¶ Tander
dat wi goede werke doen eñ gade mynen · dat
en ſullen wy met alleen doen om dat wy der
hemelryc mede wīnen · mer dat ſe goet eñ

doechtlic syn· al en solden wy der nūmer loen af
ontfangen· Doe sullen wy se doch uyt̄ē om
oer goecht· beholdē wy dese tuc soe hebbē wy
vrede mit ons selues· en̄ als wy desen vrede hol
den· soe si wy gelyc dē paradise· en̄ soe is on
se ziel een lustelic boemgaert ons herē· ¶· Nv
merct dat hi spruct· God heeft geplant een pa
radys van genuechtē· mit beghin der werlt·
En̄ in dat paradys enen menschē· en̄ dē mē
schē heeft hi geschapē sunderlīge· Want hi got
en̄ menschē is· ¶ v suldi voert sunderlin
ge vier sakē merken· daer god menschē om
wart· ¶ mit erst dat hi ons gelyke worde en̄
wy delachtich synre godhē mit hem worden
Want an onser menscht wart hi onser deel
achtich en̄ wy syns· en̄ dat is ons die meeste
vroude die wy in hemelryc mochtē wynen
dat wy gode gelyc syn an gotliker naturē
Daer af spruct sinte bernart· Hets een dinc
dat wael een soetichē is en̄ lustelike vroude·
dat men den genen sal sien menschē· die dē
menschē gemact heeft· die vader was ende
hē· is wordē geselle en̄ knechtē ¶ at and
dat hi geselscop mit ons wolde hebbē· Ende
et spreken die uytsterē en̄ die heiligē· dat
die menschē daer af sunderlīge syn te be
rispen· die hē gheen by sunderlīge makē· die
in gheestelikē leuē syn· alsoe dat sy gheen yet
sunderlīges doē of sunderlīges hebbē· wāt

onsē hē en is geen dienst soe lief als die gemeyn
dienst. Dat derde is daer got menschē ons
wart. dat hi onse wondē heildē. want soe seer
was die menschē gewont dat die menschē en
cost niet wiel gedoen. dat hi voer gads doet te
hemelrijc comen mochte. mer mit synē won
den heildē hi onse woudē. Als sūte augustijn
spraec. Wy hē die oūste oerconde dat gy ye getoēt
an der mynē. dat was dat gy suven eenbarē
soē hm̄ xpm̄ ter doet gaeft. om dat hi onse
wondē heildē mit synen wondē. Die vier
de sake daer got menschē om worde was dat
was dat hi synē vader tontfermicht diwon
ge oū dē menschē. want hi maent eē bid sy
nen vad' dagelix voer synē den sunder. Ersp
sūte augustijn. dat hi syn wondē toent synē
vader. eē bid hem dat hi ontferme oū dē sun
dere. Sxv geue ons got dese my. sakē mittē
anderē alsoe te holdē. dattet syn eer eē onse sa
lichēsi. Amen. Dit is een seer merkelic ende
leerlic Sermōē van dē gradē op te clymen

Videntibz illis eleuat. Dese waerde
beschrijft sūte lucas in actibz apos
tolz. van ons herē op vart. eē spruc
also. doe onse heer te hemel varē wolde. doe
ghinc hi mit synen iongeren op enē hogē ber
gē monte olyuete. eē voer te hemel. dat syt al
sagen. eē quam een witte wolke eē ontfienc
oen eē sakē mit oerē ogen dat hi eerlic te he

mel voer eñ ſagen na hem · ſ:u merct dat hi ver
re van ons gevaren is · eñ daer om moeten wy
daer eñ vaſt ogen hebben · willen wy na hem
ſien · want die verre een dinc wil ſien behoeft
wael claer ogen · gelijk' wijs behoeuē wy wael
claer ogen willen wy gode ſien die ſoe veer
van ons gevaren is · in vremden lande · Dit
claer oge daer wy gode mede ſien ſullen · dats
kerſten gelouc · die elc menſche is ſchuldich te
hebben · Wy ſullen al gelouē an enē got · eñ
een toecomende leuen na deſe leuen · enter
in ewiger pinē · of in ewiger glorie · eñ vroudē
elc man na ſinen werke · daer af ſprect ſūte
paulus die kerſten gelouc is een bant der dī
gē die wy gedencke ſullen · dats onſe hc · mā
hi wil ſelver onſe loen ſijn · Dat ander oge
daer wy mede ſien ſullen na gode · dats een
op gericht oge · want hi is hoge bouē ons
eñ daer om moetē wy een op ghericht oge
hebbē · willen wy oen ſien · by deſen oge verſta
wy dat herte · want in deſen lijuen mach nyc
mant gode ſien dan mitte herten · Eñ daer
om ſullē wy hebbē een op gericht herte · wāt got
bouen hem hoge is · eñ moet onſe herte hoge op
gericht ſijn willen wi gode ſien · Die ꝓpheet ſp ·
Die menſche ſal ſijn herte verhogē · ſoe wort
got vhoeget · ſ:u is god alſoe hoge dat hoe hoge
die menſche ſijn herte verhoeget · ſoe is got doch
hoger · eñ ſoe die menſche hoger climt mit ſijnē

herten·soe god noch hoger is·hi neyge dyn hoge
hemele cñ com neder· Doe hi soe hoge op clam·
cñ sijn herte verhoegede·op dat got verhoget
woerde·Doe wart hi bekennende dat got soe hoge
is datter nyemant begripen en mach·cñ daer
om sp hi·hi neyge dy her neder dat wi di begri
pen mogen·recht oft hi sprake·hi du biste soe ho
ge dat nyemant tot di comen en mach· Want
engel cñ heiligē mogen dyn hoecht niet begri
pen· Want soe die menschē hoger clymt· Hoe
got hoger bouē oen is·cñ daer om sprac hi· Hier
neyge Dyn grott macht her neder dat wi di
begripē mogen·Dits een wonderlike bede·dat
hi onsen hē bidt·Dat hi sijn macht cñ sijn macht
hoecheit neyge·Daer om dat wy oen begripen
mogen·hi neyget hem alsoe dat hi sijn gewalt
toent daer an dat hem clein cñ groet mart tot
elken dinge·m alsoe voel als sijns elc begripē
mach·cñ daer af sprect siīte paul·god is alle
ding m allen dingē· Recht of hi sprake· God
geuet sich mit sijnē gewalt tallen dingen· Wāt
hi is al dinck·soe is hi oec m allen dingē·hi toe
net hem dat hi hē telken menschē·also voel als hi
sijns begripē mach·die menschē die een wijt her
te heeft·die voeget hi hē alsoe dat hi sijn herte
vinult·die oec een engt hert heeft·den voecht
hi hem ī der maten cñ alsoe dat hijt vermulle·
cñ daer mede en vliest hi sijn gewolt met·hi
toent hē dat hi soe hoge is·dat en nyemant be

grijpen en mach. Want soe hoge die menschē sijn
herte vlhoeget. soe is got nochtant voel hogerē
daer om heeft got der zielen drie lederen gema
ket. die se op clymmen sal. op dat se god begripe
die daer woent in die hoechste. De erste leder
is creatuer. an die sulde drie sporten merken
die gy op clymmen sult te gade. dierste is sterc
hemel heit der creatueren. als die sōne die maen. eñ
ander creatueren. die alsoe sterck sijn. dat se nye
mant breke en can. daer an sulde sijn gewolt
beheēnen. Alsoe leest men van dē wisen die be
heēnen an dē creatuerē dat een god weer. die al
re druck stepper weer. eñ alsoe geweldich datte
nyemant en mocht wederstaen. eñ bewisēden
dat daer by dat dat hemelrijc eñ sulc ander cr
eatueren nyemant breken en mach. eñ sēden
dat die menschē die edelste creatuer is. die on
der den hemel is. eñ ten is doch gheen menschē
soe geweldich dat hi den hemel breke of uyn
ren mochte. eñ daer mede gauen si ons oerson
de dat een geweldich god weer. die alle dinc
geschapen hadde. eñ sprekē alsoe. wat die men
schē met makē en mach. des en mach hi met
breken. eñ wat hi maket dat brect hi wael. eñ
daer om spreet hi. sint nyemant soe geweldich en
is. die dē hemel breken mach. soe en is nyemāt
soe weldich die en makē moge. soe is oec god
geweldich bouē al dinc. den nyemant weder
staē en mach. ~~soe is dat mogelic dat nyn~~ Eñ

alſoe bekendē ſy ons herē macht an die crea
turē. Nv ſullen wy dat gewalt mit hē kēnen
eñ ſullen den oxber daer an nemē eñ ſullen
ons neygē onder hem. Want god ſoe geweldich
is dat en nyemant weder ſtaen en mach. Ho is
dat mogelic dat wi ons onder hē neygen. Eñ
daer af ſp̄ ſūte peter. Heue kunt gy ſult v ney
gen onder des grotē gades gewalt. Dat hi v be
hoede in dē leſtē dage. als hi beſien ſal v wer
ken. Die ander ſpoxte is die ſchoenheyt der
creaturen. Daer wy an ſullen merkē ſinn wyſ
heit dat hi al dinc alſoe oxdelic heeft geſcapē
eñ hi elken ſinn matt gegeuen heeft. Eñ daer
an ſullen wy efter onſen oxber nemen eñ tſal
ons duncken dat wy dom ſyn tegē die wyſheyt
gades. eñ daer an ſal die menſche bekēnen. ſoe
wat hi wyſheit of beſchedenheyt heeft. dat hi die
van der gotlicher wyſheit heeft. eñ niet van
hem ſeluen. Die derde ſpoxte van der leder
is oxberlicheyt van den creaturē. Daer an ſullē
wy merkē ſinn goetheyt. Daer af ſp̄ een heilich
man. Dat hi ſinn goetheyt gedeilt heeft mit allē
dingen. eñ mact al dinck goet eñ oxberlic. Nē
leeſt mit vrſte boeck. Doe god hemelryc eñ eertryck
ſcep doe beſach hyt al om eñ er beviel hē har
de wael. Nv ſpxict ſūte Auguſtinus. Hint ons
een ſoe goedē god geſcapē heeft. ſoe iſt recht
dat wy al goet ſinn. of hi ſprecke. God heeft ſoe
grote goetheit an hem. dat hi des hē niet

geweren en mocht hi en macte al dat goet dat hi ye geschep. eñ mitte dat hi elke gaf dat hi weer. soe gaf hi om oec dat hi goet weer. eñ daer om ist herde mogelic. sint ons een soe goe den god gemact heeft. eñ ons sijn goetheit gaf dat wi goet sijn. hier an sal die menschie oec sij oxber doen. alsoe dat hi alle creaturē sal voer goet holdē. eñ sal merkē dat alle dinc van ga de sijn. eñ dat se daer om goet eñ oxberlic sijn

Ore ander leder daer wy mede te gade clym men sullen dats die ziel. Dese leder is voel hoge dan dierste. eñ daer om spxac S. gregoxius. wie sal der zielē een leder makē daer si mede te ga de clymē. hi spxict dat hoer die ziel trecke in oer seluen. eñ vergete alre vytterster dingen eñ sal op clymē dierste spoxte. dats gedenckenisse dats een beeld alre dingen. eñ is gelyc enē saī nen of enē vate. daer mē craem of edel clemo dē in holt. gelyker wijs holt gedenckenisse veel de alre dingē die die menschie ye gesach. mit d' spoxten sal dan die ziel op clymen. eñ sal dan bekēnen dat si gade gelyc is daer an. aldus is onse heer een beelde eñ een spiegel al der gheēre die in hemelrijc sijn. alsoe is hi oec een beelde alre creaturen. Want hi heeft alle dinc alsoe geschapen eñ gebeelt in hem selue dat mē da' an bekēnen mach. In dier wijs is die ziel gade gelyc. in der beeldinge dat si mit gedencnisse beelde heeft alre dingē. des si nochtā met en is.

Die ander sporte van der ledʼ dats bekēnisse die verlicht die ziel in die gedenckenisse. eñ ghe uet der zielē te bekēnen dat si gade gelijc is an der edelre natuerē ¶ Te hant volget na der be kenisse die derde sporte dats myñe als gedenc kenisse dat veest hoer ontfaet. eñ bekēnisse daer nae bekent die edelheit der beelden. soe mynt se eñ heeft soe grote beelde die si in die gedenckenis se bekent dat si ghenis vyterē dinges eñ bedarf eñ heeft hoer alsoe heelich getragē in oer sel uen. dat si anders ghеen vroude en beghеert dan si in oer seluer eñ mit oer seluer heeft. eñ daer an is si gade gelijc. onse hē heeft alsoe gē te vroude eñ blijscap in hē seluē. dat hi tot synre blijscap en ghеen blijscop en derf dan synis selfs. god en bedorft des engels noch dʼ menschē. noch hemels noch eerden. noch en ge ens dinges dat hi ye geschop. want eer hi ye cre atuer schep soe was syn vroude als si hudē da ges is. gelijkʼ wijs is oer die ziel op ghеestelic te gade. dat si alsoe groete vroude heeft an oer seluer. dat si nyemants vroude en behoeft dan gadēs ¶ ese drie spyzē syn drie craeh tē der zielē. daer sy der heiliger drieuoldicht an gelijc is. eñ an desen driē craehtē mogen wy merken eñ lerē. hoe die soen van dē vadʼ is gebaren. na der godlijkē eñ hoe die heilige ghеest van hē verdē is geulatē ¶ Die urste craeht is gedencnisse. daer an merkē wy dē

vader· Want nut heiligē scrifft gheeft mē dē va
der die gewolt· den soen die wijsheit· eñ dē hei
ligen gheest die goetheyt· Nu suldi dit te recht
verstaen· gi sult dat weten dat men dē vader
dier om gewolt meten gheeft dat die soen
eñ die heilige geest vet der gewolt te mijne
hebbē· anen geeft oec den heiligen gheest dī
ōme die goetheyt met datter die vader eñ die soē
te mynn hebbē· het syn drie namē eñ een waer
achtich god· in enen gewolt in eenre wijsheyt
eñ in eenre goetheit· eñ in eenre gotheyt· aner
an den namē gheeft men den vader dat ge
wolt mit heiligē scrifft· Nu is by der gedenc
kenusse betrykent die vader· eñ die soen bi der
bekēnusse· eñ die heilige gheest by der mijnē·
eñ alsoe als gy merket dat bekenusse comt vñ
gedenckenusse· alsoe is die soen gebarē van dē
vader na der gotheit· als dese ziel dese leder
op clymet· eñ die drie spozten oñ stiget· gelyc
als v geseecht is· gedenckenusse· bekēnusse eñ
mynne· soe sal si op die derde leder clymen die
noch hoger is· dat syn doechdē· anit der leder
mach die ziel recht te gade comē· dese doechtē-
like leder heeft drie spozte- Die irste spozte is
geloue· die suet die irste waerheyt dats god· die
is die luchte waerheyt· als sūte Johan scrifft god
is die luchte eñ luchtende waerheyt die al die
gheē vlucht die van hē leren willē· eñ als die
ziel an gade sieket eñ bekent dat hi is die luch

te waerheit. Hoe geluct si hoer gade daer an dat
se oer vleys eñ hoer lichaim oer vluchte. eñ dat
si een licht si an oerē werkē al den genē die si
sien dat si van oer verlicht werdē. O ie and'
spoze is myñe die an gode myñe eñ goetheit
soect dat hi alle menschē hemelryck gan. eñ
dat hi nye menschē hemelryc en besloet. ander
leyder menschē menschē besluit hē seluen. mit mēn
gen hoetsunden. God en stoep nye menschē
ter hellen. hem weer wael lief dat alle men
schen te hemelryc quemē. als dan die ziel die
myn an gade vint. Hoe geluct si oer dan ga
de echter m dien. dat si myn vrient eñ vi
ande goede lude eñ quadē. O ie derde spoz
te is haep. die suect an gade hoge gewolt eñ
ewicht. als die dit an gade bekent. Hoe ge
luct sy oer gade daer an dat se oer vlut. dat
si een hoech leuē van doechdē hebbe. eñ ver
smaet al nederht. eñ treet al hoer leuē eñ oer
wonīge op m die hoecheit der doechdē. Hy ge
luct oer oer gade an dat gewolt alsoe dat se
oers lyfs eñ vleys alsoe geweldich wort. dat si oer
anders niet en mach na doen. dan die ghees
wil eñ moet hem gehoersam syn. eñ alsoe ge
hoersam. waer die ziel hen wil soe moet oer
altoes tluchtam na volgen. si geluct oer oer
gade an der ewicht. dat si mit stadicht voel
smet m doechdē eñ m goedē leuē. Also blij hoir tott doet
niet sint die voert volstandich an die ane den

gewolt· dat die ziel heeft ouer tlichaem· ende
mit der stadicheit loept si na gade· gelijc dē ede
len iacht hondē· die den heert nae volgen· die
heert is vā der natuerē dat hi altoes enen
smake van hem laet weten· daer hi hen loept
·eñ na dē smake loept die hont· mit alsoe gro
ter begheerten dat hi nūmer en rustet· eer hi
alsoe moede wort dat hi nūmer voert en
mach· eñ nochtant dat hi alsoe moede is· soe
trecten die smake van den voetstap voert· al
soe geschiet der zielē als si ons heren smaect·
soe loept si na hem· mit alsoe groter begheer
ten· als die ghenen wael weten die beseicht
hebben· eñ oec die ziel spreect in der mynen
boeck· a hyn bruedegom heeft synē smake wt
gelaten· den smake loept si alsoe begheerlikē
nae· Dat se tlichaem nūmer en laet rusten eñ
alst lichaem dan cranck wort· eñ et hē na dē
gotliken smake soe seer verdent heeft· dat et
hem gebreect an der cracht· soe trectē nochtān
die gheest voerwart· want die ziel heeft soe
grote begheert gade te begripē· dat syt lichā
niet rusten en laet· eer syt ten eynde brenct
·Dan wort der zielen gegeuē dat oge dat ga
de doer siet· claerlic eñ onbedect· daer om
disputierē sulke meysters· eñ hem dunct on
mogelic dat wy gade solden sien onbedect
eñ beheēnen syn schoenheit· alsoe schoue eñ also
groet is die· dat si des lyen· datten engelen

noch zielen sien en moegē onbedect·hi en moet
ēnigerhande bedeckīgt an hem nemē·daer
hi mede si getemperiert·alsoe dat wy en sien
mogen·daer weder scryft beda eñ seyt·Si sul
len oer droeue wolken en weth doen daer si
onse vroude eñ onse selichēde wolden beder
uen·eñ daer mede gheeft hi ons oztonde dat
wy gode claerlic eñ onbedect sien sullen mit
claren ogen·des selfs gheeft ons oztonde sūte
pauwel eñ seyt·dat wy gode claerlic eñ apen
baerlic sien sullen in hemelrijck sonder beder
uīge·eñ sonder enich gebzeck·van ansichte
tot ansichte·eñ wat wy an gode sien sullen
des vinden wy oztonde in moyses boeck·dat
boeck heit een vytuart·daer bi is beteyckent
dat die menschē moet sijn vt gevaren·die
gode sien wil·Ten mach ī desen lijue niet ge
schien·hi en moet sijn vt gevarē·eñ moet v̄
ledicht sijn van desen lichaem van deser werlt
eñ van allen vergancliker dingē·eñ moet i
vzielic gevziet sijn van allen cōuer·In dien
boeck vintmē dat onse hē hiet moyses makē
een gades huys·eñ hiet hem dat deilē mit eñē
ongange·eñ in dat vpterste deel brachten die
woeden oer offerhande·eñ die hoed' van oeren
amborcht·dedē oer amborcht daer bīuen·eñ
mit deel van bīuen en ghinc vyenaut dā die
bisscop tien tyden van dē iaer·eñ beghinc dā
dat amborcht daer in·eñ in dat gades huys

sach men drie dingen ¶ Dat een was een disschie
lichr
cñ daer op een arke. cñ daer in waré drie dñ
gen. bi dien drien dingé sijn beteykent drie dñ
gen. die wy an gade sien sullen in hemelrijc.
By den irsten dat was hemelsche broet is ons
beteykent onse hé. die dat leuende broet is..
daer al die gene mede gespiset werdé. die in
hemelrijc sijn. des heb wy orconde ī dé evā
gelio. daer hi spract. Ic bin dat leuende broet.
wie van mij gespiset wort die sal ewelic leué
. Dese spise en wort niet vervandelt ī ons. mer
wy vervandelen ī oer. soe dat wy ewelic leué
in gade. S. augustinus hoerde een stéme die tot
hem sprac. Augustinus ete my. alsoe dat ic niet
in di gevandelt en werde. aber du salt in my
gevandelt werden. alsoe sulen weten dat wy
in gade gevandelt werden. want hi is die he
melsche spise. daer wy al mede gespiset wer
dé sullen cñ ewelike leuen. ¶ Die dingé sijn
in hemelrijc die ons éwelike leuen makē ¶
Tierste is dat leuende broet. daer ic af gespra
ken hebbe dats onse hé. van den anderen vī
den wy orconde ī apocalipsis. daer leest men
doe sinte Johānes was gevoert. doe wart
hem getoent een een lam. dat al die hemelsche
gesynde dreef cñ al die hemelsche scare tote
nen leuendé borne van dien vloyende leuendé
water. hier by mogē wy merkē dat daer vre
de is sonder vloert. dat born dier by die leue

de water af vlieten dats god daer wy an gedr
enct werden · alsoe dat wy ewelic leuē ¶ Ier
de daer wy ewelic af leuē in hemelrijc · des vī
den wy oec oirconde i apocalipsis eñ scrijft S'
Johan · dat hem wordē getoent voel scoenre boe
me · die voel groenre blade hadde · eñ ter ar
sedie goed waren · by den sconen boemē sijn
betoykent al die zielē die in hemelrijc sijn · eñ
by den groenē bladerē die ter artzedie goet
waren · sijn betoykent die doechdē daer die
menschē hemelrijc mede winnen moet · wy ge
winnen daer oec een vrolic leuē · dat merken
wy an dien louerē dats een oirconde · dat wi
mit volre vroude sullen hebbē een onvergane
lic leuē · O ar ander dat wi an gode sien
sullen · dats schoenheit · dat verstae wy bi den
lichte dat mit godes huys was · eñ van den
lichte werden al die lichte van hemelrijc vlicht ·
Gelijc als die sōne licht bouē al eertsche licht
lichtet eñ ontfaet eñ volmact · als sūte Jacob
sprict · Onse hē is een vader der lichte · recht
off hi spreke · hi is dat ewige eñ dat leuende
licht · daer al hemelsche licht af vloyen · eñ dat
hi sprack · een vader daer by verstae wy dat hi
elker zielen vroude is · eñ salicheit alsoe beghērē
de · als een vader sijns kijnts · eñ gelijker wijs
als een vader sijn kijnt ghecrn verhoecht tō
eren eñ in selicheit · alsoe is god die ziel altoes
verhogende eñ vermerende an alre hemelsch'

vroudē eñ salicheit·eñ daer om heeft hi mit
rechte eens vader name·eñ vader der lichtē·¶
Dat derde dat men in dat gades huys sach
was een arke·die was binnen eñ buten guldē
·eñ was van alsoe edelen holte·dat et vulen
noch rotten en mocht·noch bernen eñ i der
arken waren drie dingē·Daer was i hemels
broet·eñ ons herē ewe·eñ een roede·By der
arken is betekēt onse vrouwe·die was bu
ten eñ binnen alsoe reyn eñ suysche dat si nye
beulert en wart·an lijte oft an lichaem·van
ēnigher onsuysheit·eñ eer si ihs oeren soen
ontfienck·Doe was si alsoe reyn dat si nye
hoet sunde doen en mocht·van alsoe edelre
naturē was si·eñ doe si doe onsen hē ontfan
gende wart·doe wart si alsoe doer reyn·dat se
noch hoeft sunde noch dagelixsche sunde doē
en mochte·In der arken was dat hemelsche
broet·dat was onse heer·den had se na men
scheliker naturen beslaten in oerē lichaem·
die dat ewige hemelsche broet was·daer al
hemelsche her af gevoet was·eñ ontholdē eñ
van der begheerte en hebbē si gheen seer·als
sunte gregorius seyt·In hemelrijc syn wi altoes
gades sat eñ begheren sims altoes·eñ die sat
heit is sonder swaerhē·eñ die begheerte is mit
vroudē sonder eynde·eñ dats ons oerconde dat
wi daer sat sim sonder swaerhē eñ begherende
sonder seer sullē werdē·dat hemelsche broet
had die cracht·dat et suete i den mont was·

eñ die gheen dier aten · wes sy dachten also sma
kedē dat eñ wes sy begheerdē dat haddē si daer
af Gelyker wys is onse hē dat suete hemelsche
broet · daer wy al dat af hebbē des wy deuchten
eñ begheren · wats dats waer · die got eenlikē
volgt eñ mynt hi oen · hi smaect hē hoe hi beghe
ret · sdy help ons god dat wy ons alsoe volgē eñ
hi ons alsoe smake · dat wy ewelic te samen blyuē ·
Dit is vander pynē ons here die Amen

Ely hely · hi leet op tē goedē vridach
Dese waerde sprac onse hē in goeden
vridage aut cruce · Ehi sult weten dat
et bouen al menschelike sinne is te begripē · wat
pynē eñ iamer an rpīn was · doe sin edel ziela
vā synē ruyschē lichaem scheidē solde · van alte g
ter martelie doer die grote myñe die syn ziele
tot synē lichaem had · Cy · Doe mogē wi syn alte
grote pyn proeuen daer by · dat hi van alte grot
pynē des cruces clagedē dat syn vader hē tot sy
re martelien liet · recht of hi sin soen niet en
weer · eñ of hi en gheen acht op hem en hedde ·
· Eñ riep mit eenre groter luder stemmen · Hely he
ly · lamazabatani Dat spreect in duytschē · myn
god · myn god · waer om begheefsti my · Recht of
hi sprecke · Ay my liene vader nv bin ic doch v
liene zoen · eñ dede nye weder v · hoe moechdy
dit gedogen · dat ic hier aut cruce scamelic m
alte groter noet voer mynē ogen hange · eñ gy
my laet · als oft gy nye vaderlike trouwe tot

my en vont. Des antwoorde hem die vader doer
ysaias mont. eñ keerden die waerde ten men
schen. O myn volck doer di heb ic mynē soen
gesant te babilonē. eñ hebbe alle gruudelen
af gedaen. eñ dien van caldeen lande. die eñ
dich sijn in oeren scepen. recht of hi sprake.
Hoen ic heb dy gesant te babilonien dats an
die sonde des cruces. want babilonē bśiet
sunden die den menschē die den menschen
die den doer sluyt des hemelrijcs. eñ dat hi
oer van caldeen af treckt dat sijn die duuele
die by caldea beteyckent sijn. die kundich sijn
in oeren scepen. dats in den sunderē. want
gelijc als die scepman sijn schip na sijnen
wille keert. eñ duyft. alsoe keren eñ duuen
die duuel den sunder na oeren wil. Heue soē
sprac hi. hier om heb ic di ant cruce latē han
gen. dātu se verloesen soldes mit dynē bloe
de. Der talen antwoordē die soen den vader eñ
toent hem die tranicht sijns lichams eñ sprac
alds doer jobs monde. Vader wat sterckeit heb
ic. dat ic die pijn verdragen mach. eñ wat
ende sal mijns geweerden. dat ic se duldelic
lyde. Myn sterckt en is den stenen niet gely
ke. noch mijn vleyssche en is met yseren. Des
antwoordet echter die vader. Den soen. eñ troes
ten doer een ꝓpheten monde. eñ sprac aldus
Myn kynt en ontfruchte dy niet. want ic
bin mitti. eñ als du ouer loops dat vuer tē

sal dy niet schade. Eñ sal di verloesen vā der
hant der sterker. Nv gheeft hem die soen dē
vader eñ antwordet hem doer ysaias mont
aldus. Vader ic heb den menschē gheuaert.
eñ ic wil oec syn sunden dragen. eñ wil en
weder te wege brengen. Nv suldi weten
wat die heilige gheest doer dauid des ꝓphetē
monde sprac van der martelie des soens. dats
daer om geseyt. Dat die menschē merke dat
et een olt ract was. van der gotheit vā des
menschē verloesenisse. Men leest van sunte
Augustijns dat hem mit desen rade herde u
wael was. eñ oec ist daer om geseyt op dat
wy merken wat liefde ons god mit synre
mertelien heeft getoent. daer om sprac sunte
Johan in den ewangeli. alsoe hertelichen
lief heeft god die werlt gehadt. dat hi synē
een baren soen indē doet heeft gegeuen. eñ
oec ist daer om geseyt. dat ons syn mertelie
an onse herte des te naerre si. als ons gedēct
dat god van soe alder tyt hem beraden heeft.
hoe hi den menschen weder ter werdicht bro
chte. Doe verteerdē hi al syn tractatē. als hi t
selue sprict doer eens ꝓpheten mont. Ic heb
al myn sterchte verteert te vergeues. daer om
sprac hi te vergeues. Want des en wort hē
nimmer te vollen gedanct. daer af sprac sūte
bernardus aldus. Ten dusentstē deel onser scolt
en mogē wi gade met eens antwordē. Nv

mochte een dom herte wane dat hoer die mē
scheit scheide m der marteluen. want hi spr̄ac
seluer. dat hi al sijn craeht verteert heeft eē
spr̄ac der. doe hi verscheidē solde. myn god.
myn god. waer om hebdi my begheuen. op
dat woert spr̄ict sinte Augustijn. eē weder
spr̄ict desen dōmen waen. eē glosiert ons
heren woert. aldus. hets wonderlic dat ou
se hē god spr̄ict dat oen god begheuē heb. t
want hi was god eē godes woert so en be
gaf en god met. ayer hi spr̄act doe ons dat
hi wolde dat wi wy een uut hem waren. da
om suldi weten dat die godheit die mensch
nye en begaf. sent hi die menscheit erst an nā
want had god die menscheit van hem gela
ten so en hadde die ziel en gheen gewolt ge
hadt te verloesē die gheen die uut voerborcht
van der hellen waren. eē en mochte oer den
menschen van eertrijck niet versoent hebbē
mit oeren vader. daer om spr̄ac sūte dauy
anus aldus. Vmaledijt eē ni gades ban is
die gheen die seijt dat god gades woert ye vā
hem liet. sent hijt eens an hem nam. sv sul
di weten dat god gades soēn is mit heiligē
scrijft gades woert gheheiten daer om. nāt
gelijke als een mensche den anderen doet v
staen mit sijnē waerde. dat i sijn herte ver
borgen is. alsoe is die menschē vader bekent
wordē van sijns soens wegen. al den genē

die oen begheren te kẽuen · dit woert nam eẽs
die menscheit an · eñ begaf se sint nye · Eñ oec
sildi weten dat die gotheit van der menscht
voer ter hellen voerbozcht eñ nam der vyt al
dies werdich waren · eñ liet dander daer · aldy
heb dy ghehoert dat oec die godheit nye en
scheiden van der zielen hier by mogẽ wy proe
uen die grote liefde eñ myñe ons herẽ · eñ on
se nederht · dat wy ons om een soe cleyn geno
echte kerẽ vã gade · dest een gemiecht heiten
sal · ayer neent · want het brenget al ongenu
echtẽ in · eñ scheidẽ van gade · die hem van ons
met scheiden en wolde · eñ nũmer van onser
menscheit scheidẽ en wil · want die godheit
is in der menscheit ī enẽ persoen al verenicht
eñ versament · dat et õmogelic weer · dat se
vñer scheyden mochten · siet wat eren ons
dat is · want die eer is den engelen vremde
want daer toe en is gheen creatuer gezde
nert dat si dier eren gebrukẽ · sonder die mẽ
sche alleen · Aldus heb di gehoert dat die
godheit van der menscheit nũmer en scheit
noch oec van den lycham · doch sildi dat weteñ
dat die gotheit nye bedzoest en wart · want
god is soe groet soe ewich · soe geweldich ende
van allen saken soe volcomẽ · dat hi genynret
noch gemeerret en mach werdẽ · daer om ist
õmogelic dat die weldige godheit enich gebre
ke moge ontfnen · eñ sult dat weten dat sijn

reyn menschelt alleen aut cruce leet. datter te
lyden was. doch sal elc menschē achten die pas-
mēschē sie die gades soen ontfient eē leet eē wat oer
geschiede. recht oft die godheit selue leede eē
ten darf nūmer menschē peynsen noch sprekē
dat die menscheit alleen leet. ayer dat die ō
sterfluke godheit mitter menscheit leet. wāt
die godheit was mitter menscheit ī enen p
soen alsoe vereyght dat men niet spreken en
mach noch en sal datter menscheit yet ghe-
schiede sonder der edelre godheit. dat dit wā
si dat spruit sunte Augustyn. Na dien dat
god menschē was. soe is god doet. eē na diē
dat god menschē was. soe is god op verzesē
want wat die menscheit leet en mach men
niet spreken dat die godheit leet. want god
was menschē eē niet verwandelt ī enen niē
schē. daer om spruit hi recht als een mēschē
niet spreken. dat hi niet en doegt des menschē
synen rock schoer al en is hi syn rock niet-
nochtant doeget hi. Voel billik mach men
spreken. dat god selue leet. al dat syn vley
schē leet. al dat en mocht god niet verwā-
delen. noch pyn liden noch sterue. doch sal
die menschē die martelie van ons heren
menschelicht in syn herte dragen. gelyc oft
syn godheit alleen geleden hadde. dat syn
menscheit alleen leet. alst in dolde wit wael
betyknet was. Daer leest men dat god a-

brahām geboet dat hi sinen lieuē soen ysaac
op enen berge leyden · eñ dat hi en daer doedē
eñ hi en hem offerde. Doe abrahām desen of
fer by na toe gebracht had · daer hi en mede
doden solde · doe sijnde god daer enen engel·
diet hem benam · doe nam abrahām enen boc
dien hi gade offerde voer sijnen soen · dit mo
gen wy aldg verstaen · by abrahām mogen
wy verstaen gade den vader · by ysaac gades
zoen · eñ by den bocke die menscheit gades
zoen · Diet aldg bracht god die vader sijnen
zoen an die stat der offerhande · dat was anti
truce · eñ gelijc als ysaac tholt seluer droedy
daer men mede verbernē solde · tot enen of
fer · alsoe droedy onse lijc seluer sijn truce · ay
ysaac bleef leuende eñ onverbrant dats die
gotheit ons heren bleef in allen dingen on
beroert · eñ die boc leet den doet dat was die
menscheit ons heren · C. Nv suldi weten dat
ons heren menscheit betēyckent is bi dē bock
want men leest in dolde wijt dat god den
ioeden geboet als sy hem wolden reynigen
van oeren sunden · dat si solden nemen twee
bocke · eñ solden den enē bock holden eñ ver
bernē tenē offer · eñ solden dan al oer sundē
scrijuen · eñ soldense den anderen leggen opt
hoeft eñ lieten lopen ī die woestijn · Eñ daer
mede soldense ledich werden van oerē sundē
· die bock die daer verbrant eñ geoffert wart

voer vremde sunden. die beteyckent die men-
schheit ons heren. dien tvier der myrren v
brande in der passien des cruces. voer vr
de sunden. dier hi onschuldich was. ner
die ander bock die leuende bleef en i der
woestynen gesent wart. beteyckent ons
heren gotheit. die in alre saken bleef dat si
te voeren was. Oec by der woestynē gelyc
als god selver sprac in die ewangeli. is betey
kent hemelryc. want woestyn is alsoe voel
gesprāken als verlaten. want dan hemelryc
van lucifer verlaten was en van synen ge
selschop die van sundicheit den hemel moste
laten. en oec hemelryc van allen menschē
verlaten was. oūmids der sunden die mē
paradise geschiet was. datter gheen mēsche
menschē in comē en mochte. hent si die goe
de god daer in droech op synen ruggē. en
daer om mochten wael heiten een woestyn.
Dier dat god syn hemelryc doer onsen wil heet
een woestyne. en doch sullen wy dat werē. al en
weer nye menschē noch creatuer geschapē. soe
weer doch ons herē blyschop āsoe groet als se
nv is. want god is in allen dingen alsoe vol
macht. dat hi myn̄ren noch meerē en mach
wāt dan got ons met en bedarf als die pro
fete in den saltere spryct. en ons doch doer syn
vryc goetheit gemaket en vloeyt heeft syns
goedes te gebruken syn vroude en syn schoenhyt

Nv ſuldi weten dat onſe lſé ſijn macht aut
cruce met toené en wolde. mer hi lietet al ouer
hem gaen. wāt had hi ſijn gewolt getoent als
hi wael had vermogē. ſoe en hedde hi ons ſijn
myne ſoe volcomelic niet getoent, als hi nv
dede ī ſijnre oetmoedigher martelē. daer ſūte
Auguſtin af ſprect. xp̄s heeft nut ongewapē
der hād an een cruce genagelt die gewelddigē
voeſten der luchte dat ſijn die duuelē ꝓuoné
doch en mocht hoer ſijn gotlike mogentheit
met alre mael verbergen. Hi moſt oer m en
gen deel apenbaren. want men leeſt ī die e
wāgeli. doe onſe heer aut cruce te ſijnen vad
voer eñ ſijn edel ziel op gaf. doe verloes die ſō
ne oer ſchijnen. die dach wart doncker. die t
zeyle des tempels te reten. van boné nederwert
Die eerde beuedē. die ſteen te reten. eñ die gra
ue op loeken. Nv ſuldi weten dat et daer om
ſchiede. als ſiinte gregorius ſprect. al elementē
dats luchte vuer eerde eñ water. die hebben
betuycht dat oer ſcepper geromē is. eñ hoe ſijt
betuycht hebbē. dat ſprect hi daer na aldus.
die hemel hebben bekent. wāt ſi ſeyndē hem
een ſterre an ſijnre gebuertē. Die zee heeften
bekent. wāt ſi verbant oer daer toe. dat hi
op oer ghinc. Die eerde bekenden. wāt ſi beef
de in ſijnre doet. die ſōne bekandē. wāt ſi oerē
ſchijn ī ſijnre verloes. Die ſteen eñ die wande
hebben bekant. wāt ſi te reten ī ſijnre doet die

helle becanden · wāt si op loeck eñ gaf om die sij
weder · Diet al dese bekendē die mogenthē gades
ayer der ongelouger woeden herten en woldēs
niet bekēnen · eñ doe sámden hem daer om
die elementen van der ouer dáet die creatue
ren daden mit oeren stepper · Diet doe die son
van stamten oer schynen verloes doe waren
ī grieken lande voel groter meysterē dient
verwonderde dat dē sōne aldús verghyng
tegen oer natuer · Doe was dier een wtuer
caren goet meyster onder hem die dyonusius
hiet · die meyster en wiste niet van ons herē
dode · eñ spraf nochtant aldg · God der natue
ren is gemertelyt · eñ macten een oltaer eñ
screef der bouen · dit altaer is des onbecandē
gades · Dynt quam sunte paulus daer na
eñ bekeerdē vael lude · eñ oec dien selue dyo
nusiū die synt bisscop wart · eñ by parys om
herste geloue gemartelt wart · Oec treestue
dat centurio mit anderē ridderē stout biden
cruce · eñ doe si sagen dese teykē geschien doe
spzakē si · waerlic dits gades soen · Cf · Aldus
heb di gehoert dat ouse hē an den cruce grote
teyken dede · als hi ye gedede · om dat hi wolde
dat wi oec synre gewont niet en vergeten die
hi wael mocht hebbē getoent hed hi gewilt ·
mer et was een teykē synre groter mynen
dat hyt alsoe volbzachte eñ twas ozderlic eñ
ózdelic dat die mensche mit oetmoedicht we-

der quame. Daer hi af gevallē was mit sin
dicht. hedde ons oec onse hē eerlic eñ mit ge
walt verloest dat en weer met soe volcomē
nyñe. soe dat was dat hyt al liet oñ hē gaē
. aldus heb dy gheoert die grote pyn die onse
lieue hē ant cruce leet eñ hoe nynlic eñ oet
moedelic hi se leet. Nv sullē wy om biddē doer
syn groetē goede. eñ doer syn grote doegen
dat hi op eertryke leet dat hi ons sunden
ghene onse sundē te latē. eñ onse doechdē alsoe
te cynden datter syn lof eñ eer si eñ onse salicht

DOe hīs ant cruce Amen
hinck. doe wart hi syn moeder an sie
de. eñ wāt hi soe nact hinc soe scam
dē hi hem alre meest voer oer eñ voer dande
rē die daer stondē. alsoe dat hi teen been oñ
tander sloech. Hiet doe quamē die quade roe
den eñ nagheldē die voet. die hi seluer ouer eē
gelept had. doe alre erst quam een wouwe
eñ bant hem een cleet. Aldus mogen wy wa
le weten dat scamte hem grote pyn was. nocht
tant verwan die nyñe al dese scamte. alse s'
Johan spreect. Oec mogen wy syn mertelie proe
uen daer by dat hi ant cruce weyndē. want
gy weet wael dat wise lude met te vergeefs
en weynē. ayer die wise hīs daer alle wysht
eñ conste in verborgē lach. als sūte pauls spēct
. hi beweyndē syn ongevoegte. mertelie die hi
leet hi mochtet wael beweynē. dat hi den

menschen soe luchtelic hadde gemaect. eñ dat hem die menschē soe bitterlike suer wart dat hi en weder vermaecte. Daer om syn die vleyschelike ogen selich die dat bewenē. dat thē mit synen gotlikē ogen beweyndē. eñ oec syn si salich die dese pyn stadelic dragen in oer memorie eñ hem daer af louen eñ danckē. Ay sekerlic daer om voeget vyt maten wael ghecestelikē luden dat si reine lic syn in oer choer eñ i oerē getydē eñ in ruch in oer gebet. Ayer leyder wi syn soe wilt eñ soe ydel eñ lopen soe luchtelic vyt eñ syn soe onstadich in onsen herten. dat wy duck pinen voer cōplete beghynen. dats eē colt gebet. O at wy onsen hē heue daer mede doē. dat wy daer hem danckē synre pynen. dat mogē wy proeuē aldus. Een mēsche die synen mut grotte drugē doet. diē doet et herde saft. dats syn vuent gedeuc ke. Voel safter doet dit gade. dat men hē stadelic synre pynē bedancke. eñ deuct dat se hem suere wart dan ye menschē. bi desen weynē mogē wy wael merkē syn gr te pyn. want wat pynē diet herte beroerē die bewisen ghecrn die ogen. oec mogen wy wael proeuē daer by dat syn mertelie groet was. dat hi soe schiere nit cruce sterf. wāt en had syn pyn met alte groet gewe set. Eñ van soe goeder complexie. eñ vā

soe sterker natuerlyn als hi was. hi en mocht soe schier niet gestorue syn. want hi wart op den middach ant cruce geslagen. en gaf synen gheest op te noen. van der gerunger doet wonderde pylatus. doe ioseph van aramathien quam en pylatus bad. dat hi hem dat dode lichaem gaue. dat hyt begraeuen. Voel weer te seggen van synre pyne. dat os nv te lanc waer te vertellen. mer een ygelic laet hem dencken des dat hi ghelyoert heeft. en vestet in sijn herte. en draget in synen werken. en dancken onsen he synre pynen. en bid hem dat hi er ons deelachtich laet wesen. alsoe dat wi mit hem besitten ewelike ryke amen.

Van vijf saken daer got om gepassit wart.

Yemant en neemt van my myn ziel. sonder ic neemse van my en weder neemse. Dese woerde spreet onse he selue. recht of hi sprecke. my en mach nyemant genen anderen doet gheuen dan sulcdane als ic selue wil. Sy sult weten dat die ioden onsen he met anders meten en doeden en mochten. dan als hi selue wolde. daer om leest men dicke in der ewangelii. als si en wolden stenen. en van hogen bergen weder stoten op dat hi doet viel en in anderen maneren dicke lagen. mer dat hi vnder ontbrac tot an den

seluen dach dat hi gevangen wolde werden
Eñ die mertelie willichlic lyden. Daer om
suldi weten dat onse hē doer vyf sake en wol
de gemertelyt worden. Eñ hi en wolde niet
anders gemartelyt werdē dan ant cruce
Die irste sake was van den dode des
cruces. die die lasterlikste doet was. die
men gepeinsen conde. van den stemelikē
doet. S. paulus spreect. xp̄s is doer ons ge
hoersam wordē tot in der doet. anter do
et des cruces toent hi ons die sunderlin
ge vsmaetheit eñ lachter die ant cruce
lach. want men vint geschreuē in dolde
wyt. vermaledijt eñ veruloect is die ghe
die ant cruce hanget. daer om henenmēse
ant cruce in dolde wyt. diemē lasterliken
wolde doden. alsoe leest men oec in dolde
wyt. dat Josue dien got sette tenen hē eñ
rechter eñ leyder. bouen twolf van israhel
Heuē hoge heidensche conīgen hangen liet.
voert leestmen dat een ryck hērden was eñ
hiet aman. die was soe hoge eñ soe weldich
dat elc mensche die hem moetē. moest hem
te eren op sijn knyen vallen. gelyke of hi en
an beden woer gade. doe was daer een ioe
de eñ hiet mardochē. dien wolde hem noch
nyemant te voeten vallen. noch anbeden.
doe aman dit vernam. doe wolde hi en an
dē cruce doē hangen eñ wolde al roedscap

verderuen. Doe quam got die ſynre vrien
de met en vergat eñ gevoeget alſoe dat a
man eñ ſynre ſoen twe worden gehangen
eñ mardocheus eñ alle die ioeden worden
verloeſt. om dat begán die ioedē den ſelue
dach onſen heer te eren. dit is alleen om dat
geſprake. dat gy merct hoe laſterlic die
doet des cruces was. dat men comt eñ
grote heren ant cruce hmich. als men ſe met
meer oneren en mocht. dat ſuldi weten dat
die meeſte lude die men ſcande doet. alre
meeſt in ſcenten ſyn. want dat enen ar
men een cleyn ſcande weer. dat weer enen
comt alre grote ſcande. daer om ſuldi we
ten die ſcande die gades ſoen ant cruce ge
daen wart die was voel meerre dan al die
ſcande die ye geſchieden. want claſter vā
den cruce ſoe doer groet was. ſoe en woldē
dongelouge met gelouen. want et was
eñ tis bouen allen menſchen ſūe dat ſoe
groten heer alſoe groten laſter doegē ſolde
doer den menſchen. als men leeſt vā ſūte
katrynen. doe ſi ten vyftich meyſteren ſp
Je en lye met dat ic yet anders kēne. dan
ihīm xpūm die gecruyſt wart. Doe ſprack
die een meyſter. wy waendē dat wy yet
groets van oer ſolden ghehoert hebbē. Diet
waer ſy oer tael begōnen heeft. van enē
gecruyſten gade. Der antwordē gemoete

den heiligē ducke hier te voeren genoech· ſal ſal een ygelic menſche vermanē onſen heer te eren eñ te vergelden deſe ſcande· eñ ſul len ſprekē mit ſūte pauwel· gae wi vyt te heim eñ dragē ſyn ſcande· wy ſullen vyt gaē van allen wertlikē luſtē· eñ ſullen ſyn ſcan de dragen· mit ſtadigē gedachten des laſte dat hi ant cruce doer ons leet· eñ ſullen ſprekē· Gloria patri ī· Gelaeft ſoe ſi die vader eñ die zoen eñ die heilige gheeſt· Gy ſult weten dat onſe heer die maledicie die in dolde wit was verwandelde ī benedicie daer af ſp ſūte paul⁹ om dat onſe hē der older ee die maladicie af neem· ſoe is hi ſelver vermaledyt gewozden· wāt al onſe ſalicht is ons gewonnen van dē cruce· Daer om ſpzact ſūte gregozius· Hē gy hebt al der werlt ſalicheit geleget ant holt des cruce· dat doe laſter was dats ons wozdē te erē· Daer om ſpzac S andzeas tot den hē die om martelden· doe hi en dzeygedē mitten cruce· ontſegē ic die pin des cruces· Hoc en predicten ic mer die eer des cruces· Van des cruces eer ſpzict een heilich man· Dat hier te voeren was laſterlike pin der mozdenet· dats nv voerder keyſer voerhoeft gecomē· Want ſi ſegenē hem mitten cruce· voer dē oeclē gheeſt· Hier om ſoe ſullen wy deſe ſcande in onſen hertē dragen· eñ ſullen

gade weder eren mit heiligen leuē. Die ander
sake daer hi gades soen om gemartelyt wart
an den cruce dat was. want die doet des cru
ces bitterre was. dan ēnich ander doet. gy sult
weten dat gades pyn swaerre was. dan ye
menschē pyn wart. doer vijf saken ¶. Die
urste was. dat hi gemartelijt is doer onse
scolt. des lyet hi selue mdē salter eē spruct
aldus. Dat ic met en costē dat heb ic gegol
den. wāt hi was alre musdaet vry eē en de
de nye sunde. Als sunte peter spruct. ghi en
sijt met verloest mit siluer of mit golde. mi
mitten duerē bloede des onbeūlecte lams.
Sich lieue menschē aldus is onse scolt vgol
den. Oec spruct sūte bernart. Ay lieue heer
des hed genoech gewees mit enē droepel vā
iuwen bloede al die werlt mede te verloesē.
mer gy hebt iuwes bloedes alte voel gegeuē
om dat gy wilt dat wy daer by merken eē
beken en die oūvolenthijt uwer inynen. daer
om spruct sūte pauwel. ghi syt gecoft mit
enē groten scat. Nv wit gi wael soe wat
een menschē coept dats mit recht syn ey
gen. eē Diet hem neemt is een rouier. wāt
ilys dan dē menschē gecoft heeft mit synē
bloede soe sal hi van recht sijn eygē sijn eē
al synen wille doen. welc menschē dan ga
de neemt oūmuds oūmuds sunden . . . die sijn ziel
is dief eē ēen rouier. ¶. Dander sake is wāt
een

hi ſyn pyn leet doer ſyn viande. Nv ſuldi weté dat die ſunde alleen viant maket tegen gade. Eñ want hé adams ſunde gebrect had ouer al menſché. ſoe en was nyemant ſónd ſunde. Dier af ſprect ſúte Johan ewangeliſt. Seggé wy dat wy ghéen ſunde en hebbé wy bedrie gé ons ſeluen. eñ die waerhéden is ni ons met. eñ daer om doer die viantſcap die tuſſchen gade eñ den menſche was. moſten alle menſchen ewelic verlaré ſyn. en had ſe god met verloeſt. Doer ſprac onſe hé ſelúer doer Jeremias mont. dat hi doer ſyn viande gemartelyt wart eñ ſegt. Ic heb myn lieue ziel gegeuen i myure viande háde. Dúte Auguſtin ſprect oer. Menſche ſich. die goede wart gemartelyt doer die quade. die wyſheit wart gegeyſelt voer dé ſunder. die waerhéd wart gedoet voer den loegener. ¶ Die derde ſake was. wát hi ſyn pyn leet doer die ghéé diet ondanckelic was. eñ oer númer gedanct en wort. dat mogen wy merké daer by. dat alle ſyn vriende vlouen van hé. doet hem ter noet wart gruck. wát hed hé ſyn pyn te danck geweeſt tot dier tút. ſi en weren van hem met gevlouen. wát welc menſche vá den anderé vliet die vertyet ſyns mitt vlucht. dat claget onſe hé ſelúer doer Jeremias mót eñ ſprac. Myn broeders hebbé hé geverzet van my. eñ die my kenden vlouwé van my

of se my vrende weren · gy sult weten dat de se ondanckberht niet alleen den Jongeren toe en hoert · mer gemeynlic al der werlt · want nyemant en mach gade te vollen danckē synre goetheit · die hi den menschē heeft gedaen · Daer af spryct dauid in den saltre · Ay wat sullen wy onsen heer weder genē · om dat hi ons gegeuen heeft · des bericht ons sī bernart · eñ spryct aldr · dat duysentste deel der scult dien wy gade schuldich syn · en mogen wy hē niet antworden · want synre genaden die hi ons gedaen heeft · is soe veel dat se nyemant vergelden en mach · doch sal elc mensche syn scult geldē soe hi beste can · ¶ Die vierde sake was · wāt si hi in allen ledē gepynt was · daer af spryct ysaias van dē hoefdē totten · t versen en is in hem niet gesondes bleuē · des selfs volget sūte bernardus eñ leert ons dat wy al onse lede sullen pynē mit synre pynē eñ spryct · Dyn gotlike hoet is al vol daeren gestreken · totter sredelē toe · waer om geschieden dat · daer om spryct hi · dat onse hoeft niet wee en dede · Dyn ogen worde blynt in der doet · Die lichte dan der werlt · synre tot eeuwyt wt verstruit gedaen in den doet · daer om dat wy onse ogen afkeré van der ydelheit eñ af dat sy ydelheit sagē · dat wy er niet en gheyengedē · die oren die in hemelitke hoeren · ēēē · ēēē · ēēē · Die hoerdē op eertryck · die

dūnel is nu di eñ cruscifige crucifige · om dat
wy onse ozen niet en stoppen voer der armē
roep · eñ dat se niet gheen achtersprake u
noch ydelheit en hoeren · Hm schoen ansicht
dat myn lit was · is beulaten mittē onreynē
spekel der toeden · waer om · en trouwen ·
dat onse ansicht verlicht worde eñ gestadicht
· die mont daer die suete leringe vyt gynck
· is mit gallen eñ mit edicke genet · daer om
dat onse mont die waerheit spreke · eñ rechte vō
nisse gaue · Die hande die den hemel mactē
syn gestrect an den cruce · eñ syn doer gesla
gen mit ongenadigen grotē nagelen · wa
om dā dat wy onse armen willichlic rekkē
den armen dies behoeuen · eñ dat wy spre
ken mochten mit dauid · myn ziel is altoes
ī mynen handē · Dat herte daer alle wijshe
m verborgen lach · dats doer gesteken mit
enen speer · om dat onse herte reyn bleue vā
quader begerrnge eñ gheheilt worde · Hyn ·
voet worde doer grauen · om dat onse voet
niet en ilen tot quaden dingē · mer dat se lie
pen dē wech der gebaden ons herē · Hiet ald
leert ons sūte bernart · hoe dat wy al onse le
de pynē sullē mit den pynē ons herē · Der
leert ons sūte peter eñ spreet · xp̄s is doer
ons gemarteliget · en heeft ons gegeuē een
lichteykē · dat wy syn voetstappen na volgē
Hmt ihc̄ dan al syn lede doer ter

martelien heeft gegeuen. Do ist mogelic dat wy doer syn liefde ēn doer onse vroem. ons mit hem martelien. op dat wy mogen spreke mit sūte pauwel. Ic drage te teyke ons here wonden. an mynn lijf ēn ic bin mit hem ant cruce ghehangē. Dy spruct een heilich. dat een miere martele is. dat die menische altoes des duuels betoringē wederstaet ēn altoes weder hem strydet. ēn hem seluen dwinget tot ons heren dienst. dan mit eneu siweerde of mit ā deren saken. op een corte vre den doet te lyden. daer om sullen wy ons mit dier mártelien pynen. ēn sullen die betoringē weder staen. ēn sullen ons dwingē tot ons heren dienst. Dat radet sūte pauls ēn spruct. ghi sult v sūne vangen tot ons heren dienst. Dā by is beteykent dat die menische mit gewolt tlichaem moet den gheest onderdanich maken. Hi sult weten dat die menische hem seluen drierhande gewolt doet. Erste is dat hi grote dinch bestaet die bouē syn mēscheit is. dats dat hi moge sprekē mit sūte páuly. Al syn wy op eertryke onse wonunge is in hemélryc. Tander is dat hi verduldich is tot dien dingē die hem tegen syn. Derde is dat hi wederstae al die genoechlyten die hier tegen syn. dese drie mocten mit gewelt gheschien tegen den wil des lichams. Daer onse heer selue af spruct in den

euangeli. Hemelrijc lijt gewalt eñ geweldener begripent. op dit selue waert spzict die geloſa aldg. hets een groet gewalt op eertrijck geba ren iwerdē. eñ den hemel begripē. eñ dat te hebben van doechdē. des wy niet hebbē en mo gen van natiereū. Nv en sal nyemant wanē dat hi simē lijue alte groten arbeyt of pijn sal doen. wāt wat van eerdē is. dat is van natieren cranck. also ist nuttē lichaem sal een menschē tien mulen gaen. eñ wolde hi se lopen sonder ruisten. hi mocht onderwe gen gaen liggē. alsoe dat hi der lucht in eē weke niet en comt. daer hi in enē dage mar lic comē mocht. Van den spzict Hūte Augus tijn. hi loept te vergeues die eer verleget eer hi ten pael comt. Des hebbē wy oztonde int coningen boeck. daer leestmen van enē hiet asael. die gheen was alsoe snel. als een hert. die gheen liep tot eenrt tijt alsoe seer. dat hi wart geslagen. Asael spzict alsoe voel als eē menschē den god verheft. dat syn die gheē die god beroert van bñen. eñ willen dan al soe voel gade dienē in enē iaer. dat si soe crāt werden. dat si hē seluen bederuen. wāt syn si ne en cūuent niet volbzengen. eñ dan bluē si een swaernisse in hem selues. eñ den genē die by hem syn. Hulc dienst en is gade niet gename. wāt god die den menschen die na tuer gegeuen heeft. hi en wil geneen dienst

tegen natuer of syn macht. daer om geboet
onse hē in oude wyt den ioeden dat se met allē
offer salt offerē solden. by den salt is betey-keut
beschey-denhy-t. wāt gelyt alst salt helpt den vley
schē dattet dueren mach. eī mact die spysen
smakende. alsoe helpt beschey-denhy-t den men
schē dat syn werkē dueren mogen. wāt si leert
den menschē dat hi te voel noch te luttel en doe
eī mact oec al syn werkē gode smakende. da-
om hietse sūte bernart een amme. eī spryt
aldus. Beschey-denhy-t en is niet alleen een doecht
mer si is een amme der doechden. wāt alsoe
een amme dat kynt voet. alsoe voet beschey-dē
heit elke doechden. eī draget troen alre doe
gedē. dits goet te procuē. an der nyūen die is
die oūste doecht. eī wort een ondoecht daer mē
se oefent sonder beschey-t. eī onbeschey-dē oetmo
dicht wort duck houerdie. aldus ist nut allen
doechden. dat se niet en doegē sonder beschey-t
Daer om spryt een wys man. alle dingen
gif hoer mate. wāt mate is die schoenste doecht
dats mate dat die menschē werke na synre
macht. eī niet te voel of te luttel. dit geboet
oec god selūer in dewangeli eī spra- alda- welc
menschē na my wil gacē. in doechtlikē leuen.
die vertre- syns selfs. eī heffe op syn crūce eī
volge my. daer by dat hi spryt syn crūce. gebiet
hi dat elc menschē syn crūce dats syn pyn die
hi synen licham doet alsoe te maten doet. dat

se dat lichaem verdragē mogt. dit selue raet ons
sūte augustijn eñ spreckt. Got wil dat men hem
wiselicken dien. eñ en wil niet dat die menschē
te cranck werde. van alte groter abstinentiē
Oec spreckt sūte bernart. welc menschē syn wa
ken eñ syn vasten also doet. dat et lichaem da
af gecranct werde. eñ ghecstelic druck daer
af gehyndert wert. hi roeft synē lichaem goe
de werken. eñ benēemt synē ghecst syn vruchte
eñ goet gepeinse. eñ gade synen dienst eñ sijn
eer. synen euen kerstē dat beelde goeder wer
ken eñ ontreynt die wonīge gades. dat ist
lichaem. spreckt hi dan sprac. welc menschē die
dit doet is vermaledijt. eñ is al der saken schul
dich voer gade of hi se gestalen hedde. aldo heb
dy gehoert hoe god selue. eñ oec syn leerē ra
den dat die menschē mit bescheidenheit doe eñ
late goede werkē. ¶ Wi en sal nyemant wa
nen dat ic dit spreke om dat ic yemant syn
goede werken ontradē wil. mer dat een ygc
lic proeue eñ merke datter met te voel noch
te luttel en si. wāt van beydē is mēnigē scā
de gecomen. Men vint geschreuē in den boeck
der wysheit. wat dyn hant mach doen. dat
doet vastelic. Daer om sullen wy weten dat
traecheit eñ wysheit eñ versūmenisse in den
dienst ons heren grotē scade maken. dats
wael beteyckent in die olde wit. daer men le
set dat sampson van synē viandē slapende

gepijnt wart· by den slape verstaet traecheit eñ
versúmenisse goeder werken· by den tween ogē
verstaet genade· eñ eve in desen leuen eñ salicht
in ons vaders lant· dat is in hemelrijc dats ō
se rechte erue· ¶ Tirste oge der genadē sal wi
sen dē menschē den rechtē weg der glorien vā
hemelrijc· daer hi gade altoes an sie· dese twe
ogen verliest die menschе dicke· wāt hi hem
met en oefent in goedē werken· Oec leest mē
in der comm boec· dat comm sauls soen yſbo
seth slapende wart verslagē· Oec stont sūte pau
wel tot eenre tijt eñ predicten· doe sat een jon
gelinc op den vinster eñ wart slapende eñ viel
doet van den vynster· ons raet oec Jeronimus dat
wy altoes van groten rouwe sijn wirkende· op
dat ons die duuel met ledich en vonde· dit heb
ic daer om gesprake· dat hem die menschē hol
de mit middel· daer af spricht een wijs man· Int
middel gaet die menschе alre sekerste· gy sult
weten dat dit middel gheen mēschē weten en
mach ongemeten· daer om solde die menschе
sijn sterchte eñ sijn cranchte meten· hoe hijt volbrē
gen moge· eñ sal onsen hē bidde dat hi hem wi
se· woe hē leuen alre behagelijrste is· Sūte Johā
spricht· die heilige geest sal v van allen dīgen
leren· daer om sal die menschе vā allen dingē
ract suecken an onsen heren gade· Alsa hebdi
ghehoert hoe ihs sijn mertelic leet an sijnen
lichaem als hier voer gesprakē is· ¶ hi sult

weten voerwaer dat die ōmate groote nagelen
die hem geslagen worde doer sijn hande ende
voet voel weer duden dan ye man dede. wāt
die nagelen die snede hem sijn aderen. dier dā
voel te samē waren an handen eñ an voetē
vergadert. dat was hem een pijn bouē allē
pijnen. want die meeste pijn die een mensche
lyden mach die lydet hi an sijnen aderē. eñ et
spreken die meysters dat die nagelē die hem
geslagen worden doer hande doer voet voel
meer martelidē dant bernende vier sūte lau
werens dede. Oec suldi weten dat ihs van
lichaem groet was. eñ des te swaerzē was hi.
ant cruce hinc hi mit tween nagelen die hem
doer sijn handē geslagen waren. wāt hi en had
anders niet daer hi hem an ontholdē of an rus
ten mochte. eñ van swaerheit van lichaem sāc
hi nederwart. eñ soe hi meer sant soe hē sijn
wondē der hande weer dedē. eñ hem meerde
den. aver dorch en mocht dat lichaem niet voel
sinken. want hi was te doen gespānen. Dat
die pijn der aderen bouē al pijn gaet. dat mo
gen wy proeuē daer by. dat et luttel yemant
soe sterck si. als hem een ader uit eenre deyn
te vlienē geapent wart hi en vermach alle
sijn lede te qualikē. Hoe waendi dan oft ihs
pet wee waer. doe hē soe mēnich ader doer
gegrauē was. mit soe groten nagelē. dat dat
waer si. dat spreect hi seluer in den salter. By

hebben doer grauē mijn hande eñ voet. op die
selue waerde spreect die glose aldus. Hyerdt dat
hi niet en spaert. Sy hebben mijn hande eñ voet
gewont. mer doer grauen. wāt gelijker wisē
als gegrauē eerde vrucht greft alsoe heeft ihs
mit synen wondē ons vrucht gegeuē des e-
welix leuens. Oec was hi ant cruce alsoe ge-
spānen. dat men syn gebeente tellen mocht
dat spreect hi selue in den salme. Sy hebben
al mijn gebeente getellet. Daer om spraec die
glose dat hi alsoe doen gespānen was. dat
hem die been doer die huyt drongē. Oc spraec
dauid totte vader. Ay heer gy spānet dē hemel
dats den hemelschen comuc. recht als een vel
oec weet gy wael dat men een vel alsoe slap
spand ant ramte dat et niet en rijte. Hier of
en hadden die vermaledēden gheen ontfermnisse
weder et rijte of en dede. Daer af spreect hū
te anselmo. Ay edel ziel besich den sueten ihm
hoe hi gespānen is an al synē lichame. eñ be-
siet die onschuldige hande. hoe si vluetē van
sueten bloede. eñ begrijf die misdaet dinre hā-
de. O wit ghi wael alse voel pijnen te sa
men comen. soe wort dat doegen des te meer
re. wāt dan dese mensche mēnigher hande pijn
die ihs leet op eertrijcke. een corte tijt te samē
was. soe moest syn pijn des te meerre wesen.
want had syn pijn gedeilt geweset. Doe had
sy die tijt een deel genijnet. neen des en was

sy met. want hi had se alte mael. Nv proeft
onlanghe te voeren was hi an der clomen ge
geyselt. als gy duck hebt ghehoert. en noch
smerten hem die slage. en daer na wart hem
een doznen croen in syn hoeft gedruct. alsoe
dat hem tbloet daer na ran. en wart daer na
doer hande en voet mit groten nagele doer
geslagen aut cruce. en hinc midde tusschen
tween mordeners. recht of hi meyster van
hem waer. en gaue hem doe den bitteren
dranck te drincken. en die ioede stonde op
en riepe op te hem. en knielde voer he en spa
ken. Gegruet si di heer comnc der ioede. hstu
gades soen. soe clyme hier neder. Oec stont
syn lieue moeder droeflic by hem. alsoe dat
hi wael sach dat oer weer was. dan of oer ee
swert doer therte gegaen weer. en oer pyn
quelden gelyc der synre. doe was hi gerenct
alsoe seer dat hi oer cume toe spreken mocht
al dese pyne waren te mael an he. en noch
meer. daer om was syn pyn te meerre. Hi
sult weten. dat ihs an der clomen alsoe seer ge
slagen wart. datten ysaias hiet een wrsettich
menschc. want die heilige gheest had he gea
penbaert menich hondert iaer te voere ende
sprac aldus. wy hebbe yhm geacht als enen ma
laetschen man. Nv proeft hoe dat was. die e
wangelistē schriuen dat hi vyter maten seer
gemartelyt wart. alsoe dat men al syn huyt

scellen mochtet van den vleyschc van den bloe
de datter neder seech· eñ daer na dadē si hem
an een roede rouck· eñ leydē hem anderwerf
voert gericht· eñ gauen doe ordel des doets
ouer hem· eñ leyden daer na uut groten ge
ruchte vytter stat van ihrlm om dat sy om cru
cen wolden· eñ ructen hē onmeckelic synen
vaū rock vyt sonder ontfermnisse· Doe was
hem die rock an dē ruct verhardet mit bloe
de an den ruggc· alsoe dat hem die huyt andē
rock een deel bleef hangende· doe bleef hem
tlicham versche· eñ tbloet seech van hoefde
van handē van voetē· eñ van al synen lichā·
Hu spract die selue pphect ysaias· Van der sce
del des hoefs tot den versen der voet en is
an hem niet heels bleuen· Hiet lieue lude doe
was ihs iamerlic gescapen· eñ iamerlikē dā
ēnich melaetsche mensche· want ten is ghee
melaetsche soe onclenlic hi en heb doch yet
schoens an hem· Mer dese melaētsche was soe
doer onschoen· dat en gheen schoenlyt noch an
schyn an hem en was· als ysaias spract· Hu
ganck edel ziel in di selnes· eñ beside hoe die ge
ne dien die engelē soe beghcerlic an sien eñ
synis nūmer sat mogen werden· doer ons wor
den is also lelic an te sien· op dat wy worden
vy· werden schoēre dan die son nv is· O ie ny·
sake daer onse hē meer af gemartelyt wart
dan ye mensche wart· dat was daer om dat

an hem was die beste ordinantie van cōplēxie
van leuender cracht der sīnen die ye mensche
gewan. eñ daer om spreken die meysteren dat
hem die nagelen weere dadē. dan sunte lau
werens tvuer dede. want soe die complexie bet
geordeniert was ī den menschē. soe die mynre
starker eñ mechtiger is. eñ hē die pyn te we
re doet. Daer om syn sterke lude onverdul
dich in der pynē. eñ doet hem weer dan and
cranckē luden. eñ werden oec gesont van
oerze sieckten. dan ander lude. dat dit waer
is. dat spreet Hūte Augustin eñ seyt aldg.
Die seerte des sieke is een reyke eñ tuych goe
der natuerē. Hoe die natuer beter is soe die
seerte meerre is. Nv suldi weten al had ihs
ons gebreeks. añ hem genomē een deel hi
en had se niet al. want sulc gebrec eñ trāc
heit die een werch syn ten sunden. die en nā
hi niet an hem. Sulc gebrec oec. die sullike
lude hebben die mēnigerhande syn. die en
had hi oec niet an hem. Aer sulck gebrec
als den luden gemeyn is nam hi an hem als
honger. dorst. pyn. colde. hette. droefheit. moet
heit. vruchte. weynē. den doet eñ dier gelij
ke. want dan ons herē complexie eñ natuer
alsoe wael geordeniert was. soe moeste hem
die doet voel weer doen. dan anders enigē
menschen. dats seekerlic waer. eñ oec suldi
weten voerwaer dat die meysterē seggen

Dat die wil eñ begheerte die onse hē ter mer-
telien had. eñ dat vier der berneñd' myñen
eñ verloesemsse al der werlt. met en twint en
safte noch en myn rede syn pyn. mer een deel
benceint hem syn beschendenht luttel achte op
die pyn die hi leet. Gelyc als damasten spruct
Al leet ihs die martelie van natuerlik' crāt
heit. Doē en leet hi se doch met by bedwāge. aī
mit goeden wil. Als mēn leest in den evange
lie. doe men onsen hē vinc. doe toech sūte pe
ter een swaert eñ sloech den enen oer af. doe
spr̄ac onse heer te hem. Peter en geloefdi niet
dat ic biddē moge mynē vader. dat hi my sey-
de meer dan xij scaren der engelen. daer elke
schaer af hebbe vj. Dusent ses hondert eñ lxvj.
hier by mogen wy wael weten datter mit
synē wil wās. Die vierde sake daer onse
hē om ant crūce wolde gemartelyt werden
dat was dat die pyn antwordē mochte der
scolt. wāt ghi wit wael dat adam eñ eua
beghingen die sundē an den holt des boems
mit paradys. daer om was t ordelic dat den
menschē tleuen worde weder gegeuen daer
an dat hē die doet af was geromē. eñ dat
die ouel gheest in den holt verradē worde.
die eua ten rsten mit holt vertriet. dat dit
waer is dat spr̄act sūte gregorius. eñ oec sin
get ment in die p̄ofecie van den heiligen
cruce. eñ die waerde sprekē aldy. Ay ghi en

hebt des menschen salicheit geleget ant cru-
ce · om dat dat leuen weder op stonde · van
dien daer die doet by begonde. Die vifte
sake daer god wolde om gemartelt werde
ant cruce · dat was dat hi toende dat hi de
doet liden wolde · voer die die in der hellen
waren · en dat beduyt donderste deel des cru-
ces · want al die gene die in der hellen ware
int voerbozch die moesten daer bliuen alsoe
Osee spzict · O doet ic sal werde dyn doet · en
o helle ic sal werden dyn beet · hoe ihs een
doet des doets waer · dat spzict S' Augustijn
int desen waerden · tusschen den leuenden
gade en den sterruenden gade menschē is die
middel is die doet verslagen · en gedoet · wer
hoe got der hellen beet was · dat suldi were
en verstaen als suite gregozij spzict · Ghi weet
wael die in een dinc bit · die begripes een
deel · en een deel blyfs onbegrepen · Dier vecht
alsoe beet onse he en begreept een deel die
in der hellen waren · dat waren die ghene
dies werdich waren · en dand' bleue buten
den beet · Die rechte oert des cruces beduyt
oec syne vrient · daer hi oec voer gecruciet wo-
den wolde · Die luchter oet beduyt syn vian
de · daer hi oec voer doege wolde ant cruce ·
Dits die vifte sake · dat hi den doet leet voer
die gene die int voerbozch waren · van der hel
len en oec voer syn vriende en voer syn viande

dat syn die ongeloue begaen · eñ oec leet god
den doet daer om dat hi se al wolde ontfaē
die tot hem comen wolden · dats betyhent
daer mede · dat syn arm van een gespaēen
waren · want die enen anderen ontfaen wil
die op luket syn arme tegen hem · Daer om
sprac onse hē in die evāgeli · dat een vader
had twee kinder · Doe sprac die ionxste · Vad'
gif my myn erfdic deel · eñ doet hem wart
doe liep hi verre vyt den lande · eñ verdeet qua
liken · eyer doe hi weder quam eñ hem bevoi
wede · doe liep die vader tegen hem eñ helse
den al om · Tot enen tyken dat uyemant
soe quaet en is wil hi weder keren got en öt
fansten · als ysaias sprac · Ic heb myn hande
gespaēen alle dage dien ongelongēn volc
· Dit spaēen merkede wael die sticker · die by
hem ant cructe hymele · eñ daer om sorcht hi
genade eñ vantse · dat hi alre hande lude öt
fangen wolde in synē armen · dats in synē
vrede dat sprac hi selver doer ysaias mont al
dus · Ic bin een oester · wāt wat dien maderē
ontfalt · dat neemt hi op · Dese maderē syn die
oeuel gheesten · die meniger ziel synden vytē
boeck des leuens · eñ al die hem ontfallen
die rapet hi op · Hier om sullen wy desen
oester bidden · dat hi ons wil leggē in syn
wyde schuer · dats in syn hemelryc · als hyt
selver heit in die evangeli · die hi ons wed'

gecoft heeft mit synen dueren bloede. ihs xps die daer leeft en regnert mit gade en mit den vader in der eenicheit des heiligē ghees tes in enen waren gode Amen

O Vos oīus. ✠ Dese waerde sprac onse hē en geuen ons te verstaen die gro te pyn die god leet. Oec mogē wys hē te bet gelouen dat hi in pynē was. Want hi spīk se in goedē vridage ant cruce en liden dese waerde alde. O ghi al die ouer den wech gaē siet oft enige pyn myner pynē gelyc is. oec soldi weten dat syn martelie en armo de niet alleen en was an den cruce. mer al syn leuen was martelie en armoede. want die ewangelisten beschryuen ons dat syn ge buert armer was dan enichs menschen. want hi wart gebaren in een gemeyn huys daer noch want an en was noch bedde in en was. des doch arme lude bewilen hebbē en die nacht was oec lang. en in der coutster nacht en tyt van den iaer. daer na liet herodes voel kynder outlīē die benedē xpm a ren waren. om dat hi en onder die kynder do den waendē. Diet doe moest hi vlien in ēptē. Daer af sprect sūte Ancelmus. O xps. o kynt heit en was niet seker van der viande swer de. want doe gy uwer moeder borst soect doe quam een engel en sprac tot Joseph. Staet

op eñ neem thynt mitter moeder eñ vlye in
egipten. Dier van dier tyt was ihs altoes in
verdriet. eñ was alsoe arm. als sinte Johan be
screyft. dat hi anders niet en hadde dan syn
moeder mit oerre naeldē eñ mit oerre spille
wan. daer si oer eñ oerē soen mede geneer
den. Van deser ryker armoedē spruct sinte
Anselmus O lieue gades soen doer ons si dy
arm geworde. op dat ghi ons ryke macte.
dit selue spruct sinte pauwel eñ cortelic ge
spraken. op eertryke en was ihs nye goedē
dach. Daer om spruct sinte bernart. wy lesē
dat ihs geweynt heeft. mer des en lesen wy
niet dat hi ye gelachdē. Oec leest men vā
synre cuysheit toedē beghint
eñ doet daer toe quam dat hi te prediken
begonste. Doe liep hi soe voel om te voetvoet
dat hi by wilen alte moede wart. eñ daer ō
spraec sinte Johan in dewangelī. dat hi eens
alsoe moede wart van gaen. dat hi van moet
heit op een bozn bleef sitten eñ rusten hem
eñ beuilen als hi al den dach gepredict had
de eñ twoelc tegen den auont thuys ghinc
soe bleef hi alleen eñ sach al om of oen yemāt
biddē solde ter herbergen. Eñ als oen dan
yemant en bad. soe moette hi van dan tot
marthen huys gaen eñ blijuē daer ouer
nacht. eñ oec beuilē als hi al den dach ge
gaen eñ gepredict hadde. soe verenichden

hi hem des nachts eñ was al den nachtī sijn gebet. Daer af spruct sunte Ambrosius Dat hi daer om niet en beden dat hys noet hadde mer dat hi ons exempel gaue te bidden. wāt wy sijn die ghеen des noet hebbē. eñ doe hi die vij apostelen kiesen solde doe was hi al den nacht te voerē in sijnē gebede. eñ als hi oec mit den rijken toeden te huys ghinc op dat hi se bekierden. soe sprakē dander hi weer den rijken eñ den sunderē heimelic. eñ oer vrient om dat se hē wael teten eñ te dranckē gauen. eñ seyden hi weer een vaet eñ een drancke. Eñ want sunte Johan baptista luttel at eñ dranc. eñ in abstinencien was. Doe spraken si dat hi waer die gades soen. eñ seyden tot hīn dat die duuel waer in hē. eñ so wat wonders of teykē hi dade. die dede hi al mitten duuel eñ mit sijn hulpe. eñ hi weer een valsche eñ een droegenier ¶ v suldi weten dat onsē hē tvolc na volgedē doer v. sakē Die een volgedē hem om genade om dat hi se gesont makē solde van oerē ongemake. Die anderen dat si woldē sien die teykē die hi dede Die derde om dat se gespist woldē werdē. als men leest van den v volcs Die vierde doer sijn lerīge als die apostelē dedē eñ sijn iongerē eñ voel goeder lude Die vijf te volgeden hē om dat se woldē hoeren eñ sien yet daer si en mede begrepen. Hier dij

gedaen lude waren by wilen by hem die al-
toes spieden eñ verwachtē syn werken eñ sij
waerde. Eñ oec plegen si hem te verwiten
wat si hem daden. eñ ducke haddē si oen
gheern gedoet. maer dat sy die gemeynte
ontsagen. mer meest bleef om dat er noch
gheen tyt en was. eñ hys oec met en wolde
want tieve tyt leyden si op enen hogen berch
eñ wolden oen neder stoten. op dat hi doet
viel. daer af spruct die evangēlist. dat hi vyt
hem outbrac eñ ghinc muds doer hem. Des
gelike quam hem soe voel toe. thent dat hi
hem seluer mit goeden willen tōer. liet vacē
eñ doden. want tegen synen vrien wille
en mocht mē hem niet doen. aldus heb dy
ghehoert hoe al syn leuen een martelie was
op eertrijck. ¶ v suldi weten dat syn mar-
telie in sinre doet. niet alleen pynlic en was
mer si was oec nye eñ selsen. Want Judas
die syn vrient schēde eñ niet en was. als er ley
der dagelix voel schiet vrieten. mit cnē tey
ken des vredē. O wy wat syn nv al Judas
Nv suldi weterē dat hē die doedē van sauouts
dat sy en viegē hent smorgens dat sy en
rechte voert leydē mēnige smachtē deden
mit halslagē. mit spien eñ mit spotte. dat
moechdi merkē daer by. dat sy hem morde
lic hatich waren. wāt die evāgelistē spre
ken. wat sy hē daden dat dedense hē van

hate· eñ wat een menſche van hate doet· dats
ſonder ontfermenisſe· Hier alſoe waſt mitten
roeden· Oec wart hem een roet rot an gedaē·
eñ een doznē kroen opt hoeft geſet· eñ een ſy
haut gebeer wart hem in die haut gegeuē·
want hi had geſprakē hi weer der roedē co
mint eñ hem te beſpottē eñ knieldē voer hem
eñ ſprakē hi weer een conint· eñ daer na ſtō
dē ſy op eñ bedectē oen tanſicht· eñ ſloegenē
in ſynen halſe eñ vragedē oen wien ſlocht· Hier
doe was die gotlike wyſheit teenre doerheit
getomē· Van der ſmaetheit ſprict hi ſelue
in dē·pſs· aldus· Ic bin een worm eñ niet eē
menſche· eñ oec een laſter der lude· eñ ver
worpē van den volck· Van al deſen ſprict
S' anrelmus· Ay goede ihū ghi wort gecleet
mit hemelſchē clederē· eñ wort meer mede
beſpot dan ghecevt· Nē gy wort getroent
eñ die kroen was v een pijn· wāt ſi won
dē v claer ſwarde wael mit duſent ſcreden
wondē· ghi droecht in v haut een haut ge
beer· eñ mit den ſlogenſē v edel hoeft· Sy kni
eldē eñ viepē v an voer enē conint eñ ſton
dē te haut op eñ beſpottē v edel anſicht dā
die engelē in beghieren te ſien· Sy bedecten
v tanſicht· eñ ſlogent mit oerē handē· Oec
en hinck men nye dief· ſijn galge en was
hē te voerē bereit· Ayer onſe hē moeſt ſijn
galge dats ſijn cruce ſelue dragē· daer af

spzict S' anthelmus. Ay hé v wart geheuē dat gy uwē rugge boechdē onder die bozdē des cru ces. eñ dat gy uwes selfs lachter droecht. doe was doch syn cruce soe swaer. dat hyt niet voldzagen en conde. eñ doe dwongense sy mon dat hyt dzagen moest. Ay wat gerucht was daer doe ihs syn cruce doer die stat dzo ge. Oec was dāt een nye martelie die nye te voerē gehoert en was. dat hem syn han de eñ al sin lichaem gespānen wart. eñ hāt eñ voet mit nagelen doer geslagē wozden des en plach men te voerē niet. gelyc als gy noch siet. dat die sticker by hē ander mar telie hadden. Oec leestmē van sūte peter dat hi gemartelyt wart aut cruce. Oer hem woz dē sin voet op wart gekeert. eñ nochtant en wozdē se niet genagelt. Sūte andzeas wart oec aut cruce gebondē. mit selen. leest men oec ergent dat ye martelar ant cruce genagelt wart. Sonder ihs alleen. Oec leest men niet dat ye menschē alsoe seer bespot wart ni sinre martelie. als onse hē. [redacted]ye rū salem was een hoeftstad van alden laude. eñ daer was vocl volcr in. Diet daer om cōs onse hē syn mertelie te lydē bi der stat. om dat et hē de smadelik weer. voer al dē volc alsoe spzict een heilich man. Oec was te ihzlm op die tyt een hoechtyt. daert volc gemeyn lic plach te comen. eñ om dat die ioeden

wolden dat et volc gemeyn wiſte. waer om hi
dē verſmaden doet leet. Hoe ſtreuē ſi bouē dē
cruce. Jheſus van nazareen der ioedē coninc
Recht als mē enen dief ſyn diefte op dē hals
bint. eñ die ſelue boeſtaue wordē geſtreuē
in drierhande tale. In griexſchē in hebreuſchē
eñ in latyn. Eñ dat dedē ſe daer om dat elc
leſe eñ wiſte. waer om hi gecrucet weert. Ioch
dochte onſen hē al der martelē te luttel we-
ſen. eñ wolde oec doet gemartelyt werden
doer ons. want men leſet doe hi doet was
dat hem een ſpeer geſtekē wart doer ſyn lide.
eñ daer vyt vlopede water eñ bloet. Hunte
ber nart ſeyt. Ay doer die wonde dyns lichās
ſchoen die verbozgheyt dyns hertē. Recht
of hi ſprake. Wy der wondē bekēnen wy wa
le. die grote myne uwes herten. want gy bey
de doet eñ leuende v bloet ſtozten. Eñ men
ſegt dat deſe blynde ridder van deſen bloede
ſiende wart. eñ kerſten wart. eñ dier nae ge
martelyt om die geloue. al dat hier voer ge
ſprakē is. dat was een nye dinck. eñ ongeho
ert te voeren. Eñ deſe pyn leet got alſoe ver
dūldelic als een lam. als yſaya lange te voe
ren geſprakē had. recht alſoe ſtil ſweech ihs
als een lam dat men doedē ſal. oec ſprac hi
ſelue in dē pſalm doer dauids mont. wat
ſy riepē des en hoerdē ic niet als een doef
wat ſi my deden dat verſweech ic als een

ſtōme.

Dy suldi weten dat ihs op eertrijke leet dat hem dat alleen dede die mijne. Want et was ōmogelic dat yemāt soe gripte hē yet doē solde dan mijne. Daer om suldi weten. dat hem die mijne tot allen stedē verwan. Want sy dreuen wt hemelrijc m eēre magt huse. eñ dwanghe oen daer toe. dat hi mēnigē pijn eñ vernoye op eertrijck leet. Doer hienc oē die mijne ant cruce. eñ sloech hē dre nagel doer hand eñ voet. eñ scheydē hem sijn ziel van sijnē lijue. eñ besloten onder die eerde. alle dese dingē waren yemant ōmogelic te doen. dan der mijnen alleen. al wast dat et hē die woedē van buten deden. het dede hē die mijne van binnen. Wāt hi sp selue doer y sauas nioet. Ic bin gewredē recht als een dronkē man. die vol eñ nat is van wijn. dese wijn was die mijne. Want gelijc als die wijn dē menschen onsinnich mact eñ vergetel alsoe dede die mijne onsen hē. Want si brochten daer toe dat hi beerde recht oft hi sinneloes weer. Doe hi al sijn re gewalt eñ heerscap vō gat. eñ liet hem scandelic ant cruce nagelē Eñ gelijc als men van dronckē ludē spruct Hoe wat hē geschiet dattet die wijn doet. Alsoe wast mit desē dronckē man. die drōcken was van der mijnen wijn. Want al dat hem geschiedē dat quam van der mijnen gewolt. des nacht hem die menschē des te

meer ſcamen. dat hi der myñen weder ſtact.
Hint hi ſiet dat ſe got verwan. Hnder dat
got alſoe droncke was van der myñen wyn
ſoe outfiect hi een toeuht na den ſede der
droncken lude. eñ ghinc ſelue nu ſinen doet
hier om gelyct onſe hē ſelue eenen vogel die
pellicaen heit. deſe vogel is van des oeduers
grote. eñ is mager eñ woent ghecrn in eenheit
Van deſe vogel ſprecke die meyſter van natu
ren. dat hi ſyn ionc alte lief heeft. eñ als ſi be
ghinnē te waſſen. ſoe biten ſi ſich mit vader
eñ mit moeder. eñ ſi biten die iongē weder.
eñ doden ſe mit oerē beckē. eñ daer na droe
uen ſi drie dage. om der kynder doet. Hoe
doerſtekē ſe dan oer herte mit oerē beckē eñ
maken die kynd weder leuende mit oren
bloede. deſe vogel woent nu deſer een noede
dats ihs rps die alleen is als die gloſe ſp.
van eenre magt gebaren. die magheit was
van alre ghenuechtē. eñ werlic vroudē hy
doer ſtack ſyn boſſt mittē ſpeer. eñ mit ſynē
bloede macten hi ſyn kynder leuende
dus heb di ghehoert hoe groet ons herē pī
was. als hi ſelue ſprac doer die Jeremias
mont. O ghi al die oñ dē weeh gaet ſiet of
enighe pyn der mynre gelyc is. Hv mogē
wy hem mit recht antworden neemt wāt
an ſynre pynē waren voel ſakē. die hem
ſyn pyn eñ marteluen meerzedē. als hier

voer gesprake̅ is. die en gheen ander marte
lar en hadde. ¶ Laet ons dan bidde̅ den heer
die dese martele leet. en̅ alle pyn vwo̅nen he
liet. dat hi ons gheue te lyde̅ en̅ te verwi̅nen
dat syn eer en̅ onse salicheit blyue. Amen ¶.

Sunte gregorius spract. Dat got mensche
wart. dat en hadde ons niet geholpe̅
had hi ons niet geloest mit synre ge
benedide martelie̅. daer om ist goet dat men
v segge van synre mertelie̅. wat̅ daer mede
worde̅ wi verloest. ¶ Hi sult wete̅ dat die lu
de ten boem gaen. doer vyf dinge̅. ¶ En r
ste̅ dat oer wijsheit niet en besalue va̅ oere̅
anschyn. ¶ Dat ander is dat me̅ die heite̅
daer vliet. ¶ Dat derde is dat me̅ de̅ rege̅ da
scouwet. ¶ Dat vierde is dat me̅ daer onder
rustet. ¶ Dat vyfte is dat me̅ daer die vrucht
neemt. doer dese sake̅ sal men oet te̅ boem d
truce̅ gaen. ¶ Die irste sake is dat die men
sche syn wijsheit beholde dat is syn werdicht
dat hi gades kynt blyue̅ moge. wat̅ gades
kynder moete̅ al wit en̅ claer syn. claer an
reyn consciencie̅. alsoe dat hi niet douckers
an hem en heb. hi en verclaert mitter bicht.
hi sal oec wit syn. alsoe dat hi onschuldich
si van hoeft sunde̅. want der moet hi v̄mer
onschuldich syn. sal hi gades kynt blyue̅. Oec
sal hem die menschye vlitelic hoede̅ voer da

gelic sundē. wāt een trouwe kynt hoedt oē
ghecru dat syn vader met verbolgē en wer
dē. van groten of van cleynē dingē. die mē
sche sal oec schoen syn van doegentlikē wer
ken. Dat gebiet got eū spzut. Ō goede wer
ken sullen luchten voer den luden. sich mē
sche dese wytheit is di comē en van den holt
des cruces. Als suete sante ichā spzut. Jhesꝰ
heeft ons gewasschē van synē onsen sundē
in synen bloede. Ducrē. Oec scryft hi. Doe
hi inden hemel was. eū hem onse heer veel
wonders toendē. Dat een olt man quam
eū toendē hem een grote schare eū spzac. dit
syn die ghecn die oer stolen gewasschē heb
ben in den bloede des lams. Daer oni is ons
noet dat wy duck tē boem des crucē gaen
mit pynsen. dat is wat hi an dē cruce doer
ons leet. soe mogē wy onse witheit beholden.
die mit soe ducrē sat beholdē wart. Denck
mēsche an den ghenē die den hemel bericht
dat hi stont an den cruce. bloet ander doet.
eū ongescapē an dē vleysche. [illegible]ie ander
sake is dat mē die heiten daer vliet. by der
heiten sal mē verstaen. droefmisse. ongemake.
vernoye. eū soe wat tegen den lycham is. e
Eū alsoe als die heiten ongemedicht is. alsoe
syn ons oec dese sakē ōmackelic. wy en wil
len besien dat ongemake. dat ihs an den
boem des crucē leet. Daer oni spzut S' gre

gozus·En is niet soe swaer die menschē en lyt
mackelic·wil hi pinsen om dat lydē ons heren
dat hi leet an dē cruce·Ēn oec sprict sunte ber
nart·Die dy an ons herē pyn·Ghi draget die
v te bet- ie derde sake is dat men dē regē
schuult·onder dē boem·by desē regē verstne
wy bezorge·wāt gelyt als die regē vandē
hemel rout·alsoe doet oec bezaringe vandē
hemelschē gheestē·dat syn die duuelē die vā
hemelscher natiērē syn·Ēn daer om en mo
gē wy der niet sien·eñ des te meer syn si ons
te vruchtē·wāt wat mē niet sien en mach·da
ist quaet voer te hoedē·als ons bezorge toe
comen·soe sullē wy lopē tot den boem des cru
ces·eñ sullen dencken hoe onse hē syn bezo
ge leet van dē duuel hoe hi se vervan·eñ sul
len ons gotlic werē eñ wederstaen·Ghi sult
weten dat die duuel dē menschē bedoerden
an drien sakē·an vratcht doe hi hē riet dat
aeft te brekē·eñ te etē dat hem verboden was·
Hi bedoerdē an ydelre eer·doe hi sprac·Ghi
sult werdē als got·Oec bedoerdē hi oen an
ghericht doe hi sprac·ghi sult wetē goet eñ
quaet·An desē driē sakē vervan hi se·eñ mit
desē driē dingē verwā hi se bedoerdē hi onse
hē·An vratcht doe hi sprac·Bistu gades soē·
soe spreke tot desē stenē dat si broet werden·
An desē ydelre eer doe hi sprac·bistu gades
zoen·soe laet dy neder vallē·wāt het is ge

ſtreuē mdē ſolter· got heeft ſyne engelē geba
dē· dat ſe dy hoedē in al dyne wegē· hi beroer
dē oon oec an ghierichte doe hi en voerdē op ene
hogen berch eñ toendē hem al die werlt eñ ſprac
· dit geue ic dy wiltu neder vallē eñ bedē my an
· ayn deſē dien dingē vermaen oē onſe hē· eñ
mit deſē drie dingē heeft hi ons onſe beroer
nigt weder ſtaen eñ verwōnen· Doe dat ſy
ons niet ſcadē en mach· wille wy ſeluer· dā
om ſprac Hunte gregorij aldus· waer om
liet hē got beroerē· het was recht ſprac hi· om
dat hi onſe beroernige ōwon mit der ſynre·
Want hi quam op eertryke· op dat hi onſe
doet verwon mit dē ſynē· daer om als ons
anwecht oūnatt vā eten· eñ van drucken
· Doe ſille wy lopē ten boem des cruce· eñ ſul
len denckē dat ihs wart geſtrucket mit gal
len eñ mit edick· eñ dat hi op eertryke mē
nigen honger leet· Wardē wy beroert mit y
delre eren· Doe ſillē wy lopē den boem des
cruces eñ ſillē denckē hoe ihs die alre eren
werdich was· an dē cruce gehangē wart· als
S' paulus ſprect· Wardē wy beroert mit ghie
richeit· Doe ſillē wy denckē op die armoede
die ihs leet die alſoe weldich was· Ghi ſult
wetē dat die ghierichte niet alleen en leget
an voel goedes te hebbē· mer an allē dingē
die die mēſche begheert eñ niet en bedarf
De vierde ſake is dat die mēſche onder

den boem rúst. dit sal mē aldus verstaē dat die mēsche ledich is eñ met goedes en doet. dat en is gheē rúst. wāt die wise man spreet van ledicheit comt mēnige pensinge. eñ mē nige pensinge makē onrúst. aldus en is ledicheit met dan onrúste. Eñ sal dat weten dat die mēsche nūmer sekerlic rúst en gevint ten si an dmgē die beter syn dan hi is. dats got alleē. Hier af spreet Sūte Augustijn. Hé is sal gesadet werdē als v eer verseynt. wāt ghi hebt ons geschapē tot v selvē. eñ daer om is onse herte in onrusten ten rúste in v. Eñ daer om raet ons sunte bernart. hoe wy eē deel rústē mogē vindē. eñ spreet aldus. als ghi an v voelt traecheit eñ verdriet. soe en suldi niet af latten van invē gheestelikē vlute ayer ghi sult te hant invē hulper an ropē eñ biddē hem dat hi hem na hem trecke. ayttter bruyt die in der nyūen boeck spreet. Trecke my na di. eñ laet ons lopē indē goeden ruke dijnre salvē. ¶ Tot den mael spreet Sunte bernart dat die genade ons heren waket. eñ dat ghi bereet werdet eñ vroliken loept eñ spreet mit dauid. hé is liepe die wege dijnre gebadē doe du mijn herte breitste. Ghi sult oec denckē hoe die gheen die alle creaturē gemact heeft nut rusten doer di. om v gestredē heeft eñ ghearbeyt an den cruce. dat al syn lichaem. voet. hant. hoeft.

cū ſoe wats was mit blodigē ſweet verōnen
was· als ghi uwē arbeyt tegen deſen beſiet
Hoe iſt ōmogelic dat gy traech ſijt· Als Hun
te bernart ſprict· Die vroem ridder en voelt
ſijnre wondē niet· als hi ſyns herē wonden
bloedē ſiet· ¶ Die vyfte ſake is dat wy der
vruchtē nemen van den boem· Deſe vrucht
is genade eñ gheeſtelic troeſt· Die mē ant
truct vint· des had die bruyt wael geſmaect
inder myñen boeck· doe ſi ſprac· Hyn vrucht
is myjnre kelen ſuet· Van deſer vrucht ſp
lūte bernart· Menſche niet en vergete dat
der engelē hie gheworde is een laſter der lu
de· eñ een man die al bitterheyt beſocht heeft
eñ traincheit· Een man die van gade geſla
gen is eñ genedert een melaetſche eñ een
die aire hand wedermoet beſocht heeft· deſe
peynſinge ſp ſūte bernart outfenget des
menſchē herte· eñ ſpiſet ſijn ziel· eñ verdrijft
wt die tranen eñ beghiet die ogen· eñ net
dat anſicht· Oec leeſtmē van ſinte Agnetē
dat ſi die vrucht geſmaect hadde· doe ſe ſprac
Hyn bloet heeft myn wangē geverwet· want
welc mēſche die die martelie ons herē an siet
inlikē· dat ſijn hem anſicht nat werde van
trauē· dat verwet bet dan eñ ingerhande verwe
Mer wat vrūcht gy nv neemt van deſē boem
Dat is gotlic troeſt· genade eñ ſuetheyt· dats al
niet by den dat gy vindē ſult na deſen leuen

Als dauid in dē solter sprict Als dauid onse hē
synē myñerē slaep geuet Soe wort om dat er
ne·dese slape is die doet· wāt goeder lude sla
doet is als een slape die dē mēschē pijn eñ alle
drocfheit af neemt·alsoe doet die doot den sali
gen luden·Sra deser vrucht verlange dē goedē
S'andrieas·want mē lāset van hē·dat hi aṅ dat
te daer hi an gebondē wart van veers grūten
eñ sprac aldus·Got gruet dy cruct ghehēlicht
van den lichaem gades eñ ghecruert mit synen
leden·als van edelē margrietē·eñ biddē gade
dat hi ons fhelpe·daer hi selue is·Amen

In ebruabunt·Dit waert segt die profete
eñ sprict aldus·Ghi sult druckē eñ
sult drouckē werdē in ons herē huys·hier ne
de ghecft hi ons te verstaē iny vroudē·die die
ziel ontfaet·als si drouckē wort·van der edelre
gotheit·Die irste vroude dat si vri is eñ van ho
gē moede·eñ van alsogedanē hogē moede dat
der mynster zielē dunct die in hemelrijc is·dat
onse hē synre lieū moeder eñ der engelē eñ al
dat in hemelrijc is vergeten hebbe·sonder oer
alleen·dat dunct der zielē alsoe hogemodich
sijn si al die in hemelrijc syn·Dier of si yet dro
kē sijn van dē cruyt wyn·Die hemel eñ die
bergen sullē hem verwouwē tegē ons·dats
alsoe·Die hogē engelē eñ die neder engelen
eñ al die heiligē eñ die zielē verblydē hē in

deser vrouckenheit. daer af sp̄ dauid. Jhrlin sal betymert werdē als een stat. eñ dat hi sp̄. Di sal betymert werdē. daer by gheeft hi te merken een vrachtycht. eñ dat hi spruct een stat. daer by verstae wy enē willen. dien si al hebbē in gade. die in hemelryc syn. daer af sprict die pheet abacuc. ayyn gebeent moet vulē eñ zwī den. Eñ ē bozn van wozmē moet onder my ontspringē. dat ic ruste an dien dage der bedroefder. eñ ic op vare tot onsen ombegordē volc. En trouwē hi kendē wael dat die gesel scop vrolics in hemelryc. Daer om begheerdē hi. dat hem dat gheschiedē. op dat hi tot der gesel scop comē mochte. Hi kēnedē oec wael dat daer nyemāt toe comē en mach. sonder groten arbeyt. daer om bid hi hē selūē dē arbeyt op dat hi ter gesel scop queme. wāt hi wiste wael. daer solde hi al des arbeits vergetē. ..

Die ander vroude is dat die ziel schoē wort in hemelryc. daer af leest mē int scrifft dat elcx menschē lichaem die beholdē blyft. alsoe schoen wort na den ionxstē dage. seuenuolt schoēre dan die sōne. eñ et sprekē die wise meyster. dat die schoenyt des lichaems si tegen der schoenyt der zielē vrecht als een cleyn screpelyn tegen al die werlt. eñ lichaem wort seuenuolt schoēre dan die sōne werdē sal. na dē ionxstē dage. daer of sp̄ sunte Augustin aldus. Die schoenyt die die mensche ontfanct na der op-

rísingt·dat en is anders niet·dan een ouer
vloet van der zielen·wāt der zielē schoenheyt
wort soe ouer claer eñ groet·dat si se onthol
den niet en can·want si is des gekuperes wyns
des roden wyns eñ des gecruyts wyns soe sat
dat si ouervloyt·eñ dat ouerüloet ontfaet
lichaem·eñ heeft daer af soe groten cuysheit
eñ reynicheit eñ schoenheyt·dat mē daer an
wael merkē mach·dat der zielē schoenheyt vyt
maten schoen is tegen al creatuerē·want dā
die schoenheyt des lichams soe cleyn is by der
zielen schoenheyt·want die ziel sal schynen doer
dat lichaem·als een scone licht doer een lanter
nē ¶ ic derde vroūde die die ziel ontfaet
als si dronckē wort in hemelrijc dats een ewe
like vroude·Eñ die vroude is soe claer·dat se
nūmer bedroeft en wort·wāt elke ziel vervroū
wet oer der anderē vroudē·gelyc oers selfs·
wāt elker zielen dunct oer vroūde soe groet
wesen·dat die nederste niet wesen en wolde
in der oūster stat ¶ ic vierde vroude die
die ziel ontfaet in der dronckenheyt·dat is dat
si wort van mildē moede·daer af spr̄ daund·
als si sat syn·soe deelē si tē omme·eñ waer dā
yemant dies bedorft·dien delē si oer vroude
sy en is daer nyemant dies bedorf·eñ noch
tant treet elke ziel oer vroude vyter ander·al
dus al die vroudē die die zielē hebbē·die heb
bē si vyt gade·dē leuendē borne·eñ als si oū

dē leuendē bozn ſitten · cñ daer oer vzoude hebbē
· Doc ſiet elke ziel der ander vzoude m gade · ende
oer goede leuē · cñ oer doechdē · daer ſi mede te
gade quamē · m hemelrycē · cñ van der vzoudē
verblyt ſi oer gelyc als vā oers ſelfs · cñ trect
alſoe elke ziel vyter ander oer vzoude · cñ oer en
bluſter niet te nyn · Biddē wy dan onſē heer
· dat hi ons geue coztelic tot deſer bluſcop te
comēn · cñ wy dzonckē werdē mittē ſaligen ·
die daer ewelic dzinckē cñ dzinckē · Amen ·

Qvēritr dominū ꝛ vuet · Die ꝓphete ſpzect
aldus · Suect onſē hē · ſoe wozt v ſe ziele
leuende · Nv meret hoe gy onſē hē ſuckē ſult
als oen maria ſocht · Si ſochten drie dage mit ar
beyt cñ mit herten ſeer · alſoe ſuldi oē ſoekē drie
dage m arbeyt · Die urſte dach is rechte berou
wenuſſe van rechter herte · alſoe dat v alle dm
gen leet ſyn · daer gy gade ye mede vertzoudē
Die ander dach is luter bicht · van gronde
op hent an deſē dach · Die zeſe derde dach
is ſtadigt cñ ganſe boet · Nv ſuldi merken
waer om gy en ſuckē ſult · dat ſuldi doē om
dat hi goet is · Als ſuncte Ancelmꝰ ſpꝛ̄ · O lieue
got hoet doer ſuit ſi dy · cñ hoe nyntic cñ hoe
luſtelic · hoe doer gōt got is · dat ſuldy daer an
merken · Dat hi ons ſcep · na ſynē gotliken
beelde · dats der zielē eewicheit beſcheidenheit
An deſe twe dm gē beeldē ons got na ſyn ewi

ge gotheit· Daer om mach hi wael die goede
got sijn· Nv sullē wy oec merkē sijn sachtich
dat sullē wi merken an sijnre toecomst als hi
hem neyget ēn in der zielē comt· hoe sachte
hi is in der toecomst dat wetē die gheen wael
die oen werdelic plegē te ontfangē· Di wetē
wael dat al storm ēn wzeetheit cessen in sijre
toecomst· Nv sullen wy oec merkē hoe mynlic
onse hē is· Ēn dat moechdi merkē by dē creatue
rē· Siet hoe mynlic hi se gemaect heeft· beyde
hemel ēn certrijke· ēn al creatuerē daer bin
nen· Ēn sunderlīge mogē wi sijn mijnē proc
uē an den ondueré raiē· als hi sijn ooghen
wint soe sijn si wit· als hi dan dat siet· soe
vliet hi van hem· ēn laet se liggē· ēn en doet
hem gheē goet· wāt hi waent dat si sijn met
en sijn· om dat si hē ongelijc sijn· Als die oo
gē dan soe liggē ongeplagen· Soe voedet se
got in tweē maneré· Sulke meyster spzeken
Dat hi se voet uutten hemelschen douwe· Sulc
spzeken· Alst heet is soe vallen die oogen ēn
werdē als een cloot· ēn soe grapē si van der
heuten· ēn soe vallen hē die miggē in dē mōt
Daer by mogē wy wael merkē· dat hi dē mē
schē voel mynlikē spiset· wāt hi heeft den mē
schē alsoe lief dat hi hē al creatuerē gheschapen
heeft te dienē· Aldus mynlic is onse hē· Nv heb
di ghehoert hoe ghi onsē hē sieckē sult· ende
waer om Nv hoert waer ghi en sieken

sult· eñ waer ghi en oec vint· ghi sult oen suekē
eñ vindē ant cruce· eñ sult merkē hoe mynlic
hi daer an staet eñ daer suldi merkē wat hi doet
ons leet· eñ hoe ongestapē hi wordē is van so
groter pinē· Daer af sprict sunte Anselmus
·O wy die mynlike ogen die claer waren als
die son die sijn verswart· Syn blosende wan
gen sijn bleec gewordē· Syn mynlike mont is
verualuet· Syn borst is verswart die claer is
eñ was als een cristalle· al sijn lichaem is gespā
nen ant cruce· als een pese an enē boge· Daer
suldi oec an sien· sijn mynlike herte· hoet te
vloet vā groter mynnen· daer suldi v herte inc
den· eñ sult gevoelēde werdē der gotliker mȳ
nen· Nv heb di onsē hē gesocht eñ ghi hebten
vondē· Nv hoert waer ghi en beholdē sult· In
enen gebloydē herten· daer wil hi mit der zie
lē sijn bluscop hebbē· aldus heb dy ghehoert
hoe ghi gade suekē sult· eñ waer om gy oen
suekē sult· eñ waer ghi en vindē sult· eñ hoe ghi
oē holdē sult· Nv hoert wat vroem v daer af
comt· v wort daer om drierhande leuē gegeuē
Tirste is een leuē der natuerē· dats dat sinen
selfē leuē op eertrijke daer om vlenget wort
is hi vā goedē leuē· wāt die ziel eñ lijf alsoe greē
te samē sijn· dat se woldē dat se nūmer gescheī
dē en wordē· eñ oūmuds goet leuē wort hem
gegeuē dat si langer te samē blijuē· Tander leuen is een leuē vā genadē· dat en is an

ders niet dan een leuē van doechdē. Tleuen op
eertrijke mach wael heitē een leuē van gena
den. wāt hier vmtmē genade die se te vechte
soect. dits wael een leuē van genadē Tterde
leuē is een leuē van vroudē. dat gegeuē wort
in hemelrijc. na desen leuē mit groter blijscap
Daer ons got toe helpē moet. Amen

Een leest in apocalipsis. dat S' Johan
sach. een vloet eñ vpt den ouere vā der
vloet spraut een holt des leuens. Dat holt bracht
xij. vruchtē. Die louer van dē holt geuē der zie
len gesontheit. In den holt des leuens is ons be
teykent xps. Daer salomon af spruct. Die wijs
heit is holt des leuens. ende recht is xps gheheu
ten holt des leuens. wāt hi draget al dingen
mit sijure cracht. Van desē holt eñ van deser
vrucht spruct sunte pauwel. dit holt eñ dese
vrucht is des wy gebrukē sullē in hemelrijc
wael is xps geheiten holt eñ vrucht. want
hi is beghin eñ eynde. Van desen holt spruct
Sunte Johānes. dit holt geuet sijn vrucht. dat
is xps geuet hē selue dē goeden zielen. hier
af spruct S' lucas van onser vrouwē. Die vru
cht dijns lichams is gebenedijt. mit rechte
spruct hi die vrucht dijns lichams. Want na
menschelik gebuerten was xps alleen geba
ren van marie. des gebrukē wy nv mit sacra
ment des altaers eñ sullen na gebrukē mi

hemelrijc die ewige glorie. Dese vrucht dats
onse hē ihs xps die gebenedijt is in tween ma
nieré. In eenre manieré dat hi got is. eñ gra
cie gheeft al die se hebbé. In ander manieré
dat hi mensche is. eñ hem gegeué heeft volht
der gracien. van der edelre drienoldicht. elc
creatuere die redelic eñ recht is die is gebene
dijt in der ontfangenisse der gracié. die wt xps
comt. bi dien dat xps gebenedijt is in tween
manieré. daer by spreect dit holt des leuens
dat is xps vyt twee ouerē van dier vloet. by
deser vloet is ons betekent die vol vloet der
drienoldicht. die vader die soen eñ die heili
ge gheest is tander ouer. daer xps bi ontfan
gen wart in synre mensicht. hier by wort ge
seget dat xps got eñ meusche is. dat hi sprin
ge wt tween outrē der vloet. Al is onse hē een
vrucht in hē selué. nochtant is si dulsam dē
gheestelicken zielē dien weerdelicē ontfaen
by den xp. xij. vruchtē die dat holt des leuēs
brocht. sijn ons betekent xij vruchtē. die got
gewoen is te geuē der getrouwer zielē. als mē
proeft in die scriftuer[illegible]ie urste vrucht ge
sontheit eñ vermacht der zielen. want sundē
makē die ziel ongesont. als een heilich man
spruct. Sunde is een wonde eñ vlecke der zie
len. Tegen die wonde. eñ die vlecke is tsacra
ment eñ die dope sacrament sacreert. hier of
spruct Sunte gregorij. Dese offerhande ver-

loeft die leuende van den ſundē· eñ outbindt
ſe van dē knope der wondē· van deſer conſe
cratie ſpzict Sunte Ambzoſius· wāt ic dick
muſdoe ſal ic ſacrament dicke outfaen· eñ
Sunte Auguſtijn ſpzict· die een wonde heeft
die ſuect arſēdie· Sunte iohan ſpzict· die mit
goedē wil weerdelic ontfangē· die mogen leſ
ſchē an hē al ſierheit· hier by ſal elke ziel in der
pēnſinge gaen· tot den altaer eñ ſal ſeggē· hē
ic bin ſiec· eñ com te di· du biſte gewaer arſēdie
eñ ſalige doep· ie ander vzucht is dat dit
ſacrament verlediget die ziel van hoere ſcult
Jn enē groten deel of van allē· van deſen twee
vzuchtē ſpzict ſunte Jeronimus· xps formiert
ſijn bloet in den kelic· by der meygeuinge des
wyns eñ des waters· om dat wy in dat een wē
den gereynicht van ouſer ſcult· eñ in tander
vloeft van der pijnē· Sunte ambzoſius ſpzict al
ſoe dick als dit ſacrament wort werdelic ont
faen· Soe werdē die ſundē vergeuē· ie der
de vzucht is dat dit ſacrament die ziel warnt
tegen die tocomēde beczinge· Gelijc als mē
een bozch waernt tegē die viande mit wapē
eñ mit ſpiſē· hier af ſegt ſunte Hyeron· Ambzo
ſius· als die viant ſiet dat die ziel gewapent
is· mit den gotlikē ſacrament· ſoe vliet hi eñ
als hi ſiet die bozch des genadigē y mit
gheeſtelik ſpiſen geſpiſet· ſoe vliet hi eñ ſegt·
Jc en can deſe bozch niet winnen· want hier is

gheherberget een die sterck is in dē wegt · hier wort
getoent tlichaem ihū xpi · eñ syn bloet in der ge
dientē des brodes wyns eñ waters · hier is dat
vleys dat genomē wart · van der reynre maget
mariē · eñ gecrupt wart mit der sausē der py
nen des cruces · Sunte Johan spruct hier af dit
bloet verjaget die viande · eñ doet se staen ver
ze · eñ rocpt die engelē eñ den hē der engelē
dat en is gheen wonder · wāt siet hebbē lüde
in cloester enē arm of een hant vā enē heili
gen · si en latens niet verze van hē dragen ·
ant meerzē recht en sullē hem die engelē niet
laten ondragē · die casse ons herē · dat is een
yeghelic sanch mensche · die syn gebenedide lich
am ontfaen heeft · hier af spruct salomō · daer
tlicham is daer gaderē die aruē · dit spruct al
soe voel · daer xps is daer gaderē die engelen ·
O ay edel heilige ziel gaet ten altaer eñ sech
hē die bozch mynre consciencie is cranck eñ
vol vā armoedē · ic com te di du biste myn sterc
heit · eñ bidde di dat du myn bozch dats myn
herte warms mitter wapē ons herē · eñ ver
iuult mit geestelik spisen · ie vierde vrucht
is dat dit sacrament die ziel reynicht vā allē
qüadē peynsē · eñ onhoefschyer beghecrte · hier
af spruct die pzheet · hoc doet claer is myn he
lic die die lude dondrē maet · dats gesegz · hi
geuet vergetenisse ydelre liefte · ant recht wort
hi doet claer ghecheitē · want hi claert die ziel

cū mact se drouckē te dier dronckenscap roept die brudegom syn bruyt in der myūen boeck dacr hi spruct. Druckt myn vrient cū wert drō kē myn alre lieffsten lieue mensche gaet uit myūen cū nut heiligē begheerten tot desen werdigen sacrament cū sech hē ic en bin niet schoen cū com te di dat du my reyn makes cū claer ie vyfte vrucht is dat dit sacramēt verstoert die dingē die verlarē warē syn ghe like als die spise des lichams oūmuds honger wort verteert cū dat verteert is wort verstoe zet mit ander spisen alsoe verstoert dit sacra ment al dat verlarē cū verteert is in versūme nisse cū in sundē cū mact die ziel vet die ten ysten mager was vā doegedē In deser pinsin ge sal die saligē ziel gaen totten lieuē hē cū segg gen hē ic bin rouwich van desen clede der ōno selhē cū bin gewozpen van den lande der doe gedē dats van dier passie cū com tot dy wāt du bist een weder geuer van allen goede dat verlarē is ie seste vrucht is dat dit sacra ment streckt des menschē herte alsoe dat die mensche mach becozrige weder staen cū op dy nē in doegedē Hier af spruct die scryft Dat die engel gaf iacob cuen beet broets cū syn her te wart gesterct van desen broede dats vā dē sacrament spruct sūte Augustin dit broet en is niet gelic dē brode dat allē gaet int lichaem mer et vloyt in die ziel In desē gepinse sal die

heilige ziel touse hẽ gaẽ eñ seggẽ. hẽ ic bin cranc
eñ com te dy dat du my sterkes eñ vast makes
Alsoe leest mẽ van sũte pauwels. doe hi smac
tẽ des broets doe wart hi gesterct. ¶ Die seue
de vrucht is dat dit sacrament wãdelt den sa
ligẽ mẽsche in beterunge. Dat broet dat men
et wort gewandelt in vleys in den ghenẽ diet
et. dat mer die gene diet et dat sacrament hi
wort weerdelic gewandelt eñ wort een lit ons
herẽ. ¶ Hier af spruct S' augustijn dẽ persoẽ ons
herẽ. Ic bin spise der groter lude. du salt my etẽ
eñ doch sal ic my niet wandelẽ in dy. als die
spise dijns vleys. mer du salte verwandelt
werdẽ in my. des en verwonder hẽ ijemãt
dat die gheen die dit sacrament ontfaet ẽ
wandelt wort in gode. als mẽ segt by gely
ke die sterke verwint den crancke. alsoe is
et hier mede. onse hẽ is sterker dan die ziel
dien ontfaet eñ daer by verwint hi se eñ
verwandelt se in hẽ seluen. ¶ Die achtende
vrucht is dat dit sacrament verwẽct die do
dẽ eñ daer by wort et ghelyeuen holt des le
uens. ¶ Nv merct dat die vleyschelike spise
ghẽ leuẽ en mach ontfaen in dẽ genen
die sy et. si en werde ten irsten gedoet. wãt
dats goet te prouẽ tvleys dat men eten sal
wort mettẽ irstẽ gedoot eer m. Eer ment et
¶ Ich mensche alde moet wesen dyn leuẽ dats
dyn eygẽ wil. dyn olde zedẽ. eñ dyn quade

gewoente die du gepleghen heefs. dit moet alle
werden gedoet in dy. nauwe verwect werden
mitten sacrament. dat is uut onsen hé die le
ué is der heiligen zielé. In desen gepeynse sal
die menschē gaen tot onsen hé eñ seggen. hé
ic com te di. dat sti my dat leuen mijnre ver
keerthē verquees uut der genadē dijnre goet
heit. ¶ Die negende vrucht is dat dit sacra
ment die ziel beroert na den wil ons heren
eñ niet na dē wil des vleys. ayert dit alsoe
lange alst vleys leuende is in den verken of
in den hoen. of in anderē dieren. Soe wort
beseert van der beroeringe des ganges. ayer
alst geten is van den arm of van anderē vo
gelen eñ verwandelt wort in oerē vleys. Soe
wort gevoert in der lucht. sonder verveernis
se. aldus ist mitten gedachten. des menschē
die leget in der avden. dats in eertsche vuyl
heit. alst verken leget in die eerde eñ wroet
alsoe leget tgepinse des rockeloes menschen al
toes eñ wroet eñ regiert in eertschē gedwase
Eñ oinuds die cracht van desen sacrament
soe wort se verwandelt gheestelic in onsē heer
eñ wort gebooecht in synē wille eñ gebade. eñ
dan beghint die gedacht te roerē eñ te vlugen
in den ghenē die dit sacrament ontfaet. ¶ Die
tiende vrucht is dat dit sacrament die heilige
ziel brenget in die bruderscap des heiligē geests
Van deser bruederscap spruct rabanus. die

trouwe ziel en make conste van myñen eñ van
enicheyde ñ die ontfenenisse des sacraments.
hier by heit dit sacrament geneym spise. wāt
hi is een spinder sijns goets al dē gheñe die
sijns gebruiken. Nu sal die menschē seggen..
liene hé ic heb my versumt in den dat ic met
geholden en heb eendrachticht van volcomen
re caritatē. eñ bid dy dat du my wilte helpē
volcomē volmakē mijn gebreke. dat ic elkē
menschē alsoe myñen moet. dat ic deelach
tich werde sijns goets eñ sijnre doecht eñ e
welc te blijuen in die bruderscap des heiligē
gheest. Die ilfte vrucht is dat dit sacra
ment gegeuē wort apenbaerlic dē reynen
herten. Hier af spruct ysaias. Et dat goet is
eñ v ziel sal hebben diolyt in vetheidē. die reyñ
ziel smact der sueticht die leget int sacramēt
daer af spruct die bruyt in der myñē boeck.
Syn vrucht is herde suet mijnre kelen. hier
af vintmen beschreuē dat aser iacobs soen ge
heiten was vet broet dat gegeuē wort den bli
dē tongen. aser bedijt alsoe voel als kerthof
vri beslaten al om. ihesus xps lacy beslaten
in sijnē graue om onse sundē. eñ om dat hi
wolde permanie geuen den gheñē die sieck la
gen. dat was dē edelē riddere. die om tlof der
heiliger kerstenht stredē. als Sūte andrias S
Johan baptiste. hi maecten een vette soppe vā
dē hemelschē broede. doe dat woert gades ge

wandelt wart in vleyschc. dit broet wort noch gege
uen dē bliden tongen. dat beduyet dat gvoet vrede
wort gegeuē den ghenē die leuē na dē wil ons herē
hier af spruct dauid die zpheet. hebt gelone an gade
hi sal dy geuē soe wat dyn herte gheeyschet. ¶ De
xij. vruchte is begherē eñ gebruke gades. Hier af
spruct Rabanus. alle lude die gevoeget sijn oer'en
hoefde. dats gade in der cracht syns sacraments.
die sullē alle blijde wesen in die ewelike claerhe. dit
sacrament is nutte ter ewichē eñ ter onsterblichē.
¶ Ut sijn die xij. vruchtē des leuendē holts. die louer
van desen holte. sijn dat woert gades. die die ziel ge
sont make. Van desen waerde spruct noch sūte Johā
Als wy onweerdelic ghaen tē sacramēt. soe sundi
gē wy gelike dien die ihm doedē ant cruce. ¶ Die
werdelic wil gnē tot desen sacrament. hi sal hebben
drie dingē. ¶ Dat een is pijn der sundē. ¶ Dat ā
der genade i synen cuenkasten ¶ Dat derde is be
gheerlike begheert tē sacrament. Van dē spruct sūte
Johan. Die onpijnlic is eñ onverbondē dien vdruete
gheestelic goets die en gaet tot deser tafelen met. Dat
derde is dat wy mit ber'nend' begheertē gaen sullen
tot desē sacrament. Als sūte Johā spruct. Ay goede lu
de. hoe en sie dy met hoe groter begheerte dat kynt
vaet nader borst synre moeder om dat er sukē mocht
te. ayt alsoe groter begheertē soe soldē wy gaen tot
deser tafelen eñ soldē sukē daer vyt die gracie des hei
lighē gheests. Dunte Johā spruct noch. Die dit sacramēt
geweldich sijn te geuē. die sullen hē hoedē dat syt

niet en geuen den onwerdigē. wāt hier af spruct hi sel
lier eñ seecht. Jo sal myn bloet eer vyt ghietē. eer ict
ghene den onwerdigen. Hylarius spruct. welc mē
sche yet langhe sonder dit sacrament is. is sonder be
holdenisse synre zielen. dat wy dagelix daer toe mo
ten gaē weerdelic. eñ dit ghericht gheestelic ontfaē
alsoe dat hi ons hier voede nuit synre suetter gratiē
eñ in hemelryc in synre schoēre gloriē. Des güne
ons die heilige drieuoldicht vader soen eñ heilige t
gheest. Amen.

Confortamini in dño. &c. Dese waerde sp̄
ket sunte paulus. Hi spruct gy sult sterck
syn an gades doechdē. An desen waerden
maent hi ons vier dingen. Dat irste is dat wy stri
dē sullē. Dat ander is dat wy ons wapē sullē an
doen. Dat derde dat wy viande hebbē. Dat vierde
waer om wy strydē sullen. Dat irste is dat wy
stridē sullē. Daer van segt Job. Des menschē leuen
en is niet dan een stryt eñ een bedrinc. Ouer dat
waert spruct Sunte bernard. Sprekes du goede Job
dat des mēschē leuē niet en si dan eē stryt ī eē bedr.
inge. Joe sprekeit. soe wie dan aen stryt eñ aen bedr
īge is. die en leuet oec niet. Dint dan onse leuē niet
en is dan een stryt als ons sunte paulus maent. soe
sullen wy vast strydē. eñ sullen vastelikē staē. dat
wy niet segeloes en werdē. Salomō spruct. Mensche
als du di in gheestelic leuē geueste. soe stant ī der
rechtuerdicht. eñ nut der vorten gades eñ hiede di
dat du yet valles in die bedrinc. Ouer dat woert

spruct sunte Johā. ayensche huede di vlutelic. want
tot der tyt soe du wenes dat du alre sekerlicste gees
soe valles du alre schiersten. Alsoe spruct sūte paulus
Do der mēsche spruct dat ye seker si. soe valt hi alre
schiersten in dē kūmer daer he kūme af kout. Daer
om sullen wi al tyt vlitich sijn dat wy sekerlic stry
dē ✠. Dat and' dat ons sunte paulus maent. dat
is dat wi ons te stryde wapenē sullen. Ayen leset
dat oen der duuel bevoerde. wat dede hi daer wed'
En trouvē hi wapendē sich nut wijsheit. eñ ver
wan oē. Alsoe heit ons die edel sunte paulus dat wy
ons wapenē eñ spruct. Gy sult v wapenē nut dē ge
wapē der wijsheit. soe en wert gy segeloes. Also sprac
onse he. Selich mensche ic heb dy gewapē gegeuen
dat nūmer segeloes en werdes. Wolt du dy wijselic
eñ beschedelic holdē. Doe spruct die pheet dauid ayē
sche wapē dy nutter vortē gades. want die vorte die
is orberlic eñ seker eñ halt di dat du met en vals nu
die bevrunge. Dat segt it dy sekerlic dat dy gades vor
te behoet voer die sundē. Nu spruct Job die vorte is
dē luterē golde gelijct dat daer gerepuicht is in dē
test. Hi gelijct al die vorte met enē golde. hi spruct
si si gelich dē golde van arabiē dat is edelre dan
enich golt. Eñ is luter eñ bleec. Den golde is die
vorte gelijc. Nv spruct die pheet Of gy ontslapet
tusschē tween geluken. soe sult gy hebbē duuē vede
ren ouer siluert. Eñ op dē rugge sult si sijn vergult
mit luteren golde. Nv merket dat he spruch. Of gy
ontslapē sijt tusschē twē gelucken. Die tween

gelucke syn der werlt vroude eñ eer · eñ goet dat is der werlt gelucke ¶ Dat ander gelucke is hemelsche vroude · Deser gelucke en hebbe wy en gheē want soe wie der werlt gelucke versmaet eñ tot gheestelikē leuē comt · die slepet tusschē der werlt gelucke eñ den hemelschen gelucke · wāt hi en heuet noch deen noch dander · Nu spruct der ꝓpheet dat wy sullē hebbē duue vederē ouersiluert · By den duuen vederen syn beteykent doegedē · want mit doechdē moet die mēsche te hemelryc vliegē · Nu spruct hi si sullen syn ouersiluert · By dē siluer is beteykent kuysheit · eñ mit der rechter kuysheit sullē wy al onse doechdē oñsiluerē · Nu spruct hi voert wy sullen oec oñguldet syn op dē rugge mit luteren golde · Daer by is beteykent dat wy al onse werkē eñ al onsē arbeyt sullē oñguldē mit dē edelē golde dat is die edel myne · die al ouse werkē oñguldet voer gade · Dit golt is gelyc den golde van arabia · Dat daer luttere eñ schoē is eñ bleec · wat is euer by der bleecheit des goldes beteykent dat is der mynen oñ vaert · eñ waer die myne is daer toent si sich mit eñ bleke anschyn · Eñ dat toent die begheerde der myn en die in den yerten · dat is der mynen ouervaert Alsoe spruct Job Myn ziel haet verdaren dat si recht vhangē si · tusschē dē dingē die oñer my syn · Alsoe gheschiet den ludē die die myne bleec gemaket heuet · die syn mit dē gheest verhangē tusschē den oñsten dingē die in hemelryc syn eñ den die op eertryc sijn · want oer gelucke is daer bouē · eñ motē oec on-

dervilen hier neder syn · wāt wy moten onsē geselle
dē lyf voedē van desē eertryke · Ēn̄ euer dē gheest
sullen wy voedē van der hemelscher suericheit · Nu spēt
die ꝑpheet en̄ heeft dat gesprakē · dat wy ons wa
penen sullen mit der voertē gades tegen dē stryde
Die selue voert gelyct spruct Job · dē golde vā ara
bien als v gesegget is · Nu spruct sūte paulus · ayen
schē staut vast in der gerechticheidē · en̄ mit der voz
ten gades saltu di wapenē · dat du met vellich en
werdes in dē stryde · Nu spruct een wys man · Doe
wan der ridder in dē stryt vart · verlader hi sich mit
ongerūgen gewapē · soe wort hi segeloes · Ayen le
set van dē conine daud · Doe he solde strydē mit
golyas dē roese · doe liet oen die conine saul syn wa
pen an doen · Ēn̄ doe he die an gedede doe en moch
te he niet strydē · wāt et was om ongerīge en̄ te
swaer · Doe geliker wys geschuyt dē menschen
die sich verlader · onbescheidenre arbeit in enē iaer
of in tweē · dat he daer na niet en mach · want de
de euer die conine daud · Ēn̄ trouwē he toech sich
vyt en̄ nam syn slingere en̄ vyf steen · Dat is die
ghelroechnisse der vyf rode wondē ons herē · Daer
mede verwīnen wy alle ons viande · Alsoe spruct
sancti bernardi · Doe der getrouwe ridder sijt syns
herē wondē blodē · soe wort hi soe gar sterck · dat hi
synre wondē seer vergit · Doe gelyk wys spruct hi ·
soe gheschiet den menschē · die ons herē wonden
an siet · die wort soe sterck in der berozrugē dat oē
nyemant vwīnē en mach · ¶ Dat derde dat ons

ſiunte paulus ſeit· dat is wie onſe viande ſyn· wy heb
bē duerhāde viandē· Een viant is der duuel· Die an
der is die werlt· Die derde is onſē lyf· ayē leſit vā
dē coninc dauid· dat he drie viande hadde· Een dat
waren philiſtem· dat warē heidē· mit den ſtreet hi
alle tyt· eñ en leet ſe nūmer geruſtē dach noch n
nacht· Dat ander was die koninck ſaul dē vlo
hi tot allen tyden· Die derde was ſyns ſelfs ſoē
Abſelon mit den ſtreet hi ſomtyt· onder wilē on
liep hi om oec· By dē coninc is beteykēt eē yghelic
menſche· Eñ bi den drien viandē onſe viandē· Nv
ſullē wy lerē ſtrydē mit onſen viandē als der coninc
dauid· By den heidē ſyn beteykent die duuelē mit
den ſullē wy alle wege ſtrydē dach eñ nacht· Alſoe
ſpuct een heilich man· wy ſullen dach eñ nachte
berept ſyn te ſtrydē· want als wys alre wyn ſte we
ten· ſoe comt die viant eñ wonder onſe ziel· Die ā
der viant was die coninc ſaul· By dē is beteykēt
die ongetrouwe werlt· Woe dede hi den viant· hey lo
oen al tyt· Soe gelyker wys ſullē wy die werlt vlie
eñ en ſullē der nūmer genchen· Die derde viant dat
was ſyn ſoen abſelon· Bi dē is beteykent onſe lyf·
ayt den ſullē wy onderwilē ſtrydē eñ onderwilen
ontvlē· Du ſalt oec voel beſcheedelic mit om ſtrydē
du machs anders licht verſchuldē gades toorn· wāt
ſoe wie alle tyt mit dē viant ſtrydē wil dē hi ſal ont
flien· eñ den heimelic is den hi vlien ſal die ſtrydet
onwiſelic· wāt hi mach wael vellich werdē· m den
ſtrydē· Eñ daer om dat ons niet en muſgae· m den

strydē. Soe sullē wy strydē als ons die conine dauid voer gestredē heeft. Ons leert oec strydē een heiligh man. Sunte hylarius eñ spruct. Ic seg di sekerlic dat du nut en genen dingē. soe seer verwinē en machs dyn viande als nut enē dat is gheestelike vroude. daer mede machs du al dyn viande verwinē. Strijt vrolic mit doechtich voert. got wil dyn hulper sijn in dē stryde. Daer vā spruct hi in dē ppheterē. Strijt vroliken. Ic wil v schilt sijn in dē stryde. eñ wil al v schoet ontfaen. Dat dit waer si. des hebbē wy orconde an dē goedē sunte Steuē. doe hi te haut i den stryde was. doe sach hi op te hemel eñ sach onsen hē ihm xpm staē. tot der rechterhant synes vaders Recht of hi spreke. Gehalt di wael lieue mēsche. Ic stae als dat ic di te hulpē wil comē in dē stryde. Doe gelijker wijs doet onse hē noch hudē dē mensche. die doechtlic strydet i synē nam. dē komet hi te hulpen inde helpt om strydē. Alsoe spruct siīte paulus. Onse hē wil v hulper sijn in allē unsē noedē. ¶ Dat vierde des ons siīte pauls vermant. dat is waer om wy strydē sullē. wy sullē strydē om dat hemelrijc. dat is des strydes loē. Nu spruct onse hē. Recht als my mijn vader dat hemelrijc heeft gegeuē. alsoe wil ic v oec geuen. Ic kofte dat bitterlic mit groten arbeit wilt gy et alsoe kopen soe geue ic v. Nu sult gy mer kē dē loen des hemelrijcs. Des hemelrijcs loē is got die cē loē eñ een eynde sal sijn al onser arbeit. des hebbē wy orcunde an herē abraham den hiet onse hē varen in die woestenie. Doe spraec hi heer wat

woltu my daer om te loē geuē. Doe ſprac onſe hē. Jc
ſweerē dy bi myner gotlikē trouwē dat ic ſelue dyn
loē wil ſyn. dat ons een oerkunde is dat got een loē
wil ſyn al onſer arbeyt. Alſoe leſet mē vā ſinte Cea
lien die had gade oer kuyſheit gelouet. doe woldē
ſy oer vrient enē herē genē. daer weder ſtreet ſy
doegentlic. Eñ doe ſi in dē ſtryde was doe keerdē
ſi ſich an oer gebet. eñ bat onſē hē dat hi oer hül
pe ſtridē. Doe verſcheen oer een engel eñ toendē oer
twee ſcappel van roſen eñ vā lelien. Eñ ſprac tot oer
gehalt dy wael. got heeft dynē ſtryt an geſien. eñ
wil dy lonen. Dat roſen ſcäppeil ſaltu ontfnen vā
der martelie die du hyden ſalt. Eñ dat ſcappeil vā
den lelien ſaltu ontfaen om dyn kuyſheit. dat is
een oerkunde des loens die na deſē ſtryde gaet. Nu
ſtrydet doegentlic. got wilt ſelue den loē ſyn des
ſtrydendē menſchē. Amen. ſermoē vā dē cōfeſſoē

Det vos ſimules hōibz et cetā Deſe waerde ſpēt
onſe hē tot ſynē iungerē eñ tot enē yegelikē
menſchē. Eñ ſpreet alſoe. ghi ſult gelyc ſyn dē men
ſchē die daer beidē oers herē die daer gevarē is tot
der bruloft dat ſi oen gerede in laten. Die brude
gom is onſe hē got. die bruyt is die menſcheit die
heeft hi to hemelryc gevoert. Eñ an dē iongeſten
dage ſoe wilt hi hier weder comē. Eñ onſe hē ſpreet
in den evangelio. Niet dat gy bereyt ſyt. want
gy en wetet niet. wāneer of wilkes dages des mē
ſchē kynt komt. Waer om ſpreet hi des menſchē
kynt komet. dat is daer om. Wāt wy al tweer

menschē kynt syn· Eñ euer hi en is niet dan eens
menschē kynt eñ gades· Eñ daer toe dwang oen
die myñe dat he menscheliike natuer an sich nā
Eñ dat sich die gotheit mengedē tot ouser cranc
ker menscheit· daer toe dwanc oen die myñe· dat
is daer vañ dat si got tot menschē macten· Eñ dē
menschē tot got· alsoe daer voer staet· daer ouse
hē sprac· dat wy gade werdē dat mact die myñe
die is soe edel eñ soe werdich dat si den menschen
an allen dingē gade gelyc maket· in der maten
als wy oen gelyc mogen syn· Nu sprict he dat wi
gelyc sullen syn den menschē die daer beydē oers
herē die to bruloften is gevaren· Als hi wed'comt
dat si om bereyt m laten· Die alde oers herē bei
den· die sullen drie dmet hebbē willē si oers herē
wael beyden· ¶ Dat irste is dat si sullē waken om
drie dmet· Dat irste daer om dat si wakē sullen
dat is dat oen niet verstalē werde· Dat and' dat
dat vuer niet en verlesche dat si om licht tegē seyndē
Dat derde dat si bereyt syn oen te ontfanē· Di sullē
ten irsten daer om wakē dat oen der scat niet ge
stalen en werde· Daer vā spricht siunte paulus· wat
mach ons verstalē werdē dā ouse ziel· die wardet
die duuel tot allen tyden dat hi die ous verstele·
Eñ daer om sullen wy vlitelic wakē dat wy ouse
ziel behoedē· Wy sullen oec daer om wakē dat et
vuer niet en verlesche· dat vuer en is met anders
dan die genade ons herē· Die genade sal een mē
sche doegentlic hoedē eñ plegē· Eñ sal tallē tydē

der genadē toe leggē mit goedē werkē. ayen leſet m
der alder Ee dat onſe hē geboet dat alle tyt een vuer
mdē altaer brende. Eñ die eewarte ſolde dat vuer ma
ken. Eñ alle wege toe leggē. dat er niet en verleſche..
Hoe gelyk wys is den menſchē gebadē dat ons herē
genade ons herē m dē altaer ſijns hertē berne. Eñ
die eewarte dat is des menſchē beſcheidenhyt die ſal
dat vuer der genadē holdē mit goedē werkē. eñ ſal
die doechdē oefenē vlitelic die om got heeft gegeuē
mit ſingē. eñ mit leſen eñ mit beden. eñ mit dienē
Eñ mit regelikē arbeyt. Alſoe voel als hi gedoen
mach. Eñ alſoe voel genadē als om onſe hē gege
uē heeft. die ſal hi om weder geuē. wāt en wil he
der genadē niet oefenē mit goedē werkē. ſoe ne
met ſi om got. Alſoe ſprict Hunte paulus. Geuet
weder die genade gade. ghi verlieſt ſi anders Onſe
hē ſprict m dē ewā. Hoe wie die genade verbir
get eñ ſi niet en oefent. die hi vā gade heeft den
nemet hi ſe eñ geuet ſy enē anderē an dē ſi nutte
is. Die pheet ſprict. Ic en wil nūmer geruſtē. eer
ic com m die heilichē gades eñ m dat leſte. die hei
lichē gades is dat hemelryc. dat leſte is ouſe heer got.
die is v anvaut eñ v eynde. Als onſe hē ſprict Ego
ſū alpha et o. Ic bm een anbeghm eñ een eynde. Eñ
dat ſprict die pheet dat he nūmer en wil geruſtē
he en kome tot den anbeghm eñ tot den eynde.
dat is got. he ſprict oec. Memor fui dei. Ic gedach
te an got daer vā wedūoerē my drie dinck. Doe
ic an got gedachte. doe gelusten my des. Ende dā

van oefendē ic goede werken · Ēn̄ myn gheest te
vloet van der suetichᵗ die ic in mynē gedanckē an
got vant · aen leset van der koningynnen hester · doe
sy voer dē conine assiverū solde gaen doe verstrac
si gar seer · wāt der conine had den sede · soe wie voer
om genck die moste dē doet lyden dē ye voer sich
niet en liet komē · Ēn̄ tot enen mael moste die co
ningynne voer oen conē ongeladē · Ēn̄ doe zierdē
si sich mit edelē clederē · Ēn̄ doe si voer solde gaen
doe voerdē si een ioncfer mede · die hief oer die cle
der op · Ēn̄ een die voerdē se · Ēn̄ doe si den conine
an sach · doe dochte si woe si der conine een wenich
taernlic an sege · Ēn̄ si verstrycten alsoe seer dat si
gar bleec wart · Ēn̄ neygedē sich op die ioncfrou
wē · By den conine assvero is betεykent onse lhē
ihs xps Ēn̄ by der koningynnen hester is betεykēt
die ziel · want soe die ziel beghint te gedencken
an got · Ēn̄ an schoenhᵗ des hemelrycs · soe en ge
rust die ziel nūmer eer dā si mit oerē komet voer
gades stoel · Ēn̄ sticket oer ogen in dē gotlikē spie
gel · Ēn̄ als men leset van der conungynnen hester
dat sy verstrac doe oer dochte dat si die conine
een wenich taernlic an sege · Soe gelyker wijs
geschiet der zielē als si voer got mit oerē gedāc
ken komt Ēn̄ sich got der zielen in sōuiger ma
ten greet te kēnen · Alsoe dat si syn ansicht luter
lic bekēnet Ēn̄ van den ansicht verstrict die ziel
Ēn̄ by den dat oer docht dat si die conine een we
nich taernlic an sege · By dē taern is betεykent

een wandelīge des anſichtes die wandelīge ghe
ſchiet als die ziel oer ogen geſtryket an got. Ende
ſich got geeft te bekēnen. ſoe verſtrynct die ziele
Eñ die lyf verlieſt al ſyn cracht Eñ dat bloet tver
ket ſich al mwart tot den herten. wāt dat herte
ſoe grote bewegnge heeft outfangē. Eñ dā wort
die menſche bleec. Eñ dan neyget ſich der geeſt
op dē lyf. Eñ dan comt der menſche weder tot
om ſelven. Dat heb ic allet geſprakē van den
vier. dat is die genade die onſe hē menſchē
gheeft. dat hi die vlitelic ſal oefenē. dat hi niet
en verleſſche in der genadē des hertē. Dat der
de waer om ſi wakē ſullē. dat ſi oen gereet m
laten ſullen. Soe wāneer hi comt. Alſoe ſprect
onſe hē. Ic ſtae eñ cloppe tot des menſchē hertē
Selich ſyn die my m laten. mit dē wil ic een ho
getyt hebbē. hi ſprect oec m der myñen boeck.
Doe my op myn lieue ſuſter eñ tord tortel duue
eñ laet my hogetyt mit dīre zielen hebbē.
¶ Dat ander is. Si ſullē wael geziert ſyn als dat
anſicht des tempels. Oznauerūt faciāē templi
aren leſet in der alder Ee. van dē tēpel. dat was
geciert mit guldē cronē. Eñ mit guldē ſchuldē
Eñ et warē m pegelikē oerde des tempels om
hangt op geſlagen mit guldē vngerlm. Soe
gelyker wys ſal die menſche geziert ſyn die gu
des tempel is. Dat wy gades tempel ſyn. dat ſe
gt ons S' paulus. Hi ſprect. v lyf is een tempel
des leuendē gades. Want wy uv gades tēpelē

syn·soe sullen wi gesiert syn mit eenre guldē re cronen·Sunte iohānes die sach een vrouwe die had die sōne tot enen clede·eñ die mane tot enen voetschemel·eñ was gecroent mit tweelf sterrē luchte·Hi screuet oec·ic sach een teyknē aē den hemel dat was wonder groet·Eñ was een vrouwe·Dit moegē wi beteyknenē aē onser vrouwen·die had wael die sōne tot enen clede·doe si die ewige sōne ontfienc·Eñ si eñ got enē soē gemeyn hadden·Si hadde oec die mane tot enē sremele·dat was die boese werlt die had si gar versmaet·Si was oec gecroent eñ is hudē gecroēt in hemelryck mit twelf sunderlingē eren·Eñ dat hi spryct een vrouwe een wyf·dat is daer aen gemeynt dat si is moder eñ maget voer oer geboerte eñ nae oer geboerte·Wi moegē oec de se beteyknenghe herē aen een seligē siel die gaes tempel is·Die sōne daer mede die siel gerlet det is dat is die genadē dies ons here in dē heiligē gebede in wt gietet·Die maen is die boese werlt·die sal die mensche gar versmadē·Alsoe spryct sunte pauwelus·ayi is al die werlt tenē myst wordē voer mynen ogen·recht of hi sprekt·Ic heb die werlt gar also verworpē eñ versmaet dat ic niet mer op si en achte dan op een myst·Daer nae wort die siele gecroent mit eenre cronen·die heeft twelf sterren·dat syn twelf gemeyn sterren des hemelryckes die een ygelic mēsche heeft·die oec mynē heeft die gewinnet sees

sunderlinger vrouden eñ geſierden aen den liue
eñ ſees aen der ſielē· Aldus ſal die ſiel gecro
net ſyn die gades tempel is· Oc ſullē oec ghe
ſciert ſyn mit guldē ſchilden als der tempel· Al
ſoe ſprȳct dauid· Dñē ut ſcuto· Oheer du heues
mi gecroent mit dynen ſchilde dyns goedē willē·
Aen den ſchilde ſyn drie ort· Dat is ons beteyke
nt· Een ort dat ſyn ons herē gebode· eñ ſyn leer die
ſal die menſchē vlitelikē beholdē· Eñ ſynen rade
nae volgen· Dat ander ort is die regule· Dat der
de is die ſettinge die mē ons heitet eñ ſettet dat
ſal die menſchē guetlicken eñ vrolikē halden·
Eñ ſal ſyn herte daer toe ordenierē dat et vlite
likē gehorſam ſi ſynre meiſterſcap eñ ſynē orde
nen· Doe der menſchē deſe drie ort halt ſoe is hi
geſiert voer gade· eñ is een tempel des leuenden
gades ¶ Dat tempel was oec geſiert mit vier
ombehangē· dat ſyn vier doechdē die die men
ſchē ſal hebbē· Gades tempel is een ombehanck
dat is erbermde· die du ſalt hebbē ouer enē ygli
ken menſchen ſoe vele als du moeges· Eñ ſalt mit
enen ygelikē menſchē dragē ſoe wat om verret
aen liue aen hertē of aen der ſielē· eñ ſalt voer
om biddē ¶ Die ander ombehanc is gehorſamhȳt
die ſaltu willichlikē eñ vroelikē leiſtē mit hertē
eñ mit liue ¶ Die derde omhanc is oetmodichȳt·
Eñ du ſalt in oetmoedicheit alle dyn werc volbrē
gen· Eñ ſalt dyn erbermde dyn gehorſamhȳt· dyn
geduldichȳt ſieren mit oetmodichȳt· Mit deſen vier

ombehangē sal der tempel gades gesiert syn. Ēn
dese ombehange sullē syn op geslagen ī gulden
vingerlyn. Also sal die mensche alle syn doech
den op hechten mit der mȳnen. Ēn salt dyn siel
mit gade te samē makē in der mȳnen. In gelike
wys als men een iouefrouwe tot der werlt ma
let mit den vingerlyn. Alsoe saltu dyn siel te ga
de voegen in der mȳnen. Ēn als dat vingerlyn
syn wil is eñ met eyndes en heeft. also is die mȳne
sonder eynde. want als alle doechden te gaen soe
bluet si stede want si is ewich. Men leset van moy
ses die wart gewozpen in een water. Ēn wart von
den op den water Ēn doe bracht men dat kynt
der couynginnen. Ēn gehielt oen drie dage. Dat
is een ygelic gestelic mensche. ſ Moyses spzyct een
mensche die vter den water genomen is. dat syn
wael gestelike lude. die syn vter dē water getogen
deser vlietender werlt. want also dat water onste
de is eñ alle tyt hȳne vlietet. alsoe is die werlt
toe allē tydē ongetrouwe. Also spzyct een wise
vzouwe wi vlietē hȳne als dat water. Alsoe is
die ōgetrouwe werlt als dat water Got dē wa
ter syn getogē gestelike lude in gestelikē leuen.
daer in sullē si drie dage werdē gaende tegē den
hemelryck. Die ierste dach is gans eñ rechten
rouwe. Die ander dach is rechte eñ ganse bicht
Die derde dach is stede boete bis aē den eynde
Aſen leset in der alde Ē dat onse heer geboet dat
men enen tempel maecten. eñ dat zierden mit

drien verwen·mit witter eñ mit roder eñ mit hemel verwen·Bi der witter verwen is betekent rechte kuysheit eñ gestelike sremte·Daer af spreet sunte bernard°·Ie weet een herden schoñe doecht·si is geheeten gestelike sremte·si is herde wael wetch si is een heimelick vrient des scornen gades·si is een behoeder vñe der kuysheit·Eñ een stoel der kuysheit eñ der doechden·eñ een bereiderin des hertens·eñ een sierheit alre doechden eñ alles goedes· Bi der roder verwen is betekent die gehoechgenusse ons heren martelie·die sal der mensche gehogen· allet dat hi doer ons geleden heeft·Eñ woe grote mñne hi ons daer mede toenden·Eñ daer sal sich die siel mit den bloede verwen·dat van synē luie vloet·alsoe spreet sunte agnes·ons heren bloet is mi een verwe aen mynen wangē·houesche vrouwen plegent sich te verwen mit witter verwen eñ mit roder· Also sal die siel sich verwen mit rechter kuysheit·eñ mit der gehoechnisse onses hē en martelie·Dat tempel was oec gesiert mit ijc melverwe·daer mede is betekent die begeerte eñ die mñne die wi sullen hebben tot den hemelschē lande·Eñ die mñne sal ons trecken eñ te gade binden· Alsoe spreet sunte pauwels die mñne is een bant·daer mede onse here toe der sielen gebonden wil werden·Sunte augustinus spreet oec·Die mñne is een suet bant si bindet got eñ die siele suetelike te samen·Hi spreet oec·O mñne du bist te een edel doecht·Eñ bist die daer met en begeers

alleen te halden·du deils di allen den die in der
mÿnen ſyn· Soe ſprÿt euer ſinte paulus·Die mÿ
ne is edel ruck eñ geweldich·Eñ alſo iſt om die mÿ
ne ſi maket den ryckē arm·eñ den arm ryck·
want ſoe wie aen ſi is die is arm al weer oer alle
die werlt ſyn·ſoe wie euer die mÿne heeft die is
ryck· Also ſal die ſiel geciert ſyn mit drīē verwen
als die tempel· ¶ Dat derde·woe die doen ſullē die
oers herē beiden die toe der bruloft is geuazē· Dat
is dat ſi geduldelike ſullē beidē dat ſys met en ver
drietē of hi te lange is· Di ſullē geduldelikē beiden
doer dīe dinck· Die geduldich^t mieret den loē·ſoe
die menſche geduldiger is in ſynē leuen ſoe ſyn lo
ne groter wort voer gade· Dat ander is die weer
dich^t· Soe die menſche groter werdich^t heeft·ſoe wort
hi hoger voer gade allen hemelſchē heer· ¶ Dat der
de is·ſi bereidet die vroude des hemelrycs·ſoe die mē
ſche groeter geduldich^t heeft ſoe ſyn vroude clare is
voer gade aen om ſelūē eñ aen allē hemelſchē heer·
Alſoe leſet men van ſinte martino·die was alſoe
geduldich dat hi ſprac Heer wiltu ic ſterue· Soe
wat du wolt dat wil oer ic·dyn wil werde aē mi
men leſet van eenre vrouwen die hiet rebecta·die
wart ſwanger tweer kynder·Eñ die kynder twiſ
ten mit een ander In der vrouwē is beteykent die
goede ſinte martin die droech twee willē die twiſ
ten tegen een ander·dat was die doet eñ dat leuē·
ſoe wat gades wil weer·weer et gades wil dat hi
leuede·ſoe wolde hi leuen gade te dienſte·wolde eñ

got dat hi storue soe wolde hi gerne steruē op dat hi tot der hemelscher vrouden queme·

Elegit eam deus et prelegit eam in ha ē·

Dese worde sijn gesprakē tot enen ygelikē menschē die selich is· Drie dinck sijn daer aen te proeuen· Dat ierste du biste vercorē· Dat and̄ du biste wtuercorē· Dat derde du salte sijn in den got likē gezelde· Nieue mensche nv mochtes du spreken waer sal ic dat proeuen dat ic vercorē byn· Des wil ic di orconde geuen aen driē dingē· Dat iers te is dattu lātes verweenth eū kyntlike seden eū al gemaeck des liues eū der werlt vroude· Want die werlt is geluck eenre vrouwē vā der leset mē ī **libro regum** die hiet iezabel· eū had niet nae tuerlike scoenheide· eū sierde sich mit verwē· eū toech die lude tot oer· Nv voegede et sich also dat die pphete helias oer hulde verloer· eū doe wolde si om sijn lijf heiten nemen· doe vloe hi vele sere dat hi moede wart· eū ontran aen een stat die heitet berzabee· eū liet sinen knecht daer eū liep in die woestenie· eū gheliet sich euen dach· Hier bi is die werlt beteyckent· Doe gelikerwijs als die co ninginne iezabel die lude aen sich toech mit gemaeckter scoenheit· Alsoe doet die werlt die en heeft niet natuerliker schoende· die stricket ouer valsche schoende· eū vroude eū iouerdie· des liues gemack· guet eū eer· eū alle die toenicheit die ī der werlt is· Dat en is niet anders dan een corte wile dat hijden is eū morgen niet Eū mit dē din

gen trecket si alle die werlt aen sich· Ēñ soe wie oer
met en volget die verliest oer hulde weder dē settet
si oer· Ēñ vliut hi se met si benemet om dat ewige le
uen· Soe sal die mensche doen als helyas dede eñ sal
vlien toe barsabee· Helyas spreyct gades helpere· Ēñ soe
welk mensche der werlt ontrēnet die is gades hel
pere· also spreyct sinte paulus· wi sullē alle gades
helper syn· eñ sullē om alle mit onsen leuen helpen
volbrengen dat doechtelike leuen dat hi ons voer
gedragen heeft· Woe dede euer helyas hi vloe toe ber
sabee· Bersabee spreyct een borne der sedē· Dat is ey
gentlick gestelick leuen daer sal die mensche vlien
eñ sal sich daer saden mit den doechden· Ēñ mit
goeden werken· Men leset van eenrehande beren
die hebben die natuer· soe men se ierst drucket soe
geuen si sueren dranck· Ēñ daer nae suetē· Toe dē
derden mael getemperden dranck· mit den beren
sal sich die mensche drencken als hi tot gesteliken
leuen comt· Hi sal ierst gedencken aen die bitter sū
den· woe dicke hi got grotelikē vertoent heeft· Ēñ
dat sal om īnentliken leet syn· Ēñ sal een bitterhē
daer om hebbē in den hertē· Sinte pauwel spreyct
als ic gedenck aen mijn alt leuen· soe ist mi soe bit
ter dat ict te rugge werpe· eñ kere mi tot dē tegen
wordigen leuen· Alsoe sal die mensche drinckē den
bitteren dranck· Toe den anderē male saltu gedenc
ken aen ons heren guede eñ aen syn doechdē· eñ
aen syn suetichē Ēñ salt mit gade suetelikē gedenc
ket werden· Toe den derden mael sal hi sich vlite

liken ẽn vastelikẽ halden tot der regulen ẽn tot der settinge·Ẽn sal syn orden vlitelikẽ haldẽ mit beschedenheit·dat is die getemperde dranck dat die mensche te vele noch te luttel en doe·Wat dede hely as meer·Entrouwen hi liet synne knechte daer toe bescabee·Ẽn vo hi vlo in die woestenie ẽn behielt sich daer enen dach·Bi der woestenien is beteyckent dat hemelryck·daer sal der mensche varẽ vã den gestelikẽ leuen·Ẽn sal synen knecht den lyf daer laten·Bi den enen dach is beteyckent die ewige dach die en nemet nũmer eynde·Alsoe sal die mẽsche erst laten alle kuntlike seden·Toe dẽ anderẽ mael sal hi tot gestelikẽ leuen varẽ·Dat sũ twee orconde dat du vercoren biste·Dat derde is datti ons heren gebot vlitelikẽ behaldes·Want dat is een ygelijk mensche schuldich·Men leser vã enẽ iongelinck·die quam tot onsen heer ẽn vragede woe dat hi dat hemelryck solde gewũnen·Doe sach ẽ onse heer aen·ẽn sach dat et om soe erust was·dat om al syn aderen branden van mỹnen·ẽn doe mỹden om onse heer eñ sprac tot hem du salt die gebade halden die in der ee geboden syn·daer bi merken wi dat een ygelick mensche die gebade schuldich is te halden·Ẽn een gestelick mensche en sal niet alleen die gebode halden·hi sal oec syn regule ẽn syn settinge halden·Ẽn die dingẽ die om syn orden eñ gehorsamheit gebieden·Ẽn en salt oec niet alleen in dẽ dingen gehorsam syn die men heitet·du salt oec di vliten der dingen die dỹ mes

Dits van der sonnen ende van der manen ende van dese teyken

Erunt signa in sole et luna. Doe onse heer op ertrijke wanderde in menschelijker nat[ur]e en doe sparat hi dese worde. Et sullē teyken gheschien. inder sonnen. inder manen. ende inden sterrē. Sunte Johānes sprijct in apocalipsi. dat hi sach vier engelē vliegen wt enen altaer ende vloghē doer hemelrijke. ende die ierste engel blies een hoern. ende te hant verloes die sonne. die mane. ende die sterren dat derde deel hoers lichtes. Dit moeghē wi merkē aen onse heere. die die ware ende die ewige sone is. Alsoe is van hem geschreuē. dat hi is een sone der gherechticheit. Nv sullen wi merkē drie dingen aen der sonnē daer onse heer der sonnen bi gelijct. Dat ierste is dat die sone schoen is. ende is die schoenste creatuere die got op ertrijke ye geschoep. Dat ander is dat ghee vrucht van der erden comen en mach sonder der sonnen hette. Dat derde is dat der sonnen licht gemeē is al der werlt. den armē als den rijkē. den olden als den ionghē. dē boesen als den goedē. hier aē is onse heer der sonnen al gheliic. Dat onse heer schoen is dat sprijct sunte peter. In quē desiderāt angeli p[ro]spicere. Hi is alsoe schoē dat hem die engelē lustelic eñ sonder verdriet aē sien. Alsoe sprijct sūte augustijn[us]. al solde een mensche dusent duesentich iaer leuē leue in al der vroudē die sijn herte oueidenlikē conde. die solde die mensche al versmadē op dat hi gade niet dā tot enen mael schouwē en mochte ī sunre schoenheit. al en solde hi en nūmermeer daer nae gesien. Eñ noch sprijct hi meer. Eñ weert dat

een menschе alsoe lange leuen mochte·dat een duue des meers griet wt droeghe·eñ ten dusentisten dāe een grietekin wt droeghe·al die aerē solde die mē schе in arbeit leuē·in den dat hi gade te enē mael sege in syn aenschyn·¶ Een menschе was besetē mit den boesen geest·eñ een goet man quam te hem eñ vraghede·eñ begonste mit hem te redenen·eñ vraech den van dē hemelryck eñ van den engelē·eñ vraech den waroe scoen onse heer weer·Doe sprack die boe se geest·O wi du hebste mi te vele gevraghet·woe sco ne got si in synre heerscap·dat en mochtē tongen niet te vollen tellē·mer op dat ickē tot enē mael mochte siē als ickē eens sach·daer om wolde ic al dē arbeit lidē dē alle menschen geledē hebbē of noch li dē sullē·die ye geborē wordē of noch geborē sullē wō den·Eñ daer om soe en duncт mi ghеen dunc soe dom als die menschе·dat hi mit soe corter vroudē verliest alsoe grocte blitscap·als dat gotteliке aenschyn· Dunte augustijn sprect·liever wolde ic syn in der hellen eñ gades aenschyn scouwen·dan ic indē hemel weer eñ ickes niet en seghe·¶ Dat ander is dat ghеen vrucht volcomen en mach sonder der sōnen hette·ge lijcrwijs ist mitter ewiger sōnen gad[ces] van hemel ryck·want sonder syn genade en mach nyemant en ych goet doen·wi moegē in die sundē wael vallen sonder ons heren hulpe·mer wi en mogē nūmermē te genaden comē sonder ons heren hulpe·Nv moech di seggen soe en darf ons got niet witē dat wi mis doen·want wi niet goedes doen en moeghē sonder syn genade·Neen wi en moeghen ons niet ontsul

digen·want ouſe heer tot allē tyden bereit is den ſunder te ontfaen eñ hem ſyn genade te geuē·alſo ſpzyct ſunte gregozius·Die haut ons herē is tot al te tyt bereit den menſche te geuē die van goedē wil is·My ſpzyct die ꝓphete·dñe ꝑuenisti ꝛc·Ay heer du vervaerſte mut dynre genaden den oeuelē wil aē dē menſche·op dat wozt ſpzyct ſunte auguſtin9·Ay ſoe te got mut dynre genadē vervarſte den quadē eñ bzenghesten ten goedē wille·eñ voert tē goedēwerkē ¶Dat derde is dat die ſōne ghemeyn is·Alſo is got gemeyn alder werlt·den ſonderē eñ den goedē·ouſe heer is ſoe gemeyn eñ ſoe ontfermich dat hi ꝑbeit des groetē ſonders bekēnghe·Ay heer ſpzyct hi·ic en beutſte ſyns niet alleen·mer du roepſtē dagelix eñ vermaenſtē dat hi weder come·My moechdi vzaghē woe roept ons got·hi roept ons mut allen creatuerē·dat mach ons wael een roepē ſyn·dat en gheen creatuer en is ten doet ſyn recht·ſonder alleen die menſche die gade ongehozſam is·Mer got heeftren alſoe weert dat hi en vermaent tallen tyden dat hi weder kere·eñ ſpzyct·ſonder keer weder·eñ dunck dat ic dyn ſcepper byn eñ verloeſer· keer weder eñ dunc dat ic dyn verloeſer byn· keer wedeqheue menſche eñ ſich nu tot enē mael aen ic ic lact di te huldē comē·Alſo ſpzyct ſunte bernart· ſoe die menſche boeſliker ſunde doet·ſoe hem got goetliker nae gaet·eñ ſpzyct oec·Ay heer du moeges wael een goet got ſyn·dattu den ſunder ontfaēges wāneer dat hi coemt·eñ hem vergeues al ſyn ſun den·ſoe dattuer hem nūmermeer en vermaens·eñ

du werdes soe goet syn vrient·als of hi nye sunde
gedaen en hedde·Nv merct woe dese sōne dat der
de deel hoer licht verloes·Doe onse here ihs̄ xp̄s̄
op ertrijck quam om den sunder·doe wart hi on
ghetrouwelic ter doet gegeuē·eñ wart gebondē aē
een colōme·eñ wart geslagē alsoe seer dat syn hei
lige lijf al mit bloede begoten wart·doe gauen si
hem syn cruce op synen rugge eñ hi droecht aē die
stede daer hi gemartelijt wart·daer nae namen si
hem eñ sloegenē aent cruce·daer verloer die sonne
dat derde deel van hoere cracht doe hi iamerlikē
sterf·Nv merct hoe dat derden deel verdonckerdē·
Die gotht en waert niet veruaert·Die heilige gest
en sterf met ayer die menscheit ihū xp̄i sterf aent
cruce·dat was rede deel der eviger sōnen·Daer
af sprijct sūte bernart·Ay die ieuende sōne hadde
wael dat derde deel oer cracht verlorē doe syn edel
hoeft doerwont wart·eñ syn mynlike ogen die lu
ter waeren als die sōne aendē cruce storuē·Mē le
set van onsē here ihū xp̄i dat syn ogē alsoe schoē
eñ alsoe mynlick waerē·dat syn iongerē recht ver
uilt wordē aē herte eñ aen luie als si hem aensa
ghē·O wi sprijct sūte bernart·Die mynlike ogen
storuen aē dē cruce·eñ die soete mont die altoes die
waerheit sprijct eñ leert waert ghespijst mutter
gallē·eñ geschijnct mit den edick·eñ die selue hande
die hemel eñ erde sroepē wordē doer slagē mit nage
len·Nv moechdi sprekē woe mach dat sijn·got en
was doe noch niet geborē doe hemelrijck eñ ertrijck
gemaect wordē·des wil ic v berichtē·onse here got

die ewige vader·had synē soen ihū̄ xpū̄ gebeelt in
hem seluen voert beghin der werlt·des wil ic ons
oirconde geuē·doe onse heer die engele sroep·doe sroep
hi oec lucifer·eñ gaf om oec meer sroenheit·wāt al
soe sprekē die heilegē·dat hem die engelē al tot sierh[t]
waerē gegeuē·eñ daer ōme wāt hi sroenre was dan
die anderē eñ weerdiger·alsoe te naere was hi gode
eñ sach hem claerliker dā dander engelē·Doe sach hi
een menschelic beelde in dē gotteliken spigel·dat was
die menscheit ons heren ihū̄ xpī·doe dachte lucifer
dit beelde byn ic·wāt alsoe schoē eñ alsoe weerdi
ch en is nyemant als ic·eñ daer om heeft hi imi
ū̄ hem seluē gebeelt·nv wil ic mynē stoel neuens
hem settē soe byn ic hem ghelijc·eñ doe hi dat dach
te·te hant viel hi·Dit is een oirconde dat die mens
cheit gebeelt was vā beghinne in die gotlicheit·O wi
sprect sunte bernart eñ beclaghet hem·Die han
de die hemel eñ erde maertē worden doer ges la
gē·O wi dat soete herte dat vol was alre wysheit
eñ daer alle wysheit wt vloyde·wart doer gestekē
mit dē spere·eñ alle syn lyf eñ syn lede wordē ge
martelijt onweerdelicke·daer sprect hi dat die sō
ne verloer et derde deel hoer sroenheit eñ oer cr
acht·Ons die mane sullen oec teykē ghescrē dat
is onse vrouwe·wāt aē drie dinghē is si der ma
nen ghelijc·Dat ierste is wat si lichtes heeft dat
heeft si van der sōnen·Dat ander is dat si licht
in der nacht·Dat derde is dat si ghemeyne is·
Alsulker wys is onse vrouwe een mane·wāt wat
si doerchdē eñ genadē eñ salicheit heeft·dat heeft

si vā der sōnen·als si seluer spruct·Onse hē heeft mu versiē als syn deerne·op dat woꝛt spreken die heiligē eñ die meisterē eñ seggē·wiē dat onse heer· besiet·dē besiet hi alsoe·soe wat aē hem gebꝛuct dat volmaert hi mit synre ghenadē·eñ ghestadichtē dan in doechdē·want si wart recht verwilt mit den oeuerstē goede·¶·Dat ander is dat si ons gegeuē tot enē troest eñ tot enē luchte·dat si ons sunderē verlichtē sal mit oere genadē·Also spꝛect sunte bernard⁹·Ay vrouwe du bist een waermane die ons licht in der nacht·Ay vrouwe du geues den engelē eñ den heiligen vroude·dē rechtē menschē vermeerstu syn genade·dē sonderen verwerfstu aflaet oere sundē·eñ mit dinre genadē bluien si in goedē leuē·Voert secht hi·Ay sund com onueruaert·du moeges wael coenlikē voert vaerē·du moeges wael coenlikē voert comē·wāt du heues die moder voer den soen·dē soen voer den vader·die moder toent den soen oerborsten die hi soet·eñ oerē stoet daer hi op sat·die soen dē vader syn side eñ syn wondē·eñ ald⁹ biddē si voer di·¶·Owi sunder roep aē die goede vrouwe·wāt si is die mane die dē sonderen verlicht·eñ si is ons sunderē tot enē troeste gegeuē·Wy roept si aen·wat et is onbillic dat et kynt der moder yet weighert·¶·Dat derde is dat oer name ghemeyn is allē die si aē roepē·alse spꝛuct sunte·26·Ay vrouwe du biste die mane die ghemeynlic licht·du en weigers niemant dyn licht·waer is die menschye die

di ye aenriep du en deilste dijn genade mit hem·
waer is menische die betugen mach dattu hem
ye genade weygerste·Hunte bernart spricht·Ay
vrouwe du biste geset in des conincs huus ons te
enē voerspreke·bidde oer dat si onsen herē bid
dat hi ons genadich si·si doet eñ si doet gherne
wāt dat si ons goet doet·dat is oer nutte eñ oer
ons·Wāt soe si meer gheeft soe si meer heeft·eñ
wort oer oer vroude ghemeeret·eñ oer eer ghe
breidet·beide in hemelrijck eñ in ertrijck·En trou
wē si doet te recht·eñ en dede sijs niet si dede on
recht·Nu merct waer om·soe wat die menische
verliest·soe wiet vint salt den ghenē weder ge
uē des et was·ghelikerwijs ist mit ons eñ mit
onser vrouwē·si heuet ghevondē dat wi verlo
en hebbē·wat is dat·et is die genade·Doe onse
erste moeder eua ongehorsam was·doe verloer
si allē menischē die genade die maria heeft ghe
vondē·Nu hoert doe die engel tot oer quam eñ
groetē se eñ sprac·Aue maria gr̄ia plena dn̄s te
cū·Gegroet sijstu vol genadē·doe aē der seluer sto
nt ontfienc si got eñ menische vā dē heiligē geest·
waerlike daer vant si die genade die eua vloer
Doe wart ghewandelt eua in aue·Amen leset van
oer dat si alte mael verscoet doe die engel tot oer
quam·eñ sprac tot oer·Detur eas maria·ē weset
met vercreert maria·du heues die genade von
den die eua verloer·eñ hier om ist recht dat si
ons weder geue die genade die si vant·also spr
ijct een heilich man·Ay vrouwe ghi hebt die ge

nade vondē die wi verlaerē haddē·vrouwe uv ist
recht dat ghi ons die genade weder geuet·Die ma
ne ist naeste ghesterde der erdē·Also sprec ic onse
vrouwe is die genadichste·eñ die naeste dē sun
derē·Ic spreect mitter heuligē orlof·die heuligē syn
alle genadich eñ goet·Doch is maria alre genae
dichste·eñ dat en is den heuligē gheen scande·wāt
got gaf oer die genade geheliker dā al dē heuligen
Dese maen verloer dat derde deel vā oere cracht
tot der stont doe oer lieue kynt aent cruce hienck
want doe was oer also we of een zweert doer oer
herte gegaen hed·wāt si mynde vā al menschelī
ker natuerē meer dā ve moder oer kynt dede·eñ
si sach hem in meere doeghē dā ye moder oer kynt
sach·eñ daer om mocht oer wael we syn doe si ē
soe iamerlikē sach hangē voer oerē ogē·eñ daer
om sprekē die heuligē eñ die meisterē·dat oer
recht was als een mensche den een sweert doer
syn herte doer ghinghe·eñ dat si steruē noch le
uē en mochte van groter qualē·Doe si oers hertē
bloet sach hangē aen den cruce·O wi lieue vrou
we·segt ons woe dinre hertē eñ dinre sielen
was·O wi van īnentlikē lidē was mi soe we
dat icx geseggē niet en can·en conste gesterucn
noch geleuē·Eñ woe groet myn quale was en
mach gheen menschē te vollē peinsē·Alen der
stont verloer die maen et derde deel vā oere
cracht·doe maria oers hertē bloet verloer·eñ oer
crachte·van dien leide dat si aē oer kynt sach·
Nv sullē wi biddē der genadigher vrouwē·dat

si ons help tot diere vrouden daer dusent iaer sijn als een dach die vergangē is·Dat verleen ons got·Amē· Dit Sermoē comt recht op alre heiligē

Ude angelū stantē· Dese worde spreect Ich sunte iohā in apocalipsis·Ic sach enē engel staen onder sonen eñ riep mit luder stēmē·Coemt al geuogelt dat in den hemel vliecht·eñ sament v tot enē grotē eten gades·Dat woert is wael te verstaē van den groten dach alre heiligē·bi dē engel is ons beteyent ick predicaer·eñ bi der sonnē die heilige scrift daer hi in sal staē·eñ dat hi riep mit eenre groter stēmen·dat beduet die grote begheerte die die predicaer hebbē sal in gades worden te predikē·Eñ alsoe als die engel bat·alsoe sal oec die predicaer biddē et volck te hemelryck·wāt die engel sprack·Coemt allet ghevoegelt dat in hemelryck vliecht·daer bi sijn ons beteyent al die heilige sielē die in hemelryck sijn·eñ oec die lude die op ertryck sijn eñ mit oere begerten eñ ghedachten in hemelryck woenē·ghelijc als ons sunte paulvels leert onse woninghe is in den hemel·Nv leset mē van tweē eten·Dat een gheuet onse heer·Dat ander die menschē·Eñ onse heer bidt altoes den menschē tot den etē dat hi ghenet·daer af leset men in apocalipsis dat onse heer staet eñ clopt voer sijn herte·eñ verseyt hem menych menschē eñ en wils niet in latē·daer aen merken wi ons herē ontfermicheit eñ sijn goetheit·eñ des menschē crancheit·dat hi altoes die beste is·eñ ons nae gaet·eñ altoes dē menschē bidt·Daer aē mer

ken wi ſyn goetheit eñ des menſchē crancheit eñ dat die menſche met goedes gedoē en can ſonder ſyn goetheit. ¶ Nv ſullen wi merkē vier dingē aen den ierſten wode woorde. Tierſte is dat die engel ſprack. Coemt mit dien woorde ſnn wi gebeden. op dat wi ſonder ſremte daer comē ſoe ſyn wi daer gebedē. Eñ daer om leeſt mē vā enē voorſtē. die een hoechmit hielt. eñ bat een vrouwe hiet iudith. eñ ſande tot oer enē eerlikē bode eñ hiet hem deſe woorde ſprekē. Een goede ioncfrouwe ſal comē tot mynē heer ſonder ſremte. eñ ſal etē mit hem. eñ drincken wijn mit vrouden. Deſe woorde gheloeſt een heilich mā eñ ſpreect Ten is geen dinc ſoe goet. ſonder dat alle die lude begheren. Eñ dat hem ſelue opent. Eñ meret. Eñ ſoe ſal elc menſche ſoe goet ſyn dat ſynis al die lude begherē. en trouwē welck menſche hem vlit ter goeder tuchte eñ ſedē. eñ te goedē manierē. alle die lude begerē ſyns. willen wi dan al den luden wael beualleñ. ſoe vlitē wi ons dat wi in allē werkē ſyn van ſconen ſeden. Daer af ſpreect ſunte peter. lieue kynder ghi ſult v vliten dat gi ſoe goede ſeden eñ manieren hebt dat alle die gene gade aē v louē die v ſien dat ſi v tuchtē eñ v ſedē begerē. Een goet mēſche ſal hem oer apenbarē in bichten. alſoe dat hi en ghеen dinck en bedecke. doer ſremte noch doer vruchte. Een goet menſche ſal hem oer meren mitter mynen. wāt die mynne is bereyket bi enen ſteen. die vā der natueren is. wat dā die

menſche mit veroert dat is al ſyn · Alſoe is die
myne die treet aen oer wat ſi veroert · eñ wat ſi
oec roert dat is oer · want wat die menſche aen
den anderē meret goeder dingen die ſyn al ſyn ·
die dan vele goeds wil hebben · die ſal myñē al
let goet dat hi aen enyghē menſche ſiet of hoert
ſoe yſt allet ſun · Eñ hier om is die myne ghelyc dē
vuer · wāt wattet vuer gruept dat treetet al in
eñ maertet hem ghelyc · Alſoe is die myne een
vuer wāt ſi is heet · eñ al dat ſi mynt dat tret
ket ſi in oer natuer eñ maertet oer ghelyc · eñ
hier om ſullē wi myñen alle goet dinck · eñ ſoe
trecklē wyt mutter myñen in ons alſoe dattet ons
ghelyc wort · Aer die menſche die nydich is wat
hi goeds ſiet dat wort hem te hant een weder ſto
rm in ſyn herte · Die lude die dē anderen goeds ō
gōnen ſi verlieſen beide · hoer goede werklē · eñ et
goet dat hem van anderen ludē comē ſolde · Alduſ
verlieſen ſi in beidē thaluē · eñ daer om ſal ēe goet
menſche myñen al dat hi goeds aē yemant ſiet
of hoert · ſoe meret hi ſich · En trouwē welc men
ſche ſoe goet is dat al die lude ſyns begherē · ende
hem ſeluen apenbaert in der bichtē · eñ meret
mutter myñen · die ſiel mach wael ſonder ſtemte
te houe comē · eñ die ionctfrouwe betey kent die
ſiel want ſi noch waſſen ſal · Aen leſet vā Zachar
ias die was ſonderlingē olt · eñ tenen mael ſolde
een engel mit hem ſprecklē · eñ die engel was ſoe
wijs · dat hi ſyns niet en verſtont · doe ſprac die
engel ten anderē engel · ſprec mit deſē kynde · op

dit woꝛt ſpꝛꝛct ſunte Johānes dattē die engel
hiet een kynt·eñ hi ſoe olt was·daer om dat wi
al kynder ſyn eñ wi noch waſſen ſullē·Nu ſpꝛꝛct
ſunte pauwel·Nu ſullē wi al waſſen in enē vol
comen man·dat is ihē xp̄s·die was die ierſte
die van ertrycke in hemelrycke wies·eñ al die ge
ne die hem volgē willē die ſullē waſſen vā ert
rycke in hemelrycke·in diē volcomē ihēſū xp̄m·
alſoe ſal die ſiel ſyn een goede ioncfrouwe·ende
ſal waſſen van ertrycke in hemelrycke·En trouwē
ſoe coemt ſi ſonder ſcemte tot onſen heer·eñ ſal e
tē mit hem eñ druckē wyn nut vroudē·wat ſal
die ſiel anders etē dan dat terwe coꝛn eñ druc
kē wyn nut vroudē·Daer af ſpꝛꝛct ſunte bernar
dꝰ Bi den terwe coern verſtaen wi ſyn goethꝭ wat
is ſyn goethꝭ wat is ſyn ſcoenheit·wat is ſyn ver
coꝛē terwe coꝛn eñ ſyn wyn·anders dā ſyn goet
heit eñ ſyn ſcoenheit·Deſe wyn ſal men drenckē
mit vrouden·dat is der wyn·dat ſi et ſcoen aen
ſicht gades ſal ewelick aenſien mit vroudē·Deſe
wyn is oec der maghede bloyt·alſoe ſciere als wi
des wyns ſmakē ſoe werdē wi al bloyende te me
ghēden·eñ daer om ſullē wi al vlieghē dat wi des
wyns gebruckē·wat wys ſmakē hi bloyt te hant t
maghet ¶ Dat ander woꝛt dat wi merken ſullen·
dat is dat hi ſpꝛack·Dament v alle geuoghelte·
daer bi ſullē wi merkē dat wi mit ſamenunghe
ſullē te hemelrycke varē·wāt die geſament vaert
hi vaert ſekerlike·Eñ daer af ſpꝛꝛct yſaias·Ghi
ſult wt varen mit vroudē·eñ in comen mit vreden·

eñ sult outfangen werden mit loue eñ mit sanghe·
dat hi spreect dat wi wt varē sullē mit vroude·daer
bi merkē wi die menychte·wāt die mit groter same
ninge vaert hi en ontsiet niet·als wi in comen soe
werdē wi outfanghē mit loue eñ mit sanghe·ende
daer om sullen wi gheern in der ghemeyntē varē·
soe vergatet ons wael·also leset men vā enē heer
heit bazath·die wolde in een orloge varē·eñ sprac
te synre vrouwē·delbora·Jc en vaer niet du ē var
es mede·eñ die vrouwe voer mit hem·eñ si vwō
nen oer viande·Ēn trouwē daer aen merkē wi·die
mit samenunghe vaert in verwint syn viande·eñ
doe die heer syn viande verwan sprac die vrouwe
Jc byn die gade wael synghet·op dat wort spreect·
beda·die mensche synghet gade wael die niet heef
che en is van sundē·eñ die een gerechte tonge he
uet·eñ niet dampich en is in der borste·Nv ver
staen wi die sundē aen die heescheit·want ghelyc
dat heescheit den menschen hyndert dat hi niet
wael en synghet·alsoe hynderē die sundē dē men
schen dat hi gade niet wael en synghet·Die oerk
een onrechte tonge heeft eñ gheern quāt spreket·af
ter spreket·eñ verkeert syns euē kerstens werck·
eñ traech is gade te louen·die mensche synghet oe
uel voer gade·Die oec dampich is in der borst oñ
muds nide·die synghet oec oeuel voer gade·Eñ daer
om spreect hi dat die mensche wael synghet ende
soetelike voer gade·eñ datten got gheern hoert·eñ
neyget syn oeren tot sinnē sanghe·die een claer cō
scientie heeft·eñ gheen heescheit en heeft vā sundē·

Ēn een rechte tonge heeft·van nyemant quaet te ſp
zekē·mer gade te louē·die enē luterē gheeft heeft·
eñ niet dampich en is vā nide·eñ die dat myñet
wat hi goedes aen yemant ſiet·Eñ die mach ſpre
kē als die goede delboza ſprac·Ic byn die gade wa
el ſynghet·Wi ſullen wi ons ſeer vlitē dat wi
gade wael ſynghen·dat wi niet heeſche en ſyn vā
ſundē·eñ dat wi een rechte tonghe hebbē vā nyema
nt quaet te ſprekē eñ altoes bereit ſyn gade te louē
eñ een claer bozſt hebbē vā nide·eñ al dat myñē
wat wi goeds van yemant ſiē·ſoe ſyngē wi wael
voer gade·Wi ſullē ons oer vlitigē dat wi in der
ghemeyntē varē·ghelyc als delboze voer doe ſi alle
oer viande verwan·alſoe verwinet die menſche
alle ſyn viande die in der ghemeyntē vaert·wāt
die ſich gheern ſonderē vā den anderē diē miſcoem
tet dick·eñ daer om wāt iacobs dochter hoer ſonder
dē van oerē geſinde·ſoe verſach ſe die conunck ende
myndē ſe eñ benam oer oer reynicheit·Ēn trouwē
ſoe geſcieret gerne den die hem ſunderē vā der ghe
meyntē·want die beſiet die oeuel geeſt·eñ merct
oer ſunderlīgheit·eñ beuallē hem dan ſoe wael
dat hi ſe mynt·eñ ſoe beghint hyt hem te beheuē
eñ raet hem vaſt ſunderlinghe te weſen·eñ als
hi ſe ſoe vaſt heeft gebracht dat ſi niemant vol
ghen en willen·ſoe bedwinct hi ſe dā mit ſynen
quaden liſtē dat ſi hem volgē·eñ brenct ſe dā in
heimelikē ſundē daer hi ſe mede bericht·Ēn totrou
wen daer om en ſullē wi ons niet ſonderē of af
haldē·want die oeuel geſte is ſoe quader liſte dat

hi dicke den menschē mit goedē beeldē verleidet dā
en niemant gheelpē en can·eñ daer om sullen wi
in der ghemeyntē vaerē soe varē wi seker·Nv
willē sullic lude voer varē·eñ willē eer vliegē eer
si vederē hebbē dat sun die ghene die sunderlinge
sakē aen nemē·eñ willē wenich etē eñ drinckē·eñ
noch myn slapē·eñ en willē nūmermeer verwermē
op oerē bedde·eñ nemē alsoe vele venuen eñ disciplī
nen·dat si al doef werdē·eñ en wetē niet wat si doē·
en trouwē als si wanē vliegē soe vallē si·eñ werden
dicke die echterste die die voorste wanē sim·Daer af
spreket een ꝓphete dat si alre seekerste varē die ī der
ghemeyntē varē·Onse heer en wolde niet alleē in
hemelryck varē·hi voer mit eenre groter scarē·bey
de van engelē eñ van menschē·eñ daer bi gaf hi
ons te verstaē·dat wi daer oec mit samenunghe var
en sullē·soe varē wi vroechlicē·Alsoe spreyct sunte io
han·dat om worde ghetoent xij scaren vā den xij
geslechtē·eñ in elke scare waerē·xij·M·eñ sach doc
een scaer die was soe groet dat se nyemant ghetellē
en conde·dat beteyckent oec dat wi in ghemeynunge
te hemelryck varē sullē·soe varē wi vrochlicen·eñ
varen mit sange·Alsoe spreyct die ꝓphete abacuc·die
verwinre wort mi voerende op myn hoechde mit
sanghe·die verwinre is onse here ihc̄ xp̄c̄ die hecft
al synghende verwōnen·eñ wil ons voerē op on
se hoechde mit sanghe·onse hoechde dat ist hemel
ryck daer wil hi ons voerē mit loue eñ mit sange·
eñ daer screyft hi xij stedē daer der sielē sunderlin
ghe eer wort gebodē·eñ woe dat hemelsche heer die

sielē grueterē eñ outfaen mit vroudē·Eñ comē die xy apostelē eñ outfaē die siel eñ groetē se eñ gheuen oer al oer vroude eñ loen·dat si daer mede verurouwe ghelyc hem seluē·Daer nae groetense die martalarē eñ geuē der sielē al dat loē dat si verdient hebbē mit oere puen·Daer nae groetē se die confessorē eñ geuē der sielē al dē loē dien si verdient hebbē·op dat die siele sich verwrouwe gelyc hem seluē·Daer nae groetense die heilige meghede·eñ geuē oer al dē loen dē si verdient hebben mit oere reynicheit in gades myne·Daer nae groet se die edel maria·eñ geeft oer die sunderlinge eer eñ weerdicheit die si heuet voer alle menschē·dat si oer sunderlinghe daer aen verurouwe·Eñ corteliken gesprokē aldus wort elke siel te hemelryck ontfangen van allē hemelschē heer·Eñ groetē si die engelē elck sunderlinge eñ elck heilige·eñ geuē oer eer eñ vroude eñ loen·Eñ alsoe dick als daer een nye siel coemt te hemelryck soe wort daer nye vroude·Daer af spryct iob·myn gloire eñ myn vroude eñ myn eer wort daghelix ghemeret·want alsoe menighe salighe siel als te hemelryck coemt also menighe vroude wort daer·eñ van elker sielē wort det dat hemelsche heer verurouwet·Eñ daer om spreket sunte augustijn·des menschē loē die te hemelryck coemt die is syn sunderlinge·Eñ elcks mēschē loē sunderlinge is allē menschē loē ghemeyn likē·En trouwē daer af wort wael oer gloire eñ vroude vernyet·wāt also menighe siel als te hemelryck coemt alsoe dicke wort oer gloire eñ oer

vroude vernyet eñ ghemeret·want dē loen dien die ſiel verdient heeft dien brenct ſi mit oer·eñ des loens is daer dan meer dan te uoerē·Eñ daer af meret dan oer glorie·want ſi ſyn alſoe nyñent lijken te ſamen·eñ in enē wil alſoe heſlikē eñ ſuete lijkē verſament dat oer elke ſiel aen der ander v̄ urouwet eñ aen oer iwerdicheit verblyt gelyc als aen oers ſelfs·Eñ daer om ſullē wi ons vlitē dat wi ons ghemeynlikē in der ſameninghe haldē·op dat wi in der ghemeyntē in hemelrijck comē·ſoe werdē wi mit loue eñ mit ſanghe ontfanghe·¶ Dat derde woert daer bi verſtaen wi dat dat eten groet is·eñ daer om behouen wi wael dat wi hō gerich daer comē·op dat wi des te meer etē·Daer af ſprect onſe heer in dē ewangeli·Delich ſyn die dē hongert eñ dorſt nae rechtē eten ſi ſullē geſadet werdē·Hi ſprect oec in den ſpiete·Dilata os tuū· maer dynen mont wijt eñ ic ſal en verullē·Dit en ſprect hi niet vā den monde des lichams·mer van der ſielē mont·den wil hi wijt makē·want hi dunct mi te enghe·eñ is doch alſoe wijt vā na tueren dat hijt al verſwint dat ic geue·Al waer ent oec vyftich werelde·hi verſlunde ſi al ſondē arbeit·Deſe mont is der ſielē begeert·woe ſullen wi deſē mont wijdē·dat ſullen wi mit reynre begē ten·dat wi al vergenclick dinc vaerē latē·eñ niet en begerē dan gade eñ ſyn genade·eñ ſullē onſe begheertē aē gade alleē kerē·Alſoe ſprect Dauid· Fiat terra ſine aqua ē·heer mijn ſiel is verdorret als die erde die ſonder water is·en trouwen in

maerte synen mont wyt op dat hi der hemelscher spisen vele eten mochte · en daer om sullē wi om nae volgē · en sullē al onse begerte aē gade heer op dat wi der hemelscher spisen vele etē · Onse heer bedaerft wael dat dit etē groet is daer soe menich engel en heilich en soe menich duisent sielen af gespyset werden · en een vgelic alsoe widen mont heeft van natuerē · En spryct onse heer dat hi en noch wider maken sal · Alse iob spryct · hi wildi leidē van den vnghyeste mōde in die wyntste · Nv merct woe groet dat eten is daer soe menich duisent daer soe menich duisent engel en sielē gegetē hebbē en noch dagelic eten · en des etens noch alsoe vele is als doe si begonden te eten · en daer om spryct dauid die propheete · Quā magno multitudo · hoe groet en hoe menich wolt is die soetichevt die du verborgē heues den genē die di ontsien · hi had gesmaect en ghevē der gotlicker spisen · In trouwē want dit etē also groet is · soe en dorrē wi niet twyuelē wi en vindē oec te eten als wi te hemelryck comen · de er vīuer comen sullen · en onse heer uerwit al der sielē begheert · soe dat si niet meer en mach · Nochtan is der spisen alsoe vele als der erst was · en die etē si sonder eynde en nut eweliker rusten · Daer af spryct iob · die ruste der tafelen sal syn dat si nye mant achtē en sal · want alsoe vele vroudē als si begripē moegen hebbē si duisent wolt · dat dit eten goet is · daer bi verstaē wi dat hi hem seluē der sielen te loen geuē wil · en wil se selue nut synre

doechde doer vlieten. Daer af spreect iob. si sullen hem neygen op den oeuerste. eñ sullē te vlieten nut vroudē van salicheit eñ soeticheit. Daer bi v staen wi dat si al oer vroude te gade heren. eñ soekē eñ neyghē hem te synre goedē. eñ vindē aē hem alsoe ommate suetichеit dat si recht te vlieten van vroudē eñ salicheit. eñ got doer vlietet die siel alsoe dat si in gade swemmet. Eñ daer af spreect sunte bernart. Die een bloesem leit ī wynt of in honich soe doer vloent se dat hoenych dat se recht vol woert eñ er honich zwemmet ouer die bloesem. Ghelikerwys spreect hi doer vloert got die siel dat si recht vol is der gotliker suetichеit. al soe geuen oer die meyster een gelikenusse. Daer een bozn ouer een velt ontsprenget. Dat en mach hem niet ontholdē ten vloeye ouer al. alsoe vloeit got ouer die siel. eñ is synne soe vol dat niet meer in oer en mach. Eñ daer af spreect ysaias wi werden siende eñ mynende. eñ te vlieté dat vā soeticheit coemt. Nv merct dit woert. Ten ierstē siē si gade. Daer nae mynen si en. want des en moeghē si niet ouersyn als si soe voel scoenheit aē gade sien si en moetenē mynen. Daer nae te vloeyē si van der ouer suetichеit die wt gode vloyet in die siel. Eñ dan werdē si dan wonderende der wonderliker goetheit die aē gode is. eñ daer af wort gebreyt oer herte. dat si al creaturē mynē in gode eñ got in die creaturē. eñ wort die siel alsoe gebreit dat si mynet gode. eñ god onse heer vloyet mit oer al ōme. alsoe dat si mit gade al

om beuangen is·des geue ons got ewelikē mit hem te bliuen·Amē· Van tien namē ons heren

Dit spreect van den tien namen die aē gade syn·Die ierste naem ons herē is emanuel·Dat spreect got mit ons·eñ hoert ter boetscap ons heren·doe hi die menscheit aen nam vā der ivtuerkorenre maghet maria·want doe begōde hi mit ons te syn in der menscheit·als hi selue spreket·dat hi mit ons wolde syn totten eynde der werlt¶Die ander naem heet anmurabilis·dat spreect die wonderlike got·eñ behoert tot ons hē geboert·want die was wonderlick·dat een dochter dkoech oeren vader·eñ een onbeulecte maghet enen mān·hoers selfs natuer veruaerde daer af van synre gheboerte¶Die derde naem heet consiliarius·dat spreect raet geuer·eñ hoert tot ons herē predicacie·In den ierstē leerdē hi dat men al dinc latē solde eñ hem alleen nae volgē·¶Die vierde naem heet deus·dat spreect got·eñ behoert tot ons herē terlikē die hi op ertrijck dede·die nyeman en conste gedoen dan hi alleen¶Die vyfte naem heet fortis·dat spreect sterck·eñ behoert tot herē martelie·daer aen toendē hi wael syn sterckheit doe hi sprac·Myn siel is bedroeft totter doet·Eñ spract oer vader maerbt wesen soe verdraecht mi deser martelien·Eñ mittien sprac hi·vader dyn wille geschie aen mi eñ niet die myn·daer mede leert hi ons dat wi onsen wil sullē verwinnen·eñ dat weder got is·eñ sullē onsen wil settē aē ons heren wil·Eñ doe hi gebonden waert aent

cruce·doe outbant hi ons van onsen sunde·eñ vā
des duuels banden·daer wi mede ghebondē waerē
meer dan ꝙ̄ naer·doe hi ongebonden was· ¶ Die
seste naem heit festina·haest te rouē die rouere·
Eñ hoert ter vaert dat die siel ter hellē vō·doe
syn heilige lichaem int graf lach uol der heiliger
gotheit die oer nie en scyet van der menscheit·eñ
doe nam die siel enen roef diē die duuel ghe
roeft hadde lange tyt te voeren·aē menigher
scoenre sielē·die nam hi al also vere als hi se
werdich vant· ¶ Die seuende naem heit·pater
futi scli·dat spreect een vader der toecomēder
werlt·eñ hoert tot ons heren verrisenisse·daer
hi ons mede beteyckent tewighe leuē der sielen
eñ des lichams·Et waerē voer hem op gestaen
voel doder lude mer die stonden alsoe op dat si
weder moesten sterue·Mer hi stont alsoe op dat
hi nūmermeer sterue en sal mer ewelike leuen·
daer om is hi wael een vader der toecomēder
werlt· ¶ Die achte naem heit princeps pacis·
dat spreect een voerste des vreden·eñ hoert tot ō
ses heren opuaert· want hi was doe wael een
voerste des vredē·doe hi syn vriende nut hem te
hemelryck voerdē·eñ hi daer maectē een stadi
ghe swoen tusschē den vader van hemelryck·eñ
den menschе van ertryck· ¶ Die .ix. naem heit
rpūs·dat spreect ghesaluede·eñ hoert tot der hoech
tyt dat onse heer synen heiligen geest synen ion
geren seinden·die een ewighe salue was·Mit der
salue saluede hi syn iongeren in puryter daghe

eñ noch saluet hi mit der saluē sijn vriende·dat is
mittē heiligē geest·eñ maect oer herte volcomē·eñ
verlicht se in doechden·eñ sterct se in goedē werkē·
mitter soeter saluen des heiligen gestes ¶Die·r··
naem is ihs dat sprect beholder·eñ hoert tē ionr
ten dage·als hi sijn ewtuercozen beholden sal·Nv
geue ons got alsoe te leuē dat wi mit hem behol
dē vliuen·Amē· Van den palmboē eñ van sijnen
Hri ascendam in palmā· telgen of tuigen
Dese woorde sprect die pphete dauid·Eñ bedu
den aldus·Ic bin geclōmen op den palmboem·
eñ sal smakē sijnre vruchte·Dese palmboem ges
telick te verstaen·heeft vijftelghe·eñ elc telghe
had een blome eñ een vogel·Eñ elck vogel sijnget
sunderlingē sanck·Eñ elke bloem heeft oer sunder
linghe soenheit eñ claer·eñ sunderlingē smaeck·
Bi desen palmboem is beteyhent elck salich men
sche·die van gade soeten sanck synghet·eñ soen
blomen brenget·die gade mit stadigen doechden
mynt·dese beteykeninghe brenghet aē sijnē werkē
eñ aen sijnen leuē·die mach wael sprekē· Diri af
cēdam in palmā· Ic bin geclōmen op den palm bo
me·eñ daer wil ic rustē·want welck menschē dē se
uendē telck ouerclimmet·die gaet aen die ewelike
ruste·daer die siel bi gade rustē sal in ouerulojē
der soeticheit·eñ daer nae coemt voel scier die ewe
like ruste·daer men af leset· Hec reqes mea· Dit is
myn rust dit is mijn erue·hier sal ic ewelicken
rusten mit dē leuenden gade·¶Die wortel daer
dese boem op wasset·dat is recht eñ vast geloue·

Want van diere wortelen wast vorte der hellē·eñ
haep der ewelker woudē eñ salichtē eñ vruchte alre
goeder werken die wassen van den·als dat die mē
sche geloeft dat hem geloent sal van sinen werken
beyde vā goedē eñ van quadē·eñ daer af laet die mē
sche sunden·eñ doet goede werkē·des hi geloeft dat
hi mit goedē werken dat ewige leuen verdienē sal
eñ dat hi geloeft een toecomende leuē na desē leuē
daer af spreet sunte Augustijn·dats een loff der ge
louen·dat wy des gelouen des wy niet sien en mo
gen·Dat die mensche dat geloeft dat hi siet dat is
dcyn danckes wert·mer dat hi des geloefs dat
men hem van gade seecht eñ hi nye en sach des is
hi danckes weert·wāt dat is elcs menschē recht
die beholdē sal blijuen·dat hi sterkelic geloue alre
kerstelikē saken·eñ al dat men hem van gades ge
wolt wnsheit goetheit ewicht eñ gerechticht·des
sal die mensche gelouē sterkelic in sijn hertē·dat hi
dat toen ī sijn werke·wāt alsoe die werkē doet sij
sonder doechdē·Alsoe is oec die gelouē doet sonder
werke·wāt welc mensche in hoeft sundē leuet eñ
tegen die gebade ons hevē eñ tegen sijnē ract die
en heeft en gheen rechte gelouē·welc mensche dā
rechte gelouē heeft·die heeft recht eñ goede werke
Want die wortel van allen goedē werkē is gewor
telt mdē hertē·eñ heeftet in gemact enē gronti
vesten·eñ van diet wortel wast dan die palboem
Dat stam holt vā desē boem dats willige armoe
de·dat die mensche nauwe begheert dan sijn nau
we noetdorfte·eñ oec sōmige gebreckelike sakē die

hi heeft·die sal hi al doer gade lyde̅·die alsoe arm was
dat hi soe niet en had·daer oen syn moeder maria
in mocht hebben gevonden doe hi gebaren wart
Want syn herberge was een gemeyn stal·E̅ syn
bedde was een gemeyn cribbe in dierste nacht doe
hi gebaren wart·¶ Ay lieue kynder bedenet hoe
doer arm v scepper was doer v e̅ hebt oec armoe
de doer hem·want hi sprac·doe ic erst gebaren wart
doe viel ic in armoede·e̅ bleef in armoede totter
doet·e̅ daer om sprac hi soe dicke·selich syn die ar
me̅·ic wilse selue̅ troesten soetelic ¶·Die palmboem
heeft al syn schoenheyt op gherichte tegen den hemelryc
·e̅ is onder cleyn e̅ smal·alsoe sal die mensche al
rycdom wt synre herte̅ laten·om dat ewelike ryck
E̅ sal gheern arm e̅ versmaet sijn op eertrijken
soe wort hi verhoecht i̅ hemelryc·als onse he̅ sprac·
Salich syn die armen hemelryc is oer· ¶ Dat erste
telge is dat die mensche beken̅en sal wan hi come̅
is·e̅ waer hi vare̅ sal voel schier·wa̅t nv en leeft
nyemant lange·als ons die priester vermant als hi
ons daesche opt hoeft legt·wa̅t hi spruct·Memento
homo·Gedenct mensche dattu eerde sys e̅ weder
ter eerde̅ werde̅ suls·als hem die mensche beken̅et
dat syn natuer soe rechte cranck is soe bekent hi oec
dat al doechde̅ e̅ goetheyt die an he̅ syn·dat hi dat
al van gade heeft·als die ꝓphete̅ sprect·al onse salicht
e̅ onse doechde̅ e̅ soe wat wy re goedes deden·
dats al vander genade̅ ons heren e̅ is al in synre
gewalt beslaten·Die voegel die op dit telge sit·dats
een pau·die pau is van der natuere̅·des nudder

nachts als hi vaste slapet. soe streept hi camerlic eñ wer
ker hem selue eñ besiet hem dan oft hyt spiegel opt
hoeft heeft. Eñ vnit hyt dan. soe slapet hi sonder sor
ge. hier by is betekēt die salige mensche. die sind
dernachts als hi alre vast slapen ontspringē sal eñ
besien syn doegedē. of te gade gerecht syn m ber
nend myñē. weder sy vercolt syn of al verlosschen
eñ vndet hi dan dat schoen spiegel der doechdē
op synre zielē hoeft. Soe mach hi wael sekerlic we
der slapē sonder sorgt. Dat spiegel dat hi vnden
sal op der conigūen hoeft. dat sal wesen bērnen
de myñe. eñ die op gericht te gade. als hi dan de
sen spiegel vnit. soe mach hi wael koenlic slapen
als een heilich man spriet. Hé al ist dat ic slape.
glijf my die genade. dat mijn ziel wake mit dy.
eñ ic wael si behoet mit doegedē. Die mensche is
schuldich altoes sijn doegedē te hoedē nachts eñ
dages. wāt gelijker wijs als mē altoes den pau
besiet om sijn sroen vederē. alsoe besiet die diuel
des seligen menschen siel altoes. eñ pynt sich hoe
hi oer schoenheit der doegeden benemē. eñ daer om
behoeft die mensche altoes in hoedē te wesē. eñ
alsoe dicke als hi ontspringet. soe sal hi besien oft
syn begheert eñ syn myñe gerecht si te gade. Als
sinte Augustijn spraet. Alsoe schier als die slape vā
mijnen ogen comt. soe sal mijn ziel eñ mijn sijñe
wakē te gade eñ sal besien hoe mijn doechdē ber
nen mit stadicheit. ¶ Die bloem die op dat telge
bloyt dats een frijole. die is cleyn eñ heeft hemel
verwe. Hier by is betekent oemoedicheit. wider bloe

men verwe is betey̆kent begheerte. die die menſchē al
toes hebbē ſal te gade. eñ ſal al werken keren in des
namen ī des eren. daer wy mede ghecert ſullē wer
den in hemelrijc. dats ihs xps der ſaligher zielen
bruydegom. bi der bloemen clernyt is betey̆kent oet
moedicht. Want des oetmoedigen menſchē recht
is dat hy hem altoes cleyn make voer gade. ende
voer die lude. ſoe marten god groet voer hem. alſo
leeſtmen van enen conuic. dien onſe lē aldus toe
ſprac. om datſtu cleyn waerſte in dmē ogē. ſoe ic
wil ic dy ſetten tenen conuic oū al dat iſrahelſche
volc. eñ dauid ſprict oer. Oetmoedicht breect doer
den hemel. eñ verhoeget den menſchē in hemel
rijck. ¶ Die ander telge is ontfermicht. die sa
lige menſche ſal hebben ontfermicht ouer elken
menſchen. van al dien dat hem werret iſt an luf
of an ziel. eñ ſal mit lē ſijn in doegē. al en mach
hi hem niet voel geuen. hi ſal hem doch goedē wil
toenen. en can hys oec met troeſtē mit mildē waer
den. ſoe ſal hi doch werkē der ontfermicht oefenē
mit goeden wil. al is et oec dat die menſchē al
ſulke werkē doet die weder got ſijn dat en ſal hem
een and met te ſeer verkerē. eñ en ſal ſijn herte niet
ſetten te ſterck op den richter ſtoel. ouer des men
ſchē onrecht. oyer hi ſal denckē dat hi wolde dat
men hem dade. des hi in der noet weer. eñ dat
ſelue ſal hi enen anderen doen. eñ ſal gade biddē
dat hi hem ontferm ouer den menſchen. Die oec
meyſterſcap eñ gewalt heeft dat hyt onrechte
berichten ſal. die ſal hardelic berispē dat te be

rispen is · eñ sal altoes ontfermenisse hebbē daer by · al soe dat hyt doe mit sachter herten · eñ mit mynlic ken woerden · al ist oec dat et onrecht soe grote is dat hyt mit harden woerdē swaerlic berispē moet soe sal hi daer mynlic eñ goetlic geberen eñ mit hem wandelē · alsoe dat hi wael mierke dat hyt vā recht dede dat hi en soe hardelic berispedē om syn onrecht eñ met van oūmoedicht · Eñ dat sal die menschē altoes denckē · en machs gheen raet syn hi en moet gepynt syn · om syn hardicht of om sijn grote muldicht · Hoe sy hem heuer om te grote n muldicht gepynt te werden · dan om hardicht · wāt gy sult weten dat die pyn saftet is om muldicht · dan om die hardicht · Wāt onse hē sprac seluer · Hyet an my eñ leert sachtmoedicheit · an my eñ oetmoedicheit ·

¶ Die voegel die op desē telch sit · dats een wede hop · die heeft sulke natuer · dat hi ouer die grauen vlieget · eñ die doeden beclaget · Alsoe sal die salige menschē doen · hi sal clagen den iamerlikē doet dē die arme ziel ontfaet van den hoetsundē · eñ sal oū die doedē vliegē · dat syn ouer die hoetsundē · die die zielē verslaen · eñ sullē sien hoe die zielē in die hoetsundē verslagen liggē · eñ sal denckē dat die menschē mit eenre hoetsundē verdient heeft mit rechte dat hi ewelikē pyn mit recht in den hellē solde hebben en had hem god mit synre genadē eñ mit synre ontfermicht met geholpen · Eñ sal dan kennen dat hi gade soe menge onweerdicht gedaen heeft in den sundē · eñ sal dat mit nūi ger herten clagen · eñ den goeden god bidden ·

dat hi die doedē wecke mit synre genaden · eñ mit rechten rouwe van oerre scholt · eñ hi se ganse mit synre gotlikē artzedie van al oerē siundē eñ dat hi se behoedē wil in goedē leuē · ¶ Die bloem die op desen telge bloyt dats een water bloem · die is her de schoen · eñ verwandelt thant daer by is betey kent die onstadicht der werlt · hoer tierht eñ oer vroude is schoen · mer si vergnet thant · des sal die salige mensche denckē · dat et al vergancklic is dat op eertryck is eñ duert onlange · die hudē leeft is morgen doet · Die huden gesont is is morgē siec die hudē vry is is morgē arm · Dus neemt et al ia merlic eñ cort eynde · eñ die meest vroudē of ryc doin heeft op eertryck syns is meest tousien in de ser werlt · Daer af spruct sunte bernart · al dyn siī dē werdē worme in der hellē · eñ gr'auē di doer dij herte altoes · eñ daer af spruct onse hē selue · O wach den rykē luden · si en sullē nūmer loen ontfangē van gade · Sy hebbē meer gempnt goet eñ eer eñ vergancklic vroude dan my · daer om sullen si e welic rouwe hebbē · aldus sal die salige mensche bekēnen · dat die werlt vergancklic is · eñ sal syn be gheert eñ syn mynne kerē an den genē die on ver ganclic is · dats got · ¶ Dat derde telch is penetē tie · die saligt mensche sal syn lichaem casthen · mit al den arbeyt eñ pyn · die hem syn orden eñ syn re gule gebiet · eñ sal altoes hē selue syn noetdorfte geuen · eñ sal hem oec vlyten dat hi syn arbeyde by verscheide dōe · nuwer te luttel of te voel · eñ sal siī lichaem altoes in tenpancē holdē · alsoe dat hi sijs

wille̅ niet te weeldich en werde noch gade ongehoer
sam. ¶. Die voegel die op dien telch sit dats een siwae̅
die weet sijn doet te voere̅ van natuere̅. en̅ als hi
morge̅ sterwen sal. soe singet hi ene̅ laefluke̅ sanck.
By desen voegel is betreykent die salige mensche.
die sal dencken dat hi al dage sijnre doet naket en̅
dat hi dagelix een dach vart doet. en̅ als hi des denct
soe sal hi gade des te vroelike̅ diene̅. mit singe̅ ende
mit lesen. en̅ sal gade alsoe begheerlic en̅ blidelic
diene̅. dat men̄ hem merke̅ mach. dat hi ghecrn
by gade waer. ¶. Die blome die op dese̅ telch blo
yet dats een lelye. die altoes op wart wasst ten
hemel. en̅ is altoes groen an hoere̅ stele en̅ an
oere̅ bladen. alsoe sal die selige menschē groyen
en̅ bloyen. in allen doechden en̅ sal toenemen
an goede̅ werken. en̅ an goede̅ leuen. gelijkerwijs
als die lelye altoes op wasst te hemel. soe sal sijn
groete en̅ sijn begheerte altoes op gericht sijn te
gade. als god siet dat hi tijdich is. soe wrict hi oen af
en̅ beholt oen in der hemelscher borch en[illegible] mit
vroude̅ en̅ mit mynen. ¶. Die vierde telch is sue
te gedachte̅. als die mensche soetelic wenit na o̅
sen heer. alsoe dat hi van herten claget ons here̅
mertelic. of dat hi bekent dat hem got grote gena
de gedaen heeft. en̅ hi hē des mit soete̅ tranen d
daurt. dat heet suete gedachte. Dit gedachte en̅
dit lof meret den menschē sijn doechde̅ en̅ verma
net gade dat hi sijn genade inder zielen ghiet ¶
Dat voegel dat op dit telch sit. dats die voegel
mit des menschē ansicht. Die voegel is van der

natueren · Een arsten als hi vlieget wt synē neste · Hoe doet hi den arsten menschen den arsten hi siet · eñ vlieget dan op een water · daer hi syn ansicht ī dwaet · eñ als hi dan dwaet eñ als hi dan siet dat hi eñ die menschē een ansicht hebben · eñ deen is gelijc den anderen · eñ synen broeder gedoet heeft · Hoe en wort hi daer nūmer blijde na · By desen voegel is betekent elc salich menschē · wāt wy hebbē al onsen hē ihū xpūm gedoet · eñ dan sal die menschē denckē hoe hi synen broedē gedoet heeft mit synen sunden · die van gotlike eñ van natuerliker des menschen broeder was · als hi dit ansiet eñ bedenct · Hoe en sal hi billic daer na verbliden mit ēnigher zaken die vergancklic is · ¶ Die bloem die op desen telch bloyt · dats een rose · die schoē eñ mynlic is an te sien · daer wy bi verstaen bernē de mynne · die die menschē hebbē sal in gade · hi sal dencken an die grote mynne die got tot ons hadde · doe hi den ianerlikē doet leet doer ons · eñ van den d[illegible]en sal dijn hertte vervult werdē eñ sal gade mynnen alsoe seer eñ alsoe sterkelic dat hi hē lieuer doeden liet · Dan hi gade verbolgede mit eēre doetsunde ¶ Dat vijfte telch is begheerte dat die menschē onsen hē begheert mit allen sinnen · alsoe ēnichelic · dat hi al syn begheert gestelt heeft indē begheerlikē got · Dese ziel mach wael sprekē mit den zielen in der mynnen boeck · Gh dochterē van iheruzalē apenbaert nuyn mynne mynnē luc · dat is vā synre mynnen quele · ¶ Die voegel die op desen telch sit · dats een nachtegale eñ singet herde

blydelic al den ſomerlmgeſchē langē nacht· als ſi ge
war wort dat die nacht verwandelt tegens dē dach·
Hoe hoechtſe oeren ſanck· hier by is beteykent die
gheeſtelike menſche· alſe die nacht der ſunde eñ des
houerdiges leuens· m hē verwandelt m doechdē· eñ
ſyn leuen bet geruſt wort· eñ begynt te beteren·
eñ hi gade m allen dingē bet bekēnet· eñ meer myſt
dañ hi te voerē dede· dan hoecht hi ſynen ſanck dā
is die nacht gewandelt tegen den dach· eñ laeft
gade nut al den arbeyt des te volcomelikē eñ vro
likē· want hi verblyt hem op dat hemelſche erue·
dat hem got geuen wil na deſen corten leuē· eñ
bereyt hem altoes daer tegen van herten op dat
hier come mt eren· Duſe hē ſprack m die euāgeli
Siet dat gy altoes bereyt ſyt· wāt gynck gy en
weet met wāneer ic come· ¶ Die bloem die op
deſen telch bloyt· dat is een ſuyt bloem· die en heeft
niet van volcomeure verwen· eñ beteykent dē geeſ
telikē menſche· dien ſoe ſeer iamert na gade dat
hi bleet wort· eñ ſyn rodē verwe verlieſt· eñ alle
ſyn vleyſicht eñ heeft dan ſyn ſūe m getagen· alſo
dat ſyn ſiel claer wort voer gade· eñ ſin hert claer
wort eñ reyn· eñ alſoe reyn datter got gheern ī wo
net· An deſer ſchoenheyt heeft hi al ſyn vlyt geleyt·
alſoe dat hi luttel achtet op deſe eertſche ſchoenheit·
Deſe menſche mach wael ſprekē· dat ic vā buten
bleet bmē· des en verwondert v niet· die hemelſche
genade heeft my beſaluet· nochtant hoe bleet ic
van buten bm· ic van bm bñen herde ſchoen· eñ
bevalle gade wale voer ſyn anſicht ¶ Dat ſeſte

telck dats gebet. Want als en die ziel mit recht begheert. eñ bidt tot oer te comẽ. eñ spzict. Com her te mi vtuerkaren lieue. com her suete bzudegom. du biste ihs mijn oúste god. als en die rein ziel dus guetlikẽ bidt. mit groter begheertẽ. eñ mit ayschẽ leuen. Doe comt hi dan eñ bericht al dat mẽ zielẽ gebzeckt. eñ bericht den menschẽ van allẽ dingẽ. na synen wil alsoe als hẽ temelic is. ¶ Die voegel dat op dit telge sit. dats een swaluve. die neemt oer spise vliegende. Alsoe doet die seluge mensche. hi nemt die spise der zielẽ. al vliegende. dese vlucht is begheerte. Daer die ziel mede vliecht mit hemelsche lant. In deser vluchte dats mitter begheerte wort die ziel gespist. Die spise voet se dat se op eertryck troest noch toeuerlaet en neemt. mi gheenen dingen. dan mi hemelschen troest alleen. Daer soete soetse troest eñ wort daer mede gespist. Alsoe se gz sunte Augustijn. Gi sult alle vergancliken troest versmaden. eñ sult v herte op richtẽ op dẽ hemelschen troest alleen. ¶ Die bloem die op dit telck bloyt. dats een mede suete. die is van der naturẽ dat se hoer altoes neyget tegẽ der ~~sunden~~ sonen. alsoe doet die geestelike mensche hi keert syn herte. syn sin. eñ al syn begheerte tegen der hemelscher eñ leuend' sonen. die mit oerre schoenheit heeft hemelryck eñ eertryck verlicht. eñ die licht eñ vroude eñ een spiegel is alre voudẽ. eñ der eviger selicheit. Tegen deser leuen der sonen keert hẽ die salige mensche mit hertẽ eñ mit wil altoes. alsoe gelijke is syn wil gevoe

get nu den wil ons heren. ¶ Die seuende telch dats ghehele suetichte. Alsoe die mensche alle telch van desen boem ouer clymt mit stadigen doechden tent hi coumt ten ouersten telge. soe gheeft got al soe groote suetichte in der reynre zielen. dat se dē lichaem onverdrachlic werde. ēn alsoe onverdrech lic. dat hi mit pynen hem ontholt in hē seluen waut Die suetichte is soe groet. dat hē die cracht ontbrect. ēn en can si van natuerliker cranckheit niet ontholdē. ēn die gheeste moet dat lichaem dra gen. alsoe cranck wort et bewilen van der gotlike zoetichheit. ēn dan wort die geest soe sterck. dat hi tlichaem draget. Recht alsoe gy siet. dat die ge sonde mensche den zieken draget. alsoe draget die gheeste mit gotliker cracht dat kranck lich aem. daert wesen sal. ¶ Die vogel die op desen telch sit heit fenix. Die voegel woent altoes op dē berch olyueti. die berch is hoge ēn edel. datter voel goeder crude op wassen. Die vogel is oec al toes allene eē en is mer een. ēn als hi hem ver nyē wil soe gadert hi die edelste crude in huus eē. vliecht dan op die lucht ēn vliecht der son nen alsoe nae dat hier af verheit. ēn coumt dan neder in syn huys ēn slaet syn vloeghele soe seer te samen dat hier af ontfenghet. ēn verbarnnet hem seluē. ēn vā der asschē wast dā een nye fe nyx. ēn also vernyet hem die voghel. Hier bi is be teyckent die geestelike mensche die altoes woent op den hogen berch olyueti. dat is in hoghē geeste likē leuē. dat wael ghelike is dē hoghē berch olyue

ti·want alſo als deſe berch verheuē is vā dē dale
alſo is geſtelic leuē verhoecht vā der werlt·eñ bi
den edelē crude die op dē berch wassen ſyn betey
kent die edel doechdē die in geſtelīken leuē wasſē·
wāt die al die werlt doer voere eñ doechdē ſochte
die en vonde in al der werlt met ſoe hoghe noch
ſoe edel doechdē als in geſtelikē leuē·wāt geſtelic
leuē is een boemgaerd·Eñ recht een berch van
doechdē·Eñ daer bi iſt ghelike den hogē berch oli
uети daer feuir op woent·Eñ als feuir valdet eñ
verrauit ſoe verruyet hi hem·alſo ſal die geſteli
ke menſche doen als hi beghint af te neme eñ
te traghē aen den dienſt ons heren eñ ſyn
doechden beghinnē te ſlappen·ſoe ſal hi ſich v̄
uyen·eñ ſal al om gaē in dē cloeſter vā broe
der te brodere·eñ ſal ſunderlinghe doechdē ler
en·eñ merkē woe vlitelick ſi oer doechdē oefe
nē·mit gehorſamh[t]·mit oetmodicht·mit milt
heit·mit vredeſamh[t]·eñ mit anderē goedē w̄
kē·Dit ſyn die edel crude die die geſtelike mē
ſche gaderē ſal int herte·eñ ſal beſien woe ſyn
doechdē vergangē eñ verſlappet ſyn·in goeder
oefeninghe eñ in barnender begheertē·eñ myñ
nen die hi te gade hebbē ſolde·eñ ~~al h~~ als hi ſyn
ghebrer bekēner ſoe ſal hi op vliegē in die goth
ke ſōne·eñ ſal ſyn begheerte alſo crachtelike kē
en in gade dat hi vā den hemelſchē ſchyn v̄waz
me·eñ ſal gade ſoe nae vliegē in der sterker be
geertē dat ſyn ſiel ontfenge van der leuender
ſōuen·eñ mit diere hettē ſal hi weder comē in

huys·dat is in syn herte·eñ sal syn vloegele te sa
mẽ slaẽ·alsoe dat si ontfenghẽ eñ verbarnen in
doechdẽ·bi den vloeghele syn betekent der sielẽ
doechdẽ·Die sal die menschе te samẽ slaen mit oef
inghe goeder werkẽ·eñ sal die alsoe vlitelick eñ
begeerlick oefenẽ in allẽ doechdẽ·dat die crude
ontfenghe·dat sijn die doechdẽ die hi vergadert
heeft in synen cloester van elkẽ broeder·die sal
hi also begheerlikẽ oefenen·dat si alle ontfengẽ
eñ in bernẽ·eñ vã den vuer wort hi vernyet·eñ
dã verteert in hem traecht·eñ wort dã weder eẽ
nye menschе·als onse heer spreect in dẽ ewangeli·
gi sult aẽ doen een nye menschе·eñ aldus sal
hem die menschе verinyen als fenyx doet·¶·Die
bloem die op desen telch wast dat is een velt blo
me·daer is bi betekent onse here ihs xps Die
ghelike is eenre velt blome·Wãt ghelikер wys
als die velt bloem ghemeyn is al der lude die se
brekẽ willẽ·Also is onse heer ghemeyn al dẽ genen
die om begheren·Die velt blome staet in der ge
meyntẽ dat se arme eñ rike lesen eñ al die ge
ne die willẽ·Also is onse heer een ghemeyn velt
bloem die hem voer nyemant en verbergt hi
staet apenbaer in die ghemeynte des trucẽ eñ
wil daer outfaẽ eñ troestẽ al die ghene die tot
hem comen eñ syns begherẽ eñ mit oetmoedigẽ
hertẽ soekẽ·¶·Ay lieue menschе gaet op tot de
ser palme tot dinẽ steepper eñ claghe hem al din
vernoey eñ dyn ghebreck mit oetmoedigher hertẽ·
Dekerlick hi is soe mylde hi sal di troestẽ i dyn

re noet· Deur oer lieue menſche dat hi ſeluer ſpre
ket·ic byn een velt blome·aen mynen clederē eñ
aen der gemeynten· Ic byn gecledet mit rodē cleder-
en·dat is myn rode uerwe bloet dat ic doer di
ſtorte·veruaer di met·ic byn dyn ſcepper·ic byn
die edelſt dynre ſielē eñ eñ dynre natuerē·ſich
daer bi ontfermde mi dyns· Eñ quam wt hemel
ryck van myns vaders ſcoet eñ heb di geſocht·
Dunte auguſtijn ſprect·hi quam wt hemelryc
wt ſyns vaders ſcoet·eñ quam in ertryck in
ſynre moder buyc·om dat hi den menſche ſoch
te eñ weder brochte tot ſynre edelheit· Hy lieue
menſche ſprect ouſe heer·ic byn dyn vad·daer
bi myn ic di ſoe ſeer dat ic myn bloet doer
di ſtorte· Nv ſich lieue menſche hoe mi dyn
myñe gecledet heeft·daer bi byn ic ghelike d
velt blomen aen mynen clederen· Ic byn oer gr
meyn al den genen die myns begeren·myn le
uen myn doet myn genade myn rike al iſt ge
meyn· Ic myn vader eñ die heilige geeſt ſyn ge
meyn·al den genen die mit rechter oetmoedig
herten troeſt eñ genade van ons begeren·den
wil ic mi ſeluen geuē mit allē troeſt·eñ nae deſe
ellendigē leuen wil ic oer loen ſyn eñ oer vrou
de·wāt mi en is niemant te ſundich· Ic bȳ een
behalder·eñ ſoe wat den duuel outfalt dat leſe
ic op eñ halt· Nv hoert grote doechde vā gade
hi gelyct hem enen oeſtere·als ghi ſiet daer die
rike lude doen mayē daer gaen die armē nae
eñ oeſten dat den maderē outfalt· Alſoe doet

got·Die duuel is die rike man eñ gaet voer
mit synen maderen ouer al die werlt eñ may
et menyghe edel siel·die got swaerlic kocht mit
synen blode·Doe is dan onse heer die arme mā
eñ gaet altoes nae eñ oest·eñ waer hem een siel
werdē mach die leset hi op eñ behalt se·Ay sekerh
ke hier siet men grote genade van gade·eñ grote
ontrouwe vā den menschē·wāt den menschē ghe
genē heeft vrien wil te kiesen gade of dē duuel·
eñ die vermaledide sinder den duuel kiest bi sy
nen wil eñ laet gade dat is groet wonder·Ay spre
ket onse heer aldō·O wi menschē denc dat ic een
oester gewordē byn doer di·Ay lieue menschē
denc woe ic di gesocht heb·Ic liet hemelrijc mijn
rechte erue eñ quam op ertrike eñ wart mensch
he·eñ gaf mijn siel te sceiden van mijnē lichaem
doer di·om dat ic dijn siel socht·Ay lieue mensch
he dat gedenc eñ laet di ontfermē mijnre ellēde·
want ic heb nu ghecellendicht doer dijn liefde·Ay
gif mi dijn herte·dat is dat ic van di soeke op
ertrycke·keer di aen mi eñ gif mi dijn herte mi
te rusten·eñ dijn siel tot eenre mijnerijnē·dat is
dat ic begeer·lieue menschē nv keer weder tot de
ser velt bloeme·hi is soe vol ontfermicht hi sal dy
ns ontfermen lieflic·O wi alle menschē die om
me van der edelre bloeme keerdē die keerē haeste
lic weder mit rechtē rouwe aen sinre genaden·
eñ soeken troest aē syn ontfermicht mit rechter
oetmoedicht si sullen genade aen oen vinden·
¶ Ay suldi wetē dat got niet allene een velt

blome en is als hi hem seluer heit·hi is oec synē
vrienden een lelye in den besloten boemgaert·
Want gheliker wys als men die lelye altoes aē
siet in den beslatē boemgaert·Also is got al
toes begeerlic in den vredesamē herte·als hem
die salige menschē pynt vredesam te syn mit el
ken die bi hem is·beide van bīnen eñ vā butē
mit wordē eñ mit werkē·sonder ouermodicheit·
sonder nyt eñ sonder quadē wille·Dese mēschē
is wael gheluck den beslotē boemgaert·die syn
herte altoes besluyt also vaste datter alle quaet
heit butē blyft·eñ syn mont alsoe bestopt is
dat hi van nyemant quaet en spreyt·eñ dat hi
hoert eñ siet ten bestē keert·die menschē is alto
es wael een besloten boemgaert·In desen boem
gaerd wil got rusten suetelick eñ vrolic in der
heiliger sielen·Dar wetē wel die sulke verween
de boemgaerd dragen·wan si benoelē beuilen
dat si niet versiwigen en cōnen·si en moetent a
penbaeren in worden·oft in den gelate·oft ī stem
men·van den grotē gewalt dat bȳnen hem is·
Eñ als dat dan hoerē die mit nydigen herten
soe verkeren si dat·om dat si des niet en ge
noelen·In en dragen des boemgaerdes niet eñ
daer om en smakē si der vruchten niet·Tot
diere sielen spreyt onse heer·mi heeft verlangt
dat ic dyn aensicht mocht sien·dan mach die
siele wael sprekē·also si spreyt in der mȳnen bo
er·Com hier neder mijn lieue in dynē boemga
ert·Com mijn lieue brudegom mijn hof is herde

wael gebloeyt mit menygen blomē van edelen
doechdē·eñ onderdeelt mit graſe van ſuuerlik
begeertē· Nv coem O mȳner der nȳnen·die
alle ſȳne verhoecht·coem in dynē boemgaert
die om gemuert is mit vruchtē· Nv coemt here
tucht eñ ſteemte eñ ſtaet voer die porte·eñ hoe
det dat myn lief eñ ir niet geſtreidē en werden·
Doe ſprȳct dan ouſe heer· Ic wil neder clummen
in mynē boemgaert·eñ wil ſien die blomen in
den dale·eñ of die wyngaert yet bloeyt·die blo
mē in dale ſyn die reyne doechdē in den vreed
ſamē hertē·Eñ die gebloyde wyngart is vrolicht
in gade· Doe wat den menſche gemoet dat ſal
hi vroelick dragē in gade·eñ in al ſynē arbeit
ſal hi een begeerlike vroude ontfaē in gade·eñ
altoes ſal hi begeerē verdriet te doegē in d̄ myn
ner eer· dat ſyn die wyngaerde die altoes ſul
len bloyen int herte ſoetelike eñ mȳlike als die
menſche blide is in droeuē ſakē·want alſoe vele
als hem die menſche wt gaen can alſoe vele
heuet hi gades·Oder dat die menſche in vernoy
blide is in gade dat ſyn die blomē eñ die wyn
gaerd daer got bi ruſtē wil·als hi ſeluer ſprȳct
Ic heb geruſt onder mynē vrient mnuē ſcade·eñ
die vrucht van oeren doechdē die heeft mi ghe
ſpiſet·eñ die ſpiſe is my doer ſoete in mynē mō
de eñ in mynre kelē· In deſen beſlotenē bom
gaerde des reynē hertē wort got eñ die ſiel te ſa
men gheuoecht·dit is een mynlic boemgaerd eñ
een luſtelic daer die ſiel in gade geuoeget wordt

Van deser reynre voegynghe heb ic langhe eñ seer
ghenyut· eñ byn menschē wordē doer oer liefde·
Eñ heb der arbeit om geledē van minnē kindschē
dagē· Ic byn een myñer wordē oers aenschyns·
oere schoenheyt·oere waeldaedicheyt·oere myrlicheit·
eñ die myñe heeft mi enē myñer gemaect·daer
om sterf ic aen dē cruce dat mi dese vriendinne
worde een myñster·eñ ic eñ si lieflic te samē ghe
noeget worde· Nv is dit ghesciet in dē boemgaert
daer rust got eñ die saligē siel te samē· Daer sma
ket die siele synre soeticheit·als si selver spreyct in
myñen boec· Ic sat onder synen schade des begerde·
eñ boet mi synre soeter vrucht· Dat is·ic heb nu
recht ghesaet eñ geledicht te rustē aen den wtw
sproc sinre menscheyt· Eñ liep hongerich om te sien
die edel vrucht sinre gotheit· Eñ ic ylde mi te to
men onder den schade des heiligē geestes· Ay lieue
menschē woe doer heelich is dese ruste·daer got
rust in den paradise· dat is een bloyende herte
van allē doechden·eñ die siele rustet dā weder ī
den edelē schaduwe sinre gotheit· Nv behoedet got
die siele die mit rechter begeertē rust onder den
schade des heiligen gestes·die siel is wael behoedet
van allē anrtē· Ouse heer spreyct tot der sielē in
der myñen boec· Ay woe schone bistu in dynre e
delheit· Nv merct wie dat deser edelheit werdich
is·en trouwē dat syn die oetmoedige hertē·ten
syn gheen valsche lude·noch achtersprake·noch
ypocriten noch gheueynsde hertē·noch die dobbe
lens plegē·sulke doblaers plegen·dat si al dē dach

te arbeiden

te arbeiden plegen vtermatē seer om oer loē·eñ als si dat hebben soe gāē si des auents ter tauerne eñ verdoblen al oer loen eñ meer daer toe·. Also doen dick lude die gestelike cleder dragen·si vastē·si wa ken·si bidden·si weynen·si venen·eñ drue groteē arbeit·eñ comt bewilen dat si et al verliesen oñ uuds een quade genoechte eñ een cleyne solacie· Dese nemen wt menschen die si vertozen hebbē in valscher genoechten·ay selerlick si en sijn niet wa el beraden·want gestelike lude en solden gheen so lacī nemen wt enigen menschē·dan in gade alleē· nier si en doens niet·wāt die gene die solacī nemē wt den menschē si en sijn niet gestelick·al dragen si gestelick abijt·si dragheyt tot oere verdoemenis se·want si sijn valsche ypocritē eñ toenē dat si n et en sijn· Dieutroert die hoeder om voer· Want si en dragen niet oetmoedighe hertē die got siert eñ edelt mit synre genaden· Nv merkt wat dese e delheit is·weder got hier neder comt ter sielen· dan die siele op climme tot gade· Die edelheit die die siele ontfaet die ontfaet si in gheestelikē ghe bede·als si alre vleischelikē· saken vergetē heeft· daer ontfaet got die siel in synre mynnen· Eñ ge uet oer gedenckenisse gewalt dat si oerē brude gom vuit in den hoechsten hemel mit geren ghe dachten· In diere besceidenheit gheeft bekēnisse eñ die wijsheit dat si gade weder in oer trest·als hem got in der sielen beelt·eñ alsoe soete als oer be kēnisse is·also reyne is oer oer herte·eñ alsoe wa el mach si gade bekēnen·oer in der weder beeldī

ge die si van hem heeft ontfaen·soe brenget dā die oeuerste goetheit een hette in der sielē·eñ die hette toent dan der sielen edelheit dat si oeren brudegom brenet·eñ dan behalt si oen mit groter begeerten in soeter mȳnen·eñ ghebruvet synis mit vrolikker vrouden·eñ ontfaet van hem vollen troest eñ ge heel vroude·sonder ghebrec van allen dingen· Mer dese ruste en mach niet langhe dueren· doch ter wilen dat si duert soe moet swigē al dat sterflic is aen der menscheit·die mont en sprekket niet noch die doetlike tonge·mer in der tijt bedē al die crachtē der inwendicht sonder we·oec en sal die menschē niet wanē dat hi hem yet versume der wilē mit swigē aen synē gebe de·want voer hem bid die wijsdom syn lieue broeder xp̄s·aen synē vader in der hoger gotheit· eñ die vader gheeft dan te wetē den heiligē gest te alle des menschen bedorfte·des hi selue niet gebidden en can noch begerē·dat ordenert al die vader in der sielen doer dē heiligē geest·doch en mach die stonde niet lanck syn·want die vroude eñ die soetichit is bouē menschelike cracht·eñ bi diere soetichеit en is gheen vals want·al ondoecht eñ valscheit is daer wt ghe sceiden·eñ is ghecierт mit hemelschē doechden· dus is des menschē wort eñ werck eñ al syn le uen onder ander ludē een bloyend paradus vā doechdē eñ van luchten leuen· Mochtant wort hi begrepen van snure valscher pertiē·eñ dat en is gheen wonder· want dat is der goeder ge

woente dat si doegen om die gerechtricht gades
eñ is hem oer een bereaden ter volcomenheit eñ
apent hem oeren wech ten doechden eñ ter oeuer
ster volmaertheit. Alle die gene die staende
syn nae volmaertheit die sullē ernstelick arbei
den eñ oer wyslike hoedē dat got in hem orde
niert. wāt yet besluut cleyne dat mén out goe
de arbeit eñ nae quellikē verliest of verteert.
bi dien hoede wael dat houch dou dat bloyēde
paradys uwes herten daer got onder rustē wil
nut der sielē eñ daer hi af gespyset wil werdē.
want dit is die beslotē boemgaert daer got eñ
die siel te samen moeten geuoeget werden. Nv
hoert lieue siele die bruyt wil werdē des e
delen myners. Ic rade di dattu di af haltste vā
alre vleischeliker genoechtē eñ van weerliken
salren die sterflic syn. Wiltu comē ter oeuersten
edelheit dyns brudegoms soe vlie al onstadicht
eñ keer al dyn vlit in dynen vrient vā al dyn
re herte eñ crachte. Daer nae keer dyn vlit aē
dat inwendighe paradys woe dat gheciert eñ
bloyende wort mit menigē blomen der edelre
doechdē soe wast in diē een boem die heit wysht
gades dat is edel wysheit die in der edelre sielen
wortelt eñ groeyt eñ bloeyt eñ die edel vrucht
brenget daer ihesus oer brudegom mede gespyset
wort eñ geuodet. Nv syn velē lude als si yoerē
spreke van gade of vā doechdē of vā der edelht
der sielen of van der blytscap des hemelrycks
soe woldē si wel goet syn het weer oer wel goeds

wullen weert · mer alte cleyn wullē si daer toe
doen · want leider got help ons allen · wi syn
alle cranc in doechden eñ vlitich in genoechtē ·
Ons can luttic soe cleyn dinc lettē wm verno
ey wi en liggē · myne wael geholdē dat is groet
cleynoet · want men al ter gotlicker mynen leuen
solde · Nv syn somighe lude die hebbē een gebrech
dat hem utermatē seer leet · dat is om dat si on
uolmaect syn · eñ oers eygē wullē volgē · eñ luttel
voelen van gade · des en cūnen si gelouen niet
dat yemant anders van gade yet hebbe · eñ als
si in den goeden die wonder gades siē of hoerē
in worden of in werkē of in gelate soe verkeer
en syt · want syt niet en verstaen · Oer en vstaet
die leke die ewāgelie niet is se daer om vals · bi
trouwen neen si · Ja sprekē sulke lude · wat ist
daer dese mede om gaen mit oerē sconē wordē ·
bi lode en weet wattet is · het dunct mi quaet ·
dat si nochtant niet en wetē wedert goet of
quaet is · soe heeft die quaetheit die waghe van
oeren fellē herten verladē dat si altoes ter quaet
heit neicht · den ist wonder dat ment begripē ma
ch · dat mach begripē die goede menschē in den
geste die gade trouwelic volgen · Eñ of got enen
goeden menschē soe vele goedes doet van bīnen ·
dat hut ontholdē niet en can hi en moet bewilen
wt brekē eñ oueruloyen · in wordē of in gelate of
in criten · van dien wonder dat got bewilen seindet in
der sielen van bouen · moet hi daer om ommer
quaet syn · Nv siedi doch eñ hoert dat die een mē

sche den andereu verueert mit vterstē salē soe dat hi cryt eñ verstriet·eñ of got in der sielē meer wonders weret dan enich mensche van butē werkē mach in den andereu·ist wonder dat si cryt eñ verueert wort·bi lode neent·mer die gene diet v̄ leeren hebben ourecht·want got vermach al dure eñ is geweldich den enen meer te geuē dā dē anderen·nae den dat hi gebiet eñ wil·bidden wi dā dat hi ons geue desen palmboem op te clīmen·eernstelic eñ wyselic tot den oeuerstē telge der eviger rusten·in leyt·eñ syn ernstaftich in onser hoeden·eñ namelic in twiuelsamen saken daer wi geen wā heit af en weten die te beuelen gade die al des geweldich is·en cūnen wier gene vrome wt treckē·hoeden ons doch van srade·Des helpe ons die vader die soen eñ die heilige geest·Amen·

Ia mea luḡ ſpōā et frā ē vt dilēs locut. Dese woerde sp̄ die bruyt in der myñen boeck·eñ ludē aldus·ayn ziel is ondoyt sint myn vrient te my sprac·Ic sochtē eñ ic en vants niet·Ic riepē eñ hi en antwoordē my niet·Die hoeders der stat vondē my eñ slogen eñ wondē my·Hi namē my mynen mantel die hoederē der muerē·dochterē van iherlin apenbaert mynē vrient dat ic quele vā synre myñen Die gheen die sermoē doē sal sal syn waerde eernstelic besien eñ sal oec besien die gheē die se hoerē sullen·alsoe dat hi niet en biede dē genē har de spise die te voedē syn mit melke·eñ den ghenen die harde spise vermogē niet en bied bynts spise·

ayer alsoe als mē is schuldich te geuen den iongen
beghinenden licht eē sachte leringe. alsoe is men schul
dich onder volcomē lude te spreken van groter wijs
heit. bi dien ist dat wy voert leggē ghoestelike lerī
ge. want wy gelouen dat sulke lūdē van v met ē
wonē mdē vleys. mer mden ghoest. eī dat si vol
gen der ghoestelikē bruyt die seyt. myn ziel is on
doyt smt mmn vrient tot my sprac. Vriendin getu
get oer die ghoē die van oer spruct. Ay sekerlic die
ziel is vriendinne ons herē. want hi spruct. Vos a
mica mei estis. Ghi sijt mijn vriendē als ghi doet dat
ic v gebiede eī noch spruct hi meer. Ic en heit v niet
mijn knechte. mer mijn vrient. Nv hebbē wy dat die
heilige ziel is vrndin eī onse hē is oer vrient. Eī
daer om spruct si hier na. Jnuenerunt me custodes
ītatis. Die hoeder der stat vonden my. Hi slogen
my eī wondē my. Dit mogen wy verstaē by der hei
liger kerkē. Ghelijker wijs als die euāgeli ozcond
die spruct. n ōpt ītas abscondi supra mōtē posi
ta. Die stat en mach niet verborgē sijn. die gesat is
op dē berch. dats die heilige kerke en mach oer niet
verbergen. die gheoecht is nu onsen hē ihū xpi. Van
der selver stat spruct die xpheet dauid. Fundamen
ta eius ī montibz scīs. Tfundament van der stat.
dats van der heiliger kerkē sijn heilige berge. dat
sijn die apostelē. wāt si waren tgeberchte die die sou
der ghecrechtichē eī et licht der waerhē ten usten
beschoen eī oūmids hē schoent op ons. Die die da
len sijn oūmids neder heit. Mer die apostelē die
bouen ons sijn mit heiligē leuē. waren die ber-

ghē. daer die heilige kerke nu ghebocget is. die die
bruyt beteyckent mitten nam van der stat. die hoe
deré van der stat syn die predikere. eñ die plātē
der heiliger kerken. Eñ tot dien ist dat onse heer
spricht. Speculatorē dedi te domui israhel. Ic hebdi
gegeuen hoeder die gesinder israhels. Der hoeder
was een die gheen daer onse lie toe sprac. Si dili
gis me pasce oues meas. Minstu my soe voede
myn scape. weerlic die gade mynē sullē hoedē
synē scat. eñ voedē syn scape. zulc stont nut cas
tyen. sulc stont nut gebede. Sulc stont nut ont
fermde. dit syn die ghecē die se wisē sullen eñ lerē
mit predikē. eñ mit exempel goeder werkē. Si
sullen die ziel voedē mit manigher spisen eñ tlich
am nutter vyterster noet. eñ sullen geuen oer
leuen voer die ghecē die si in hoedē hebbē. want
alsoe daden die ghenen daer die bruyt af sprac P
cullert me & vlū me. Si sloegen my eñ wondē my.
Dese hoederē sullē hebbē zweerde daer si mede slaē
eñ scut daer sy mede schietē. Tswert is twoert der
scryftuerē. Als Simte pauwels spricht. Habentes
gladiū spūs qd ē verbū dī. Wy sullen hebbē tswert
des gheestes. dat is twoert gades. eñ die selue waer
de syn scut. daer dauid af sprict. Hagitte tue acute.
Dyn scutte synt syn scarp. als dese waerde slaen vā
by. soe synt sweerde. eñ als si roerē van verze. soe
synt scutte. Dese hoederē slaen mit oeren sweerde
die bruyt oūmids predicatē. eñ niant si vā by. Si
wondense oec van verze mit oerē scutte. als si doer
grauē oer hert mit vlietend' myñen. of mit drei

ghendē waerdē. ayt deſē ſcautte was gewont die
ghene die ſeyde. Vulnáta cautate ego ſū. Ic bm ghe
wont vau bīnen. eñ die ghene was anders gewōt
die ſeyde. Et terzoes tu militāt ḡ me. Dyn anxt vech
tet tegē my. ayt deſē tweē ſal die heilige ziele
gewont ſyn. mit vzuchtē eñ mit myñen. Om
des wille dat ſe die vzucht ſal weder holdē. dat
ſe oer met te verre en verlact. eñ dat die myne
die vzucht ſal vercoenē dat ſe oer met te ſeer en ont
ſie. ayer die clyñen wil ter hoecht der volcomenht
hi behoeft dat hi ſchudde ſyn hande van eertſche on
lede. eñ van werliker beſittenuſſe. eñ ſyn herte veyu
ghe van vleyſchelik ghierecht eñ doch alſoe dat hi
tgemeyn gebot ten urſten wael veruulle. daer die
bzuyt af ſpzuct. Tulerūt pallū meū cuſtodes me-
muroz. Si droegē mynen mātel en wech die hoe
dere der muurē. by der mantel die den menſchen
mueder eñ hynder an ſynen gange. mach men
verſtaen die onlede der werlt. Die die ghene be
cōmeren die gaen ſoldē in doechdē den wech des
ewichs lants. Deſe mantel nemē die predikere
als ſi manē te laten eertſchē cōmer. Deſē mantel
hiet onſe hē nemen dē iongelinc doe hi ſpzac. Si
uis pūs ēē. wiltu volcomen ſyn gaen eñ vercoep
al dat du heefs. eñ ghecft dē armē eñ volch myn
Dan dē nemē van deſer mantel ſpzuct S' paulus
tot thimotheū doe hi ſeyde. ſ Nēo militans ⁊ Ieyne
mant die gade dienē wil en ſal hem becōmieren
mit werliker onlede. Deſē mantel werp Joſeph i
der vzouwē hant van egiptē. doe ſi oen bad tē ſū

digē mit oer·by der vrouwē van egipten verstaen
wy die myñe van der werlt· die gewoen is mit
oer te sundigen· die ghee die oer zielē hoedē willen
reyn eñ m eucht· Eñ als si sien dat si oer ontgaē
solden·soe bestrijket si se mit der onlede der werlt
dat si se daer mede m sundē bringe·oyer die gee
die oñmuds enigen rade ghewar werdē deser tre
kinge·si werpen doulede der werlt alte mael ne
der eñ vlien se gelyc dat Joseph der vrouwen vā
egipten vloc· Eñ die ghoen die dus gedaē syn·en
syn niet allē die stat· mer die mure van der stat
Want mitter vesten oerre sterchte mogen si wetē
oer crancheit oers euen kerstens vā dē strome
der viandē· daer die bruyt nyet af en sprict· dat
die hoederē der stat oeren mantel en wech droc
gē· mer die hoederē der murē· Want die ghoen
die dus volmacht syn·si syn wechterē der muren
tegen die olvolmactē· oñmuds oerē volmactē leuē
eñ by dien was dese mantel der gheestelik bruyt
genomē· wāt se geset was m der myñen oers bru
degoms· eñ van oer gevorpē had al werlike on
lede· eñ versmaet had alle vergancliкē troest Als
dauid sprac·Renuit consolari aīa mea·myn ziel
ontseyde getroest te syn· het is recht dat die geen
die den werlikē troest ontseget dē hemelschē troest
ontfanget· eñ die oñ vremde matt der werlt dat
hi si hemelic mit gade· ghelyc als die bruyt sprict
filie ihzlin nūciāte dilcō qua amore langueo· Doch
terē vā ihzlin apenbaert myñē amys· dat ic que

le van synre mynē. Jhrlim betreyckent die stat vā
vreden daer wy by verstaē themelsche lant wt
desen lande syn dese dochterē. die ons hoedē eñ
troesten in onsen arbeyt. dat syn die engelē die
die boetscap dragē van onsen bedē tonsen heer.
eñ ons weder brengē synē wil. ¶ Tot desen doe
gedē spruct die bruyt. apenbaert mynē amys
dat ic quele van synre mynen. want die wile
dat ic troest socht in der werlt en was ic met vñ
dicht dat hem enige boetscap van my apenbaert
worden. ¶ Nu sent ic my ontrect hebbe der werlt
eñ mynen troest in hem alleen zoecke. soe ist recht
dat ghi hē apenbaert dat ic quele van synre mȳ
nen. ¶ Eñ hier mede toent die bruyt oerē brude
gom. die grote begheert van oerē zielē. eñ mach
seggē mittē ppheet. ¶ Quēadmodū desidat cer. ad.
fō. aqx. Also als die heert die gheiagetus. dat wa
ter begheert. alsoe begheert myn ziele gade. ¶ Oer
ouse hē die die begheert wil laten vwarmē in oer
seluer. ¶ Oert ondertydē eñ ontbiet oer mittē seluē
badē. dat hi comē sal. al en comt hi niet soe haest
also si begheert. eñ dan comē die badē wed'
eñ seggē der zielen. Verblyt in onsen hē. eñ hi sal
dy geuē die bede dyns hertē. Eñ als si dat hoert soe
wort oer bede gesterct eñ oer deuocie ghemeert. eñ be
ghint te bereydē die camer oers hertē tegē oerē bru
degom. Eñ alst onsen hē tyt dunct so comt hi vol
gracie eñ suetheyt eñ verblyt therte eñ vlucht die
duysternisse. Dese ziel werpt vā oer traecheyt eñ

ontfact een nyheit vā doechdē eñ van nyer begheer
ten Aldus heb dy ghehoert die grote begheert
der mynend' zielē eñ bruyt eñ den eerustigē dienst
der eñgelē eñ den zueten troest des brudegoms
Hu keert weder tot uwē herten eñ en laet se met
bevriesen m oer traecht verwermt se mit dē vuer
der ontfaender deuotiē verwackert se mit sterker
conpunctiē recht se op in begheerliker mynē Sluit
se tegen al weertlik' cōuer soe dat v baden mogē
seggē tot uwē vriendē nutter gheestelik' bruyt dat
ghi quelt van synre mynen bereyt die camer uwes
hertē tegen dat hi comē sal op dat hi haestelic cō
Eñ als hi comē is soe ontfaet oen soe lieflic ende
haldet oē soe begheerlic dat ghi hē clagen moecht
uwē noot want soe ghi oem sterkeliker mynt
Hoe ghi oē coenlik' biddē moecht ihīm xpm onsē
hē die leeft eñ regniert muttē vader eñ den heili
gen gheest sonder ēynde Amen

Quatus cōclus ē x. Dese antiffē singet die
heilige kerke in die eer der hoger vrou
wē die der engelē hoecht louē eñ oer werdicheit
verwonderē Want mit oer wort gebarē die ster
ze iacobs die ter werlt brocht die son der gherech
ticht onsē hē ihīm xpm Mit oer wart gebaren die
roede yesse Die die bloem droech daer hi hē op rus
ten Dit is die gekundicht wart muttē engelē be
wiset mit dē patriarchen gelaeft vā den ꝓphetē
eñ ghegeuen den apostelē eñ want dese vrouwe

gemeyn is · in al der kerstenheyt · soe voechtet wael
dat it se laue · wāt is een lyt bin der kerstenheyt aer
doch bin ier in vruchten · wāt sold it se louē · soe
weer my noet dat een queem vā den seraphinē
eñ reynuchdē my muyn lippē · alsoe dat nyemant
en spreke · dese lof en is met schoen in sunders
mont · dat is waer · Sundich bin is · eñ muyn lippē
en syn met werdich te luden oer lof · aer daer om
en sal it niet swigen · want si sal in my muyn lippen
op liken · eñ muyn mont sal kundigē oer lof · by
den hoep is des dat se ducke den mont reynucht
die oer lof ducke kundicht · eñ daer om wil it sī
gē nutter heiliger kerkē · Oxtus cōclusius ē · Dese
waerde spruct salomon · alsoe dat si si een beslatē
boemgart eñ een besegelt bron · wy lesen van iij
boemgardē ¶ Die irste is die ghehoersā boēgart
¶ Dander die gemeyn ¶ Die derde die sūderlin
ghe ¶ Die vierde die specriael ¶ Die ghehoersam
boemgart dat is themelsche paradys · wāt onse hē
spruct in der nyēen boech · Com in myne boemgar
dē muyn suster · dats die heilige ziel · die syn eruc e
welic mit hem besitten sal · ghelyc als broeder eñ
suster oer vaderlike eruc besittē te samē · dat die
heilige ziel ons herē suster is · dat oxond hi in de
wāgeli daer hi spruct · Qui cūq; fecerit · Die dē wil
myns vaders doet die in hemelrych is · die is myn
broeder · suster eñ moed · aldus hebbē wy dattet he-
melsche paradys is die ghehoersā bomgart · die ge
meyn boemgart · dats die heilige ziel kerke die in

der erdē is · Du hoert waer om moyses spraec · Dat
onse hē plāte den boemgart der werlt mit beghin
daer hi in sette dē man dē hi maetē · Die boē is scoē
an te sien · eñ is soete te etē · Int middel des paradys
plantē hi den boē des leuens · eñ een vloet quā vpt
der stat · die den boemgart bedoyde · eñ scheyde oer
in vier flumen · hier by ons betekent die heilige
kerke · want oer boē syn scoen an te siē · eñ suete te
tē · Der boē was een sūte paulus eñ segedē · wy syn
goede rocke ihū xpi in allē stedē · Eñ dauid wasser
een die seyde · Ego sīt olyua fructifera · Ic bin als die
olye die vrucht brenget · Eñ van desē boē segt dauid
ter ander stat · dat die wyngart ons herē bedeete
tghebercht eñ die ceder gades · Die cederē syn boē
die met en rottē · eñ betekenē die patriarchē ppheten
apostelen · die dē wyngart ons herē holdē · dats
die heilige kerke · Eñ dese ceder boē sullen ewelic
duerē sonder rotten · want al gaet tvleysche te stub
be · die ziel sal ewelic dueren · eñ dit selue vleysche
zal ten ionxsten dage op stnen · eñ sal dan ewelic
leuē · Aver northmut en is deser boē en ghee die boē
des leuens · Die geplant wart middē in dē boem
gart · dats onse hē ihs xps die geplant wart mid
dē in dē boēgart dat is middē in die heilige kerke ·
want die heilige kerke oimids hē gesticht eñ ge
ordinuert is · Eñ hi is die boē des leuens als hi sel
ue sprect int ewangeli · Qui mādūcauit carū mē
Die myn vleys eet eñ myn bloet drinct werde
lic · hi heeft in hē tewelike leuē eñ sal sprekē · Dapia
ē liguū vite · wysheit is holt des leuēs · Die vloet

die oer deilt in vier flumē · eñ bedoyt den boemgart
dats die ſaryſtuer der alder wyt · die oer gedeilt hey
uet in vier euangeliſtē eñ bedoyet al die heiligē
kerke · Ghi ſult weteñ dat die eerde der heiliger ker
kē harde droege weer en weer ſy niet bedoyt nut
tē dou deſer vloet · Nv ſullen wy v toneñ dat die
vier euangeliſtē ſyn vloetē · Men leeſt in die euā
gelii dat onſe hie ſprac tē blyndē · gaet ter vloet ſilo
ſylo eñ waſche di · ſoe ſaltu sien · by der vloet ſy loc
verſtae wy die ſaryſtuer der euangeliſtē · want ſo
welc menſche te recht om daer in wieſche · ſekerlic
al weer hi harde blynt te voerē hi worde ſiende · aldy
heb dy ghehoert van den gemeynē boēgart · Nv
willen wy laten van den ſunderlingē boemgart te
ſprekē · want wy vruchtē dat et ſulkē vermoyen
moge · eñ ſullē v ſeggē van dien den men heit ſpe
nael · dats die beſlatē boemgart · eñ dat beſegelt
bozn · Daer wy by verſtaē maria die moeder ous
heren · Si is die boemgart daer al boem vā alre
doechdē in ſyn geworzelt eñ geplant · van allen
boemē die in deſen boemgart ſyn geplant · en mo
gē wy v niet ſeggē · tot deſer tyt · Mer wi ſullē v ſeg
twee gē van ſunderlingē boemē · die een is oetmoet die
ander magedom · Nu hoert wat maria ſelue ſprac
van dē boē der oetmoedicht · Cū cēt rex i accubitu
ſuo nardū dedit · Doe die conine was in ſyn camer
myn nardus gaf ſynē roecke · Deſe conine was i
ſyn camer · dat is int ſynē vadē in hemelryc · doe
gaf marie nardū ſynē roecke · Nardus is een lege boē
vā heter natuerē eñ betekent oetmoedicht · die

oer ghecrn nedert eñ is heet van der vlámen der my
nē·dese nardq dats maria oetmoedicht gaf soe gro
te roeke·dat hi op sloech van certryke in hemelryc
voer dē stoel des vaders·eñ toech hier ned' synē een
baren zoen ihm xpm oūmids syn oeutfermhertich
·Alsoe dat hi quam in dese specialē boemgart·dat was
mit reyn licham der vrtuercarē maget marie·Ic heb
v geseyt van des boems roeke·Nu moech di my vra
gen van synre vrucht·Dijn vrucht dat is versmaeth
alre dingē·die te versmadē syn·Nu proeft of die boē
der oetmoedicht dese vrucht brocht in desē boemgart
ayen leest·aldus in dewangeli·doe die engel gabriel
marie grueteē eñ oer seyde·dat se outfangē solde e
nē zoen·doe antwordense oetmoedelic·Sich hier die
deern ons heren na dynē waerdē moet my gheschie
Ay seckerlicē dit was een oetmoedige antworde·wāt
sy mochte wel hebbē gesprakē·Ic wil ghecē ous herē
möed' syn·soe en had se niet misspokē·Nec des ē
spracse niet·wāt si gelyct oer den nederstē dat sy
bekēnē conde·eñ daer by verstae wy dat se oer sel
uer versmade·eñ al dat te versmadē was·ayen leset
in die ewāgeli·dat se ghinc in grot haest te sunte Jo
hans moeder baptista eñ diendē oer in kyndelbedde
eñ i al oerē leuen was si in versmaeth vā den leuē
volke·ayen leest in die ewangeli·dat mē onsē heer
verweet dat hi marie soen weer·ayer in dien vervitc
was hoer harde wael·Aldus heb di ghehoert vand'
vrucht der oetmoedicheit·Nu sal ic v seggē van dē
boem des magedoms die harde werde vrucht bren
get·want hi brochte onsen he ihm xpm·also ysaias

spzac. In die illa erit fructꝰ ꝛc. In dien dagte sal wesē
hoge die vzucht van der eerdē. dat is van der magt
maria. Eñ dauid spzuct. Terza nr̄a dabit fructū su
um. Onse eerde sal geuē oec vzucht. Is oec yemāt
dies verwondert dat maria dhīn xpm vleyschelic
droech die sal besien die rode aarons die sonder wa
ter van der eerdē. eñ sonder dou vā dē hemelryc
bloyedē. eñ lof eñ vzucht droech oūmuds tgebot
ons heren. Eñ mach dan oūmuds des selues herē
gebot een maget niet een kynt dragē. sekerliken
ia si. Ablyft v ghi magedē eñ hoet v magedō. wāt
magedom sekerlic is der engelē leuē. bi dien sijt bli
de. eñ laeft die vzouwe die v outfaen sal m oec ge
selschop. wāt oūmuds oec moechdi v seer verlatē tot
oerē zoen. wāt hi is maget eñ is gebarē vā eenre
maget. eñ hi mynt sunderlīge magedē. Ghi syt die
ghcen daer dauid af spzuct. adducent regi ꝛc. men
sal leydē die magedē na dē conuc. Daer spzuct salo
mon mt beghm. Ortus conclusus fons signatꝰ.
Hi hentse beslaten boengart. bi den woerde beslatē
is ons te merkē sekerlic die gracie ons herē. die se
m allentchalue besloet m oec sent dat die gracie
m oec quā. dat nye sint doetlike sunde m oec en
quam. daer gabriel af seyde. dat se die gracie des
hoechsten solde beschymē. Eu spzuct salomon oec ma
ria is een besegelt born. bi den bozn verstac wy oe
zen magedom. die besegelt was mit den segel dꝰ
reynicheit. die nye ī oec te brakē en wart vleysche
lic noch gheestelic. Daer ezechiel af spzuct. Porta
clausa. die paerte sal beslatē sijn. alsoe dat ghcen

man daer doer lydē en can. Dat ezechiel heet belakē
poert. dat heet salomō besegelt bozn. Salomon laeft
marié na synre wysheit. eñ elc is schuldich oer te la
uē na den synē. overlike lude syn se schuldich te lauē
eñ gheestelike lude die magedē syn syn si schüldich te
lauen. wāt die marié erē si erē ihm oerē soen wāt
onse hē seecht mt evāgeli. Die dē vader eert hi eert oer
dē zoen. also mogē wy seggē die die moed eert hi eert
oer den soen. Eert se dan gy magedē. wildi weten dan
een grote eer daer gy se mede erē moget dat is dat gy
v reynicht holt doer oers soens wil eñ doer dē oeren.
daer mede doedi om beydē sunderlīge eer. eñ wildi om
sūderlīge meer erē doē. soe plant ī ūwē boēgart den
boē der oetmoedicht. want syn die twee te samē daer
bīnen. soe moechdi wetē dat onse hē duck sal ned comē
eñ rustē onder dē schade vā dē twee boemē. eñ ist dat
dese twe boē ūwē boēgart gewoztelt syn. soe moechdi
wetē seckerlic dat gy onsē heer ontfaet. eñ hi gheestelic
vā v gebarē sal werdē eñ sultē sukē eñ voedē eñ lauē.
Ay seckerlic gy sult dat wetē dat si got voer gheestelic
ayer dese bozst t hebbē die ghecē net die iongs syn eñ m.
oerē begrym syn. daer salomō af spzict. Gozoz mea puula
t. Onse suster is cley. eñ en heeft geen bozst. want die grē
die cleyn syn ī der mynē gades en hebbē der bozsten
met. tot diē mael dat si volwassen syn ī doechden
eñ in mynen. eñ dan mogē si onsē hē ontfaē eñ hi
mach van dē gebarē werdē eñ soe mogē si oē voedē
als ic v geseget heb. Biddē wy onsē hē dat hi ob
greue alsulke doecht dat wy sukē eñ voedē dat
hi ons voede ewelic in hemelryc amē.

Domine ꝙs habitabit ī tabernaculo tuo. ēt Die
wijsage vraget onsen hē eē sprect. Hē wie sal
by di wonē in dynē phalente. of wie sal by di wonen
eē rustē op dynē heiligē berge. Des antwordet om on
se hē eē sprac. dat sullen al die gheen die aen vleck syn.
An dē vleck ndē wy geuuet hebbē van onsē irstē vader
adam. dat is die vlec die ons die doep af neemt. Die
and' vlec is die hoeft sunde. Die and' vlec is der dage
lixscher sundē vleck. Als die drierhande vleckē van
der zielē syn. soe sal mit my rusten op mynē heiligē
berch. Doe antwordē om die ꝓpheet eē sprac heer soe
wil ic my gheer hoedē voer hoeft sunde eē dagelixsche
sunden. Doe weet ic wael hē dat di myn dienst ont
fanclic is. eē dat du my geweerdes alles des dat
ic dy gebiddē mach. Daer af sprect S' Jheronimus mē
schc hoede di voer hoeft sundē eē voer dagelixsche
sundē. eē soe woe du di daer voer hoedes. soe heefs
du voel gr'oter' teyhē gedaen dan of du enē dodē
makes leuēde. Eē gewīnes oec die drie loue daer
af di voel nutten syn. Die irste is di louet got selue
mit synē monde. eē al die m hemelrijc syn eē dā
toe al die lude die op certrijke syn die et an dy we
tē of die et an dy vernemē die motē dy lauen.
eē daer om dy te holder syn. Die ander nutte is. Alle
dyn werkē eē dyn goede woert die syn gade loue
lic eē ontfanclic eē haen grote cracht voer synē
ansicht eē m synē ogē. dat hi al dat moet doē dat
du om biddes rechts dinges. Die derde nutte is al

soe schier dyn ziel van soe vartse te hant voer dat vro like ansicht ons heren. In dē wōentlikē spiegel siet se sich aen eynde.

Twe leuē sal een lanterne syn. ende uwe leuen sal een lanterne syn die den wech teyhent tegen dat hemelryc. Ygelic oerdē sal een spiegel sijn daer sich alle die lude in besien luterlic. Vsa[illegible]enige sal een w[illegible] syn daer op mēnigerhande blo mē schynē wonderlic. Daer sal op schynē die lelye ganser kuysheit. Ghi sult hebbē die rosen verwen blomē der geduldicht. beholt oec die fiole der oetmo dicht. Alre hande blomen schyn. dat sullen sijn al doechdē die sult gy al hebben gemeynlic eñ eē yve lic sunderlīge. Der schoen got van hemelryc wilt hebben doegentlic onsen dienst. Woe schoen. woe ry ke. woe edel der mensche is. En is daer anders doe get met by. soe is hi den gar ōmeer den die daer is eñ heet heer eñ got der doechdē. Die selue got eñ onse vad van hemelryc die moet ons verlenē eñ geuē gotlike doecht an allē dingē eñ hier na dat ewige leuē. Amen.

Die wael doē die sullē swigē gnet.
Eñ berichtē laten diet hebben ontfact.

In illo tpe. Cum appmquasset ihesus iheroſolimā et venisset betfage. Doe ihs genaecdē iheruſalē eñ was comē te betfage ten berge van olyuetenzēt.

Eer is hier te weten na der Die vclaringe hyſtorien te ſprekē. dat mathe⁹ achter laet dat der materiē toe behoert. mer s' Johan vermullet. Die gheſchenusse was ald⁹. Des saterdages trauōt quā ihs te bethanie daer om martha eñ maria r nactē eē grote werſcap. Eñ daer at lazar⁹ den ihs op had doē stae van der doet. Dit was en palm auonde. In palmdage des morgens ſolde ihs te iheruſalem gaen. Doe moest hi liden doer betfa ge. eer hi quam te iheruſalē. eñ dat is dat dit evā gelū ſprect. Na der letterē is betfage een straet die lach an den berch van olyuetē daer die prieſtre oer quic plagē te hoedē. Mer gheeſtelic beteyket dē staet der opēſtentenusse. Want betfage ſprect alſoe veel als thuys der baſunē. By der stat ſal oer sijn dat ordel na der opuerſtantenusse die sij ſal mit gelude der baſunē. Als sinte paulus ſprect. Van der stat seynde got tive synre ionge ren. hier by is beteykent. dat die gheen die ion geren eñ baden ons herē ſullē sijn. dat si moeten sijn twee om gerechte mynē ons herē eñ oers eniē kerstens. of tive om geſtagedichent oers leuēs eñ leringe. Dat seget sinte Jan criſoſtom⁹ die

twe ware S' peter en S' philips · Een peter spruct alsoe voel als bekennende · daer by verstreemen gerechte conste · Philips spruct alsoe voel als die moder lampe · daer by verstreemde gratie van leui ge en van leuen · Dat ihs heit iherusale een casteel · dat is die sake · want sy hadde oer vrihr verlare en moesten diene na den lichamden romeynen · Aer na der ziele had sy verloren alle doecheden en was deern worde der sunde · Oer ten derden mael iherusalem gerunt alsoe na gelike datter voel lude in geweset hadde · en uy met voel en waren · daer om heit ouse he een casteel · Voert is te wete als die leere schryue dat te iherusale alle wege stont een eselyne bereit ter lude behoef die hem anders met versie en rosten · dat sy se orbere mochte · en die wile dat si se hadden moeste si se voede · En om der seluer saken wille hielt me oer oer rouge op · Aer ghecste hc te gaen in de casteel dat tege ous is · dat is mit vromicheide te wederstaen dese werlike genoechten · die ous mit houerdie mit ghiericht en mit menughe andere dinge anvecht en dit sijn der werlt wape · ¶ By deser eselynen en by de ion ge verstreeme als die gelose spruct ~~die~~ tweer hande lude roede en heide · Die ezelyne is dat roedescap · En et voele die heide · want die heiden sijn come van de roede · Hunr Johan en sostiuus segz dat dese diere de meesche gelyct syn · Die leue in onbekenisse ous heren · wat

Die ezel is een onreyn eñ onbeleydich eñ dwaes
dier eñ craut·eñ dese punte hadde die men
schē vā certrijke·eer got menschē wart·Dā
om mach men gestelick bi der eselinnē verstāe
dat ouse vleis traecht is eñ sot tot gestelichei
den·eñ tot genoechten ist staet·Eñ bi hozen
volen verstaet men vleischelike begeerte·Eñ
alle beide syn si geholdē mit toemingē der ge
brekelicheiden·Eñ die selē daer die menschē
dus mede gebonden wozt der syn drie·sachtt
heiden van leuen·verspoedicht der werlt·eñ
ioncheit van iaeren·Dunte iohā crisostimus
seit·Eer dat wi sonde doen hebben wi vrie wil
nae te volgen of niet te volgen die berozingē
des duuels·mer alsoe stier als wi ons ten sun
den verbinden mit volbrengīnge eenre doetlik
sunden·soe en moegen wi hem niet ontgaē bi
ons seluen·Et en si dat die gracie gades ons hel
pet eñ bi staet·gheliker wijs dat een schip dat v
lozen heeft synē roeder·den winde nae volgen
moet waer dat he wayt·alsoe is die menschē
die die hulpe der gracie gades verlozen heeft·
hi en mach niet doen dat hi wil·mer des vlants
wil moet hi nae volgen· Di dien dat hem ō
se heer hiet ontbinden die dierē·verstaet men
die macht der sacramentē der priesterē·die oū
mids die apostelē sullē den sunder vrij makē·
Eñ dan mach men der sielē toe sprekē· Dich
dyn counck ~~coumt~~ coemt tot du·die daer is

tot dynen behoef wiltu leuē nae synē rade·aer
en wiltu des niet doen soe en coemt hi niet
tot di mer tegen di· Hier om moet die siel syn
dochter van syon·dat is een spigel claer sonder
vlecke·daer onse heer syn belde apenbaer mach
in sien· Eñ ghern sal die siel hoeren die baet
stap·dat oer conunck comt sachtmodich sittēde
op een eselīne· Niet en is te verstaē dat ōse heer
op beide sat te gader·of oer sunderlinge·in soe
corter tyt·aer et is gestelike beduedenisse·dat ō
se heer mit herte beide der lude die daer bi betey
kent syn mit synre gracien woenē wil· Dat
xp̄s sat op een vā desen dieren·eñ quam sacht
modich tot iherusalem beteykent dat hi vrede
brenget in alle herten daer hi toe coemt· Sunte
iohan crisostimꝰ secht· Wiltu mensche kēnen
die sachtmodichᵗ des genen die coemt·merke
die manyer syns comens·hi en sit niet op enē
verdecten wagē mit pellen behangen·hi en sit
niet op een hoege pert mer op een eselīne· Hi en
heeft niet om hem blinckende siverde·mer hi had
bi hem een scaerwan luden mit ryserē vā palm boemē·
Di den clederen der apostelen die si op dē esel
leiden·verstect men leringe der doechdē·Jeronimꝰ
seit der apostelē clect is lerynge der doechdē·of
ontbindinge der heiliger scruft·of menichuol
dichᵗ der goeder werken· Et en si dat een siele
hier mede gesiert si got en f besitse niet noch en
woent in oer niet· Daer om beſcruft ſūte iohā

in apocalipsi · Daluch is hi die syn cleder hoedet · dat is dat hi se niet en maect onschoen ¶ Bi diē die oer cleder in den wech spreiden · verstaen wi die marte leren · die om die mȳne iheſu xp̄i oerē lichaem vsina dē · Dunte Ieronim⁹ secht · doe die esel onsen herē droe ch worpē vele scaren oer cleder op den wech · Hier bi verstaet men die heilige martelerē · die dat cleet oe rs lichams wt deden · eñ hebbē eenvoldigē ludē den wech gemaect mit oeren bloede ¶ Bi den genen die ryseren vā den bomen sueden · syn beteykent die cō fessorē · die mit goeden exemplen voergaē · Eñ ander lude leren woe si goede werkē volbrengen moeghen · ¶ Bi den scaren die voergynghen eñ nae quamē · v steet men leere der older wit eñ der nyer · Bi der vorster scaren versteet mē lerers der nyer wet · De se riepen beide · O sāna dat is daer mē hier bi ver steet · beide die gene die waerē in die olde wet · eñ in die nye mit hope ouermids xp̄m verloest te syn · Raban⁹ sprect · dat ioetsche volc gynck voer eñ et heidensche quam nae · Eñ want si alle geloefdē aē enen verloeser daer om riepē si beide · O sāna · dat is behalt ons dauids soen ·

¶ Illo tpe dixit iheſus discipul
luis · Erunt signa ī sole luna et stellis · Et sul len spraet iheſus teykien geschien aen die sonne eñ aen die mane eñ aen die sterren · ℟ ·

Dese ewangelie leest men in der heiliger kerkē van der toecomst ons herē iheſu xp̄i ten ordel · Nv is te weten dat sunte Ieronim⁹ vv teykien vant ī den

olden boeken·die hi screef·die gescrien sullen voer den doemsdach·mer of si tenden een sullē gescrē bynen xv dagen voer den doemsdach·of dat een teykē lange nae den anderē des en screef hi met· Die teyken die hi screef eñ die hi vant dat syn de se: Des ierstен dages sal oer die see op heffen xl ellē bouen al bergē eñ sal staen als een muer recht op oer seluen ¶ Des anderen dages sal die see also neder vallē eñ spuckē dat men si cūme sal moegē sien ¶ Des derdē dages sullē hem al die wondere die in die see syn op richtē bouen den wateren eñ sullē groet geluut geuen· ¶ Des vierdē dages sal die see bernē eñ al die watere mede ¶ Des vyf ten dages sullē die boeme eñ alle crude bloet swetē ¶ Des sesten dages sullē vallē al tymmerynge· ¶ Des seuenden dages sullē die sterrē te gader slaen· ¶ Des achten dages sal al die werlt doer ertbeuninge syn· ¶ Des negenden dages sal berch eñ dal gelyc werdē· ¶ Des tienden dages sullē al die gene die hem geborgen haddē wt oerē holen comē eñ sullen al om cū ommegaen recht als ontsynde lude· ¶ Des vy^ten dages salt gebeute alle der doder gaen staē op oer graf· ¶ Des twelften dages sullē die sterren valken van den hemel ¶ Des ter dertien den dages sullē alle die leuē sterue om dat si op sullē staen mit anderen doden ¶ Des viertiēden dages sal bernen dat onderste vā den hemel eñ van der erdē ¶ Des vyftiendē dages sal werden een nye ertryck eñ een nye hemelryck·eñ dā sal.

syn een gemeyn opuerstentenisse. Sonder dese teykē
spryct dit ewangeli dat apenbaer is van ertbeuinge
in sullken lande eñ twyst eñ strijt eñ ander dinge
des menuch geschiet is soe syn wi seker dat ander
nae comen sullen. wāt sekeringe der dingen die
toe comen sullen is een toenen der dingē die gele
den syn. Als gregorius spryct. Nv is te weten al
ist dat die sōne eñ die mane eñ die sterren eñ al
dat daer toe behoert bi natueren onwandelbaer
syn. doch moegen si verwandelt werden ouermids
macht des gheens die se gemaect heeft. Dat teykē
dat in der sōnen eñ in der mane geschien sal dat
sal syn dat si niet luchten en sullen alse die ꝓphete
spryct die sōne sal gewandelt werdē in donckerheidē
eñ die mane in bloede eer dat coemt die eyselike da
ch. In die sterren sullē oec teykē syn dat si om dat
grote eñ menuchuoldige buten dat in die luch sal syn
sullen schinen vallen van den hemel. al ist dat si i
der waerhyt niet vallen en moegen. Geestelick mach
men bi der sōnen verstaē onsen herē ihm xpm. wāt
van hem screyft die ꝓphete malachias. eñ spryct undē
persoen gades. vten genen die ontsien myne name.
sal op gaen die sōne der gerechtricht. eñ gesouth is i
oeren armen. na alse xpi aen den cruce. Bi der mae
nen verstaet men die heilige kerke. wāt van xpo
wert si verlicht alse die maen van der sōnen. Die
sterren syn alle kersten lude. In desen dnen vinder
mē alle teykē voer doemsdach. Wi vinden in dieheili
ghe screyft dat die materilike sōne vier teykē heuet

geleden·si wart doncker·si wart gequest·si stont·
si ghent achterwart·van oere donckerht soe leset
men ī den anderen boeck moyses·vā oerē quetsene
scrift sunte iohā in apocalipsi dat derde dele der
sōnen gequest was·Van oeren staen sleset men ī
iosue·Eñ van oeren achterwart gaen in ysaie·De
se vier teykē syn oer ghescriet in xp̄m die een sonne
is der waerheit·Hi wart doncker doe hi aen nam
den sack onser menshеit daer tlicht sinre gotheit ī
verbarch als een kerse in een lāterne·Eñ i alst weit
coern ondert kaf·Eñ als honych onder was·Eñ
als een kerne verborgen onder die scale·Hier af se
ghet sunte iohā ī apocalipsi·die sōne is gemaect of
worde recht als een haeren sack·Sunte iohā heitet
die menshт xp̄i iheſu een haren sack·wāt die vad
der gotheit heeft daer in besloten den duerē scat
der gotheit·mer in heit desen sack haerē om scarp
heit van leuen·Dese sack na dat is die menshеit
nayde die engel gabriel eñ maria eñ xp̄s·Daer
om den ierstен steke soe stac dengel daer aen
doe hi sprac·Got gruet di vol alre genadē·die
heer is mit di·gebenedit bistu onder allē vrouwē·
Den anderen steke stac maria·doe si antworde
woe maecht geschien dat ic een kynt dragē mocht
te want alle māne syn mi onbekant·Den derdē
steke stac die engel doe hi ontbant der iongfrouwē
die mamere eñ seide die heilige geest sal komē ī di
eñ die cracht des alrē ouersten sal di ouerschinē·
Aier dē vierden steke stac maria recht als hem

die naelde weder geuende·doe si seide·Sich hier die derne gades nu geschie nae dyne worde·Een alte hant stae die sone des vaders in der gotheit syn hant der moegenthеit daer toe een volmaecte de sen sae·In die dat hi hem aen-voegede die mens heit daer i enicheit der persone·Daer om spruct hi selue ouermids iob een seit·enen sae heuet hi genayet op nu dat is die mensh·dat is sonder sceiden nu verenicht mit hem·Een andere mael soe geschiede aen dese sone dat is xps dander tey ke doe hi gequest wart·een dat geschiede in synre bittere passie·Daer om spruct die ꝓphete ysaias i den persoen des vaders·Om die sonden myns volcs heb ic geslagen mynen soen·ayer dit e was niet meer dan i den derde dele·wat i xpo waere drierhande natuere·daer was die gotheit·daer was die siele·daer was die lichaem·Nv en mocht men die gotheit een die siel niet quetsen·wat si syn onsterfelic al was die siel gequest mit rou wen een mit sericheit der pynen·mer die lichaem mochte doegen·Een daer om die daer doet hiene aen den cruce was terde dele van der sonen een dat was xps gequetst·Een derden mael soe was in dese sone dat derde teyke dat si stont een dat was doe hi genagelt was aen den cruce·daer stont die sone om ouerhat volcomelic te hebbe van den viant·om ons te versoene mit sime vader·om ons te dobleerne den dach der gracie een der glorie·In dese sone was oec dat vierde tey

ken dat si weder ghinc achterwert·eñ dat was in
sinre saligher opuersteutenisse eñ opuaert te he
mel·Daer om sprac salomon·die sõne riset op·eñ
gaet weder neder·eñ coemt weder tot oere stat·
Dat is xp̃s wart ghebozen in der mensheit·eñ hi
steruet aen den cruce·eñ hi staet op eñ vaert we
der tot sinen vader danne hi comen was ¶ De
se selue tenken gestelikē geschiē inder manen eñ
in den sterren huden des dages·dat is in die hei
lige kerke die men versteet bi der manē·eñ oer ī
elkē goeden mensche die men versteet bi dē sterrē·
Die mensche wort donckker ouermids sraemte der
sonden in der bichte·Hi wort gequetset ouermids
rouwe dat hi sinen got vertoint heeft·Hi blijft
staen ouermids genoech doen voer sijn slidē·Eñ
hi gaet achterwert ten lēuen van doechdē dat hi
gelaten had·Bi dien dat die lude tot diē tidē dozre
sijn sullen·verstaet men dat die fonteyne der he
melscher gracien dan besloten sal sijn·want het
sal dan op ertrike soe grote persecucie sijn dat die
gene die wtuercozen sijn waert moegelick solden ī
aurt sijn·Dat die virtute eñ die crachte der heme
le hem beroeren sullē·is te weten dat dit beroeren
anders niet en is dan een manier van worden
der dinghen die geschien sullē·si sijn sonder aurte
des ozdels·Hier is oec te verstaē dat men in een
manier bi desen virtuten mach op nemē een choez
der engelen die die middelste is vā der rearchiē als
gregozius seget·desen choer of deser ozdē behoert toe

miraculen te doen·eñ wāt te dien tyden vele wonder
like dingen ſullen geſchien·dit ewangelium ſprect
dat die virtuten beroeren ſullen·dat is vele miracu
len ſullen dan geſchien·Aver ſiute Dyonyſius wil ſegg
gen dat die virtuten met en ſyn van der middelſte
rearchien mer van der rerſter eñ dat ſi die ouerſte
ordene ſyn van der rerſter rearchien·eñ deſe̅ behoert
toe den omloep der hemele te berichte̅·Eñ alde te nemē
ſoe ſullen hem die virtute der hemele beroere̅·dat is
nae doemſdach ſulle̅ ſi ruſten·wāt dan ſāl die hemel
al ſtil ſtaen·Dat daer nae toent die gelike is apen
baer·of hi ſprekien wolde recht bi der vrucht vā de̅
bomen toent dat die ſomer bi is·alſoe toene̅ apen
baerlike deſe teyke̅ wānder dat ſi geſchie̅ dat doemſ
dach hier bi is·Dat onſe heer ſprect hemel eñ erde
ſullen vergaen·dat is te weten dat hi niet e̅ meynt
dat die ſubſtancie des hemels of der erden verga̅
ſal·Aver die gedaente die nv ſchynt en ſal niet ſyn·
want ten ſal een boem noch een dier niet ſyn·eñ al
let dat wi nv hier ſien moet mette̅ vuer purgiert
ſyn eñ gereynt·eñ al dit ſal duſent werf ſchoenre
ſyn dant nv is·wāt men ſal daer doer ſien als e̅
glas·dat water ſal ſal ſyn claer als een kerſtal·
die lucht ſtoen als die hemel·eñ vuer ſal dā lichte̅
als die ſterre̅ eñ ander licht des hemels·

IN illo tpe·Cū audiſſet iohānes in uinculis
opa xpi mittēs duos de diſcipulis ſuis·
DOe ſiute iohan hoerde daer hi lach gebonde̅

in den kerker die worde dat is die miraculen
ihesu xpi soe seynde hi twe ꝛc.

Op die ontbingedinge deser ewangelie is te
wete dat dit was sunte iohan baptist die nie hier
noemt dese was gekerkert van herode wat hi en
berispte om dat hi syns broders wijf philippus hielt
die geheiten was herodias. Een in desen tyde gruckt
ihesus. Hier om ist apenbaer dat sunte iohā bap
tiste voer xpūs gedoet was. Nv wolde sunte iohan
syn iongere sterkē in den gelouē van xpō eñ sēder
twee tot hem om dat si vragē soldē aldō. Bistu
die comen sal of verbeiden wi eens anders of hi
spreken wolde ic drage ontfinge vā hem dat hijt is
die verloesen sal. mer en wildijs nu niet gelouē soe
vrages hem selven. bistu die comen sal of verbeiden
wi eens anders. Eñ om dit te ontbindē. wilt sunte
augustijn. ieronimus. crisostimus. hilarius. dat sūte
iohan niet en vragede om dat hi twuelde. in ma
niere had hi als die twuelde op dat hi syn iōgerē
ouermids xpm sterkede in der gelouē die hi wael
wiste dat aen xpō twuelde. Aver nae sūte gregorijs
mynunge ist aldō te ontbinden. dat sunte iohā niet
en vragede syne iongerē vā xpō of hijt waer. als
dat sunte iohā daer in enighē twuel had vondē in
den persoen xpi. wāt hi had selue gesprokē vā xpō
dat hi weer dat lam gades die af nemē solde die
sonden der werlt doe hi en wijsden mitten vingerē.
mer hi seynde syn iongeren tot ihīm eñ dede vragen.
bistu die comen sal of beidē wi eens anders als of

hi sprekien wolde · ic heb geweest dyn voerloeper in der geboerten nae der menscheit en̄ heb di der werlt gebaetscapt · En̄ nv ligge ic hier genaē en̄ ontbeide der doet · alse te varē int voerbozchte vā der hellen daer die olde vadere syn · Qv wiste ic gerne ofte ic hem boetscap brengē mochte dattu selue comē soldes en̄ verloesen se · of du yemant anders seyndē woldes En̄ dat ic den genen die daer byn als een voerbode dyn coemst boetscappen mochte recht als ic di der werlt geboetscapt heb · Bi den vj punten van mieracülen die onse heer sunte iohan ontboet · daer hi sprac · Die blinde siē die croepelen gaen en̄ malaetschē werden reyn gemaect · douē hoerē dodē staē op · die armē werdē ouermids predikē geleert · Bi desen ses puntē verstaet mē sesterhā de gebzec gestelick die ouermids die sondē in den menschē syn · Bi den blindē verstaet mē dolunge der redē Bi den croepelen verstaet een hynckende cromht of ongeordenierthеit der begertē · Bi dē malaetschen verstaet men onsuuerht der vleesche liker genoechtē · Bi den douen verstaet mē hart heit van hertē · Bi den doden verstaet mē een verscheiden van gade ouermids hoeftsonde · Bi dē armen verstaet men gebzec der gotteliker gra cien · Aver dese vj gebzeke werden in den mēsche op gerecht en̄ gebetert ouermids gerechten ge loue · ouermids predinckinge ihesu xp̄i of synre tongerg · wāt die reden of die verstantenisse wozdet verlicht · en̄ begerte wozdet gerecht · bzan

de der vleeschelijker genoechte werden wtgedaen·
hartheit des herten wort
brande der vleeschelijker genoechten werden wt
gedaen·hairtheit des h

hier en gebrict niet

brande der vleyschelicker genoechtē werdē wt gedaen hart-
heit des herten wert te broken die sunde gaet en wech.
·Ēn die gratie gads wert gegoten int herte. op dat wort
dat hier nae volget in den ewangelie dat onse hē sprack.
Salich is die in my niet wert scandalizierti. Dente ḡgorius
spricti aldus nut rechte en mochte memant gescandalizierti
werden. doe si saghen soe grote teikē eñ miracule doen-
mer mochtes meer wonderē. Doch als sente gregorius
spricti wert dat herte der ongelouger zeer gequesti eñ
gescandalizierti als si saghē den selue sterue aen den
cruce die alle dese miracule gedaen hadde. eñ aen hem
niet geloeue en wolden. Antien dat onse heē hier nae
van sente Johan den staren roe spraeck meni hi sente
Jans loff eñ werdich. In den ersten dat sente iohan niet
onghestadich eñ licht en was mdē geloef. als ihs spra-
Wat gnit dy sien in die woestene. dat is doe sente
iohan predicte in die woestene eñ in die iordaē doep
te. guck dy tot hem daer hi was. ſDaer wat woldi
daer sien een riet nutte wnde geworpē herwart eñ
derwert als of hi sprekē wolde. Waendy dat sente iohan
licht eñ ongestadich is. als een riet. neen hi niet wan-
hi vol swaer eñ vaste is. Dente hylarius spricti sente
Johan baptiste verhief hem niet in eren noch in voer
spoedich. Ēñ nien en mochtē niet brekē nut lachter
en off pijnlicheidē. Bi den anderē vragē dat onse hē
vragedē. Wat woldi in die woestene. sien. eue nen-
sche nut sachtē clederē. Als sente gregorius seggē wil
dat dit meinde smekinge. Daer om spreet ihs die
sachti gedeut sijn woné nder coningē huis. Als of hi

ſpreken wolde hadde ſente iohan willen ſmekē hi en
hadde met gewandelt mettē dieren in die woeſtene
noch hi en hadde oec geen kaneels haer gedragē wāt
des en plegen ſmekers met. mer hadde hi gegaen
onder comingē haue daer ſmekers outfaen ſhu eñ
dienē met bontē clederē dedet. ayttē derden vra
gen pryſt onſe here ſente iohan. doe hi ſpraet wat
woldi in die woeſtene ſien eñ prophete. Ja ſprac
Jheſus ſente iohan is meerre dan een prophet wāt
van hem is geſcreuē. Ic ſende myne engel voer ſyn
aenſicht ſprack hi in ſyure godheit totten ſone. ayer
hier is te weten dat ſente iohan met en was een
engel naturē als ſulke ongelouige lude ſeggē wol
den. ayer daer om hiet hi een engel dat hi ambocht
of werck eens engels dede. dats baetſcap dragen
eñ apenbaeren verborgē dingen. dat ſente iohan
al dede. Eñ in der manierē nach elc mēſche die g
gade baetſcappen der goeder sielen een engel hei
ten.—

In illo tpe. miſſus eſt angelus gabriel a deo in ciuitatē
galilee. cui nomen nazareth ℣ Die engel gabriel. ſprac
ſente lucas wart geſant van gade in ene ſtat van
galileē die geheiten was nazareth tot eenre iong
frouwen die geſekert was eñ man die geheiten
was Joſeph. Eñ die Jongfrouwe was geheitē ma
ria. Eñ doe die engel comē was bynen dat die
Jongfrouwe maria was. ſprack hi oer aldus aē
Got gruetm vol van genaden die heer dat is

Sante ꝑulus die apostel segt tot thimotheū
synē ionger. In den lestē dagē sullē aen
comē vreselike tyde. Eñ die menschē sullē
wesen om selucē myñende. guric. houerdich. ouge
hoersam. ondanckelic vaders ende moeds. eñ myssae
dich. Sonder mynn. sonder vrede. ouerdaedich Son
der suuerheit. sonder guederneren. vraders. weert. myñ
re der genuchten meer dan goets Oec hebben die gedae
te of den schyn der heilicheit. meer die doegeden van
daer van met Als men apenbaer sien mach. soe steet
die werlt dat als sinte Wouwel secht. Ende om dat
myn gaeds veel menschen ghenen anxt in en bun
gen Daer ōme d op dat se die anxt der pinen nae die
komen sal. bedwingen moegen vanden zunden. ende
brengen tot gewaeriger penetencien. eñ bekennunge
oers selues Soe meyn ic tondalus visoen van yrlant
vanden pynen die sach hi. ende leet mden vegevuur tot
enen spiegel alre menschen in dinrsche te steruen int
uten latyn Ende patricius des apostels van vlaurs
vegevuer. Als oc alst eneu ynigen moenck van urlāt
dieut Dese tondalus apenbaerden ende voert f screef
eenre ynger abdissen diet van oe om begerden .. ...

Hier begynt dat vilioē ecs vā irlāt. eñ woe irlāt vā vuur
Klant is een eylant int achterste vander west syde bynē is ..
see. ende staende ende gaende van suden noert
wert. Ende is vruchbeer van staenden wateren ende
van riueren. ende er heuet veel bosch. er is drachtich vā
vruchten. er is ryc van melc eñ van homich van allē

visschen · ẽn iachten Ẽn ten heuet gheuen wynghaerde mer
voel weirs Dit lant is soe süüer van serpentē Vā vors
schen · van peddē · ẽn van allen besten die femyn dragen
Meert sake datmē holt nemen of horne · of gemulle
witen lande m anderen landen brecht · men solde dar
femyne mede vyagen Nemis oec vruchtber genoech
van relioesen mannen ẽn vrouwē · ẽn eerbaer ẽn wiert
van wapenē · Ter zuyt syden hēfter van verren cuyp
lant · Ẽn oestwert hēfter die stortē · ẽn die hyrtenē die
sonige luyde heitē gla galoize · Ẽn ten noerdē wert
hebbent die latynen · ẽn athadmē · ẽn recht daer te
gens ten zudē weirts die van spandien Dit eilant
heuet · xxxiij · vruchber steden · Ẽn bouen die bisscoppē
van desen steden syn twe ertsschē bisscoppen Maur
archmake is die meeste · ẽn hoeuet stat m̃ plaut woert
wert Ẽn casaleus is die hoeuet stat vand zuer sydē
des lants Ẽn van deser der stat was ghebaren een
man gheheiten toudalus · ẽn syn wiserh · of by gods
gueder nerenh mdē dat dede · Ẽn ons die materie gaf
van desen werken Vā toudalus haerligē doot
Dese toudalus voer seyde toudalus · was iont
gaen iaeren · edel van geslecht · Blyde van
aensicht · Groen van oen sien · In weelden
op genoet · Schaegelic van cledinge · Opdragende
van herten · Goetteluc geleert m ridderliker constē · Be
quaem spraeke ende vroluc · Mer dat men sond droef
heit mer seggen en mach Soe hi meer benouwēs
had m syn soeuh · ẽn sterrheit des lyrhams Alsoe

voel te min achten the ewige salichcit sinre sielen. wāt
alsoe hi my duc al ghewoynende plach te seggen. soe w
aest oem swaer te hoerē. als oen yemaut cortlic iet
wolde seggen van sinre sielen salich. Dē achten
die kerke gads met. ende en wolde cristus arme mē
sche met sien He gaf syn goet oem ydel eer den boe
uen ende spoelluiden Waut alsoe voel luide d' stat
van kasaleus tuchden. ēn die luide vanden lande die
doe bi om waren Doe lach hi .xij. dage. ēn .ij. nacht
doet. ēn bynē der tyt. leerden the butterliken m pinē
te onder vinden al dat hi te voeren sottelic gesundic
hit had Waut syn leuen dat hi nae leide. dat ruūch
den wat hi geleden had want menniger hande
manierē van pinē die ongelocuelic ēn ouuerdech
lic waren die leet hi ēn ons en sal met ghzwaerē te
screuē m die ordenancien ēn manirē vandē pinē al
soe wy hoerden van synen monde die si leedt. om v
yuttich te vmeerē Dese ridder om dat hi voel gesel
len ēn vruende had. Doe had hy enen oud deu. die o
sculdich was dat gelt van .ij. perdē. ēn als die tyt
om dat om syn vrient betaelen solde. soe voer tot
hem. ēn als hy dicdaegc van oem wael ontfoughē
was. Doe begonde hi spreken van desen gelde. Ende
doe syn vrient om antwoerde dat hi dat gelt met
berede en had. Doe wart hi seer toernich. ēn berey
den om te wandereu den wech den hi comen was
ēn die sculdener begeerden oem te betaelen Badt
dat hi eten wolde mit oem. eer dat hi en wech voer

ēn om dat hi oen dese bede niet ontseggen en conde.
Doe sat hi neder. ēn leeghеden af dat hi mē haut
had. ēn begonde wat om te eten. Aer voer dese hoste
quam om gads guedernerenh. waut ic en weet wet u
at haesliger sacken er was. Dat hi die hant. die hi vo
ert stac totter spysen met en mocht tot synen mont
Hi begonde eyselic te ropen. ēn beual syns geselle wyf
toe halden dat hi neder had gelacht. ēn seyde. hoede
my dit waut ic sterue. ēn in desen waerden viel hi in
onmacht. als of hi synē gheest genē gehadreē hadde
Hem quamen die teiken der doet. Dyn voerhoeuet
wart bleec. syn ogen worden blynt. syn nase wart scar
pe ēn bleec. syn kyn viel neder waert. ēn al syn leet
worde stijft Dat gesynde vandē liep Hem dede die
spyse envvech. die scalc knechten riepen. Die weert
vandē huys sciedeu. Men strerten dat lyham. men
luden die clocken. die clercsop quamē daer toe loepē
Den verwonderden. ēn al die stat wart bedroeft vādes
gueden ridders haesteden doet Wat makē I wyt lāt
vandē heuder vren des guedens dages tot des saterda
ges ter seluer vren lach hi doet. ēn gen teiken van
leuen en vant men in om. behauen ēn luttel werms
vant men an syn luchter syde. Nae dit op den sater
dach daer die clergie. ēn dat volc vergaedert was
om den lycham te begrauē Doe outfenc hi weder
synen geest. ēn begonde crauckelic te veradamē by
nae een vre lanc. Hem verwonderden allē. ēn die
wyse lude oec. en is dit met een gaende gheest. ēn
werder kerende. en is dese die gestormē was. ēn wed
ēn

leuende worden is Doe sach hi cranckic al ōme Ende
doe men vraegdē of hi onsen hē outfangē wolde
Doe wysden hi dat men hē bringē solde · Eñ als
hi oeck outsinc · eñ den wyn nūttē · soe begonde hi
gaede te danckē eñ te lauen · eñ seyde O got dyn
ontfermherticheit is meere dan myn quaetheit al sy se
seer groet Woe voel quaeder dyngē heuestu my ge
went · eñ du byst omgekeert eñ mi leuende gema
ct · eñ heues mi weder gebracht vand diepheit der
eerdē Eñ doe hi dit gesecht had · Doe gaf hi alle
syn goet den armen · eñ hi beual dat men om teyke
nen solde mittē teikeñ saligen eeuwe · eñ lauede al sy
syn ijdele leuen te bereuen eñ te laten Eñ daer nae v
tellede hi ons dat hi gesien eñ geledē had · Woe die du
uelē om sijn ziel quamē · eñ vādē engel v
sprac · als myn ziel vsthedē solde loeslic want
vanden lycham · eñ wiste datter doer was
om dat si oer zundē bekande · soe begonde
si oer te ontsien · eñ en wiste met wat se doen mocht
want se ontsach · ayer wat se ontsach · en wiste se
met · Se wolde weder keerē totten lycham mer
se en mochē met nit comē · Se wolde oec wt gaen
ayer ouer al ontsach se oer · eñ aldus wentelden
dese ouselige ziel die oer zūden berande · ende nie
memant en betrouwde dan in gaeds ontfermherticheit
Eñ doe se lange aldus sarende beuende mer en wiste
wat si doen mocht Doe sach se ten lesten tot oer co
mē alsoe groeten staer van dimelē · alsoe dat si allē

en vmuldē dat huus eñ den hoff daer oer lycham lach · eñ
aer geen wech en was · noch straet vand stat se en warē
al vol duuelē · Eñ doe se dese onsalige ziel al ōme bele
gen hadē · soe pmdē se si seer te bedroeuē · eñ seydē · Eñ
gē wy deser onsalige zielen een hertē der doet dat wy
oer sculdich syn · want se een docht der doet · eñ een spy
se des vuers dat met gesleſſer en sal wdē Wandīne der
douckh eñ viant des lichtes Eñ al keerdē se om tot oer wer
eñ knersen mitten tandē op oer · eñ van groeter vnoecht
stoerdē se mit clauwen aerē oer proeper waren wangen
Eñ spraken sich onsalige · Dit volc dattu vaeren heues
daer du mede bernē salt mdē gront der hellen Du voer
S doet ster · eñ der scandē Waer omme en sydi nv met houer
dich waer omme en doet nv geen ouer spoel · eñ onkui
scheit waer is nv v lachen waer is nv v ydelh · eñ idel eer ·
Waer is die sterch daer gi voel lude mede dreigedē · waer
omme en wenct nv met mitten ogen · eñ met mitten
voeten · Eñ spreet mitten vnigen eñ mit quaedē herten
als gi pleecht · Mit desen eñ dusdanen woerdē wart
sy vueert eñ dese onselige ziel en mochte anders met
doen dan wernē · eñ ontbeiden der doet · daer sesi al mede
dreigeden die daer waren · Sy got die den doet des zunders
met en wil · den alleen toe behoert die medecyn te v
leenē na der doet · Die almechtige guedierē outfermi
hertige hē · die al dinc wael ordinyert mit synē vborgen
we vluchtē oer dese onsalicheit als hi wolde Ende
engel die der zielē te huelpen quam [illegible]

Oor sande synē engel der sielē te hulpē. Eñ doe se oen van verre sach comē als een hey de claer sterne. Doe sach se starclic toe om wert. eñ haeyde dat hi oer emgē raet gruē solde. Eñ doe hi oer naere comē was. Doe noemde hi oen mit synen naem. eñ gruete om eñ sprac Je gruet di gudal wat doestu heir. Eñ doe dese onzaligē den sroemē Jongelinc sach. wāt he was sroen bouē die kinderen dō mēschē. Eñ doe he hoerdē dat he om mit synē naem noemdē. Doe seyde he al weynēde van ayrt. eñ oec van blytscappē dese waerde. He sprac Och my heer vader. die doesti der hellen hebben my ombenaen. mi becommert die strit der doet. Doe antwoerde die engel. wy heystu mi hē eñ vadē den du altoes eñ alre wegen mith hads. Eñ du en hads my met wdich van sulken naem. Hi antwoerdē om. hē waer sach ic di ye. of y hoerde dyn stēme die suete is Die engel antwoerden om. eñ seyde. Je volchden di altoes waer ginges synt dattu gebarē woldes. eñ du en woldes mynē raet met doen. Doe hi mitter hant enē du uel die meest vwcet. eñ mydeger was dan die anderen. eñ seyde Siet dat he des raets du dedes. eñ mynē raet en wolds du met doen. Mer om dat got der ontfermicheyt selc sect. soe en sal di oec syn ontfermycht al en bystu du des wdich noes seker eñ verblyt di. want du salt een luttel pynē lydē vā vielen die du lyden soldes en hed di gaeds ontfermherticheyt met geholpen. Hier om volge mi. eñ

outhaldt wael datic di tocomē sal · want du salt wordē
nen lychaem weder comē · Doe ginc die ziel die bouē
maten vncert was vm naect · eñ het oeren lychaem
daer si te voerē opgestaen had Doe die duuelen dit
hoerden · eñ si sagen dat si der zielen dar quaet niet
doen en mochten · daer se si mede gedreicht hadden ·
Doe hieuē si oeren mont ten hemel wert · eñ seydē
O ongerechtich · eñ gerechtich is got Want den wil
maect hi leuendē · niet alsoe he beuse beloeuēde · dat
he elken geuen solde nae synen vōken eñ vōdienst · He
vloest die zielen · die men vloesē en solde · eñ vōdoet
die niet verdoemē en syn · Eñ doe si dit gheseyt had
den · doe worden si onder om vechtende · eñ slogen
malcandrē mit wat tormenten se mochtē · eñ luchtē
daer alten groeten stanc · Eñ toegen enwech mit
groeter vreesti · Eñ die engel ginc voer · eñ seyde tot
sielen volch mi · Eñ die ziel antwoerde Och mi heer
gaesti voer · soe sullen my dese achter hy grypē · eñ
mit ewige vuer my leuerē · Die engel seyde · en ouse
die niet · Want meer hulpē is mit ons · dan mit oē
Of got mit ons is nie sal tegen wesen Want ay
salre vallen van syner syden · Eñ [illegible] hemduseut vā
dyner lucht syden · eñ tot di sullē se niet genaeken
Nochtans saltu merkē mit dynē ogen eñ sien den loē
der sunderē Eñ alsoe is ghesacht saltu een luttel lydē
van voel pinē die du vōdient heues · Die welke pyn

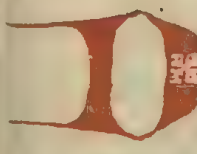

De si lange te samē gingen · ēn geen licht en
saegen · behalue die claerh̄ des engels. Doe
quamē se ten lesten tot eue dael dat donker
was · ēn oūdert mitter donkerh̄ der doot want et was
herde diep · ēn vol bernend̄ talen · ēn er had een oūder
sel dar die steen te wesen · vi · ūbite · dar mit groeten
gloeyne was beuē bernende talen · Ēn stanc heer af
ginc bauen al die pinē die die ziel tot nu toe geleden
had want op dat gloeyde oūdersel quam ned̄ een voel
heit van onsaligen zielen · ēn bliedu daer op tot dar se
als een braede · die in eenre pannē gebraedenis · ēn al
gesmolten werē · ēn dat swaere is si worden doer dat oū
dersel alsoe doer gedrongē als gesmoltē was doer eue
doet Ēn nūd̄ bernend̄ talen worden se ~~vnier se wdere~~
weder vuyert totten pinē Doe dese ziel dit sach · doe
wart se vuecrt · ēn sprac totten engel Och my lieue
he · ic bidd̄ dattu my seggen wilste wat quaet dese sie
len hebben gedaen · om dat se gheldelt sim tot ~~Refer~~ de
ser pinē Die engel antwoerde · dese manslachtich vad̄ ēn
moeder · ēn brued̄ · Dit is die erste pin d̄ goere dese dij
gen doen ēn tot dusdaenmygen oerē volbaert doē · Ēn
dan dese pin nae · die du noch sien salt Doe sprac die
siel · sal ic dese pin oec lyden Die engel antwoēde oec
Du en houes d̄ niet vdient · du en salt niet lyden
want al buystu noch vad̄ · noch mod̄ · noch bruederr
slachtich · Oec men sals niet geld̄ · in alstu wed̄ tot ·

dinē lijham coenuts · soe huede di dattu dese pijn · of meere pijn mer en vdienste · Ēn seyde oer Gaen wij voert want wij noch voel weges hebben te gaen

HIdus gingē voert · ēn quamē Die ander pijn der prad' tot enē berch van wonderker groeth van groe ten arte · en van wilder woesth · Ēn die berch gaf enē hardē engen wech den genē die daer wanderē · wāt an die een side des weges sweuel vuer stinckende ēn douck · Ēn an die and' side was hagel stene ēn evselic · Want dese be rch was aen beidē syden vol duuelē die bereit warē die sielē te pinigē · Noe datter geen ouer en was · dē genē die oū gaen wolden · Ēn dese duuelē hadē groeieude yserē hacken ēn vorcken nut dien tacken alte scarp · daer se die sielen meer doerstakē die oū gaen wolden ēn treckē se ter pinen wart Ēn als dese onsaligen gepijnicht ēn gewinte tr in dat sweuel vuer · soe doerstaken si se mittē vorkē ēn worpen se an die side daer die suee lach Ēn dan wed vāx suee ēn haegel mit sweuel vuer ēn groet vlammē Doe die ziel dit sach soe ontfluchtē se oer · ēn spraec totten engel die voer ginc Ic bidd he waert ic heer sie vadems tot minre verderfins woe sal ic desen wech moegen an gaen Hij antwerdē en onsiet di niet mi volge my of gaet voer Doe ginc die engel voer · ēn ziel vochdē om als se te voerē dē ·

MEn doe van anxt mit gemaec Die derde pij ghingē · Doe quamē se tot enen der houerdig

diepen dael seer stinckende · ẽn donk ẽn die siel en nu
ochte daer af met sien · ⁊ se hoerdẽ een geluit van
enen rieuier van sweuel gaen op wart die bouẽ al
lẽ pynẽ was die se voer gesien had ẽn een alte laugẽ
rasel gaen vandẽ enen op den andẽ berch als een bru
ggẽ ouẽ dat dael die duesent swerdẽ lanc was · ẽn eens
voets breet ẽn ouẽ dese bruggẽ en mocht niemant gaẽ
dan die vrouwen was · ẽn se sach voel sielẽ vallen van
deser bruggẽ · ẽn niemant daer ouer gaen ongeserichte
Behaluẽ enen priester · ẽn dese was pilgerum ẽn had
een [illegible] acu · ẽn droech plaluẽ in syn haut ẽn
voer al die andẽ gaen bi die daer ouẽ onverueert · Doe
die siel sach den swaelẽ wech · ẽn se bestaude dat daẽ
oud was die ewige vdoems soe sprac se totte engel
Och wy onsalige wie sal nu vloesen vã dẽ weghe
deser doet ẽn die engel sach se an met enẽ blydẽ an
sicht ẽn sprac ẽn outsie di niet wãt vãn deser sal
tu vloesen wden ⁊ nae deser saltu een and hoeren ẽn
bi gaen voer ẽn heilise ẽn leyden se ouẽ die brugge
ongeserieht · als of seker geweest had soe spẽ se
blydelic Je bidi hẽ of di genuecht · soe segge wy wat
sielen sy pynẽ die wy nu gesien hebbẽ Die engel wdẽ oer
ẽn seide · dit vleiselike diepe dael is stede der houdigen
ẽn stinkende berch vã sweuel is der vleest pyn ẽn bi
die

seide tor oer Haen wij voert totten andrē pīnē die ontellic meere sijn dan die wij gesien hebbē Vand vierder pīnē dr

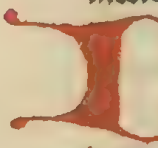

e engel gruc voer enen langē cromen vechen, vech die seer pīnlic was · Ēn doe se seer arbeide ēn enen dōckeren wech gingē soe sach die siel met ver van oer een beste die ongelouelic groet was ēn eyse lic · Dese beeste oinuds oer eyselicke groeth soe gruc se bē lācheit bauē al die berge die dese siel ye gesien had Oer ōgen waren gelijc vurigē bergen Oer mont was alte wijt apen Die als der zielē dochte wael hed no gē beuangē tedueselt man gewapend man Ende se had in oerē mule twe gigantē die inden mule sto den vkeert ēn herde ongehuerlic want die een had dat houet op wart an oūste tande der beesten · Ēn die and we stont weder synus al mittē houet op die ne derste tande ēn mitten voetē op warts Ēn aldus waren twe columnē in oerē mont in gelijcnis va dre paertē Ēn vitter dser beestē gruc een onlesschelike vlāme · die oer te plach in drien dlen doer die dirre pōcten Ēn men dwanc de vdeemde zielē tegen die vlāme te gaen indē buke der beestē Ēn een onūtellic stanc gruc vittē monde der beestē Ēn oer weynē ēn hu len van voel sielen quam vittē buck doer den · ēn dat en geen wond · om datter binen warē voel duisent man ēn wijf die groet tormētē leden Ēn voer dser beestē was een sinet vā boesen geistē · die die zielē dwongē te inden buke der beestē · ēn eer se daer in ghingē · soe sloegē si se

mit voel plagē ēn slagē · Doe dese ziel lange angesiē
hadde dese eyselike dingē ēn verveerlike dingen · so
wart si vā anxt anechtich · ēn al weynende spraec se
totten engel Och nu Och nu mum hē weestu wat ic
sie ēn waer om gaestu naere Hi antwerde oer ēn
seide wij en moegen onsē weech anders met vol-
doen · ten si dat wij desen tormentē naere gaen ·
want dese pyn en mach memant sprouwē · dā die
wtlicarē · want dese beest heet atherous Die die
wekē ēn die ghinge verslint Vā desē beestē spu
wet die struysuer Hi sal een nieuiere vslinden ēn
en sals met vwondere · Ēn se heuet betrouwen
dat die voirdaen in oerē mont sal vlieten Ēn die
mannē die tusschē oerē tanden staen in oeren
mont dat syn twe gigantē Ēn in oerē tidē ēn in
oeren ewē · en want men met soe gelocuge mēschē
als se wārē · Ēn du weres wael oer namē want se
heiten fergūtus ēn conallus Ēn die ziel Och nu hē
dat ontfermt nij dattu segges dat se gerou waren ī
oere enen Waer om dat se onse hē tot deser pynē
g werdich geoardt heuet Die engel antwoerdē oer
al dese maneren van pynē die du gesien heues · al
syn se seer groet Du salt noch voel meere pynē sien
eer du wedkeres Ēn doe hi dit gesecht had soe gīc hi
naere voer die beest staen · Ēn die ziel al dre syt
noede · se voldre om · Ēn als se te samē voer die

soe ontstont oer die engel. Ēn die onsalige siel bleef alleē
ēn die boese geestē sloegen si seer Ēn als si se geslagen
hadden soe trecken si se mdē buc der beestē woe ge
daen ēn groete tormentē se daer leer Al weert dat se
des swege. soe mach ment bekennen mdē uervē des
ansichts. ēn m bekerē oere zeden. soe wat wijs men
sthe die dat merkē wolde ēn om dat wij die waerde
willē cortē soe en moegē dat jou met sarmē dat wij hoer
dē Nonchtant op dat wij met en sthynē die materie
te vrockeloesen soe willē wij vā voel een luttel sarmē
Soe leese die nydich van hondē van berē vā lewē vā
slangē ēn vā ontellichē andrē ongehoerdē beesten. ēn
daer toe voel slagē Die heilte vandē vuer. die scarphē
vā caldē. die stanc van zwevel. donchersdoer ogē wt
ūloeinge der tranē. tnersingē der tandē. ēn voel vdriets
Doe se dit ēn der gelijc geproefst ēn ondbondē had. Wat
mocht dese onsalige anders doen dan oer selvē woe
gen vā oerē zondē. ēn oer wangē scatē vā groter
droefheit ēn myshapē. Ēn doe se becnnde oer mysdaet
ēn oudach die ewige pijn te lyden die se vdient had.
Dat sijs met en wyste woe se wtd beesten buc geco
men was. soe geuoeldē si oer vit te wesen Ēn doe se
lange cranc geleegen had. soe redē se op oer ogen ēn sa
ch den engel bi oer staen die voer gnc Doe vbluden
si oer al was se seer gepijnt. Ēn se spract totten engel
O myn enige hacp en blutscap die my sould myn
verdiente van gade verleent sijt O licht myre ogen.
Ēn staf myne cranckē ēn ellendichē waer om wolde
stu mi onsalige laten Wat ic onsalige den hē weder

gheuē voer' al dat hi my gegeuē heeft · al en had hi
my ander's niet goets gedaē dan dat hi di my te ge-
moet gesamt heuet wat wdiger dant solde ic om mo-
gen geuē Die engel antwerden oer · Als du tot nst
sendes · weret datter alsoe is Gaets ouermheticht
is meere dan dyn quaetht want hi elken lonē na
vdieutē eyer nachtant soe sal ordelē nae synē leste
yude · Heer om als ic di voer seide wanneer du coe-
mets in dynē lichaem · soe moetestu di hoeden dattu
deser pynē met meer en verdienst Nae desen woē
den seide tot oer Hac wy ouer totten pynē die
voer ons sijn Vand vylter pynē der voeuer · · · · · ·

Hi stont op quelleatich cranc eñ pynden
oer gaende den engel te volgen eyer se en
mochten in geeure wys gedoen Want si alte seer was
gepynuicht eñ die engel ons hēn beroerde si ende
maetten se start · eñ hi ginc gereet voer' om den we-
ch te vollumgē den hi te voeren seide · eñ die ziel riet
oer Doe si lange gingē doe sagen si euen wydē put
die vol was van groeten ongestuer · eñ die vloer' dae
af en lieten die goen die daer by stondē den hemsel
met sieu eñ daer was oec een groete staer' van anxt-
telken beesten die lociden eñ anders niet en beger-
den dan sielen te vslindē Oucr den put was eue bru
ge seer smael eñ die lanch' vbruggē was wael twe

nyſten Ende die breede daer af was om die mate eenre pal
me vander haut· een ſmaelſte dan die daer wy voer af
ſpraken Deſe brugge was al doer ſlage mit haude ſcar
pen nagelen· die doer al die voete ginge der geene die
daer ouer ginge· alſoe dat gheen voet die daer op quam
ongewont en bleue Ende al die beeſten vgaderden tot
bruggen op dat ſi ſpyſe daer af ontfaen mochte Die
beeſten ware alſoe groet· dat is te weten die ziele die
daer met ou gaen en mochte Die beeſten waren alſoe
groet dat ſe ſcene gelyc groeten boernen Ende wt oeren
monde ginc vuer· alſoe dat die put ſteen te ſiede van
den goene die oen ſage Ende ſi ſach op oer die brugge
een ziel ſeer wenniede· een groechden vol ſimden· naer
ſe droech ene groeten laſt van garne Ende men dwanc
ſi ouer te gaen· Ende al had ſi alte groete droefheit om dat
hoer voete worden doerboert vande negelen Nochtan
ontſach ſe voel meer te vallen inden bennede put
daer ſe apen ſach der beeſten monde Doe die ziele
ſach deſen groete aurt Doe ſpoet ſe totten engel Och mi
heer· woldeſtu ſoe ſolde ic geern weten waer ome dat
men deſe ziel dwinget mit dusdanige laſt heer ou
te gaen· ende zielen deſe pyn toe Doe antwoerden hi
oer ende ſeide deſe pyn behoert ſinderlinge di toe· ende
dyn gelyc die dieſte gedaen hebben dat ſy luttel of
voel ſaers ſi en lyden deſe pyn niet in gelycke manie
re

dingen demen die m̄ mysdoen eñ m̄ groetē. Een
sy dat dat deyn dint van geheilichden steden ghe-
nomen is of dat gewiet is. dese ordelt̄men misdae
dich van sacralgien Eñ sondertinge die misdoen od̄
den abyt van geestelichy̆t̄ ten si dat syt̄ betere mit
peinten eñ si werden geordelt van mere pyne Eñ
hier toe sprack hi haesten wi ous wi sulle ouer die
brugge gaen. Die siel seide du salt daer ouer moe
gen ouermids der gotliker macht ajer du en
salster my niet mitti moegē ouer leyden als ic
waen Die engel antwoerden. ic en sal niet mitti
ouer gaen. mer du salte by di seluen ouer gaen Eñ
en salti mit ledich moegen ouergaen Want du
salti mitti ouerleiden een wilde koe. eñ die saltu
weder geuen ouer brugge Doe weynde die ziele
alte seer eñ seide totten engel O we my waer om
heuet my got geschapen dat ic dit lyden solde. woe
sal ic onsalige een koe daer ouer leiden. Als ic sel
uen in desen anxty niet en sal moegē onstaen. dat
en si dat my die ontfermhertich̆t̄ gades help Doe
seide oer die engel. Gedinc doe du inden waers
dattu noemes dyns peteren koe Doe antwoerdē
si. en gaf ic die koe niet weder daer du sluckes die
syn was Die engel antwoerden oer Du gaues si
weder. mer daer om. wanttu der met vbergē en
wondes. Eñ heir om en saltu der pynē met volly
dē

waut nymmr is die quaede wil dan dat voldoen
al isse beyde quaet voer got. Als dit gesacht was
soe sach die engel op die ziel eñ roenden oer die
wilde koe · eñ seide sie die koe die du ouerleydē salt
Doe die ziel sach dat se pynen met ontgaen en m
ocht die se verdient had. Doe beneynden se oer
myssaet · eñ heilt die koe · eñ si pinde se mit dreigī
ge te driuen ouer die brugge mit oer Eñ die beestē
quemē loeiende · eñ vbeide oeve spysen die se sagē
comen op die brugge Eñ desse siel begonde oeren
wech an te gaen doe stont die koe eñ en wolde met mit
hoer gaen · wat maken wijt lant · Als die siel stont soe
viel die koe Eñ als die si koe stont soe viel die siel Eñ
aldus wederkeert soe vielen se nv · eñ dan stonden se beide
op · tot dat se quamen mydden op die brugge Eñ doe se
daer quemē soe sraegen hem te gemoet komē den ghe
nen die die garuen droch Je seg den · eñ met van den ·
die men secht Comende sullen se comē mit blytschappē
eñ bringen oer hande vol over vandē goenē die die scrijft
tuer anders Je waer dreget · we v die nv lacht · want gi su
lt nemen eñ sceien wsaut aldus quamē se te moete al
weynmende Met als die onsermhertichē · eñ die waerh
Noch als die gerechtichē · eñ die wede die onder cusē ·
Eñ die siel die daer quam mutten garuen die bat desē
sielen dat oer brugge metten bekōmerdē · eñ dat se wed
keerden · eñ se bat al dat bidden mocht dat oer den we
ch met en benemc · den se een deel mit soe groeten
arbeyt voldaen had Nochtant en mocht oerze ghēē

weder keren noch omsien Ende aldus stonden si in de
oefheiden · eñ staende bebloeden se die brugge met
oeren bloede · Ende doe se lange stonden eñ bevende
hoer sunde · soe en wisten se met woe die een gecomen
was voer den anden Ende dese ziel doe se ouergecome
was doe seach si oeren engel den se achter gelaten
had Ende hi sprac oer toe met zueten woeden · ende
seide willcom moetstu sijn en ruet met meer vād
hoe wanttu en byst oer met meer staldich & die siel
wenden om oer voete al dagende dat se meer met
gaen en mocht Doe antwerde die engel · du salt ge
dencken woe zuel dyn voete waeren om bloet te
storten · Ende hier om solde van recht in dyne wege wese
Rou · droefhe eñ onzalich · en hadde gaues ontfermu
herticht met voercomen · Ende doe hi dit gesept had
soe hi se eñ maecten se start gesont · eñ alsoe gnac
hi voer · eñ die ziel seide waer sullen wy nu gae
Doe antwde die engel · een alte douchtpm ont
beidt ouser toecoemste wes naem is fruestmus ·
wes herberch wy nu greme wys moegen ontgae
Ende al is dese herberch altoes vol gast · nochtan be
geert die weert noch meer gast te vinden tot sijn
nen tormenten vand selker pyne der onaglicher · · ·

Doe doe se gingen doer douch
stede · eñ droege doe saegen si een ape
huys dat alte groet was een hoech berch
Ende et was rout als een backouen · eñ daer wt quā een
vlam · die duseur streden vbrande al die zielē die si

vant

ñ dese siel die m enen deel alsulke pyn geleden had Ende
en wolder m grouwe manierē naere gaen Ēn heer ō
seide totten engel die se leiden · wat sal ic onzalige doē
Hier my genaeckē der paertē der doet · ēn wie sal
my vloesen · Die engel antwoerde · Du salt verloest
werden van deser buerenster vlāmē Mer du salt ūt
huis gaen daer se wt coemt · ēn doe se daer quamē soe
saegen se wt myddē der vlammē staen · ēn voer die paer
ten die duuelē myt bylen myt messen wt zagē myt reyt
strappen aen beyden syden scarp · wt beytelen · ēn zekelen · wt
die alte scarp waren · wt spetē myt spaden · ēn wt ander
dingē daer se villen mochten · of onthoefden · of wt lede af
slaen Ēn m eren handē was een groet deel sielen die al
dese dingen leden die wy voer genoemt hebbē · Ēn doe dese
siel sach dat al dese pynnē meerre waren dan al die ande
die si voer gesien had Doe spr̄ se totte engel Heer ic bidd of
genoecht vloese alleen van deser pynē · ēn geue die erlof
dattu my leueren salt den anderen pynē daer my heer na
toe comē soelleu Doe seide die engel dese pyn is meere dā
al die andere die du voer gesien heues nochtan saltu een
pyn sien die bouen al manieren van pyn geet Want spr̄
hi m dese pyn want vwoedende honde outbeyden ēn vwach
ten dyn toecomts daer bynē · ēn dese ziel wart alre seer be
uende · ēn van bedruckenis machteloes · Ende bat mit alre bede
die se mocht dat se dese tormentē ontgaen mocht mer si en
mochtes heu met af bidden Ēn doe die duuelē sagē dat
ou dese ghegeuen was soe liepen se ou hoer · ēn vonuer
den si mit grotē vermiten die se oer dēden · Ēn mutten
voerseyden reitstrappē cloegen si se · ēn als si se geslagē wor
si se mit vuer wat sal ic seggen vandē greuen die binen

deſen huys waren Want daer was wenninge droefh
eñ rou verzuchtē leuerſinge van tandē eñ geſtedich vuer
Wer van batē waette meu vaſt vuer Daer was
altoes grusch u · die met en mocht vuult werdē · Noch
daer en mochte met verluedt werden die groete gul
sichcut Se worden daer alte ſeer gepynuucht i oere
ſēnten uer · tegen die ſtenelſ · eñ ou oen kryemme
len vā vomen · met alleen md werlikeer manne
eñ wiue ſtente · mer oe dat ſwaere te eñ te ſond dze eſh
met ſeggen en mach · uen ſach oer vandē geue die
uden ſayne der goeſtelich leueden woe wredelic die
vo worme daer u gingen · Uſoe dat ſi altyt maer
waren vander pyne · dat gene trachte genoech weſē
om die pyu te lyden · Man noch wyf en was ouge
pynicht van deſen tormentē · eñ die ſtenē te weſen
vanden heiligen relogioſen · die oridden uē werdch
te weſen van meere pyne Doe deſe ziel deſe torme
tē · eñ deſer gelyc die ouluydelic ſyn lange geleden
had · Doe ſi keerdē weder u oer ſeluē · eñ begande oer
mildaet eñ werdich tot deſen tormentē eñ pyne · Eñ doet
onſen hē genoechde als wy geſeyt hebbē · ſoe genoed
de ſe oer te weſen vit deſer pynē · eñ en wilt woe · noch
tant dat ſi u dulterh eñ uden ſterne der daer was · eñ
& met doe lange daer en sat doe ſach ſe dat licht daes leuens
den engel die ſe te voere ley de ſter ſe die ſeer vuullet
was uut bitterh eñ droefh · eñ ſeide tot hem · Waerom
hē heb ic ſoe groete pyu geleden · Eñ wat is dat ons
die wyſe liude ſeggen van dat die werlt vol is · d' ontfer

hertichs des heē. waer is sijn barmhertichs eē gueder neēs
Die engel antwoerde eē seide O docht woe veel menschē
die zentencie bedraegen die se met wael en verstonden
nv̄ant al is he barmhertich. he is gerechtich Die gerech
tichheit loeut elken nae sijnē v̄dienstē. Eē die ontfarmhertichs
vergeuet veel myssaeden die wraken werdich sijn. Eē
om dyn sundē soe lydes du van recht dese pijnen. Oer
Dan saltu gade danken alstu die pijnē salt die di godt sien
om sijn barmhertichs v̄geuē heuet. Oer weer sake dat
got al sundē v̄geue. waer by solde dan die menschē ghe
rechtich sijn. Eē of die menschen die pijnen niet en ont
segen. waerom solde hi dan die sinden laten. Eē wat
noet weer dan die gebichte hadden penetencie doen sol
den weer dat gade met outfruchten heer ōme soe orde
nēr god al dinc̄ wael. dat hi die gerechtichs voecht nutt
outfermhertichs. eē die outfermhertichs nut gerechticheit
alsoe dat geen sond der ander wesen en sal nv̄ant hi die
sunderen inden lychāmē die geen behoerlike penetē
cie en doen om outfermhertichs spaert. noch tant lydē
se heer rechtueerdelic om oer verdienstē ouermyds der
rechtuerdichs. Eē al ist dattmen die gerechtigen om
hoer gebreec al salichs af neemt gerechtelic desen
ydelen voerspoet. soe geuet om got als se van heer
schepden bi outfermhertichheidē. dat goet dat ewelick
bluē sal. heer nv̄ geet oet outfermhertichs bauē gerech
tichs. om dat van oer geen guet were ongelaent en
blinet. Oer he v̄geuet veel quadē werkē nv̄ant me
mant en vry vā sūdē. noch oet een kynt van ereenre nacht.

mer voel worder verloest van pynen dat si die steme der
doer met en tast vñ die siel aeech weder oer auchtē oūmds
desen vbhydendē woerden · eñ seyde totten engel. Here of di
genoecht soe segge my · om dat die woerde heer syn van
gerechtycheyde · als se met en vdienen te gaen nidē poer-
ten der doecht Waerom dannen die gerechtigē · die geen
pyn en verdienden te lyden · se leyt om die pynē te sien
dat doetmen lycht heer om Op dat als se die pynē gesien
hebben daer se ouermyds der genaden gads af vloest w
den · dat se des te meer bernen under mynen oers seppers
Aldus weder om leitmē die sielen der sundaren vrst totter
heliger glorie Op dat als si se gesien hebben die vdiensten
die se willens lieten dat oer · als se conen totter pynē
te weere syn · alse gedencken sullen hard gloren die se te voe
ren hedden moegen vdienen · eñ se te meer alsoe geppynycht
sullen werden Want geen pyn en is swaere Dan dat af
schedē vanden gotteliken aensyght eñ der heliger engelē
gesel schop · Eñ heer om was die prister den du ouer die brug
ge sonder aurt saeges gaen · die was gelept ter pynen
Op dat als he dat gesien had te hopter solde bernē mid myn
nen gads · die om daer af verlest had · eñ gloren geroep en
want he was gevondē een getrou knecht · Eñ heer om sal he
ontfaen die croen · die godt gelauet heeft den genē die hē
minnen · Eñ nae desen woerde spet he Om dat wy mer gesie
en hebbē al quad pynē · soe suldy vlaestē dat wy conen
om die te sien die wy noch met gesien en hebbē Doe ant
wōden die siel · Op dat wy daer nae wed sullē keerē totter
gloren · soe bid ic di dattu haestelic voert ter pynē woert ·

waer om leytme leitmē se dā p̄ helle. Die engel antwde ist dat gi begeert te weten die sake

totter

Wandē pijnen der goeuē die ī gheestelike
Aldus ginc die engel voer ēn si staet sijn
saegen een beest die seer ongelyc alle andere
beestē was die se voer ghesien hadden. Die hve
voete had ēn hve vloeghelen. ēn enen langē hals. enē yse-
ren bec. se had yserē dauwē ēn vor oeren mont quam ee
onlesschelike vlāme. ēn dese beest sat op enen put die ver-
varen was. ēn si vllande al die sielen die si argen conde. ēn
doe si in aren buc oūmyds der pyuē te met verteert ware
soe warp si se weder uden put die soe die vervaren was. ende
daer worde se wedr verint ter pyuē. Mer al die sielē beyde
van manne ēn wiue die worden kinder dragende. die uden
put viele. ēn aldus beswaert ontbeide se die tyt des gebaerēs
mer byne worde gheheten ēn gepynicht m oere m adrien van alle langē
den kinde dat si ontfangē hadden. ēn aldus soe quamen
die onsalige in dat stynkende water vander doder see te same
vvaren ēn doe die tyt des gebarens quam doe verwilden
si die helle met krysschē ēn met roepen. ēn alde soe gebaer-
dē si slangē met allē die wiue mer oec die mānē. ēn met
allē doer die ledē die die natuer tot allulkē dienst gesat
heuet. m oec doer die arm ēn borst. ēn si quamē vt brekē
doer al die lede ēn die beestē die se gebeerdē die hadde
yserē gloyde houede. ēn scarpe snebbē daer se mede soe
eraen der groeuē lycham daer si vt quamē. Dese beesten
hadde oec m oerē scarpen voel scarper negelē. die als an
gelen wedr haect ware nut si wilhē se stakē die sielē daer
si vt quamē. Want doe dese beestē wolden vt comē ēn
se oeren start met en mochten vt treecken. soe en lieten
se met oer yserē geloeide snebbē te stekē mde dat lych ā
daer se vt quemē tot dat se dat ontve gevrect hadde vtte

bloeten bene. En aldus nepen si te samē dat ghekruysse vande
geslote yser. en roepē vanden sielē die dat leden quam mē he
mel. Alsoe dat die duuelē al hēd oec m ou enige vonc geweest
der guederneruul. se solden te vecht bevoert hebben gewordē tot
ouserm yeruch van medehydē Want m alleu leden en oer i
den vingeren waren hoefden van mēngerhande beesten
die die lede aten totte benē Si hadde oec leuendige tongē.
als aspiden. die alden mont. en m geweyde vteerde totter lō
gen. Der manuen en der wiue stemtē warē gelic slangē. die
om dat nederste deel des buncs pynden te stoerē. en dat mge
doemte daer wt te trekē Doe spr die siel Ic bid seg m wat qu
aet. dese sielē gedien hebbē. den men dese pyn bereit heeft. die
die voel meere sijn dan al die pynē die ic noch ve gesach Die en
gel antwoerde oec Ic seg di heer voer. die m geestelike oerdē dwe
len darmē die totten meestē pynē wijsen Alsoe oec weder om ge
keert si meere glorie vergen Ist dat se myt zundē dese pynē mer
vdienē Dit syn pynē der mōnkē. en der nonnkē. der nonnē
En der ander oerden der heerlkē Of die bider platten gade
liegē. of biden abyt En hier om worde oec lede vteert mit
menigher pynē. om dat si se met en ontsyndē. van dat om
verbaden was. nv. mit scantpte oer tongen als slangen om
oer quade mede te besterm̄en. En daer om genoeldē si se bē
nende En die stemtē die men vander verbadenre onreilsh
met en bedwyngt. om die pyn te vmerē soe werdē daer
m genoedt wiede beestē. of se wordē bitende slangē daer
m hier af hebben wy genoech gesecht Al ist dat dese pynē
sonderlinge der geure. die seggē dat si religioes sijn. en met
en leuē als si solden Northraut en sijn si des met alleen
ayer oec al die om besmeten mit ongeorsder onreinsheit. die

Die sullē dese pijn Ēn heer om en salten deser pijnē met out
gaen moegen· want doe du nidē lychaem waers doe en ons
ges du di niet mit ongeorsaemder onreynicheyt te besmettē· Ende
heer na quamē die duuclē mit gruys ēn grepē die siel· ēn
gauen se der beestē te verslindē Doe se verslonden was· wart
si brūē den buc der beesten leet· of inden stynkende putte
om dat wy dat gesecht hebbē soe en willen wy dar niet
voer nemē Ēn doe se naeder voerseyder pijnē ynt geberen
vanden slangē was· doe was bi oer die geest der gueder tiereulx
ēn sprac se guetelikē an ēn troestē si Ēn sēyde Myn vrou
dyn du en salt dese pijn met meer lyden Doe beroeden hi si
ēn maertē si gesont Ēn seyde oer dat om volchdē totte anderē
wege weer Ēn doe ver warē gegaen· soe en wisten si met waer
dat gingen wo aut si en hadden geen lycht dan die claerheyt des
en gels· Ēn si gyngē doer eyselike stede die voel harder warē
dan die irste wege want die wech was herde myge ēn altoes ne
der weert gaende als vanden ouerlē eens alten hoegen ber
gers in een diep dal Ēn soe si naeer neder weert gine· soē si ter
soe myn haeptē weder te keerē ten leuē weert vander vm
Heer om gnae die ziel· Ic biddi want wy pijnē
alsoe voel quader pijnē tormēten voer gesie
hebben dat mē geen quad· mach siē dy oer noch
soe deuc waer dese lauge aldus neder gaende ly leydt Die
engel antwerden oer· ēn seyde· Dese wech leit totter wert
Die siel seyde al is dese alte myge· ēn hart· ēn wy daer nye
mant in gesien en hebben dan ons wo at ist dat die ewā
gelyst secht die wech is wijt ēn breet die totter doer
wert leydt ēn daer voel luyde in Die engel antwō
dē om· Van desen wege en sprac die ewangelyste

doe niet· mer vandē ongeoorloofden eñ vulen waerlikē we
ge eñ leuē· want bi den wege soe coemt men tot dēsē wege
Aldus gingen si voort eñ arbeydē bouen matē· eñ quamē
tot eenen dael· eñ si sagen daer sinutten daer men grote
swēynge in hoerde Doe spraet die ziel Hē hoerstu dat ic hoe
Hi antwoerde· ic hoert eñ weet Die ziel seyde wat naem he
ft dese pine Die engel seide· dese pine heet vulcanus Quer
mits wes behendich voel menschē lijn gevallen eñ vallē
der· wēdru si van om gequicht· Eñ die ziel seyde· dyn hē
sal ic oec dese pine lyden Hie antwerde Ja du· eñ doe hi
dit gesacht had doe ginc hi var· oer aer al weēmende
volch dē si om· eñ doe si t der stede genaectē doe quamē
die pijne om te gemuert mit gloeyenden tangen Ende want
die engel swoech soe namen si die siel die oen vochten ende si
eñ worpen si mden berninenden ouen· eñ blesen mit blaesbal
gen Alsoe als men siplecht yseren te purgieren tot dat die
sielen al die daer bouden te met worden Ende doe si alsoe ge
smolten waren dat si anders met en scenen te wesen dan
vuer soe doerstat men se mit yseren gloeyenden gucpē Eñ
leegeden se op enen anbeelt ende smeden se mit hameren
tot dat men xx of xxx sielen of houdert sielen an enen cloet
smeden Ende nochtant dat swaere is soe en sterven se met
Want se begheerden den doot ende en mochtens met vinde
Eñ die pijnes spraken tot malcanderen· en yst met ge
noech Ende die anderen die mden huese waren antwōden
wapt se ons tot dat wy sien oft genoech sy Eñ doe sy se
daer worpen soe outfingen sise die anderen m yseren tan
gen eer se ter eerden neerden Dese worpen se oec mit vuer
als die vrsten deden Ende aldus worden die onsaligen
nu heer nu daer ~~gheworpen~~ geworpen eñ ouer al worde
ghepijnicht ende verbrant tot dat hoer vel ende vleesche

bomen ende tomen als asschen verteert worden ende nu vuls vlammie
Doe die siele langhe in desen pyne ghewesen had Doe quam die
engel by hen ende begreep se als hi plach van myDden des
vuers ende seyde wie bystu daer an was dit mit soe suer
die ontsyenlicheit des viers Datsu daer om soe groete ende
soe vele pynen moeses lyden Ende sie mocht hem niet
antwerden Want nae dueDaen pyn en had si ghen macht
te spreken Hiero om doe se die engel sach also seer ymoyet
Doe sprac hi guetelicken tot hen ende sprac wesset vromc
Want onse here leeret dat ten hellen ende bynact Dy weder
van daer Nver om wes stuc want al syn die pynen groot
die du ghelden heues tot nu toe Ne syn meere daer du
van verloest salt werden v stronc verloesen wil Want hi
en begheert den doot des sundens niet sMer hi leue ende
bekere Ende hem na spreet hi al die ghoen die du tot
noch ghesien die heues ontbeyden gades ordel sMer die
noch hier neder werts syn die syn ghecordelt Want noch
en bystu niet ghekomen totter neder ste der hellen Ende
hi nam si als hi plach ende sleepte si ende vaual hoer
am te gaen den anderen re wech

dit is pyn eñ die leste
dit is die grōt d' hellē

Doe si te samen gingen
ende te samen spraken Doe soe quamen haeste
lick anyt der sielen ende onuer dreghelike hel
de A[illegible] meere stanch dan si te voren hadden Dit donckere
heiden die ontsellick meere waren dan si te voren ghesien
hadden hyden ende vlien Alsoe dat hoer dochte dat al die
fondamenten der werelt beueden Alsoe dat si ghedwongē
want den engel die voer hoer ginck te seggheu Och my hē
wat ist dat re quellicker ghestanck kam dan ic voer ghe woen
hyn Want ic hyn soe seer ontsuect dat ic niet gheleuen en kan
den geest te spreken Ende dese stanck dreyden die antlyde
des engels Want si en mochte van groten amt hoer met groten

Doe ontvoer hoer die engel haestelijck Ende doe dese onsalighe
sach dat si voel veerre was van alle den sunderen die se te vã
ghesien had Ende dat si hoers lichts bi oest was ende van hõ
ven woest · war mocht se mideds dan van [illegible] ontfermi
chen Want als salmon seyt soe en was nyder hellen ghiet wssi nv
noch hoop derwaert dese siel wanderen Ende hoer om en had si
geuen niet als hoer die hulpe gods ontbrack Ende doe et eenige
verlaen was ende si alleen in dus groter vresen was Doe hoer
dan si dat ghevoge ende ghelaessche van eenre groter smã Eñ
soe rauwelike dorwesiach dat onse vlegmeer mer en mocht den
ontsien Doch der sielen tonge Als die mãn seyde en mochte õ
tellen Daer om soe soe salt si al õme off si enighen manieren sien
mochte van wan hoer al dinghen Dese waren ghekomen doe
sach se eene merranuten putte als een water [illegible] asi ene
Afsrune dat is een enege put die int hem heet nader vlyeẽ
de eudrijsaet de van bouen tekomente der nien quet wesen
wil ende daer in ghelaedt werden Dese put warp wt hem ẽ
sprnchende columme vuers ende voets Ende die columme
wutten op totten hemel ende tu die vlãme was een alre groẽ
saer van sielen ende van duvelen die op vert vlogen als võ
den mutten vlammen die op vooer Ende als die voer õgnuẽ
soe vielen se weder mutten duvelen inden putte totten grunde toe
Doe die siel dit groote ghesichte sach Doe wolde so wolde si acht
vert gaen ũ sien mochte ũ den veer vanden ellen niet gesien
Ende doe si dunde dan angst hoer pijne te doen ende doe si
sach dat se dit niet ghedoen en konde doe wt si van gro
ter vroechsaet verheert tegen hoer selfs [illegible]
gelden soe sprac si hoer [illegible]
[illegible]
[illegible]
[

ogen ende branden als vuer in doure ende wepen al nae een
ve stemmen O ongaluighe siel die weerdich is der pinen van
bystu haer ghekomen du en heues noch niet ghesproeuet
wat pijn is Noch saltu sien die pijn die dyn werken verdient
hebben daer du meer en moeghen uit komen niet altoos
leuendich bernen in pinen Du en salt mer moghen enyghen
troest Of enych lycht sien Du en salt nummermeer mogen
hapen enighe hulpe eff ontfermherticheit Wantu ghe
nen bysse totten poerten der doot Ende uien sal di berde
vueren sonder beyden totter hellen groet die di heer ghebo
acht heeft heuer dy bedroge hi verlose dy off hi mach van onsen
handen Du en salt nümermeer sien wees sendt ongaluighe siel
ende wese drouich woyn roep ende huyl Du wemmen mutten sul
weymanden eñ strepend mutten strependen ende eweliic bernen
mutten bernenden Want memant en is die vol of mach vloesen
van onsen handen Ende si spraken onderlinghe watsi dat
wy lange beden laet ons trechten dese siel ende toenen oer ōse
mydicheit ende laet si ons geuen lucifer lucafer eñ si weette oer
wapen eñ zugeden se mutter eyghen doot eñ dese boese geeste
waren sivart als kalen ende oer oghen waren bernende
als lampen mit vuer Oer tande waren wit als die snee eñ
hadden sterten als scorpioenen ende hadden pseren clauwē
herde scarp eñ si hadden vlogelen als gieren ende doe si
hem vermaten dat si dese siel sonder berde mit oen nemen
solden Ende si oer die weerde sorgen een liefken der doot
Doe quam die geest des lychtes eñ vpageden die geeste
der doenkerheit eñ doe hi troesten dese siel mit woerde als
hi pleerh eñ hi seyde ublyde di eñ wese vrolic dochter des
lychtes Wantu vaeghen hebs ontfermheit ontfermhych
eñ met ordel Wantu salo die pinen sien eñ niet miser
ende metmeer lyden

Doen seyde hi u sal dy
toenen den quaesten viant den die menschen
hebben eñ hi gaet voer tot dat quamē totte paerten

der hellē·Ēn hi seyde oec·Com ēn sie·nochtmr salu we
ten dat hem die heer syn gheen lichten schynt·nochtmr sal
du se sien ende si en sullen di moegen met sien Doe gruch
die siel naere ende sach den gront vander hellen Ēn hoe
mennyghande mēnygerhande ēn woe grote pmē ende
tormenten si daer sach al hed si houdert houden ēn m el
len houde houdert ogen tonghen si en solder m gruwe
wijs al moegen sien seggen Ayer een lutel daer af·Dat
ouw dese ridder toud alus seide dat en weer niet orber
lic als my duuct al achter gelaten hi sach den pmer ō
donchcheit den duuel den viant des menschelike ge
slechtes die meere was in groetheit dan al die beestē
die dese siel voer gesien had·ēn si en mochte die groet
heit synes lichams nergent tegen te rekenen·Noch
dat wy van synē monde niet en hoerdē en solen wy ēs
niet onder wenden te seggen sMer alsoe als wy van hem
hoerden dat wy van hem hoerden en sullen wy niet achi
laten Dese voersede beeste was swaert als een muen
Ende formie na eens menschen lichaem vandē voettē
totten hoecde behalden dat se alte voel hande hadde
ende enen stert Dit wreselike ongeheuer dier had·m·
dusent ogen hande·ēn met tanen·ēn elke hant was
houdert palmen lanck·ēn tien palmen breet·ende
hadden clauwen die langer waren dan ridder spere·
ēn had soe voel voete ēn allullke clauwē daer an·Ēn
hi had alten groten bec·ende oec lanck Dec had si
enen alten sterpen stert ēn lanc mit alten scarpē ne
gelen doerstē om die sielen daer mede te pinigen
Ende dese wreselike beest leget op yseren roestē d
aer bernende kalen onder syn Die een ontelluctie
smaer van duuclen mit blaesbalgen blesen Om oen
ū alsoe groten staer van duuclen ende van sielē

dattet nyemant ghelouen mochte dat die werlt van begyn
soe voel sleten gehadt hed Dese voerseyde viant leget gebonde
an al synen leden an yseren ende metaclen ketenē die glop
en ende verde groet syn Ende als hi aldus vontelt in dē ha-
len ende oū al verbaruw Dan wort hi mit alre groter nyde
hert ontsteken soe keert hi hem vander eenre syden op die
ander ende reut al syn vt in die grote staer vandē zielen
Ende als hi al die hande vol heeft soe druct hi se ende als
een dorstich ruster wyndruwen vrynt alsoe vrint hi se
ontwe alsoe dat oem ghеen siel ontgaen en mach ongе
wont hi en vrint oer hoeuet af ende dan blaest hi
off hi verstychten eū daer mede verstrout hi alle die sie-
len aen an allen syden des vuers ende te handt wurpt
dan die putt bauen vt strinkēde vlame daer wy voer
af ghesecht hebben Eū als dese wrede beeste hoerē a
dem weder tot hoer haelt soe tweet wedē tot hoer alle
die duuelen eū die zielē die se te voren opgedreuen
had die vielen nutten rope ende nutten sweuel weder
in synen mont eū hi vslyut se Ende wat zielen synē
handen ontvlien die tret hi mit synē stert Eū aldus
dese onzelige beest altoes stekende wort se geslagen
Ende si die den sielē pyn doet die wort mden pinen ghe
pynicht Doe dese ziel dorsach doe spiach si totten en
gel myn heer ic biddi segt my wat heet dese beest
Die engel antwerden ende seyde si heet lucifer eū
ist begrafsel vanden creaturen gode die daer wand
den mden weelden des pawadys doer hi ontbouden
hi solde den hemel ende die eerde ende al dmet totter
hellen toe vstoeren Ende dese staven syn eens deels
engelen der douchtē ende sathanas dienre Ende
een deel syn van Adams kynderen die gheen ont
fermherticheit voriē en sullen Want dit syn die

ghene ontfermenis en hapen van gade · ende heer ōme
hebben si ō̆dient dusdaen pyn mitten pinte der doot
heerheit te lyden sonder pyne Want en wolden om niet
halden an den lyf der gloeuen mit waerden eñ mit wō
ken die hem ō̆dienen dat goet sonder eynde Dit sy
se die te hant verdoemt syn Ende ontbeiden noch veel
andere pynen · die belouen wael te doen mitten wo
rden · ñ mitten werken weder segget mitte wlien
Dus dane tormentē sullen si lyden die vpm loeche
nen · of der goeure werchen doen die oen loechenen
Als ouerspoelren manslachter · dieue · rouers · ende
houerdigen · die en doen werdige penetenaci Nem
lyden n̄ste die mnste pynē die du voer gesien heues
Ende dan bringet men se hen tot desen · die hew eens
in couen en moegen nimermeer wt comen Hew sul
len oec prelaten eñ die mechtigen vander wēlt die
begeren bouen te wesen die sullē lyden sonder eynde
dese pyn Dea macht gegeuen is wael te doen regie
ren of te coregierē die onder hem syn Eñ oer macht
met en oeffenen an den goeuen die hem bevalen sy
als solden · Hen ōme vocht die sentsiuer · die mechtigē
sullen mechtige pin lyden · Doe sede die siel Om dat
du segges dat hem die macht van gade gegeuē is w
aerom lyden se dan om die macht Die engel sede
die macht die van gade is en is met quaet · ñ dannē
se quellich gebruyet dat is quaet Eñ die siel sede
Waerom en geeft die almechtige got die macht met
alwes den gueden · op dat si syn onderfatē beteren
ende si bauen om weren als se sculdich weren te do
en Die engel antwōden sonder tyt ueemt men die mac
ht den gueden onder om onderfatē wil · want die qua
den en verdienen met goede regieres te hebbē Ende
sonder tyt onder gueder wil · om dat se te seker luher voer
sien die salichēt heere sielen Ende die siel sede Ich

solde geern weten Du wat saken dat die beeste heit pme
re der donckerheit · want si met memant en mach be
sterren noch oer seluen verloesen Die engel seyde
dese beest heit pmte mer om machte · mer om die wste
stede die si heelt mder duisterms · Want al heeft tu voel
pynen voer dese gesien · die acht men al als met · als
mense teghen dese grote tormenten rekent Ende die
siele seyde aldus ordel ic oech sonder twiuel Want al
een dese put te sien · ende den stanc daer af te lyden v
stoert ende verswaert mi mer dan al dat te lyden dat
ick voer gheleeden heb Heerōme bid ic di dattu haeste
lichen my van heer leydes oft wesen mach · ende en
lact my in desen tormenten met langer ghepmcht
werden Want ic sie in desen tormenten myn maege
ende voel van mynen gesellē die ic bekenne · Van wi
wilker gelellcap ic nu te vblyden plach mid woerle
Van welker geselscop nu mi seer grauwelt Want ic we
te voerwaer en hed nu gods ontfermhtich met gehol
pen · Doe en solde ic oūmids mijne verdienten dese
tormentē met myn geleden dan si Die engel seide ·
komc seligc siel eū keer in dyn ruste Want die heer
heeft wael bi di ghedaen · wanttu dese pmē met m
eer lyden en sals · ten si dattu se noch verdiens

Die siele keerden
hoev om · eū volchden den engel die voer gine
ende doe si vere ginghen · soe verginck die staut ende de
donckerheit Ende heen apenbaerde dat licht Die art
wart vlagiet · Die sekerheit quam weder Si leeden
af die voerledē droefheit · die siel want vrolt mit bl
ytschappen ende mit vroechte · ende hoer verwondde
dat se so saer verwandelt was · eū seide · Och hē Ic bid

dy segt mi hoe esti dat ic nuy soe haestelic beuoel ver
wandelt· want ic was blint ende nu sie ic· ic was
droeuich ende nu bin ic blide· ic leet al den doer onū
drechliken ā nu en beuoel ic gheuen quaden rochte
Ic was seer verweert· maer nu ebin ic blijde ende seker
Die engel antwoerden ende seide· Ghebenedijt mo
etlu lijn en vwonder di met· want dit is dat vwan
delen der vechter hant gades Want doer enen ande
ren weech sullen wy keren in onse lant· Deer ghebe
uedie gade ende volghe my Doe se ghingē· doe sa
ghen se een alten hogen muere· ende bider muerē
vander sijden daer si comen waren· was een groote
scaer van mānen ēn van wijuen die den veghen ēn
den wijnt leden· Dese waren heide droeuich· Ende
si hadden honger ende dorste· nochtant haddē si licht
ende en leden ghenen stant Doe vraegden die siel
Wie sijn dese die in desen rusten sijn Die engel ant
woerden hoer· Dese sijn quaet mer niet alte quaet
Want si hebben hem eersamlijken ghehalden Mer
dat tijtelicke goet en gauen si soo den armen niet
als si sculdich te doen waren Ēn heer om moetē se
somtijts varen den veghen lijden· ende dan salmen
se leiden tot eenre goeder rusten

Doe li ghingen si een luttel· ende qua
men tot eenre paerten die van oer· selu
veghen hem op ginc ēn loeck Ende doe si daer
in ghegaen waren· doe saghen se een schoen vel
de waerueh ende ēn wat ghenoech dat mit sconen
bloemen stont· lychtende ende wyt ghenoech·

Ende daer was een groete scaer van sielen die nie
mant en had moegen tellen Ende die staren vande
mannen ende vanden vrouwē vblijdende Daer en
was gheen nacht· eñ die sonne en ginch daer· mer
onder Daer is een fonteyn van leuenden wateṙ
Ende dese siel na· so groeter bitterheit die si te voeṙ
had gheleden soe vblijden si soe seer in die suetheit
van desen schoenen velde dat si roepende wart mit
groter ſmicheit aldus· Die naem des heeṙ si ghebe
nedijt van desen nv tot in ewicheit· die mi verloest
heeft vander paeinen der hellen· na miemicheit voldicheit
sijnre outfermmenisse· ende heeuet mij ingebracht
in een deel vander heiligen loen Den om bekenne
ic· al waer te wesen die waerde der heiligher schrifturen
Dat me oge en gesach noch oer en ghoerden· noch
in en ghehoer in mensschen herte en gequam· dat got
bereit heeuet den goenen die hem mynnen Ende si
seyde totten engel Ic bidi seg mi willer sielen ruste
is die· ende wat naem heeft dese fonteyn Die engel
antwerden ende seide· heer woenen die gueden· in
die met alre guet en sijn· die vloeit sijn vander pijn
der hellen· ende noch met vdient en hebben geuoecht
te werden mitten gheselscop der heiligen Ende die
fonteyn die gi siet· die heiter die leuende fonteyne
Doe wie van desen wateṙ gesmaeckt· hi sal ewelic
leuen· eñ hem en sal nummeer meer gedorsten

Doe si een luttel voert ghinge
doe sagen si in sommigen mensschen· die dese sie
bekande· onder hem dat waren Nouthabot ende
donatus die hominghen· Ende doe die siel se sach· do
verwonderden si oer seer ende seide Wat ist hē dat

sie. dese mānen weren in oeven heerde wreet. eñ onder-
linge viande Ende nut wat vdienten syn si hier ge-
komen. of hoe se syn vrende ghewoerden. Die egel
antwoerde ende seyde. voer hoere doot hoadden se
beroutwe vander viantscop Ende hierom en relēt
men si met totter nyssaet Want die konūch Coucha
bor was lange tijt siecke. ende hi laueden een moe
nick te werden bleue hi leuendich Eñ die ander
was mēnich iaer gevangē. Eñ al dat hi had gaf hi
den armen. Eñ hier om geduert syn gerechticheit in
ewicheit Eñ du salt al dit vertellē den genen die leuē
Ende doe sy een Eñ sy ghingē voert
luttel voert gingen. Doe sagen sy een huys
wonderlic verziert. ende die wande eñ elke ghestichte
daer af waren van golde van silver ende van allen ma
neren der costelicker gestenten Mer daer en waē geen
vmsteren noch doeren an. ende nochtant alle die daer
in gaen wolden die gingē daer in Ende dit huys was
bynnen alsoe claer als of met alleen die son in hedde
in vool sōnen Ende er was wyt ende vont. eñ nut ge
uen stylen ondersat. eñ er was vbruen ghesloert mit
golde ende dacberen gestynte Doe die ziel genoecht
had in desen getymer. doe sach se al ōme eñ ssatz e
nen gulden stoel. die vsiert was mit peerlē Ende
si sach den konnic kozmatus hoerē heer indē sto
el sittende gecleedet mit sulkē clederen daer hi
mede gecleedt en was. noch geen conīc vā
der werlt en mocht gecleet wōdē Ende doe dese siel
vwondde. eñ een luttel staende bleef Doe q"amē

quamē voel ꝓfoeten uit huys mit gauen totten tommt
Ende elcke gaf hem ſyn gauē myt vroudē·eñ doe ſi
lange ſtont voerden tommt want hi was oer heer doe
ſi beyde leueden nder werlt·Doe quamē voel prīſterē
ende dyaken hoechlic gecleet·als totter beyde nut ſyde
nen caſuſelen eñ mit anderen ghewaeden herde groet
Ende men vſierden ouer al dit tommelike huys mit
wonderliker ſoetheit·ſi ſatten nappen·eñ gulden·ende
ſilueren coppen eñ eſpenbenē buſſen op teſoren eñ op ta
felen·Eñ aldus vſierdē men dit huys·als of ghēē
mere ghoue en weerē mdē rijcke ſtads dat ſchijnē
mocht dat dit ſeuoech weer·Eñ al die duer diē
den die quamē voer den tomēlic eñ kinelē eñ
ſeidē·wanttu ſulte etē den arbeit dijnre handē
Selich biſtu eñ wael ſaldi weſen·Doe ſeide die zie
le totte engel·mijn hē ic vivonder my wier om
dat deſe tommt ſoe veel dienre heft onder hem
der ic gene ſi merclē en can doe hi leuede mdē
lichamē·Eñ en hoerſtu mier hoe deſe roepē eñ ſeggē
wanttu ſulte etē den arbeit dijnre handē·Selich
biſtu eñ wael ſal dy weſen·Die engel ſeide al die
ſieſte dat ſijn xp̄s armē eñ beleyt·ymē den die to
mack deyldē ſijn tytlic goet doe hi mdē lichamē
was·Eñ hier om loent men om mit euigē loen
ſonder eynde·Eñ die ziele ſeide ic ſolde gerne we
ten of nuyn hē enige pine ye geledē heft na·
dat hi vandē lichamē vſcheidē was eñ toe der
ruſtē geconē·Die engel antwoordē hi heft ge
pnucht geweſt eñ noch lijdet hi alle dage
eñ ſal noch lidē·Eñ hi ſeide voert laet ons een

luttel beyden een du ſulte
ſyn pine ſien. Met lange
daer na ſoe wart dit hy
ys doutzer een al die daer
in waren die worden bedro
eft. Een al weynende ſtont
die conck op een ynck ut
Een als deſe ziele om vol
gede doe ſach ſi dat al
die ſchare die ſi te voren
ut huys ſach die hieſen
oer hande op te hemel w
art. Een ynnicliczen ouſe
lie baden ſeggende. Hye als du
willes een weten outferme
dy dyns knechtes. Een die
ziele ſach den conck totten
navel toe ſtaen nden vuer
Een vanden nauel voert
opwart was hy gedect
nut enen haren clede. Doe
ſeide die ziele totten engel
woe lange ſal hy dit lyden
Die engel ſeide alle dryc
lyden hy dit drie vrelaut
een xvi vren ruſt hy. Die
ziele ſeide waer om is hy
werdich geordelt tot de
ſer pinen. Die engel ant
worde hier om lyden hy
dit vuer totten nauel
toe om dat hy dat ſa
crament der echtſtap
beſmette. Een vanden
navel voert op warts
ſoe lyden hy dit haren
cleet want hy beual
enen greue doet te
ſluen beneuen den heili
gen patriarchus ende
brack ſynen eet. Want
al ſyn ſunden ſyn o
vergeuen ſonder deſe
twe. Een hier na ſei
de die engel gaen
wy opwart Een doe
ſi een luttel voert
gegaen waren doe sa
gen ſi een alten hoe
gen muere een hier
de ſchoen

Deſe muere
was ſilueren
een ſeer ſchoen ende
claer mer ſi en ſach
daer gheen porte an
Nochtant en woſt
ſi met woe oer die
moeyenthent gaen

daer in leydē. Eñ sy
sach al om eñ si sach
der heiligē voer vbli
dende mit grade seg
gende. Glorie si dy
got soen. Glorie si di
got heiligē geest. Eñ
daer songē māē eñ
wyf die die warē ghe
cleet mit precioser
wātē clederē. Eñ wa
ren herde schoen son
der smette eñ sonder
rympe vrolicke eñ v
blydende eñ vrouen
de. Altoes goedertie
ren indē hāue der hei
ligher drieuoldicheit
Eñ die wytheit van
oze clederē was als
nye vallende snee d
aer die sōne op schijt
Eñ die meystersnāde
strēmē die te gader
songē gruē suet se
luyt. Eñ om allen
was een gotlicke cl
aerheit vroude mā
nicheit blytschop schoē
heit eersamheit ghe
southeit ewige eendracht
richeit eñ caritate. Wer
wat sal ic seggē vandē
roeck des veldes daer
dest in warē want dese
roeck gruet bouē allen
roeck eñ spetiē die alre
suet eñ genoechte roeck
Daer en was gheen na
cht noch droefheit. Doe
sprack die ziele ic bidde
dy lyc datter dy lief sy
dat wy in deser ruysten
bluē. Die engel antwor
de wael moet dy synaal
schijnē dese groet noch
taut sultu meer loen ar
heiligen. Die ziel seyde
lyc welker zielē loen is
dit. Die engel seide ly
der gheeure die in echt
strap syn der nāmē eñ
der wijuē eñ oer echt
strap wert en besmetten
eñ oer gesunde wael
regierdē naest hem sel
uen Eñ oer ristlick goet
den p azmē gruē eñ den
pelegrymē eñ den kerkē
xpi mede deldē. Tor dese

ſal die gherechte richt
ſeggē inden dagh̄e des
oordels·Coemt ghi gebe
nedide myns vaders eñ
beſit dat rijcke dat v be
reit is van beghinne der
werlt·Want ic had hō
ger eñ ghi ganet my
tetē·Ic had dorſt eñ ga
uet mi drinckē·Ic
was ellendich eñ ghi
herberchdē my·Die ōt
beydē der ghelighen ga
pē eñ die toetwenſt vñ
der glorie des groten
gods werdō ſi getrocſt
in deſer ruſtē vblydēde
ſonder eynde·Eñ hi ſeg
de tot oer wy moeten
noch opwart gaen eñ
beſien die blytſcappē die
daer ſijn·Die ziele ſeide
hē hch ic grācie vondē
in dijnē oghen ſoe doe in
blijuē in deſer ruſtē·Ic
en wil niet hoger opw
aert oft dijn wil is wāt
in genoecget hier wael
te blijuē·Ic en begeere
niet beter te hebben·

Die engel ſeide al en hi
ebſtu des niet vdraut
nochtraut ſaltu niet bl
ijtſcap ſien dan deſe eñ
hier om ghinghē ſi voert
eñ en azheidē met veel
want ten dochte om gh
een azbeit·En om allē
daer ſi doer ghinghen
in allē den ſchaerē met
ghenoechdē hoefdē met
blydē ansichte·Eñ met
groter blytſcappē qua
men ſi om temoet cude
noendē ſi met orē naē
ſoe groctē ſi ſe·Eñ dan
tē gade die ſi vloeſt hi
adde·eñ ſeidē lof ſi dy
cōnīck der ewiger glorie
Die met en wil dē doet
des ſunders mer dat hi
leue eñ bekere·Die om
die grote barmhichei
ghewerdich hebues deſe
ziele te vloſen vander
pinē der hellē·Eñ die
te vſellen mitter ghe
ſelſcop dijnre heilighen

Ende doe si aldus doer veel geselst ap gecroné waré. Doe sagé si een ander muer also hoge als die ierste was eñ van fyné golde alte claer. Doe wart ziel die dar sach die had mer re genoechte in dat blé ken vanden golde. Dñ in al der glorié di si te vorē gesien had. Ende doe si doer dese muere stmytté als doer die ier sté dedē. Doe sagen sy daer veel sittene die ge maect waré van golde eñ van perlé eñ van al len mancré van preso sen strné. Eñ die oudect waré mit duerbaren sydené clederé. daer olde manné wynē op saten die gecleet waré mit sy dené clederé Eñ witten stolé eñ mit croné ende allen sierheidē dat die ziele nye alsulkē gesien en had noch gepensen en mocht. Elck van hem hadde musichté blinckē de als die sonne schynt te myddage. eñ oer haer dat was gelyc den gol de. Eñ si hadde gulden croné op oer hoefden eñ mit alsulkē stenen vsiert. Eñ oeck waren stolé van golde voer om daer boeck op lagē ghe screuē mit guldē litterē Eñ si songē onsen herē allelua mit ené nyen sange. eñ mit soe sueter melodyē. Dat een ziele die oer stēme eens hoer dē dat si al vdriet dat voerledē is vgetē moest Aldus stout die ziele in die stede daer si den ier stē sanck gehoert had eñ die sittene gesiē had mit wonderlickē gen oeté. Doe seide die en gel tot oer dit syn die heiligē die om gods tes tament oer lichamen ouer gmē. eñ oer stolē in des lams bloede wit schē. Dit syn die in rey

mcheidē lefdē die tot
eenre tijt die ſcholt des
lichams betaeldē·Ende
die ander tijt oers leues
ouerbrachtē mdē dienſt
gads·Of om xp̄s wille
wordē genaerdelt·ende
ſoberlic eñ gerechtlic eñ
gōedertierē·lickē leefdē
Hier om hebbē ſi v̄dīēt
die croone der verwīnn
ghe·Dit ſijn die heiligē
eñ vriendē gads geworde

Oer doe deſe zide
eernſtelickē om
mich doe ſach ſi als ſchijn
als ſchaē eñ veel teutē
van purperē eñ witten
ſidē labē mit golde mit
ſilver eñ ſydene in won
derlickē coſtelicheit ge
maect·Daer in ſonghē
orgelē·cymbalē·harpē
bonghē·eñ ander manye
ren van ſuetē geluyde
Eñ die ziel ſeide totten
engel·Deſe teuten eñ
p̄auwelyonē wat zielē
horē ſy toe·Die enghel
ſeyde·Dit is der heiligher
monichē eñ nonnē ruſt
die blydelickē eñ nīēlic
hen volgedē oere gehor
ſaemheit·eñ voldeden ſy
die ſy oren ouerſtē gelac
ſt haddē·Eñ die meer ver
blidē onder te weſen dan
bouē·Die oren eyghenen
wil lietē eñ depen eens
anders wil·Doe dat ſy
gewaerlic moeghē ſegh
ghen tot gode·du ſattes
menſchē bouē onſe hoefdē
wy ghingen doer vuer
eñ doer water eñ du he
ues ons wtgeleit in ver
coelinge·Die mdē tyden
dat ſi mdē lichaem ſijn
hemelſche dinghē ſmakē
Eñ oer tongen hueden
met alleen van quaden
ſprechē·mer oec om die
mīnne des ſiviegens ſo br
eydeldē ſy oer tonghe ſon
tijt van goedē ſprechē Die
tot onſen hē ſeggē moeghē
wy hebbē gheſiveghē eñ ſijn
voetnoedicht eñ nutten

yoꝛē onſer oꝛen wꝛē wi
dy ghehoꝛſum·Dus dane
nuenſchē hebbē troenen
eñ pauwelyonē daer ſi
ſonder aflatē in ſinghē
eñ lauē onſen vloeſer eñ
den ghuer alles ghuets
Doe ſeide die ziele iſt dy
lief ſoe wil ic daer naer
ghuen eñ ſien die ghue die
daer hȳnen ſyn·Die en
gel ſeide er is my lief
dat is mi lief dat du ſe
ſieſte eñ hoerſte·ajer du
en ſalter met tot om in
ghuen·want deſe gebrui
kē die tegenwoꝛdicheit
der heiligher drieuoldicht
en ſoe wie eens tot om
ingaet die vghyt al dat
voerledē is·Eñ en woꝛt
mīnerneer vſcheiden
vander heiligher ghheſel
ſcap behaluē een ioncfr
ouwe die vdiendē te we
rden ghheuoecht mitten
toꝛen der engelen·Doe
ghingē ſi daer naere eñ
ſingen daer bynnē mon
cken eñ nonnē die wꝛē
ghelyc den engelē·Eude
oer ſtēnen ſcheinē in zu
etcheiden eñ ghenoechlic
heidē bouē allē muſtra
mentē van ſuetē ghlu
de·Eñ al wast dat alle
die zielē die ſi te voꝛen
had ghehaen mit ſeer
groter claerheit blin
ken·Nochtant ghinck
deſe claerheit eñ dat
ſuete ghluyt eñ oer gh
noechlichē roeck bouen
al die glorie die ſi voer
ghehaen had Alle die yn
ſtrumentē ghaē oer gh
luyt ſonder ſonder yemā
ns azbeyt·ajer bouen
al deſe ſuetheit ſoe ga
uen ſuetheit vanden
greſtē ſtēmen Eñ die
greſtē en hadde ni oꝛē
lude op te heffen ghenē
azbeit·want ſi en ſchei
nē oer lappen met roe
rende Eñ ſi en ſcheinē
om ruchtē om met op
te heffen tottē muſtra
mentē tottē ſuetē ghe
luyde·Nochtant ghaeſt

gheluyt alsoe een yeghlic
wolde want dat fonde
fondemente dat bouen
oren hoefde was lich
tru seer. Eñ daer an lig
ghen teyken neder wa
rts van fyñe golde.
Daer onder waren ghe
wyghten roedekens van
siluerñ met schoñe me
nigerhande schoenhey
te yader gemenghet
eñ gemaect. Daer an
hyngen gulden nappen fy
olen. Cymbulen eñ scel
len lelien eñ dreyende
schnuē van golde. Eñ
onder desen dinghen
vloech een groete schy
re van engelen die gu
lden vloeghelen hadden
Die met lichten vloe
ghe vloeghen onder den
kettenen die alte sucte
gheluyt den grenen gaue
die dat hoerden

Ende doe die ziele
dit sach eñ gro
te genoechte had eñ sy
wolde bliuen staen. Doe
sprack die engel. ayerck
eñ sach alten groten boē
eñ wyde. Eñ alte groen
louerē eñ bloemen. ende
gherde drechtich van vr
uchten. Eñ inden telghen
des boems onder den
louerē woende veel voe
gel van menigerhāde
verwen eñ menighers
hande sange singende.
Eñ onder den boem
wassen oec lelien eñ ro
sen alte veel. Eñ al ma
nieren van waelruken
den crude. Eñ onder desen
boem waren veel mannen
eñ wiuen sittende in gul
den elpen beynen setelen
Die laefden eñ gebenedi
den gade sonder aflaten
voer al syn gruen eñ w
eldaden. Eñ een yeghlic
had op syn hoeft een
gulden crone die wonder

luckē vsiert was·Eñ in
syn haut een guldē roe
de·Eñ si waren unt sulkē
clederē geclect als te
vorē die monuckē ende
nonuē geclect waren
Die ziele keerdē oer tē
engel wart·eñ seide w
at boem is dit·Eñ die
zielen die daer onder
syn wat goets deden sy
doe udē lichaem wazen
Die engel seide·dese boē
is een betekenusse van
der heliger kerkē·Eñ
dese mānen eñ wysen
die daer onder syn dat
warē die strichter eñ be
schermer der heliger ke
rken·Die eernstich wa
ren die te strichtē eñ te
besseernen·Eñ oin die
waeldadē die si daer an
dedē soe verresē si oer
broedersrap·Eñ oin die
~~waeldadē~~ wysselinghe
hier af soe lieten si die
werlicke cleder eñ hue
den om van vleyselickē
begeertē die tegen die
ziele strydē·Eñ leefden
nider werlt soeberlick
gerechtlic·eñ heilickē
Ontbeydēde die heilige
hape die si met en be
geuē alstu siest·Eñ hi
seide oer gaen wy voort

Alsoe si voert ge
gaen warē soe
sagen si een muere·Die
in hoecheidē in schoen
heidē eñ in claerheidē
ongelijc bouē al die an
derē voergenoemt w
as·want sy van pre
siosen steuē wael ghe
maect·van menigher
hande verwē in golde
gelicht·Alsoe dattet sich
een dat die muer höd
voer inozter·Eñ die
stene der muerē warē
cristal·en jaspes ja
cinnus·smaragdus su
phyer·ende desen ende

deſer ghelyc ſtenē was d
te muer blinckende eñ
vwectē doe der ghecnre
gedurlytē die ſaghē die
ſi ſagen orē van orē ſcep
per. Eñ doe ſi doer die
muere warē gegaē. Doc
ſagen ſi gewaerlic dat
nye oge en ſach noch
ore en horde noch in des
menſchē herte gecomē
dat got heft bereyt dē
genē die om mynē. Wāt
ſi ſaghē duer die negen
toren der engelē. Dat
is die engelē archāgelē
eñ princē. die moegent
heidē. Crachtē eñ heer
lichcidē. die tronē. Cher
rubyn. eñ Cheraphyn
Eñ ſi hordē oer onſer
gelucke worde die ghee
nēſche ſprekē en mach
noch en ſyn om geoorloft
te ſprekē. Doc ſeide die
engel totter zielē doch
hoer eñ ſie eñ neyghe
dyn oren eñ vgeet dat
volck eñ dat huys diſs
vaders. Want die coñic
heft beſtert dyn ſchoe
heit. Want mach ic se
ghelyen een yeſelic die
mach mach weten
wye groete mylicht
woe groete vroude.
woe grote werdicheit
Eñ woe grote hoecht
dat is te weſen mder
engelē toer. Eñ an
te ſien dat lauelicke
getal der patriarchē
eñ der apoſtelē. Ende
dat blinckende her
der martelarē. Eñ
te horē der wouſrou
wen wyen ſanct. Eñ
dat aenſien dat glori
oſe toer der apoſtelē
Eñ totter vdienten
dat geſelſcap der cō
feſſorē. Eñ bouē allē
blytſcoppē geet den
ghenē te ſien die dat
broet der engelē is
Eñ alre creaturen
leuen te geuoelē vrie
delic eñ goeder tierē
Wander ſtut dacr si
doc ſtouden mochtē

si sieu met alleen die
gloze die si voergesiē
haddē ayer oer die to
meutē vandē voersei
den puē. Eñ dat ons
meer vwondert soe
mochtē si sien al die
routheit vander wer
lt als onder een radie
vander sonnē. Want
van allē creaturen
en mochte den met sij
vbozgen. Den dat te
samē eens is vleens
te sien den sterre al
te duck. Eñ nut won
derlicker manieren
doe si stondē in die
selue stat daer si te
vozē in stondē sonder
oukerē totter ander
sidē. Nochtant sagen
sise al vander seluer
stat die voer om ende
achter om wazē. Dese
zielen en was met al
leen gegeuē te sien
meer oer oust die sy
met en hadde. Alsoe
dat si met en behoef
dē meer te vraghen
meer si wost apenba
licke altemael dat sy
wolde

Doe die ziele aldy
was doe was
by oer die confessor. rū
dianus eñ groetensc
aut groter bisschoppē
hy omvaetse met ynn
ger nyēen. Eñ seide
die hē behoede dyuen
ynghaut eñ dynē wt
gaut van desen nv tot
ander ewicheit. Jc bm
rudianus dyn patroē
Eñ doe hi dit gesecht
had doe bleef hi stnē
eñ en seide met meer
Eñ dese ziele merken
de sach si den heiligē
patricyus den apost
el van yrlant met
eenre groter scharē
van bisschoppē. On der
den sach si vier bisschop
pen die si bekende

patricius heytmē apo
stel van yrlant om dat
hi dat lant bekeerden
als hier na volget. De
se eerste bisschop was te
lestmaal die eertsche
bisschop van azchmacan
eñ malachias die na
om quam na dat bisdō
Die te romē quam na
den tiden des pauwes
Innocencius eñ wart
van om gedōrneert
lechter eñ eertsche bis
schop. Die al dat hi na
elst hebben dat deyldē
hi den armē. Hy was
een strichter vā vier
en bisstrich cloosteren
van monikē eñ nun
nekē eñ nomē den hy
al oer noetdorftē voer
sach. Eñ hi en beheelt
hy na met tot sijn be
hoef. Die ziel sach ock
dat dat kerstnen den bi
sschop van hoens die een
broeder was des voer
seidē malachias. Die
een man was vā

wonderlicher sinerlyt
eñ een mynier der wal
lyser armoedē. eñ neē
naw den bisschop der st
adt van colmeris. Euen
sympelē suchtmoedichē
man. Die in wysheidē
eñ in suchtmoedicheidē
boue die anderē ghinc
Dese vier bisschoppē be
kendē hi. Eñ beneuen
om was een setel die
wonderlikē ōsiert
was dat nyemant
in en sat. Doe serde d
ie ziele wes is dese se
tel eñ waer om is hi
aldus yoel. malachias
antwoordē eñ seide hy
is eñē van dusen broe
derē die noch leuet
mē benam wer als
hi afscheidē is soe sal hi
den besittē

Eer doe dese ziel
in alle dese gro
te gedoerte gesien ha
dde. Doe was hi oer
die enghel oms hēn die
voer ginck eñ sprack

gueteluc tot oer heues
du dit geſien. Eñ ſi aut
wordē it ſiet. Jc bidde
v laet nw hier weſen
Die engel ſeyde du ſa
lte weder kerē tot dy
nē licham. Eñ ſalte
wael outhaldē ou dat
orber dyus euē kerſtē
al wattu gheſien heues
dat ſaltu apenbaren
nyer doe ſi hoerdē dat
ſy weder totten licham
moeſt. doe antwordē
ſi al weynēde mit gro
ter droefheit. Here wat
yuaet hebt it gedaen
dat it tot unyuē lichā
weder kerē moet. eñ
dus grote glorie latē
Die engel ſeide nu deſ
glorie eu vdient nye
mant te conē dan jou
cfrouwē die oer lichā
bewarē van bevocrin
ghe vleyſchelicker ghe
noechtē. Eñ hebter ha
dē ghebrant te werdē
under bedroughe des
vleys. Ou deſe glo gr
otte glorē te vertrighen
dan beſuet te werdē
under ouerynre ghenō
chtē oēs lichaems. nyer
du en woldes met ge
louē den wordē der
ſcriftucrē. Eñ hier ou
en moechſtu hier met
bliuē. Dāer ou kere
weder tot dynē lichā
van den du conē biſt
Eñ huede dy te doen
van dattu te vorē de
des. Eñ ouſe raet eñ
hulp en ſal dy niet ōt
breckē. nyer ſi ſullen
tegenvordich eñ ghe
trouwelickē by di bli
uen. Eñ doe doe eng
el dit gheſeecht had
Doe keerdē die ziele
weder. eñ doe ſy oer
pynē te roeren doe
gevoeldē ſi te haut
dat ſi bezwaert was
mitten laſt des licha
mes. Want under ſelu
tyt doe ſi inden hem
el ſprac mette engel
doe gevoeldē ſi antre

ckende ozen lichaem in der eerdē. Doe dedese op die cranckc oghen des lichaems eñ vsuchtē-nier hi en seide niet. Eñ om synē lichaem suchi hi stuen die clerkē die om begraue soldē. Eñ outfinc den lichaem ons herē niet danck eñ niet laue. Eñ hi gaf al dat hi hadde den armē. Eñ hi liet settē op syn cledez die hi droech dat teykē des heiligē cruces. Hier na seide hi ons allen dat hi ghesiē had eñ vmendē ons een ieclich leuē te leydē. Eñ dat woert gods dat hi te vorē net en woste dat predictē hi niet groter vnichēt eñ oetmoedicheidē eñ constē as om dat wy syn leuen niet al en moghē volgē soe hebbē wy dit ghesciuē om oerbeliche wil der ghemeine die dit lesen sullē. Op dat sy te mysticker onsen hē die nen sullē. Die leuet eñ regneert vam ewicheit in ewicheidē. Amē

Hier endet Tondalus apenbarīge die mutter heiliger scrifte eñ den pheeteē ouer een dreecht als den ghenen apenbaert is die in der heiliger scrifte ghe leert syn. Eñ die en vwonders om niet niet si outfruchtē om. wāt et mocht stuen hertē beweghen die dit nau aennerten

Dese groter patri cius die nen seecht den anderē na den apostel S. pauwels Doe hi dat woert gods predictē in irlant eñ veel myrakelen dar dede. Doe prindē hi om

die beestelicke lyerten
der menschē te trecke
vandē sunden mutten
anxte der pinen der
hellē. Eñ mutter bela
estē der blijtstroppen
des paradijs vast te
makē in goeden wer
kē. Want die dit ver
telden die seide dat hi
dat volc ondervant
beestelic te wesen. Eñ
doe hi in dat lant was
doe quam tot my een
man mit een grauwē
hoefde voer paesschen
die harde olt was. Eñ
seide dat hi dat lichaem
eñ bloet xpi nye ont
fanghē en hedde. Eñ
dat hi indē nacsten
paeschdaghe van desē
grotē sacramente wo
lde ontfanghē. Eñ om
dat my sach monick
eñ priester wesende
soe biechtē hi my alle
sijn leuē. Om dat hi
te selkerlicker solde
gaen tot desen grotē
sacrament. Eñ om
dat ic die sprake van
den lande niet en cō
de soe nam ic enē die
my sijn sunden voert
seide in mijnre talen
Eñ alsoe hoerdē ic sijn
biechte. Eñ doe hi dat
eynde maectē doe vra
ghedē ic om bydē na
een die nu sijn sundē
eñ biechte seide. Of hi
enighē menschē doet
hedde geslaghē. Eñ hi
antwordē dat hi des
niet seker en wost of
hi yet meer dan vijf
menschē gedoet had
Dit seide hi om dat
des luttel achtē eñ hi
also onnosel genoech
weer. Want hi der al
soe luttel vslaghē had
dit seide hi. Aer hi sei
de dat hi veel menschē
gewont had daer hy
niet van en wost weer
si storuē of niet. Eñ doe
ic seide dat dit alte
grote sunde weer ende

ſyne ſcepper hier in ver-
tornt hedde. Doe ant-
wordē hi my wat ic om
te penetēricu ſettē wol
de voer ſijn ſundē dat
wolde hi gerne ontfāē
eñ voldoē ſonder enich
beydē. Want die mē-
ſchen van den lande
hebbē dat alſo natuy-
lic ghelyckē wijs dat
ſi bereder ſijn totten
ſuadē. dan ander mē-
ſchē van anderē lan-
de Alſo ſijn ſi oec ber-
eyder eñ vaſter totter
penetēricē te doen als
ſi bekēnē dat ſi ghedw
aelt hebbē. Dit heb ic
hier om gheſeecht dat
ic hoer beeſtelichē tonē
wil

Als ic voerſeide
doe die heilige
patricius dit voerſeide
volc bekerē wolde vñ
orē dwalinge. Ende
alzo der pinē eñ mē-
nen der blytſchopē. Doe
ſprakē ſi dat ſi nim
meer tot xpñ bekerē
en ſoldē. Noch om die
myraculē ſiende die
hi dede noch om ſijn
predicket. Et en weer
dat yemant van on
ſien mochte die pine
vindē ſuadē eñ blyt
ſchop der goeder. Op dat
ſi zeker wordē eñ weerē
vindē dinghē die men
ſeghe dan die men hoz-
de gheloefdē. Deſe heili
ghe patricius die ynich
tot gade was hi want
doe noch ynghe in wa
kē in vaſtē in bedīghe
eñ in anderē goedē we
rken om des volcs ſa-
lichevt. Eñ doe hi on
aldus tot goedē werkē
gaf. Doe openbaerden
on onſe hē ihs xpūs eñ
gaf on een ewangelie
boeck eñ eñē ſtaf den
men noch holt in yr-

lant voer groet heilich
dom eñ in groter werdicheit. Deſen ſelue ſtaf
heit men ihesus ſtaf om
dattē ons hē ihs xps
ſijnē liue vzient patri
cius gaf. Eñ die in dit
lant die hoechſte ertſcof
biſſop is. Die ſal helpē
den text der ewangeliē
eñ den ſtaf voer een tey
kē vandē hoechſtē biſ
dom vandē lande. Eñ
onſe hē leydē patricius
wt nider woeſtynen
eñ toendē om daer eñē
rondē putte die bynnē
hol was eñ ſeide. Soe
wie dat ghewaer pe
neteerie duet eñ gewa
pent is mittē gewaren
gelouc. Eñ in deſen graf
geet eñ die tijt van eñē
daghe eñ een nacht da
er in duert hi ſal gerey
nicht werdē van aldē
ſiendē ſijns leuēs. Eñ
daer doer gaende en
ſal hi niet alleen ſien
die pine der quader ay
ſt dat hi ſterck bliuet
indē gelouc ſoe ſal hy
oec ſien der heiligē glo
ie. Eñ aldus outfoer
om onſe hē van ſijnen
oghen. Eñ. D patricius
wart vnult mit greſte
lucker vroudē beide om
dat on onſe hē ſich om
openbaerdē. Eñ hi om
dit graf of tulc ghea
penbaert of getoent h
ad daer hi dit volck
nede haeptē te bekerē
van ore dwalinghe. Eñ
tehant maectē hi tott
ſeluer ſtat een kercke
daer hi in ſettē ſunte
Auguſtijns cnuoneken
die der heiliger apoſte
len gelouc in volgedē
Eñ deſe tulc die inden
kerck hof is buten den
voerhoeft vander ker
ken ten oeſtenwart om
nuerden hyt. Eñ ma
eten daer doeren een
eñ ſlate. Om dat om

wyckmant en onderwō
de daer in te gaen mit
onnoedigher stoltheit
eñ sonder orlof. Eñ hi
beual den florel daer
van te haldē den prior
van der kerkē. Eñ in
des heiligē vaders tydē
soe ghinghē veel meñs
chē ommids bervouven
sse in dit hol. Eñ doe sy
weder quamen gauē
getuycht dat si alte gro
te tormentē hadde gele
den eñ oec grote blytsce
ppen gesien hadden. Eñ
die heilige patricius be
ual dat men oec vtonÿ
ghe solde besetten in die
kerke. Eñ by ore getuycht
nisse begondē die ande
ren. D' patricius sermoē
te ontfaen. Eñ om dat
daer een menschē in ge
reynicht wort van sÿnē
sundē. Doe noemt men
stede sunte patricius ve
gewer. Die stat der ker
kē heit men regularis

Nā sunte patricius
doet was een pe
lor in in dese kerke. die
heilich was van leuē
eñ alt dat hi mer euē
tant en had in sÿnen
mont. Eñ sunte grego
rius seecht al is die
alde menschē gesont
nochtant is hi altoes
sieck van der altheit
Dese goede man om
dat hi niet schÿnē en
solde mit sÿnre althe
den anderē vō rechte
te wesen. Doe dede hi
tot sÿnre behoef ma
ken een tamerkē by
der canonikē doznit
ÿer die ionste broed
als si desen oldē vadr
visiterdē soe plaghen
sy om al boerdende te
seggē vader hoe lange
wilstu in dit leuē blÿ
uen. Eñ hi seide lieue
kÿnder ic hedde lieuer

hyaestelicker van hier
te varē dan aldus lan
ge te leuē·Die wil ons
herē die moet geschien
hier en geuoele ic met
dan onsalicheit·ayer m
den toecomēden leuen
haep ic grōter glorien
Die tuonukzē horden
duerwile van ozen doz
ter in synre cellē die en
gelē nut ons suyghen eū
sprekzē eū sougen in de
ser manierē·Du bist se
lich eū selich is die een
trunt dié in dynē mon
de is die nye lecker spi
se en smaeckē·Want sij
spise was sulc eū drogc
broet·eū sijn drank was
kalt water·Eū ten les
ten als hi begeerden
voer hi selickē tot onsē
here·Eū men sal dit
weten dat in sūte patri
cius tydē eū na synre
doet tijt veel menschē
in dit vegeuuer gingē
van j welkē sougken
quamē weder eū die
anderē bleuē daer in
vlarē·Eū dat die geue
vreldē die weder qua
men dat screuē die ka
nonikzē·Eū dit is in
gruondē vandē heligē
patricij eū die na om
quamē gesat·Dat nye
mant in dit vegeuuer
gaen en mocht sond
erlof des bisschops·In
welkzē lande dit gele
gen is·Eū die mit sij
nē vrē wil kiest voer
sijn sundē daer in te
gaen·Eū als hi totten
bisschop comt eū seecht
om synē wil·Doe sulc
om die bisschop outradē
des nachts eū seggē
om dutter veel sijn in
gegē die niet weder
en quamē·Eū ist dat
hi in synē wil volstan
dich is·Doe sent die
bisschop brieue mit om
van beuele totter stat
Eū als die prior van
der stede dié brieue ge
lesen heft soe sal hi dat

oer om ontrade eñ v
munē daer voer ende
tonē om die myet vñ
veel menschē die daer
in vlazē bleue syn ·
ayer ist dat hi bluet
in synē wil sterck·Voe
leedet hi om in die ker
ke dat hi om oefenen
sal in wakē in beden
xv dage Eñ als die di
ghe greynden syn soe
vgadert die prior die
cleckē daer om·Ende
men duet die vroem
se eñ geuet desen mē
schē dat heilige sacra
ment·Eñ men bespre
ghedē met wijwater ter
ten dienst·Eñ aldus
mit processiē eñ mit
letanien soe leydet mē
om totter dozē des ve
gevueers·Eñ die prior
luckert op die doer vo
er om allē eñ seecht
om die mverchtinge vā
den duuelē eñ datter
veel menschē in vlazē
bleuē syn·ayer bluet
hi vrome in synē wil
soe outfanct hi van el
kē priester die benedij
ē·eñ bidder om allen
dat sy voer om bidden
Eñ hi maect mit sijn
re hant een cruce vo
er syn hoeft eñ geet in
Eñ te hant sluter die
prior die doze eñ geet
weder mitter processiē
in die kerke·Eñ des
anderē dages vroe soe
voemt die prior mitt
processiē weder totter
dozē eñ luker si op·Ist
dat men om vindet so
leydet men om mit bl
ystoppē in die kerke
Eñ duet om noch eens
xv dage vastē oefenen
in gebede eñ wakē en
ayer ist dat sijs totter
seluer vrē niet en vindē
soe syn sijs herde seker
van synē vlies·Eñ die
prior sluter die doer eñ
si gaen en wedy
Er geviel in ou
sen tidē in cour

ſtreues dagru dat een ri
dder die ouẽn hiet. Dae
men dit af vtelt die qu
am totte bisſcop te bie
chtẽ. In wes bisdom dit
vegevuer was. Eñ doe
om die bisſcop berisptẽ
om sijn sundẽ dat hi
ouſen lse vtozut hedde
swarlickẽ. Doe suchten
hi van ynnighẽ berou
wenſſe. Eñ laef den
den bisſcop dat hi pe
uetencie doen ſolde na
sinẽ wil. Eñ doe die bis
ſcop om penetencie set
ten wolde na maniere
sijnre sũdẽ. Doe ant
wozdẽ hi want ic als
ghi segget mijnẽ stzppe
alſo seer vtozut hebbe
Doe wil ic an nemen
penetẽcie die bouẽ al
penetẽcie swaer is wãt
om dat ic vdienẽ mach
eñ sal vlatenisſe mijn
re sundẽ soe wil ic bi
uẽ ozlof gnen m sũte
patricius veghevuer.
Eñ die bisſcop ontriet
om dat te doen. Ajer
die ridder van menlic
ker stoltheit en volbo
den des bisſcops outri
den uiet. Eñ die bisſcop
om dat hi om hier af
kerẽ wolde soe seide hi
om datter veel meniſt
hen in gebleuẽ wazen
ajer in geeure manie
ren en mocht hi des
ridders hzerte die war
achtich berouwe had
sijnre sundẽ niet daer
af kerẽ. Die bisſcop sei
de dat hi inomick woz
de of dat hi canonic
kes cleder an dede. Die
ridder antwozdẽ dat
hi dat niet gerne doen
en ſolde eer hi gegaen
weer in dat voerſeide
vegevuer. Eñ doe die
bisſcop sach die vromic
heit van sijnre berou
wenſſe. Doe sande hi
mit om enẽ bzief aũdẽ
pzioz vander stedẽ dat
hi desen ridder die in
penetencie was ſolde.

leidē nadē sedē m dit
vegevuer·Eñ doe die ri
dder tomē was eñ die
prior syn sakē wost·Doe
leyde hi om voer dat
veel menschē daer m
vlarē werē op dat hi
en hier af trecke solde
ayer die ridder oūdacht
dat hi got swaerlicken
vtorst had·Eñ oūmds
berouvenisse eñ heter
peneteutē soe vervaen
hi des priors outraden
Eñ aldus soe leydenen
die prior m die kerke
daer hi nadē sedē xv
dage oefendē m vasten
m bedingē·Doe die vol
daen warē·doe leiden
om die broeders eñ die
clerckē als voerseecht
is totē vegevuer·Ende
daer seide men om we
der die manier vandē
tormentē die onvdzecht
lickē syn·Eñ die prior
ontriet om dese penetē
tie an te gaen·ayer doe
die ridder volstundich
blef·Doe ontfinc hi vā
den prior dit wort·Du
salste nv ingaen inden
naem des herē·Eñ salste
soe lange doer een hol
gaen onder die eerde he
nt du daer wt comes
in een velt·Daer du in
vindē salt enē sadel
tuit wonderlicker kou
ste gemaect·Als du daer
in bist geromē so salstu
tehant badē hebbē die
dy ernstelickē sullen
seggē wattu lidē salst
Eñ als die dan en we
dy gaen eñ du alleen
indē sale blijues soe sul
len tehant die pijnre
totti tomē·Want aldus
sl lest men datten genē
geschiet is die voer dy
hier in gegaen syn·ayer
west vrome indē geloef
xpī·Dese ridder drocch
in syn herte enē man
lickē moet·Eñ outsach
niet die vrese die hi hor
den die anderē mēschē
vivomē hadde·Eñ hi

die wilneer was mit
yserē inder mieuschen
stride. Die was nv yar
der gewapent mit ge
loue. mit hapē eñ mit
ghevechticheit. Eñ op
die outfarmherticheit
gads ghinc hi betrou
welicken in ons tegen
die duuelē te vechtē. Eñ
ierst bat hi om allen
dat si voer ons bidden
soldē. Eñ hi maectē vo
er sijn hoeft een teykē
des cruces. Eñ blidelic
eñ betrouwēde ghinc
hi doer die porte in. Eñ
die prior sloetse te hant
van butē eñ kerdē te
hant weder mitter pro
cessien in die kerke. De
se ridder begeerdē een
wye ongewonlic ridder
scop te doen. En hi ginc
vromelic voert al was
hi alleen. Eñ lange do
er dat hol lopende eñ
hapte in ousen here
Eñ doe die douckerhei
den meer eñ meer wic
sen soe vloes hi cortelic
dat lichte alre claerheit
Ten lesten daer hi ginc
begonde om te apenba
ren een cleyn lichte doer
dat hol Eñ niet lange
en wiest hi en quam to
tten voerseidē velde eñ
tottē sale. want daer
en scheen gheen lichte
dan also hier plegen te
apenbarē inden winte
na der sonnē ondergāc
Eñ dese sal en had en
geheel wmt. ajer hi was
alrewegē gestichte op co
lūnen eñ die aflanghē
als eens monicks cloe
ster. Eñ doe hi langhe
om den sale gegnē had
vwonderdē om dat wō
derlicke maersel. Doe
ghinc hi daer in eñ vāt
se bynnē noch wonder
licker genuert. Aldus
sach hi neder eñ keer
den sontuyt sijn oghē
hier eñ daer eñ vwon
derde van des saels re
tsenp eñ schoenheit.

Doe hi ertryt alleen ge
setē had doe quamē xv
mannē als geestelic die
nyes gestoruē warē Ēn
also gedect met witten
clederē En sy groetenē
ndē naem ons herē eñ
feidē saten met om ned
Ēñ die een spraek met
om eñ die anderē zwe
ghen Ēñ dese scheen
oer prioz eñ oer leyder
te wesen eñ hi seide
Gebeuedyst d si dy hē
almechtige got die
in dynē hertē vast
hest gemmert enen
goedē wil Ēñ hi moet
in dy volbrēgen dat
goet dat hi begonnē
hest Ēñ om dattu ghe
comē biste tottē vege
vuer gereyndyt te wer
den van dynē sundē
Of du salte gedwon
gen werdē van nodē
veel dingen te doen in
anlut Of oñmds tm
chelt dat got vlnedē
moet met luie eñ met
ziele vlazē vlinē Want
altehant als wy wtge
gaen syn soe sal dit hu
ys vinult werdē met se
azen van boesen geestē
Die dy swaer tozmen
ten in doen sullē eñ
sulleu dy dreyghē meer
te doen Dy sullē dy luie
weder totter portē te
brengē ongequest daer
du in quames op dat
du azen wil volbrechts
Ēñ si sullē om pinen
in deser manierē of
sy di also bedriegē mo
gen Ēñ ist dattu in
eniger manierē of
met grochelt der pinē
vinōnen werdes of
met azen dreygē vmeer
of met geloftē bedrage
soe bistu vlazē met luie
eñ met ziele Wyer setstu
gordē hacp ndē geloef
also dattu noch met
pinē noch met dreigē
noch met azen geloftē
met vleyt en werdes
stier dattu se vonwer

des als nuct: Soe en sal
tu met alleen gereymt
lyt werden van dynen
sunden· wer du salte oer
sien die tormenten die
bereyt werden den sun
deren· eñ die rust daer
die gerechtighē altoes
in vbliden· Hebt got al
toes in dyuē gedachten
eñ als si dy pmē soe ro
epe an ousen lyē ihū xpē
want om dat europē
des nauē soe saltu te
hant vloest werdē vñ
deser pmē· wy en mogē
hier niet langer bliuē
mit dy· mer wy beuelen
dy den almechtigē gade
Eñ aldus doe si om die
benedixie gegeuē hadde
doe glimgē si en wech
Dese ridder die aldus
geleert was tot nyer
manierē der ridderscap
Die wilneer menlic te
ghen die menschē vacht
hi was tehant bereyt
manlicher ~~manlicher~~
te stridē teghē die duuelē
Eñ nutte wapen xpī v
sekert vbeydē hi welker
vinden duuelen ierstен
ten stride roepē solde· hy
was gecleedet mittē pan
ser der gerechticheit· eñ
mittē hyep der vniūnge
eñ der ewiger salicheit
want die gedachten ver
loest· als dat hoest mit
euē helm· Eñ mitten
schilde des gelouē die
om bedect· Want hi had
dat zweert des geestes
dat is dat woert gods
Dat is pinnich anropen
ons herē ihū xpī dat hi
om beschermden mit
coñclicker vsekertheit
dat hi met vwonnen
en worde van anvechtī
ghe der viande· Eñ die
troedertierēheit en bed
oech om niet die nyemāt
bedriegē en mach die ge
ne die gerechtelic in oer
betrouwē Die ierste pijn
Als die ridder als
voer geseecht is
alleen uit huys sat on

vueert eñ wachtē der
duuelē ſtride. Doe be
gonde hi hueſtelickē
te horē om dat huys
een geruchte. Als of al
die werlt in beroerȳ
ghe hed geweſt. wāt
al heddē als om dochte
al menſchē eñ al beſtē
der werlt eñ der zee
eñ onder lochte te ſamē
nut oere macht geru
chte gemaect. Dy en he
den ghēen mere geru
chte moghē makē. Eñ
en hed hi nutter cnut
hte gods met beſaernut
geweſt. hi hedde nuttē
geruchte wt ſyuē ſinnē
gecomē. Dier na deſen
auent van duſdanē ho
ren ſoe volgdē daer
een auentelic auſiē vā
den duuelē want ſiē
lieke begondē ſi nut hu
ys te comē een ontſtel
ke veeltheit van boſen
geeſtē van eyſelicker
formē. Al ſchuterende
eñ beſpottende begōdē
ſi om te groetē en te la
ſter om te ſeggē. Ander
menſchē die ons dienē
een comē tot ons met
dan nader doet. Hier
om ſyn wy dy ſchuldic
mere loen te geuē. dat
du onſer geſelſchap der
du ernſtelickē gedient
heues aldus ſeer eren
woldes. Dattu den du
chty dyns doets met v
beydē en woldes. met
dy leuendich ons leue
ren woldes lyf eñ ziel
te ſamē dit heues du
gedaen om mere loen
te ontfangē. Eñ hier
om ſaltu onſvloedelic
ontfaen den vdiendē
loen van ons. Want
voer dyn ſundē pine
te lidē biſtu hier gco
mē. Du ſalte hebben
mit ons dattu ſuekes
droefheit eñ vdriet
lijer nochtraut om dat
tu ons tot nocht toe he
ues gedient wilſtu on
ſen raet doen eñ weder

lzercu Doe ſullē wy dy
een graue doen dat wy
dy ter poztē leydē ſullē
daer du m quamen on
geqneſt dattu leuende m
die werlt dy v̄bliidē moe
ges eū dattu met al en
v̄lieſes dat dynē lichaem
ſuet is. Dit gelaefdē ſy
om om dat ſi om bedue
gen woldē mit anxt of
mit ſmeykē. wyer die ge
waer vydder xpī en wa
ert met mit anxt bev
ert of mit ſmeykē v̄lat
Waut mit cnē moede
v̄onverdē hi oer dzeigē
Eū en antwozdē te ma
el met als ſe ſmeicten

Doe die mid' pij
die duuelē ſagē
die ridder ſi v̄onverdē
doe gr̄ymedē ſi eyſelicke
op om. Eū maectē mit
huys een alte groet vuer
eū bondē om hande eū
voete eū wozpenē daer
m. Eū mit yſerē hakē
toegē ſi om hier eū da
er al ropende. Eū doe
hi ierſt mit vuer quam
doe lect hi ſwaer pme
dyer deſe man gads die
ombeſet was mutter
hulpē ſyns conincks. Eū
vandē voerſcidē mūnē
gelecrt hi en had met
v̄getē die wapen der
greſtelicker ridderſcap
Eū doe om die duueleu
mit vuer wozpē doe an
riep hi den goedertierē
naem ihū eū tehant
wart hi vlocſt vandē
vuer als van ozen ier
ſten dzeigē. Want doe
hi ons belyalders naem
in geropē had doe was
al dat vuer eer ment
geſpzeckē conde alſoe
ghelefſet dat mens een
vouck met en vant.
Eū als die ridder dit
ſach doe wart hi ſtolter
eū ſettē vaſter in ſyn
hzerte dat hi ſe voert
mcer niet ontſien en
wolde. Doe hi ſach dat
hi ſo lichtelic v̄wan mit
den anropē des heiligē

nauē Die derde pine

Aldus lieten die duuelē dat huys eū mit gerope eū mit groteē geruchte trectē sy den ridder mit hem. Eū doe sy wt quamē doe sceydender een dele van om. Eū somige togen de sen ridder doer een woe ste velt dat was doucke eū die eerde was swart Eū hi en sach daer an ders nyemant in dan die duuelē die om trec ten. ayer oer bernenden wynt weydē daer den men naūue mochte ho ren. Mocht mit scaup heit soe schreen hi sijn herte doerbarē. Eū sy trectenē totte eynde wa rt daer die sōne te myd somer op greet. Eū doe si daer comē warē als mit eynde vander werlt doe keerdē sy om totter rechter syden wart af Eū togheuē doer een wy de dale teghen suden eū totter stedē wart daer die sōne op geet te myd winter. Eū doe sy derwa rts keerden begondē si te horen onsalich roepen eū screyinghe als van aldē volc der werlt. Eū hoe hy daer nare quam hoe hy claerlickē horde oer wey uynge. Eū ten leste ontuonds sleppinghe der duuelē soe quamē die ridder in een alte langhē wydē velde van onsalicheidē eū vū droeuicheidē vuult was hy en konde dat eynde van desen velde niet ge sien om dattet alte lāck was. Want er was vol van mannen eū vau wynē eū ionghē eū al den die al naect op die eerde laghē mittē buyck Eū mit yserē negelēn eū gloyende doer hande eū voete doer slaghen eū wt getrect waren Eū er scheen dat sy die eerde van droefheiden aten. Eū sonuch tyt

riepen se al weynende
spaer spaer outfernut
onser outfernut. ajer
daer en was nyemant
die spaerē eñ outfernē
conde. Eñ oec schenen
die duuelē onder hem
eñ ouer hem te lopen
eñ en vustē niet te slaē
nut vlegelē die alte ha-
ept warē. Doe sprakē
die duuelē tottē ridder
Du saltc dese pine oec
liden ten si dattu dues-
te ousen raet. eñ laetste
van dinē wil eñ keer-
ste weder. Eñ wilstu et
doen soe sullen wi dy
vredelikē eñ ongeseint-
lyt weder leidē totter por-
ten daer du in quams
eñ luiden dy guen. Eñ
doe hi dit vsuadē doe
leyden sy om neder op
die eerde. Eñ begondē
nut vegelē doer te slaē
gelijc den anderē. Eñ
doe hi anriep den na-
em ihū xpī doe en mo
chtē si dat niet doen

Hier Die vij pine
Dow gingen sy
nederwart vandē vel-
de. eñ sleyptē den ridd'
in een ander velt. Dit
van mere ousaligher-
den vol was van mā-
nē eñ van wyuē van
ouerlyē menschen eñ
olden. Die in die eerde
nut gloyendē vegelē
warē genagelt. noch
tant tusschē desen eñ
die anderē vandē an-
derē velde soe was
dit onderscheide die
verste laghen nuttē
buck op die eerde. Eñ
die anderē nuttē rug-
ghe op die eerde. Op de
sen sateu bernende ra-
ken in wonderlicker
gedrantē eñ te swerdē
dese ousaligē nut glo-
yendē tandē als of si
se etē woldē. Eñ om der
ander hals of armen
of om oren luchamen
warē vueriglie slaugē
gewondē Eñ straken

oer hoſdē in die bȳnē
ſte der onſaligher Ende
oer crupe gloyende ſne
bben in oer hertē Ēn et
ſcheen dat op ſonnighen
lichamē ſatē wonderli
ke grote peddē eñ ber
nende. Die oer ſnebbē
ſtaken in oer herten
als of ſi om pijnden
oer hertē wt te trecke
Ēn die aldus doer ge
nagelt warē eñ alſo
gepijnicht. Sy en hielde
nūmer op van weynē
eñ van kēyſchē. Die
duuelē liepen oer ond'
hem eñ op hem eñ pij
den ſy alte ſeer te ſlaē
mit vlegelē. Die ridder
en conde dit eynde van
deſen velde met geſien
behalue die wijsheit da
er hi in quam eñ wtgī
want hy wart geleyet
doer dat velt. Die duue
len ſeydē om die pme die
du ſieſte die ſaltu oec li
den ten ſy dattu voldoeſ
te onſen wil eñ weder
keerſte Ēn doe hyet vſmu
den doe pijndē ſy om mit
negelē alſo te negelē. uyer
ſy en mochtē des niet doē
doe ſy horde den maen
Jheſus. Die vijfte pme
Sy leydē den ridder
van daer mit derde
velt dat vol onſalicheit
den was. Van mannen
eñ van wyuē van iongē
eñ oldē die oer alſo doer
nagelt lagen als die an
derē voerſeecht. Ende
alſo veel meer dat om
die menichuoldicheit d'
nagelē. Vnde ouerstē
des hoefts ten nederstē
des voets. niet vnden
en conde ledich eens
vingers breets ſtede. De
ſe en mochtē nauwe op
heffen oer stēuē mede
te ropē. uyer als een mē
ſchie die byder doet is
ſoe gauē ſi creuckelickē
oer stēmen. Deſe ſtēuē
naect als die anderen
warē. Ēn worde gepni
cht mit cuē colde bernē

den wijnde eñ met vle
gelē geslagē vandē du
uelē. Eñ sy seidē om de
se pme moetstu nden
ten sy dattu volbordes
te wederkerē. Eñ si wo
ldenē doer negelē. om
dat hi oer dreyghen v
smindē. Doe rief hi an
den naem ihs eñ sy
en mochten met doē

Van Die vijfte pij

Ijer treden si dē
ridder eñ quamē met
vierde velt dat vol w
as van veel vuers. Da
men al manerē van
pinē vant. Somighen
hmigē an gloyendē ket
tinē. Sommigē mittē han
den. sommige mittē haer
sommige mittē armen.
Sommige mittē dien. eñ
die hoefde nederwarts
in siweuclicker vlāmē
Sommighe in vuer ende
in yseren hakē geslagē
In die oghē. of in die ore
of in die nase gaten. of
in die kele. of in die bor
st of in die steute. So
nighe bret men in ouc
nen. sommige vbrant
men in pinen. Sommige
warē doerstekē met
gloyendē spetē eñ bret
se met vuer. Eñ sommige
duuelē wijndē om eñ
die anderē druptense
met mengelhande ghe
smoltē metael. Eñ op
al dese liepē die duue
len eñ slocgē se met vl
egelē. Eñ al manerē
van pinē die mē deut
kē mochte die warē
daer gesien. Eñ hi sach
daer sommige die sijn ge
sellē hadde gheuest die
hi sach eñ wael kende
Gheen tonge en mocht
te vollē vtellē dat ropē
eñ dat kruysstijen der on
saliger eñ sorcyē dat hi
hordē. want met alleen
en warē dese velde vol
van zielē die gepinicht
wordē. Ayer oec van du

uclē die se puuchyden
ēn doe sy den ridder
daer puuchyē woldē
ēn aen riep dē naem
ihs doe wart hi ver
loest. Die vij pme.

Doe sy van dat
ouer getouwen
warē. Doe saghē sy
voer om een vuchty
rat. dat wonderlic
kē groet was. Ende
in die velghē des ra
ets warē alre wegē
yserē gloyende ha
kē doer slagē. Die
een helft vandē ra
de stont opwart in
die lucht. ēn die an
der helft stont ned
wart in die eerde.
ēn een vlāme stut
kende van zwevel
ver quam wter eer
den op om dat rat
ēn vbardē onselickē
die gene die daer hin
ghē an dat rat. Doe
sey dē die duuclē rotte
ridder dese puue saltu
oer lidē en en si dattu
weder keerste. ajer du
salste erst sien wat
sy lyden. Hier om sta
ken die duuclē an bey
den syde aneidē tus
schen die spekē vandē
rade. ēn dreident soe
eyselickē seer. Dat mē
nuet gesien en condē
den ene vandē ande
ren onder grien der
gheeure die daer an
hinghē. Want vand'
grotter snelheit des
lopens soe schreuen een
vuchty onruck te we
sen. ēn doe si den rid
der op dat rat gewor
pē hadde ēn om keer
den in die lucht ēn
opilyeuē hadde. Doe
nuriep hi den naem
ihū xpī ēn quam sō
der seynheit daer vā

Ende
si togenō
vā dan voert Ende

trectē den ridder mit
hem tot enē grotē hu
ys wart dat eyselickē
rectē Ēn dr was zeer
wijt enē lauck dat mē
dat eynde daer met
af gesien en vnde-
Ēn doe sy noch een de
le daer af warē soe
blef die ridder staen
om die grote hetste die
daer wt quam enē hy
ontsach om voert te
gaen-Hier om sprakē
die duuelē wat vbeid
stu dit is een bade hu
ys dattu wilste of en
wilste du sulte daer
in gaen enē muttē an
derē daēr in baden
Ēn men begonde wt
den huys te hozē wey
nen enē screyē-Ēn doe
hy int huys gebrachte
was doe sach hi enē
wyer enē verveerlickē
enē eyselickē van ansiē
wonut die dele vandē
huys was vol vonder
puttē die an malcan
derē stondē also dat
men daer nauwe tus
schē of met gaen en
mochte-Ēn dlle put
was vol van metuel
daer een grote staue
van mānē enē van wi
uen van aldē enē van
iongē in stondē geson
cken-Sonuge totten
oge brouwē-sonughe
tottē ogen-sonughe
tottē lippē-sonuge tot
den halse sonuge tott
borst-Sonughe tottē
nauele-sonuge totten
dien-Sonuge totten
knyē sonuge tottē be
uen-Sonuge mit enē
voet alleē-Ēn sonuge
mit beydē handē of
mit staue alleen-Ēn
si weyndē al van gro
ter pinē enē riepē Ende
die duuelē sprakē mit
desen saltu badē-Doe
hieuē si den rider op
enē pijndenē te werpē

m enē put-ayer als si den naem ihesus hordē soc en mochtē sys met doen

Sy ghingē en wech vand' stat eñ trectē den ridder te ghen enē berch-Daer hi sutē sach soe groten schare van mannē eñ van wyuē eñ al naect gerõuert-Also dat sy al die hi te vorē sach om luttel dochtē lūdē Dese satē als die den doet ontbeydē-Eñ sagē mit anxt tottē nordē wart-Eñ doe dese ridder vwonderde wat de se onsalighe schare õt beudē-Doe scide om een vandē duuelē et mach schien dattu vwonde rs wat dit volc mit soe grotē anxt ontbeydende is-Mauwe had die duuel syn wordegge eyndet-Daer en quam een vam nordē een stormende wynt die die duuelen mitten ridder eñ al dat volc begrep eñ wa'p se op die ander side des berchs in een stuckende riuier al weynende eñ al kÿsen de duer si in gepmcht wordē mit ontellicker keldē-Eñ als si om pÿden op te comē witten water soe stictense die duuclē die optē water liepē weder onder-Eñ die ridder en had met vgctē den naem synes beh alders an te ropen Eñ hi vant om alsoe sonder beydē an die ander syde ouer die ryuier

Doch en warē die duuclē met vsaedt vam pinē den ridder xpi an te doen-Eñ sy ghingē eñ trectenē wt wart Eñ hi sach voer om een alte grotē vlā me vam zweuel stynckē

de als wt cuē putte op
comende· Eñ als nacte
vucrighe uenſthē nāuē
cñ wijuē iongē cñ aldē
wordē in die lochte op ge
wopē als vonckē vuc
Eñ als die cracht der
vlāmē te nicr gnighen
ſoe vielē ſi weder inden
putte cñ nut vuer· Doe
ſy daer by quamē doe
ſcudē veel duuelē totte
ridder· Deſe vlānighe
putte is die ingnut der
yellē lyer is onſe womy
ghe· Eñ om dattu ons
tot nv toe gedient heues
ſoe ſaltu ſonder eynde
nut ons bluē cñ al die
ons dienē· Eñ coemſtu
daer eens in ſoe ſalſtu
eivelickē nut luie ende
nut zuele vlarē bluē
ayer nochtant wilſtu
doch onſen wil ſoe ſal
ſtu tot dinē gade wed
kerē· Die ridder betrou
wedē in gods ourferm
herticheit cñ vſmadē
oer gelaſtē· Doe woz
pen die duuelē om ſel
uen mdē putte cñ dē
ridder nut om Ende
woe hi dieper inden
putte quam voe hi om
dieper vant cñ merc
pine lect· Want ſijn
pine was ſoe groct·
dat hi by nu vgetru
had den naem ſijns
behalders· Eñ got gn
ſt om in cñ hi kerdē
weder tot om ſelue
auropende den naē
ihs als hi beſt mo
chte· Eñ te hant wa
rp om die cracht vñ
der vlāmē op in die
locht muttē anderē
die daer in warē· Eñ
hi quam neder ende
ſtont een luttel beue
uen den putte· Eñ doe
hi achter wart tretē
vandē monde des pu
ttes cñ hi daer ſtont
cñ en woſt niet wat
hi doen mocht· Want

ander duuelē wten
putte die hi met en
laude als ic seggen
mach·Ēn sedē wat
steestu hier·Ouse ge
sellen sedē dy dat hi
er die helle is·Hy logē
want dat hebben wy
van gewontē altos te
liegē·Op dat wy die
gene bedriegē mutter
logē die wy mutter wa
erheit met en mogen
bedriegē·Hier en is die
helle met mer wy sul
len dy daer nv leyden

Op groteē geruch
te treetē sy den
ridder van daer Ende
quamē tot eenre stync
kender ryuiē die wid
was·Ēn ondert mit
zwelicker vlāmē ende
vol van veelheidē der
duuelē die om seiden
Du sulte weteē dat die
helle is onder dese ber
nēde riuyer·Ouer dese
ryuier lach een brugge
Ēn si sedē den ridder
du moetes ouer dese
brugge gaen·Ēn wy
sullē wynt eēn stormc
makē eēn werpē dy da
er in·Ēn onse gesellen
die daer in syn sullen
dy gripē eēn vsinckē in
die helle·Ēn wy sullen
erst prouē woe selzer
dat is daer ouer te gaē
Ēn si heldē syn hant
eēn streckense ouer die
brugge·Want pynlicke
dingē warē op deser
bruggē die seer te ontsiē
warē den genē die daer
ouer ghingē·Dat erste
was dat sy soe gelat
was al hedde si oec her
de breet geveest dat een
met of nauwe synen
voet daer vast op hed
nooghē sertē·Dat and
was si was alte smael
dattet sdieen dutter nye
mant op en hed mogē
gaen of staen·Dat drdt

was sy ghinck soe hoge
eñ soe steyger opwart
in die locht dattet eyse
lick schiecn die oghē op
wart te heffen totter
hoechcut der bruggheu
wyer noch seyden se wil
stu ons volbordē datti
weder keerē. Die ridder
xpī dacht in om selwer
van woe veel vreesē om
syn goedertierē voersp
eke vloest had. Eñ hy
un riepe wieder sijnen
naem eñ begonde al
gemackelicke op die
bruggc te gaen. Eñ hi
en geuoeldē gheen ge
lathcit der bruggē. Eñ
hi ghinc vast betron
wende in onsen hē. Eñ
woe hi hoger opwart
ginck woe hi die brug
gc wider vant. Ende
siet alleutkē soe wies
die bruggc in breetheidē
alsoe seer dat daer wa
el twe knurē die een
beneuē die ander solde
gheuurē hebbē. wyer
die duuelē die den rid
der daer gebracht hā
ddē die en mochten
niet voert gaen. wyer
sy bleuē staen ten voe
ten vander bruggen
vbeydende dat die rid
der vallē solde. Eñ doe
si sagē dat hi vromc
lickc ouer ginc doe v
uutlede si die locht mit
alsо grotē gerachte
dat dē ridder zwaere
dochte dat gheroep eñ
eyselicker dan enige
pine was die hi voer
van om geledē hadde
Eñ doe hi sach dat
si staende bleuē ende
niet voert gaen en mo
chtē. Doe gedacht hy
syns goedertierē leyde
rs eñ ghinc te selkere
voert. Eñ die duuelē
liepē op die rymer eñ
en worpē oer hulken
na om wyer hi ginck
oñ ongewont van om

Hier om lieue broeders laet ons rekenē dat li den deses leuēs tegē die tormentē ēn ons salicheidē vandē voorseidē stedē. Want ist dat men die een tegē die ander legen in die wage der gedachtē Doe sal als die memorie des ontelliken sundes vander zee gereken worden te gen enē sachtē regen Die ontellike onsekelicheit vandē pinen zware openbarē. Ēn als ic wane soe en sal nyemant van sunt lickē gedachtē genoechte hebbē in vleyselicken begeertē also lange als hi desē tormētē mertt. mit suuerē ansien der gedachtē. Ēn went zwaer duncksijn ēn sterp oñ te geuen of vtien om xps wil in een cloester. hy gedenckt woe lange oerp bitter pine is inden tormētē. Ontellickē is lichter des cloosters strēyeheit ēn die sterpheit van alte harder regulen ēn disciplinē. Daer men sorcht die noetdorfte des liues ēn der zielen sonder sorchuoldicheit vandē voerseidē stedē der pinē. In welkē als men gelouct die onsaligē voer oer sūden die si in desen leuē niet gebetert en lichbē lidē. Al en sijn se nochtant niet die mesbe sunde. niet oer voer die ruynste die mē in roeckloscheit gedaē

dat hest menichuoldich
ker mit langer onsalich
eden gepuicht werden wāt
somige sunden die mē seer
lyt dat yerde cleyn of lic
lyt sijn Met dat se cleyn
of licht sijn yer om dat
se in desen leuen van ga
de lichtelic werden vgeuē
den geuē die gewinner be
rouwe hebbē Ende ist dat
se yemant halden in
desen leuē in vsumem
sse hier te beterē Die en
sal se niet lychtelic mer
zwaer geuoelē in dē puē
Nyemant en bedrieghe dā
om selver vander licht
heit sijnre sunden om se
luen troste om dat se
licht heitē Want woe
se lichter na onsen dunc
ken sijn woe si mere we
rden voerdē ansichte des
stercpers eñ des sterpē ric
hters Ist dat wi se ouer
mids roechloshеidē vsu
mē te beterē

Desse ridder die nu
wt was vā allē
hoy in sse der duuelē die
gruck voerwart Eñ sach
voer om een grote muere
op gaēde vander eerdē
tot in die lucht Eñ si was
wonderlick eñ vā soe
schonē maechsele datter
met teghē te rekenē en
is Eñ hi sach daer een
poertē in gheslatē die
gheslert was mit golde
mit silver Eñ mit ander
en metael eñ mit duer
barē gheesteynte bleuckē
de in wonderliker claer
heit Eñ doe hi der poertē
bi eenre halver mylē ne
kēde was doe gruck si
teghē om op Eñ daer wt
quam teghen om soe gro
te suetē roecke Dat al
die werlt als om dochte
in gheerude verwandelt
gewest si en solde soe gro
te zuetichē niet ghehad
moeghē hebbē Eñ hi ont
fruck soe grote cracht
vādē roecke Dat om dochi

dat hi die pyne die hi ghe
leden had wael solde nv
hebbe liden moeghe sonde
pyn en hi sach ter poerte
n va bynen daerre wesen
dan der sonne schyn en
hi begerden alte seer dae
in te gaen. selich is die ma
die men aldus dane poe
rten op duet en die gho
en die dese ridder daer
comen liet Die en bedroch
om niet want doe hi ee
del daer af was doe qu
am daer wt oen gemoe
te een processie mit cru
cen en mit vanen en mit
cortysen. en al mit gul
denen palmen alsoe schoen
en soe groet als om dochte
dat nye in deser werlt
ghesien en was alsoe da
er sach hi mensche va alre
hande ordene en geyste
licke man en wyue iong
ck en olt hi sach daer so
myghe als ertsche bissco
pe. sonnyghe als abten
en cononicke en monyk
e en priesteren en dien
res van graden der heliger
kerken en al ghecleet mit
heligen ghewade als oere
staet toe behoerde want
si al beide clercke en leke
nutte selue ghelikemisse
van kiederen scenen ghecleet
daer si gade inder werlt
mede dienden en si ontfin
ghen desen ridder mit gro
ter blitscop en werdichei
den en sy leidene myt om
mit sanghe va sueten ghe
lude dat nye inder werlt
alsulck sanck ghehoert en
was en si gnughen aldus
bynen der poerten Doe dese
sanck ghedae was en die
processie ghescreden doe qu
amen twe ertsche bissop
pen en name desen ridder
besiden myt om en toeden
om dat lantscop. en die
myntich daer af en doe
si myt om spraken doe gebe
nedden sy gade wst Die sy
herte myt groter vrouwe
heit gesterket had ni den
tormenten en sy leydene doer
dat wide myntlicke lant

scop ẽñ hi sach hier eñ dẽ meer ghenoechlicker om ghen dan hi of enych wa el gheleert myn sche solde moeghẽ schriuẽ of wt spr eken Dit lantscop was myt soe groter claerhͫ vã lycht beseenẽ. Als die da erheit der sonnẽ vdoncket dat licht van eenre kert sen Alsoe soldet moeghẽ schynẽ dat die claerheit der sonnẽ te middaghe verdoncker vdẽ solde mitter wonderliker claer heit des lichtes vanden lantscop Die ridder en mochte die grote blitscop van desen niet al wetẽ. Oin die grote goetheide daer af souder alleue vã der sidẽ daer hi doer die poerte in quam want ouer al was als wide mersche die gruene sin ẽñ versiert mit menyg hande bloemẽ eñ boemẽ eñ crude ẽñ als hi sede hed hi daer moeghẽ blyu en hi solde mittẽ rucke vã dẽ crude ewelike ge leest hebbẽ Dat lantscop en verdonckerdẽ niet die nacht want die claẽ heit van dẽ sinerẽ da erẽ hemele verlicht si myt groter claerhͫ ẽñ hi sach daer soe grote men nychuoldichͫ der mẽschẽ Dat om dochte dat nyẽ mẽsche in desen leuẽ soe grote mẽnychte en sach ẽñ vã desen waren som myghe in deser steden ẽñ sommyghe in andẽ en stedẽ by vergaderin ghe ghedeilt nochtmit ginghẽ sõmyghe vãder eenre gheselscop in die an der als si woldẽ myt gro ter violichͫ ẽñ aldus ghe melt dat die een vanden aensiẽ oen verblidẽ ẽñ die ander des ghelikẽ al soe weder. Tot sommyg stedẽ stondẽ si in koren ẽñ songhẽ gades lof mit sã ghe vã suetẽ ghelude ẽñ alsoe die sterrẽ in claerh eden die een vã dẽ andẽ

onderscheut heuet alsoe
was een onderscheut u
eendrachtich̄ inder my̆
lichheit der claerheit vā
oeren kledere ēn aen
sichtē want sommyge
schenē ghekleet met gu
toenē kledere sōmighē
met andere sōmighē m
met grienē met vōden
met blauwē met ghelē
ēn met witte nochtant
nae der formē in kledē
dat elck inder welt h
had want dat toendē
den ridder vā wat v
dienstē elck in die wer
lt was of van wat v
ordenē ēn welcker l
kleder gheinenghet w
as van verwē Daer
sach men claerheit van
verscheydenē licht sōn
ghe ginghē gheer oeut
als konynghe sōnyge
dvoeghen guldē palm
en in oerē handen. D
at aensiē was vā dus
danē ēn soe vele men
schē was dē ridder ge
noechlickē te sien ēn on
tellicke suete was dat
hoerē vandē suetē sange
ēn ouer al hoerdē in der
heilighē sanck die gade
laefdē elcker v̆blidē hē
vādes anders vroude.
ant soe grotē rocke der
suetichcit waest ouer al
vermult datter scheen dat
si al daer by leefdē die
daer woendē ēn al die
den ridder saghē Die
laefdē gade van synre
toe komst als v̆loesinge
synes dodes ēn si verblidē
oen Daer schēē in sōny
ghe manyerē te werden
een nye blitscop vā sinre
toecoemst ēn verblidē
de al Ouer al hoerde mē
der heilighē suetē sanck.
si en ghenoedē daer noch
heit noch kolde noch en
saghē met dat si v̆tornē
mochte of om schade. alle
dinghē waren vredelick.
genoechlick ēn bequeme.
hi sach daer veel meer
dan alle mēschē solden

spreken mogen of scryuē.
Alsoe dese dingē voldaē
waren doe seiden die bisse
opē tottē ridder hie bro
eder oūmits der hulpen
gades soe heues du ghe
sien dat du begerdens
te sien wāt doe du her
werts quēmes doe sa
ges du die pynē der sū
dē. Ēn hier hebstu ghe
sien der heilighē ruste
der gerechter Gebene
dijt soe si die scepper eñ
vloeser die dy aldus t
danē wil gaf by wes
gāen du wael gedaen
heues te lidē die pynē.
nv lieue vrient wy t
willē dattu wetes w
at stedē dat synt vādē
pynē die du gesiē heuē
Ēn wat lanstop van s
soe groter selicheden
dat hier is Dit is dat
ertsche paradys Daer
onse vrste alders wt
gedreuē wordē oñ die
sondē der ongehorsā
heidē wāt na dē dat
hi got ongehoersam was
eñ vonverdē onder gade
te wesē soe mocht hi voert
meer met sīē dat du siestē
Ja oec een outellicke mer
te blijft op want hedde hi
gehoert ni sinder heidē gad
woert nider hoecht der en
gelscher bescouwnighen
soe hedde hi der moeghē ge
bruikē der heilighen engel
sche bescouwnighē Ēn doe
hi in ongehorsamheit ge
vallē was van dus gro
ter zalicht soe verloes hi
oeck dat licht synre ghe
dachtē daer mede hi ver
licht was Ēn daer om
doe hi ni erē was eñ dat
metten verstont soe was
hi ghereikent muttē onvi
sen beestē eñ wart hem
ghelick Ēn al syn naecd
melinghē oñ die nyssaet
synre ongehorsamheidē
outfinghe die sentēae d
der doet als hi dede voer
die versinade sunde der
ongehorsamht Tē lestē
wart onse goedertieren

gotbeweget op die ouselic
heit des menschelicke ghe
slechts Ēn dede synē een
bazē soen ons en here ihm
xpūs menschheit ontfaen.
Ēn om dat wy oūmyts
dē doepsel synr gelosie ont
fanghē soe worde wi ont
bondē van sundē die wy
voerdedē ēn vanden erf
sundē ēn verdiendē te co
mē tot desen lantscop aye
om dat wy nae der ont
fanchemssē des ghelouē
dicwil sundichdē soe was
noet dat wy oūmits pe
netency ghenade vereghē
vandē sundē die wy de
dē. Want die penetencie
die wy voer onser doet
of in onser lester sieckheit
ontfanghē. Ēn in onsē leu
en uchten voldedē. Die
hebbē wy voldaē nae on
ser doet in die stede der
pynē die du gesiē heues
sommighe langhe tyt ēn
sōmighe corte tyt nae ma
tē der sundē die pyn li dē
Want wy syn al ouer ge
comē doer die stede tot dese
rūstē Och ouerlidē ēn ontel
liche vrese. Ēn alle die ghe
ne die du sages in elke ste
dē der pynē behaluē bynē
dē monde des helschē puts
Als si ghereynicht syn soe
soelē tē lestē tot deser rūstē
comē ēn beholdē wer dē ay
oer daghelicke comē hier
sōmyghe die ghereynicht
syn Ēn die ontfaē wy als
wy di ontfaē Ēn leidē se
hier myt vreudē in Want
myemant van om die in
pynē syn en weet met wo
langhe hi daer in we sen
sal. Want myt musseu ēn
myt psalmē myt ghebe
de ēn myt aelmyssē al so
ducke als men se voer ō
doet veuwer oer pynē ver
myrē daer mede of mē
ser se auer in pynē. Tot
dat se altemael oūmids
dusdanē wachdandē vloest
werdē Ēn als si dus tot
deser stat ēn rustē comen
syn soe en weterē synen
twee langhe si hier bluē

sullē want̄ meenaut̄ van
ons en mach dat weten
woe langhe hi hier wesē
sal want̄ alsoe si indē ste
den der pynē na maniere
en oere sundē groeth̄ou
saen die tyt̄ dat̄ si duerē
sullē Alsoe oec wy die hir
syn nae verdienstē des
goedes soe sullē wy hier̄
in dese rustē langhe of
onlanghe duerē En̄ al
syn wy alte mael vry vā
pynē nochtant̄ en syn e
wy noch meti verdich+
op te varē totter hogher
vroudē noch nyeenaut̄
van ons en weet̄ dē da
ch of die ꝑ tyt̄ dat̄ hi op
gheuomē sal wesē tot
bettrē staet Soe wy sij
hier in groter rustē mer
nae der tit̄ dan elkē ghe
sat̄ is soe sullē wy auer
gaen in meerre rustē wāt
alle daghe wassen onse
ghesēlscop cn̄ myn̄ et al
al daeghe die zielē tot̄
pynē tot ons comē En̄
van ons op gheuomē cn̄
varē nit hemelsche pare-
dijs Doe sy dit ghesacht
hadde doe naem sy den
ridder myt om. En̄ ghin
gen op euē berch En̄ sy
hetē om op wert sie En̄
seide si woe om die he
mel dochte ghedac̄ ne
seu vā vervē En̄ hi ant
wordē om hi schynt ge
luck den golde dat̄ gelui
et̄ indē ouē. Doe seidē sy
dat̄ is die poerte vādē
hemelschē paredijs hier
varen sy m die van ons
op gheuomē wedē m
dē hemel Du salt̄ oeck
wetē dat̄ onse here ons
al daghe eens voedet̄ mit̄
hemelsche spysē En̄ woe
gedaē die spysch is En̄ woe
bequem dat̄ is dat̄ salu
te haut̄ besmakē myn̄ ons
oft got̄ wil. nauwelic̄
was dit̄ woert̄ gesprakē
Daer quam als een̄ vlā
me vuers neder̄ vallen
van dē hemel. Die alle
dat̄ lantscop ouerdectē
En̄ si scheiden cn̄ dal dē
der̄ m radijē En̄ sy smek
neder̄ op elckes hoest En̄

reu leuſtē ghinc ſe al m̄ o
ayer ſi quam oeck op dē
ridder eñ die anderē eñ
ſi ginck in om. Eñ daer
af ghenoelde hi ſoe gr̄o
te ſuetich eñ ghenoech
tē mit herte eñ mdē lic
ham. Dat hi om die g̃
heit der ſuetacheit bina
met en wiſte wer hi v
doet of leuendich was
ayer die ſtonde guick
onder. Dit is ſeidē ſy
die ſpiſe daer wi eens
des daghes vā gade
mede geſpiſet eñ ghe
noeth werdē. ayer die
op ghenomē werdē m
hemel die ghebruken
deſe ſpiſe ſonder einde.
Eñ om dattu in cuēde
le gheſiē hebues dattu
begeerden te ſiē als dē
goeder mēſchē rüſt Eñ
der quader mēſchē py
nen ſoe moetſtu hebbe
broeder hiercē dē wech
den du komē biſt. Eñ
iſt dattu voert mer ſoe
berlichē eñ heilichē leſt
ſoe ſaltu des moeghen
ſeker weſen met allene
van deſer rüſtē mer oec
vander wonūghe der he
melē. ayer iſt dattu dy
weder beſuechtes mytti
oureynē ſiundē eñ geno
echtē dijns vleyſches ſiet
ſoe hebſtu ghenē ſeluer
wattu hebbē ſalt mdē py
nē hier om hier weder
ſekerlichē wāt al die di
anrſte dede doe du queme
dat ſal dy outſiē als du
weder kierſt ant deſen
woerdē wart die vrōd
vnceert Eñ bat dē biſſ
coppē al dat hi mochte
Dat mē om vā dus gro
ter vroudē met en div
oughe wedere te kieven
tottē verdriet deſer ve
rlt. Eñ ſe ſeidē om tē ſal
met weſē als du bidde
ayer alſo alſt got ghebo
denert heſt die al dine
weet wat alre mēſchē
orber is Eñ al wel mēde
eñ ianerlichē ſoe kier
dē hi weder eñ drouich

Cñ doe hi die bruederlie vñ
outfaughē had soe kierden
hi weder ouerueert totte
doerē daē hi in quam. Ende
die prior die daer quam in-
mutter processiē ontsloet ō
die duer eñ vaut om daer.
Cñ leideuē myt blytscop ē
in die kerke. daē hi xv dae
ghe bleef in vastē. eñ in be
dinghe. Cñ daē nae vteldē
hi ons al dat om gesiet wā
hier vindet die hystorie van
sinte patricius vergeuue
Dese patricius was in traer
ons hē. ccc. eñ lxxx als ghe
sa euē steet int passionael eñ
oer van sinē leuē. Cñ wazt
oner ghesat wt dē latyn ī
duutsche. Jndē iaer ons hē
ny. ccc. lxxxvij bi sinte Re
migius tyde. Gotsli gelaeft

Cen ave maria voer den
sanuer soe wie hiē in lesen

Hier begint die biechte dochter

Elauet eñ greet si die maem ons lieu ihu xpi dat hi ons dat beelde d' waerheit voer gedaegē heeft dat hi seluer is duet ons nyemant beduegē en mach. Hier leset mē heiligē ewāgelio dat onse lie spiesde mit vyf broede eñ mit twe vissche veel ludes. Dat ierste broet sullē wi alsoe vstnē dat wi bekēnē sullē wat wi euelic in gade syn geweest eñ wat wi mi in gade syn. Dat and' broet dat wi proeuē sullē onse leuē md' tyt twoe wi al onsen tyt hebben vsumet hier toe behoeuē wi hulpe. Dat is euē sekerē biecht euē gueē biechter sullē wi proeuē hier an heuet hi in om die dmgē die totten waerheit gehoiē soe moegē wi om der waerheit getrouwē eñ dat sullē wi proeuē in dzen stucken Dat ierste dat hi si een gued meester. Dat and' dat hi sy an euē gudē volcomenē leuē. Dat derde dat hi heb die gewalt die een gued biechter hebbē sal den saltu sueckē an welcher stat du en vndest dat leget di wael wat arbeit du daer om lides tot dē saltu gaē. Eñ salte voer om vallē mit euē rechtē ernste als maria magdalena viel viel voerdē voetē ons herē ihu xpi. Eñ salte om trouwelichē biddē dat hi di hoer vergot hier saltu om op den dyn iste als du voer onser lie ihu xpi vrstynē moctes andē touxtē dage daer alle dmgē mder waerheit apēbaer syn. Legge af alle schemte eñ bekēne dat got alle dyn sundē gesien eñ gehoert heeft. Eñ di al die voer gade mdē spiegel der waerheit syn die wetē al bet dyn gebreck dan du seluer. Eñ en schame di mer voer dynē biechter mer schame di voer gade eñ voer alle dē vriēdē gads. Merckt dat got al dyn werckē eñ al dyn worde gesien heft mit synē gotlickē ogen. eñ doe op dyn herte eñ bekēne al dyn sundē. Doe saltu om mynlikē biddē here geestelike vader ic bidde v lyudē om die mynne die xps andē cruce bant dat gi my wisen dē waestē weeh tot myner salicheit. Daer mach die biechter twisen drie wege dat saltu wael vstaē. Hi settet dy boete eñ leert di dattu

wed' dues dattu toe onrecht gedē yeues. Hi heitet di wed'
greū yeues du eudy onrecht goet. Hi heitet di wed' dē dattu
ye mēstre gerēdes dat di leet weer dat hi et dy gedaen hedde
et si mit wille of mit werckē. Ēn waer du yē wille gewōnes
eñ met te werckē en mochtes brēgē dat moestu unsen wille
beterē. Die wille sal alsoe syn dattu eer woldes hāe duseuts
dede eer du ōmer mit willē woldes dynē euē hierstē schade
wilstu dynē boesen wille die tot ondechtelickē werdē ende
boesen werdē worē is beterē die moetstu unitē werdē bete
ren. Den erstē houdic waer du ye houerdich weres dat saltu
ynculpelic wandelē dat alle die hide proeuē moegē dat dy
dyn houdic leet sy. Wy hebbē die houdic voer gesat want
si is ons een schedelic gebreech an onser ewigē salichēt.
Bedragē houdic berouet geestelicke eñ werlicke oere
lude oere ewigē salicht. Weet di nv wat houdic is wat
ghi ye geredet daer in ghi v grualsit hebt ond' die lude
dat is bedragē houdic daer in werdi berouet al uwer
ewigē salicht. Traecheit an gads dienst. Hier in suldi
proeuē traecht' andē dienst gads wat ghi ye gedaē hebt
dat ghi wael beter mocht hebbē gedaē dat is traecheit
in gads dienst. Hier suldi anuaen eñ suldu alsoe vlitelic
luckē beterē. eñ of yemant in dezelickē werkē si dat du
dat proeues dat dy oer schade leet sy als dyns selues
eñ gi sult v alsoe an geestelickē dīgen halden dat gi nit
nyemant becōuert en syt dan mit gāe allēe. Gherecht
hier proeue d' gerechtheit gebreeck waer du ye gerecht gedes
dat saltu ny alsoe mylzelickē wed' nuttē leuē beterē dat
men proeuē mach dat di al gerecht vā al dynē hēten
leet si. Weet wat gerecht is dat heitnit boese gerechtheit
dat menich des begeert dat got met en is. Dat vierde is hoer
eñ unt. Noer du hat eñ unt gewōnes op dynē euē hierstē
dattu ont dat dedes dattu niet en woldes dattnē di dede. Houestu
yemant schade gedaē unt dynē werckē dat moetstu beteren
unt hue eñ nut goede. Houe su yemant syn eer benomē of
gebrencket mit dynē worde. Du salte voer dē mēstre valle
eñ salte oetmoedelickē bidē dat hyt di vergeue doer got. Ēn
salte om alsoe lange an screyē dat hyt di vergenē moet van
inpinē. Dit saltu stede halden voer alle lude eñ salte alsoe lange
vaste mēstre reden dattu om alsoe veel crē gewōnes als du
om benomē haddes. Dat weet voerwaer dat moet syn offtu

gads genade ōmeer vmmē wolt soe moetstu geldē alde schade dē
du dynē cuē kerstē ye gedeets ¶Oeet dat mydige worde haerde
schadelic sijn wāt wi moegē dat goet wedᵉ gouē mer die eer en
kronnē wi met wael wedᵉ gegeuē daer om soe gaet dyn worde
¶Die vnsse schade is tzorne. Proeue wattu ye gedeets in dynē
tzorne met woordē of met werckē dat saltu beterē met suchtmoe
digē worde. ¶Oeet dattu worde moeges sprekē in dynē tzorne woz
destu daer in vondē du woetes een kynt des ewigē doets. Du maysts
een woert sprekē daer dat woert gedraygē te romē cnē voer ouer
meer hoe wilstu dat wedᵉ sprekē. ¶Oeet er moet sijn men moet
van noede geldē al dat men schuldich is. ¶Menige lude sprekē
en solde te met seggē dat waer is cnē wᵗ sprekē vā oers cuē
kerstēs gebreckē. Ic seggē di ist dattu hozes sprekē dyns cuē
kerstēs gebreck nochtāt en saltu des met melē. ¶Moeges du des
met lutē di en sprekes daer af soe saltu gaē daer myemant en
is tot om cnē saltter om seggē sack tmoedelic. Cnē oetmoedelic saltu
voer om wādelē nut dynē woordē cnē met dynē werckē en salte om
oetmoedelicheyt bidē dat hi af late wil vā synē ewigē schade
Cnē wil hi des men doē soe saltu breggē voerdē genē die dit gebeterē
moegē. Daer saltu synes ledens sin cnē saltes voert met vt dynē mōde
late romē om emich gunst dat di die mēschē doē mochte metet
verwtessu om syn ondecht in dynē tzorne du duechste een oetlic
sunde. Cnē hesses om vntē sundē cnē werckes di daer in. Die mēschē
die nv een sundᵉ is die noch wael een goet mēschē wādē. Oaer om
sullē wi die sundē vgetē cnē al dat gebreck ons cuen kerstēs cnē
sullē onse gebreck ansiē. Cnē sullē alle wege des vgetē dat got v-
getē heft. wāt al des gebreckes des mē gan en rouwe heft gehat
des heft got vgetē des en solde wi nūmer gedrucken ¶Dat leste
is oūate etens cnē dranckes. Dattu etes meng haude en lates
dynē cuē kerstē hongerich gaē cnē dorstich die licht gedencker
is dan du biste. want du biste ryck en hi is arme na reā ind
tijt. Oaer sullē wi merckē na xpūs woordē dat hi sprack selich
sijn die armē dat hemelryck is oer. Dit gebreck saltu beterē
op dattet dy got vgeuē moet ¶Dat seuēde gebreck is onsinnicht
tzier op spruit een heydens meyster wat wi dē oūmate des wi
met woerdē stich en sijn er si mit wordē of mit werckē dat heet
onsinnicheyt. Die wijnsopper hongert vt cuē reep tot eng teylē dat hi
wijn vrōpē sal. cnē slōg hi dē wijn vrōsti heft soe duer hi dē reep af. Also
sullē die grote dē die oer gebaert willē beterē. Die onsinnicheyt sijn
met woordē cnē met werckē sullē soe genoechlicē wandelē cnē soe
kuyschelicē voer allē lutē. Dat alle die lude moege sprekē dat om
alle dat leet si dat oūmate heftē mach ¶Du moeges du merbē
ofte die x gebade gehaldē hues al dan dagē. ¶Oeert wat xpūs seecht

wetet dat ons got voersien hadde tot synre ewigē salichēt dat had hi ons daer bewent dat hi ons oetsen wilde had gegeuē dat wi mochtē doē dat beste eñ latē dat archste. Hier sullē wy proeuē hebbē wi rechtē rouwe al onser gebrechē. Wildi weten woe rechtē rouwe gedānē is dat is alsoe goet an di te sien dattu eer woldes hādē dusent doede eer du ōmer meer woldes sundigē. Veel lude sprekē ic hebbe rechtē rouwe om mijn sundē mer si bluē in oerē gebrechē. Du goede mēsche die daer gerocht wilt werdē indē heiligē geest eñ gemetē willes der barmhertichēt gads. Du soelste hebbē drierhande rouwe om dijn gebrechē. Die erste rouwe is dattu ye weder dynē got eñ weder dynē lije gededes int woordē of int werckē Den anderen rouwe is dattu ye gededs weder dynē eucu leersteñ. Wilstu gemetē der barmhertichēt gads eñ dat hi dy dyn gebrechē vergeue eñ dy doepe indē heiligē geest. Soe soltu dy billichē ontfermē ouer alle mēschē die nu xpē gebeelti sijn of si hebbe mysdānē tegē dy. Dit moet syn over moet oftu ommer genādē wilt vindē. Die derde rouwe is dattu dy vm hertē ontbermes ouer dy seluer eñ besies die tijt die dy got gegeuē heft dattu bekēnē machs dijn ewigē salichēt. Eñ die alle creaturē heft geschapē dat si dy wisen tot dynē beste goede. Daer af spruct sunte Augustijn alle creaturē wisen my tot gade hier om moet ic hebbē rouwe. sijt ic here ōmermeer tot dy come dat moet an dyn barmhertichēt ligge. Die tijt geet en weet die du my gegeuē heues eñ du blijues ongenijnt eñ onbekent vā my daer af hebbe ic rouwe eñ vruchte hē dat ic rechtē rouwe met en gewisse als ic van rechte solde. Dese vierdē broede sullē wi bekēnē die gerechtichēt gads als die barmhertichēt. Alsoe barmhertich als hi is alsoe gerecht is hi oec in om seluē. Wetet solde ic v seggē vmd gerechtichēt gads der worde dē luyē te veel eñ d weer wenich die ōmer genade soechtē Oec om soe bewisen wi dē lude die barmhertichēt gads eñ werpēse in dat wegeuen dat si indē ionstē dage genade vindē mochtē oft met eer wesen en mach Weet dat die gerechtichēt gads alsoe strengē is in hoer seluē dat alle mēschē grouwelē mocht. Dat bekende xpūs wael doe sprack tot synē iongeren

Als gi al dat duet dat ghi vmoecget soe sul
di nochtant sprekē dat ghi ōnutte knechtē
syt. Dat is waer bewiset mit sinte iohan
die nye ouel en beghinck die om van gade
schendē moest die si dē duē gehyr seidē mā
wilde seker hi bekende die waerheit gods
Ic sprecke meer dat die gerechticheit gods is
alsoe strengie dat een menschē hed volbra
chte al die dechtlicke werckē die al mēschē
ye volbrachtē die daer syn mā ewigē leuē
Eñ wort hi vondē in hoest sundē die daer
heitet houdie geestelic of lyfelick of een
and hoest sunde. Moet wie in eure wort
wondē hi moet ewelic vōdemt syn Ic
sprecke dat alle die heiligē die in hemel
rijck syn voer dē menschē bedē et en mochti
met helpē. Ic sprecke meer dat xpus voer synē
vader neder viel eñ maria syn moedr et en
et en hulpe met die en mach nūmer genade
vmdē. Daer om seggie ic dat een menschē weer
die dusent hoest sundē hedde gedaē eñ die be
kende. Eñ een ander menschē weer die met
dan een hoest sunde hedde gedaē eñ hi der
met bekēnē en wolde hi worde vōdempt. Ic
seggie meer hedde die mēschē alle die dochdē
gedaē et en mochte on met helpē hi en moest

vdempt syn mittē vdemdē. Ēn die and wort
behalden die dusent hoeft sundē heft gedaen
eñ die bekent eñ hi voert leuet mit gansen
rouwe eñ mit rechtē wille si mūmermeer te
doen. Ēn mit steder mynē si toe beterē thent
an synē doet weet dat die steruet mittē selygē
Eya wo mert woe selich die syn die alle oer
dage sund hoest sundē hebbē geleuet eñ die
daer moegē sprekē mittē rouwelmt. Jr heb
die x gebade gehaldē alle myn dage dat xps
sprack mynē dynē got van alle dynre zielē
tracht. Ēn die sich oer gehuet heft allē syn
dage voer die sunde die daer heitet gheestelike
houdie. Dāē vyftē broede sullē wi vstaen
dē rechtē gelouc. Dat sullē wi alsoe vstaen
dat wi rechtē gelouc sullē hebbē m gade. Ēn
wie daer gelouet ni gade die moet gade getrou
wē eñ moet gade bekēnē eñ soe moet hi gade
mynē. Wenschc besich datti rechtē gelouc
hebbes soe moegestu des gelonē dat got alle
dmck vmach. Die meysterē sprekē wie rech
tē gelouc alsoe veel heft als een mozsters
kaern die duet enē berch totte midrē wael
wael gaen. Hier om sullē wi ons vhetē dat
wi hebbē een afleggē van alle dē dat vget
lick is eñ dat ons dat licht met vdustert
en werdē dat is onsen rechtē gelouc daer
wi got m sien sullē. Wetet wie daer mach

ſprekē ic bin een e recht kerſtē mēſche die ſal ſtuē
in gode alſoe dat hi gods diſcipel ſi dat hi ſich
richte nu ſijnē woordē eñ werckē. Weet wat
dat xp̄s leet dat leet hi daer om dat hi onſe
beeldēner weer tot onſer ewiger waerheit want
hi is die waerheit ſelue die di wijſen kan maer
rechtē gelouē. Ic ſprekē in tottē vadē kouē ſal
die moet in xp̄o tot om comē. Wie oet dē vader
bekēuē wil die moetē in xp̄o bekēnē. Dat heft
ons xp̄s bewiſet doe philippo ſprack thoene
ons dijnē vader. doe ſprack hi. Wie my ſiet die
ſiet mijnē vader eñ waer mijn vader is daer
bin ic. Hier om ſullē wi proeuē dat wi rechte
dē ſeluē na ſullē volgē dat moet ſijn of wy be
haldē willē wōrdē. Veel lude ſprekē woe mochte
ic dē als xp̄s dee dat heft ons xp̄s geleert hi
ſprack neemt v cruce eñ volget my na. Dat
ſuldi alſoe vſtāē dat hi v met en heit ludē den
doet als hi andē cruce ſtruſ hi ſprack volge my
na dat is dat wi om volgē ſullē mit volcomeulē
leuē. Weetet wat ons gebrect mā tijt vā ſijnē
leuē dat wi om met en volgē op dat ahre hoech
ſte ſijnre woordē eñ werckē dat ontblnet ons e
welc dat moet ōnder ſijn. Hier om is dat hi ſpē
in mijns vaders huys ſijn veel woningē. Bekerlic
et ſal meneh menſche tottē hemelrick comen
die des gotlickē anſichts met meer en gebruicket
dan een lichte ſōne in enē duyſterē walde. Eya
heue vrient proeuet dat woort dat xp̄s ſprack
tot ſijnre moyē doe ſi om bat voer oer ſoenen

Hi ſprack wi drinckē wil vter dē nappe dē ic drinckē
ſal die ſal mijn erfgenaē ſijn in mijns vaders rijck
Aldus ſuldi merckē wie dat wi ons hier meten
ſoe ſal ons got wedr metē in ſijn ewige rike. Hier
op ſprect ſūte. Auguſtijn alſoe veer als wi om
hier bekēnē eñ myñē dat ſullē wi ewelick metē
Die meyſter ſprack vandē hellē ic ſeggē v wael
wat die helle ſi die helle en is anders met dan een
weſen. Dat ſuldi alſoe vſtaē ſoe een dief die dat
lijf vboert heeft eñ gevangē is proeuet woe dē te
moede is eñ dan die and lude in prouē ſiet ſoe veel
is om te woes. Aldus geſchiet dē die meer hellen
ſijn eñ got ſouvē eñ allē ſijn vrienden. Dat ſeggē
die meyſterē dat dat oer alre meeſte pijn ſi. Dit
vernam die goede dochter van den daer wy af
geſprakē hebbē eñ geet tot oerē biechter eñ ſpē
Her wiſet my mē neſten wech tot mijre ewigē
ſalicheit. Hi ſprack dochter laet di genoegē. Sy
ſprack my en genoeget nūmer alſoe lange alſe
ic ongeſekert bin an mijre ewigē ſalicheit. Hi ſpē
dochter du biſte des ewigē leuens ſeker. Si ſprac
heer heneſtu my gewiſet tot mijnē naeſtē wege
Hi ſprack daer toe wiſen di alle creaturē. Sy
ſprac alle geeert vorwart wi en ſijn got met.
Hi ſprac dochter hier mede heueſtu begerunghe
genoech. Sy ſprac heer my en genoeget met. Hi
ſpē wilſtu my met gelouē ſoe gelouet dē woordē
ons hēn ihū xpī dat hi ſpē nemet v cruce en volgs
my na. Dat ſaltu alſoe vſtaē als du gedues dat
du vmaechs ſoe ſaltu dy latē genoegē eñ daer

mede genoeget grade. Hy ſprack hed ic gedaē dat ic
vinocht. Hi ſpē wat wiltu doē Hi ſpē ic wil laten
eer eñ goet vriende eñ mage eñ alle vitwendigen
troeſt die my van creaturē geſchiē mach. Doe ſpē
die biechter wiltu my vit latē. Hi ſpē ja ic heer ſal
ic al dmicke latē ſoe moet ic v vit latē. Hi ſpē en
neme di des niet an et en is met vrouwē gegruen
Hy ſprack ic weet wael. dat geen vrou toe hemelryck
en mach comē ſi en werde eē man. Dat ſuldi alſoe
vſtaē ſi moetē menlicke werckē werckē eñ moetē
menlike hertē hebbē mit volre cracht dat ſi om
ſeluer moegē wed ſtaē eñ allē gebrecklickē dingen
Hi ſprack my dunct dat du harde ſterck ſyſtē my
heſt wonder woe du meer lidē moeges dan du geladē
hebbes. Hy ſprack heer ic mach allet dat liden dat xpūs
om my geledē heft. Hi ſprack dat ſyn worde Hi ſpē
ic ſegge waer. Hi ſpē wiltu my des berichtē. Hy ſprac
wael. Ic heb gehoert dat die gotheit der menſcheit
nye ni en quam to allē lidē dat xpūs ye geleet. Hi
ſprack dat is waer die gotheit is onlidelic want ſi
en geleet nye met eñ en ſal nūmer met gelidē wat
ſi en mach nyemant beroerē. Hi ſprack alles dat
hi geledē heft dat mach ic wael lidē. Hi ſpē des be
richt my. Hy ſpē ic doe. Ic weet wael dat xpūs die edel
ſte mēſche was die ye gebarē was hi was vā rive
eñ tſeuentich geſlechtē. Ic ſpreke meer hi was dat
edelſte bloet dat marien hertē ye geleyſtē. Weet
dat ieniet billicker lidē ſolde allet dat hi der my ge
ledē heft. Wen proeuet die lide na edel dan ſoe ſi
edelre ſyn ſoe ſi clenlicker ſyn. Hier proeue ic by

dat ic bet lude mach dan xpus ¶ Wolde ic segge vnu
alle de dat ic weet en bekenne vnu synre edele auwaut
syn leues nad tyt · m enre rechter willig arm[illegible]ede
soe weet dat unyn lyte mochyt breken · Hi spr beraet
di wael. Sy spr ic heb my harde wael beraet weet
de dach dat ic leue soe wil ic volge de raedes heilige
geestes · Hi sprack wat redet die heilige geest. Sy spr
dat ic my late in die gerechdige hant gads en dat
ic late al outhalt & creaturen · Hi spr du wilste
ouel Si spr waer nu Hi spr dattu niet en wilste
volge wisheit dat gehorsamlyt en decht is. Sy spr
wil gehorsam syn tot an mynen dot · Hi spr wien
Sy spr xpo de hemelschen vader de iohannes gehor-
sam was nad woestenie en maria magdaleine
en maria vā egypten en maria salome Hi spr
my dunckt my dattu mins raets niet meer en
willes volge Sy spr et is waer my is van her-te
leet dat ic des menschen raet ye soe lange geholdē
en de raet des heiligē geestes wedstue hebbe · Hi spr
dochter hoer my wat dunct dy dat ic di geschadet
heb · Si spr gi hebt my gehinder an mynre eenigen
salicheit · Hi spr waer an · Si spr dat gi my niet en
wyse ten hauit optē naestē wech · Hi spr dat is de
heiligē geest bevalē ic solde dy moede meer raden
als ic dy geraden heb · Hi spr en hed di niet daer af
geraden en ander lude ic hed mynen tyt doechliker an
gelecht dan ic heb gedae · Ic waende dat et al enā-
gelie were dat my die geestelike lude toe spreken
Hi spr die enāgelie is genaemt mē heiligē geest
vāden volcomenen leuē ons hen ihu xpi · En die
nu synē edelē rede die enāgelie lesen en predicken
wie mit hapingege leuē wil die mach om volgen

op dat alre hoechste. Hi spr dat ontberme got dat ic des met gedae en heb al myn dage. Hi spr dat du my hier af scholt geues dat is my leet dat ic dy gehmaert heb. Hy spr ia ic geue v scholt eñ al creatuerē. Hi spr des heuestu onrecht des en mach di nyemāt dan du selue. Weret wie van gade beroert wort die en mach nyemant wed staē. Dat sich des al heiligē an nemē die ni hemelryck syn eñ al pdiker die op eertryck syn die en mochtē dē met wed staē die vād waerht beroert is. Dat een wort merct dat xp̄s sprack tot enē iongelinck de hi spr eñ begeerde des volcomenē leues. xp̄s spr halt die x gebade. Die iongelīc spr he die heb ic gehaldē al myn dage. Hi spr wilstu comē werdē soe vrope al dattu heues eñ geuet dē armē eñ volget my na. Aldus heft ons xp̄s die waerht bewyst mit petro eñ mit synē mederē iongerē die hi tot om riep mit om selue in rechter armoedē. Weret dochter dat dit waer moet syn dat xp̄s gedaē heft mit wordē eñ mit werckē. Eñ hi is die waerheit selu eñ wie tottē vader comē wil die moet xp̄o na volgē in synē voetstappē op dat alre hoechste. Hy spr eya lieue vad waer om wed radyt dan alsoe seer. Hi spr want er is een altē hoegē leuē dat hi wael behoeuet dat om got te hulpē come die dā in volstaē wil. Hi spr ic weet wael dat got alsoe tot om geet wie sich an om helt hi onthalt om wael in al synē noedē. Hi spr woe wilstu dē dā als du vsmaet werdes van allē creatuerē. Hi spr des begeer ic dat

ic die myniſte creatuer wäre in ouſen hſe ihſu xpō die hi
ond allen creatuerē heft dat ic moege ſprekē mit paulo
Ic vrouwe my alle creatuerē ſijn my een cruce hi ſpt
dochter hier toe biſtu te ionck. Bi ſpt maria magdale-
na was iongher dan ic ende ſi in die woeſtēne voer
in ellende doer rouer eñ moerdenaer hi ſpt got was
mit oer. Bi ſpt ic weet wael dat got mit my is hi
ſpt hi was mit oer gheſangē voerdēlic. Bi ſpt hi is
mit my geeſtelic ſonder onderlaet. hi ſpt maria had
een groet onthalt vā ſijnre tegenwoordicht des eñ
heuēſtu met hēre dochter. hi ſpt ſijnt ic alles troeſts
ontberē ſal ſoe wil ic dēr tegēwoordicheit verſwaet
ontberē. Ic begeer dat hi in mijnre ziele ſonder-
onderlaet gheeer. hi ſpt beſinne di bet dattu dy
des an nemē wilt Bi ſpt vlaet my der reden die
ſi tot my geſpraeckē hebt daer af hebdy my gehin-
dert. hi ſprack weerdſtu van woordē beroert du hed-
des my der reden vlaten. Du maechs wael weetē dat
ic een creatuer bin die wile dat di een creatuer ge-
uē eñ nemē macht ſoe weet dattu niet der waerheit
en leues. Die waerheit geuet alſoe veel doechdē an
oer dat ſi dē mēſchē wael richter op dat alre hoechſte
houē allē creatuerē. Och daer bi en darfſtu my niet
ſchuldigē. wāt wie vander waerheit is beroert
die heilige geeſt is meyſter dat hi om wael wiſet
die ōm volgē wil in die hoechſte ſchoele die ye gemaect
wart. Daer leert die menſchē meer in enē ogēblick dā
alle meyſterē gheworde moegē. hi ſpt gi ſpreckt niet
Dat ander woert dat totte ghelouē hoert dat is dat
wi gade getrouwē ſullē. Wie daer ſpreckē mach dat
hi gade getrouwet hi en ſal niet alſoe veel huldē ouer
nacht als enē pēnick guets. Wie niet wie enē pēnick ge-
wicht eerts guets behelt oñ nacht voer ſijnē eu-
herſtē dat is een rouer voer gade. Dit wil ic v bewiſē

mit xpō die alsoe veel van mȳnē over dē menschē
hadt gelēdē. Eñ dattu dē menschē die na xpūs gebeelt
is lates gebreckt hebbē over des wil got al dinck
geschapē heft eñ dattu om outhaldes sijn vaderlic
giet eñ dattu om sijn natuer krenckes die hi tot
gade dragē solde. Ic segge meer wie verspaert voer
om selver ouer tijt des hi noetdorftich weer ende
drincket ic behoefs morgē hi is een rouer voer ga
de. Dat wil ic dy bewisen getrouwe gade soe voer
siet hi dy wed' wāt geuet om got dē dach hi geue
om oeck des om noetdorftich weer. Daer om spre
ke ic dat wemich lude rechtē gelouc hebbē eñ gade
voltomelic getrouwē. Weter wie certs goet behalt voer
sijn cracht daer mede hi gade bekēnē solde eñ mȳnē
die mach wael een rouer heetē. Dat bewiset ons xpūs
de hi spr̄. Is dat ic ūheuē wōde alle dinck wil ic na
my trecke. Aldus sal die goede menschc alle dinck
op dragē tot gade in sijnē oerspronck. Dit beduden
ons die meysterē dat alle creaturē sijn gemaect
over des menschē wil. Dit merct in allē creaturē
dat dat een creatuer den anderē mitter. Die beesten
dat gras. die visschē dat water die voegel der lucht
die dierē dat walt. Aldus comē den goedē menschē al
dinck te nutte. Dat noch een goet menschc weer die
gade getrouwet got dede om bet dan om die menschc
ōnermeer gewerue konde. Nu sullē wi vstaē dat
tweerhande stuckē tottē gelouc gehorē. Dat ierste is
dat wi got bekēnē. Ic spreke dat got nyemāt bekēnē
en mach hi en bekēne ierste om selver. Nu merket
woe gi v selū bekēnē sult. Die menschc die sich selū

bekēnē wil die ſal alle tyt hebbē een mſien in ſyn
herte eñ ſal in om trecken ſyn viterſte trachtē eñ ſal
eñ ſal ſi trecken int alſoe langer oeffenīge dat hi
ſi gehoorſam make den oūſte trachtē der zielē en oeffe
nige alſoe lange hebbe dat hi die ſtat beſitte by gade
dan leerſtu dy en got bekēnen. Dat ander woert dat
totte gelouc gehoert dat is myne woe daer mach ſpre
kē hie is myne dy die ſal dat lidē dat om weder waert
wat xpō gelekē heft eñ ſal dat hē vrolicken. Spreke
got totte menſchen mont weder mont du ſalt ver
dempt ſyn ewelic mittē verdoemdē. Die menſche
ſolde gade des veel te ſeer myniē. Eñ ſprekē hē ſynt
dattu wilt dat ic vordempt ſi ſoe wil ic gerne ver
doempt ſyn. Alſus ſal die menſche vereniger ſyn
wat got wil dat hi dat wil in hemelrycke eñ in
eertrycke des ſchuē ſal hi onderdanich weſen. Die
menſche mach ſprekē hie is myne dy wy hebben wy
dē gelouc unwillet. Woe die ſtuckē heft volbracht mit
dē leuē daer wi voer af geſprockē hebbē die mach
ſprekē ic gelouc an gade. Hidē tiē gebradenē viſ
ſchē ſullē wi uſtaē. dat die een viſſche is wil. die
ander volbrengynge. Dattu die alſoe te mael over
orberē ſalte alſoe dat dyn natuerlicht alſoe te
mael over ſtoruē ſi. Al dat merch indē beuē eñ dat
bloet indē aderē eñ allet dat tottē natuerlikē trach
tē behoert. Of du natuerlike gebreckē willes or
berē dat du ſi met en vmoeges. Et is een vrage
onder den meyſterē of die menſche daer toe tomē
moege in ſynē leuē dat hi met ſundigē en moege
Die beſte meyſter ſprecket in. dat ſuldi alſoe

ũstãē dat sich die lude alsoe hebbē over claert bynnen
eñ buten dat si on tot gnẽ gebreckē gneygē en moe
gē. Andē anderē sullē wi ũstãē volbrengnge alre
dechdē. Alsoe dat wi hebbē alle dechtē volbracht
in ons dat wijs met en wetē dat die dechte ōmer si
wordē. Dat wi bekēnē eñ mynē ons bonē allē dech
dē. Die menschē die hier toe comē is die is in een lich
ticheit eñ in enre claerheit. Die meysterē spreken
van tweyerhande licht. Dat ierste is een natuerlic
licht eñ luchtet natuerlikē luden die veel natuerlicht
kēnen mō tijt. Dat ander is der genadē rycke licht
want wen dat luchten dat ũblijnt dat natuerlike
licht altemael. Dat luchtet den menschē optē wege
synre behaedmisse alsoe dat hi in genadē behalden
wort of hi om volgē wil. Dat derde is een geestelic
licht want dat lichten den engelē eñ dē menschē die
daer steet in synre ierster onschuldē die die menschē
ontfuet mitten engelen. Weet die menschē die men
schē moet in bloetheit sijn alre eertschēr sukē ende
alre geschapenheit eñ alsoe bloet als hi vter gade
geulaten is. Die menschē vmach dat die engel met
en vmach hi mach in desen licht comē ouer al enge
len. dat is dat hi alle dinck ontfuet vandē gotlikē
oerspronge der waerheit. Daer wort om tegē wordich
een gotlic licht daer af en willē wy niet meer sprekē
ic wil wy selver behaldē. Hier comet die dochter
wttē biechter eñ spreet he ic en weet met of myns
ōmer raet sal wēsen. Hi spt woe bi spt ic heb noch in
te vnen al dechdē ic en weet niet of ic noch enighe
dechte volbracht als ic solde. Hi spt luet di genoegē
als du dues dartu vnoeges. Hy spt ic en dēe nye

dat ic ũmochte eñ weet doch wael dat ic gade schuldich
bin dierhande scholt. Die ierste scholt is beteringe
voer myn gebreckē want al men schē en mochten
niet beterē een gebreck got en wólder om vñ mynē
ũgeuē. Si spr̄ ic sal billikē dat doē eñ een beteringe
bluē tyen it an mynē doet eñ op genade. Hi spraeck
wat is die ander scholt. Si spr̄ dat ic gerne weer
onder den vrienden xp̄i eñ noch daer na nye en gr-
leſdē als ic solde. Ic weet doch wael soe wie daer
conē sal die moetet mit leuē ũwolgē m xp̄o. Hi
spr̄ du heues recht. Hi spr̄ wat is die derde scholt
Si spr̄ dat helle noch hemelrick en weer soe solde
ic doch den mynen na gaen van rechter myn̄en
als hi voer my gegrāē heft eñ solde om volgē op dat
alre hoechste. Dese scholt bekēne ic wael eñ beter
my niet als ic solde. Hi spr̄ wat wiltu meer doē du
heues doch achter gelaten guet en eer vriende ende
mage eñ alle den troest den du van creaturē hadres
Si spr̄ dat weer recht si spr̄ hedde ic alle dat guet
dat got ye geschep ic hieret hier want et en was
myn niet et was gads. Hier af weet ic wael dat
ic noch te latē heb dat ic latē sal. Hi spr̄ wat saltu
latē. Si spr̄ dat ic my latē wil an alden stuckē
daer ic my vnde myssadich soe mach ic spreke
ic late dat ic heb. Hi spr̄ du heues waer an heft
wonder alsoe cleinlic als du biste woe du liden
moeges die groet sinaecht die dy on̄geet. Si spraeck
got weet wael des en heb ic geen lieu. Hi spr̄ en be
roert dy niet dat dyn vriende werhe eñ geestelick
om dinē wil bedroest syn eñ om des dunct dattu on
recht dues. Si spr̄ wat sal my dit gesecht. Ic weet

waer dve ỹpūs mdē tempel sat dat sijn moeder eñ
Ioseph bedroeft waren dve si en sochten. Die meyst
sprack tot ỹpm dijn moeder eñ dijn vader suechē
dy ỹpūs sprack wie daer duer dit wille mijns va-
ders dats mijn moeder mijn suster eñ mijn broed
Hi spr̄ du segs waer dat bidde dy dattu dijn noet
dorfte nemes willes doer got. Hi spr̄ beschaedet my
wat rechte noetdorfte is. Hi spr̄ rechte noetdorfte
is borne eñ broet eñ enē rock dat is een rechte lyfs
noetdorfte. Hi spr̄ nv beschaedet my voert vander
zielen noetdorfte. Hi spr̄ wie die alre vsinactste mē
sche weer m ỹpō der een leuet. Hi spr̄ nv bewaer
v got bidder voer my dat got allē creatuerē orlof
geue dat si my ordelē m dat alle hoechste. Eñ my
al menschē martelie martelie na hoerē wil Hi
spr̄ des sal di guet geschē wiltu dijn bekēnisse set-
ten na gade. Hy spr̄ een heilich sprect wost got
enē mēschē die allet dat lidē mocht dat alle men-
schē geledē hebbē. dat geue hi ons allet te lidē op
dat sijn werdicht des te mere worde md enicheit
Een meyster sprect oec dat dat en geen menschē
en si dan die alleen gaets van lijtē begeert. Hi spr̄
dochter du heues recht. Ic bidde dy dattu blijues in
desen lande eñ oeffen wat du wilt. Hi spr̄ des en wil
ic met dē ic wil in ellende gaē eñ an alle die stedē
daer ic vsinact werdē mach. Hi spr̄ gi sult weten
dat ic mder mynster vsmactheit meer goets heb
vondē dan van alder suetucheit die my vā suetucht
die my van suetucht ye gheschiedē. Hi spr̄ dat is
waer. wat ỹpūs heft ons bewiset mit worde die hi
spr̄ tot sijnē iongerē gi sult gaē an alle die stedē
daer gi versmaet werdet. Hi spr̄ nv gesegē v got
eñ hebt mijnē dienst tusschen gade eñ my. Hi spr̄

comc tot my waer du my vindes. Hi spr dat ic gerne
¶ Sunte paulus spreect vanden heiligen martelaren
en vanden vrienden ons heren dat si doet syn. Dat sullen wi
alsoe vstaen dat wi doet moeten syn. Ic spreecke wie
niet te gronde doet en is die en mach die heilicheit
niet bescouwen die got synen vrienden openbaren
Ghi sult weten alsoe lange als gi biden vader en
binder moeder syt geweest mit tyt dat ghi des ge-
rechten doets niet en wetet. Ic spreecke meer alsoe
lange als dy rouwet als men dyn bede met hoeren
en wil noch dy gads hulpen gruen en wil een alle
menschen dy vsmaen. alsoe lange du dat vindest
dat dy dat rouwen mach soe weet dattu den rechten
wege verre bist. Du sult weten wanneer dattu
niet in dy en vindest dat tonen sijs van eertschen
nert een dy vgeten is alle oerre werken een wat dy
ye geschiedt onder tyt dat dy des altemael ver-
geten heft dat dat met meer in dy en beeldet.
Hoch dattu niet in dy en vindes dan een reyn
op ganck dynre zielen. soe maechstu spreecken
dattu te gronde doet biste. Nv wetet wie dus
doet is die bluet in allen dingen in enre gelycheit
staende dat om met beroeren en mach. Hier seget
sunte iohan selich syn die doden die in gade ster-
uen. Nv proeuet heue vriende hoe goet sterue is
in gade op dat got in ons leue een al werken werk
een ny ledich syn. Ny moeten doch sterue weet dat
is een sachte doet. Menige lude spreecken vanden heiligen
leuen wat si geleden hebben. Ic spreecke si en hebben
met geleden dan mit oeren nesten vindinge dat
si got ye beuonden daer hadden si al oers hertz
mede vgeten. Dit geschiet wael die wile dat die
ziele in den luec is. Ic spreecke die menschе coempt
wael met leuen daer toe dat om vgit al syns arbeits

Jt spreeck meer wie van myñē met en gedenct te hdē
den is hdē hardē swaer meer wie vā myñē hdt die
en hdt met eñ det hdē is vruchtbaer voer gadē. Wee
tet wie dit geuondē heft die is te gronde doet. Dat
wi alda strucē des hēlp ons die vad' eñ die soen eñ die
heilige geest ¶ Men leset mdē evāgelio dat een
vrouwe quam tot onsen hre xpō eñ was een weduwe
eñ had eñē soen die was doet. Onse hre sprack stant
op tongerluck. Dat stillē wi alsoe vōstaen onder wou
wē die vōstentenisse. bidē man die ouste vūnst
der zielē. Dat stillen wi vōstē als die mēschē met
en is mdē gebreckē soe richtet sich die ouste vūnst
op in die vōstentenisse eñ roepet op om genade
Daer geuet oer got een gotlic licht dat si bekenne
eñ in die bekēnet si got. Jt spreeck dat met outfā
en mach een gotlic licht dan een vūnst. Die unter
tracht d' zielē is een getrouwe een vruchtelicke eñ
een begerende vūnst in oer hoechste licht. Et is een
vrage onder den meysterē wie daer voer solde gaen
vōstentenisse of myñe die een sprict vōstentenisse die
and' sprict myñe. hier onder is een goet strijt. Ver
stentenisse spreck wat mochtes du myñē des du met
en vōstondes. Myñe spt wat helpet dattu veel ver
strees eñ met eñ myñes. En heues du en gen myñe
du en comes nūmer tot gadē. Verstentenisse spt ic
bin gebarē mdē clarē licht daer in is my seluer
vōstāc mach. Die myñe spt dattu veel verstrees eñ
myñes met soe en helpet dy din vōstāc met. Ver
stentenisse spt du moetes af du en biste met meer
dan nim kinst du helpes my op eñ blues hier
Myñe spt ic bin dat goet dat got seluer is. Ver
stentenisse spt du makes dy herde hegge eñ daer ic
met en bin daer en kanstu met geschaffen. Die

myñe ſprack du ſultr my bet proeuē. Verſtruut
niſſe ſprack ic bin hoeger gebarē dat ic nit dy
yet lniuē ſal my lichter een licht der bekentniſ
ſe ic en darf dyns met ic heb dat ic wil. Die
wile dat ic bekende dat ic tot hoer bekant heb
daer ic in geulatē in enē luter vēnūge dat ic
etwelc leuē ſal. Dy ſtne ic op d' myñē eñ op
alē werkē. Die wile ic myn bekēnē heb ende
myn waer wetē alre dingē wes ic ye geloelē
dat is nu myn waer beuondē geloef eñ oeffe
nnge. Eñ alle die crachtē der ydelē moetē
hier bluē eñ ſi en moegē niet voerwart. Die
waer myñe ſprerket ic moet by di bluē wāt
ic bin ewich dat ons twiſtē daer vt bluc dat
is billick. Si ſyn onſe knechtē eñ hebbē dy
geleit totte ewigen leuē eñ ſelicheit. Hier
verupt die oūſte vermuſt die bloetrue vñ gade
ontfiet alle dinck. Eñ ſpē ic heb vnoemē dat
oūſte goet dat niet en mach geſtaē dan in
ewicheit. Bekēnſſe ſpē ic ſal hier billick
mitti bluē want ic nutti bekent heb. Die
oūſte vnuſt ſpē gi hebbet my geleit in den
dat ic dy tot hier toe gevolget bin. Nyer dat
bekēne ic nu in my alſe ic heb vnoemē dat
ic nyemans meer en bedarf alle geſchapen
dingē moetē boegē eñ aller dat ye gewerdigz
wart. Ic ſtae voer myñē oerſprongē midē wor
dē die onſe hē ſprack. Jongelinck ſtae op. Dat
ſuldi v ſtaē alſoe wat ſynre geboertē nu is
dat is ionc. Aldus geſchict der vnuſt daer
ſi ſteet voerdē oerſprongē daer is oer vgetē
alle der hulpē die oer ye geſchiedē tot oerē op

Jnuge want si meynt ewelic daer hebbē geweſt eñ
ewelic daer bliuē des en mach met ſyn. Hier ſuldi
die redē vſtaen bider vrouwen die verſtentenuſſe. bi
dē ſoen die vnuſt. bidē man dat vonckē mach ziele
hier ſuldi vſtaen als ſich die man der zielē op begint
te richtē. Daer ſprecket die meyſterē et ſi een ander
man. dat en ſuldi met alſoe vſtaē dat et een ander
ziele ſi et is een ander weſen der zielē. die alde geweet
der zielē is an oer doet. Die ziele heft in ſich gewo
nē een recht weſen eñ ſteet in oerē eerſtē ouſchul
dē. Die man der zielē ſteet bouē een engels weſen
eñ richtet ſich nader vernuſt eñ dringet in den
oerſpronge daer ſi vit geulatē is. Daer moet ver
nuft hier vit bluē eñ al boeſe dinck. Daer woert
dat vonckē der zielē vencht nder luter ydinge
Dat heitē wi dē man der zielē eñ ſullet alſoe ver
ſtaē. want hier is volbracht dat hi en grene hulpē
en danſ. Wat hi tot hier toe gewercket heft dat
werdet in got in ons. Got kent ons als hi ons be
kant heft eñ mynt ons als hi ons gemynt heft. Al
dus werdet got al dinck. eñ die man der zielen is
bloet eñ ledich alre dingē. Wetet die menſche die
hier toe comē is die mach wael ſprecke. dat hi got
is eñ menſche want hi heft al ontregē van gena
dē dat ypo heft van natuerē. Wetet die lichtin
is ſoe te mael doerulatē mutter eedre weſelicheit
der zielē die ſi van gade ontfaē heft eñ vandē godt
likē licht dat mē wael ſprecke mach dat is een got
hr menſche. Eyn liene lude ontberme v ouer die
lude want ſi ſijn vrempt eñ onbeket. allē luden
Alſoe die eene tot gade wil comē die weſte beſien
mit deſen ludē. Want ſi ſijn gauet te bekēnen
onbekendē ludē wemch mach ſi yemant te recht
bekēnē ten ſi dat ſi ſeluer inwē rechtē licht doer
luchtet ſijn dat is dat licht der waerheit. Et mach
wael ſijn die lude die op deſen wege ſijn der vol
tomēheit eñ dat noch met te recht beſetē en heb
bē. die bekēnē deſe lude wael een tels daer wi uſ

gesprackē hebbē. Wetet waer ic der mēschē
een woste hed ic een kerke vol golds ēn edels
gesteens dat gene ic om al dat hyt vterde. Ic
sprecke meer weer al dat myn dat got ye ghe
roep ic geuet dē mēschē te vterē op een stonde
want et is al sijn ēn got is sijn mit al sijnen
vnoegentheit. Ēn werē al die voer my die
in gebreckē staē van hongers noede ist en wol
de dē mēschē met euē voegel nemē dat ic alle
dat volc mocht spisen. Want wie in gebreckē
steet wat hi it of drinct dat geet al wed tot
gebreckē. Alsoe ist oer mittē goedē menschen
wat hi it of drinct dat diegeget hi weder op
tot gade den vader hier om behoeuē wi wael voer
ons te sien. Ēn sulē wi wat xps spraek waer
tive gesamentē sijn in mijnē maē daer wille ic
mydde onder sijn. Dat suldi alsoe vstaē tristus
meynt ziel ēn lijf in eenre rechter vēnūge. dit
dat lijf met en wil dan als die ziele wil mittē
wille gads. Dit sijn die lude daer wi voer af
gesprackē hebben dat die wan der zielē een be
sitten hest sijnre ewiger salicht daer die trachtē
al af sijn gesnedē. Daer en hest die menschē
en geen weder staē van allē weet mē behoeuet
si wael te bewarē. Dese lude sijn quaet te kēnē
als and lude vastē soe etē si ēn als ander lude
slapē wakē soe slapē si. Al oer worde ēn werckē
sijn alsoe onbekant voer ander lude. Want allet
dat goed lude doē die optē wege gaē d' ewicht
dat is desen voltomenē lude vremde si en behoe
uens met. si hebbē die sint bestē oers rechten
eygens. Dat mach mijn eygen zentē dat my e
welic blinē sal ēn my nyemāt beuemē en mach
Ghi sult wetē dat die lude die wi oeffenē oer

ost hoechste opgange. Dat suldi alsoe vstaē Sy/of
ferē sich mivēdich mā vondelkyn der zielē dat
die man heuet. Voert wie dat vrigē tau selich
is hi. Duer der menschē een is si werckē meer
ewich mittes m euē ogenblic. Dan alle die vitwē
dige werkē die ye vitwēdich gewerct worde m de
ser tyt Hier suldy vstaē wat mit behoertē oer
is. Dat wy hier we comē dat wi dese lude bekē
mē moegē eū got mynē. Eū wi die stat mit ons be
sittē die si besetē hebbē. des helpe ons got selue
¶ Een heilich lauet onse vrouwe. eū spruct
dat it minna met gelauē en mach dat is oer
dat hoechste lof. Dat suldy alsoe vstaē si is ba
uē allē lof. Ic spreckē wie tot woerde beleēns
se comē sal eū ontfaē die heilige gebuert. Die
moet hebbē een puut heit reynicht m der steet
een kōenheit. Dat suldi alsoe vstaē. een reyn
maget dat wael meer den vm mynen der
got. Dan een die al syn dage vtrect hefft m
sundē. dat procuet men am mēingē eū sundr
ingē am sinte. Johānes dat hebdi wael hoerē
seggē. Gi sult wetē dat die gerechtige mēschē
meer mach lidē vā mynē dan euich meyster spre
kē mach. Dat suldi alsoe vstaē. Rechtige hertē
sijn vm mynen ryck m on selue duer af moe
tē si mynē. Eū die ewige mynne is om gelyc duer
om gelyckē si xpō want hi is om vm mynen
eū reynicheidē gelyc. Voerdi my wie dese syn
dat procuē an vyff stuckē. Dat erste is dat
si al ōmutte dingen gelatē hebbē eū met m om
pondē en hebbē dan got alleē. Dat ander dat
si vā syn eū hoer wyt m eenē leuē hebbē duer
si m dorē sterue. eū alle nacht alsoe vielick

gaē slapē als si soldē in oer graft liggē. eñ waen
in sich selver hebbē dat si genē wist en were
Derde is dat si oer edelheit ansien hoe edel si is
dat si sich niet neygē en moegē van rechtē aerd
tot genē nederē dingē. Dat vierde is dat si soe wys
sijn dat si alle tyt oer beste werckē weerckē ond'
allē dingē. Eñ dat on nochtā duyct dat si die
myste sijn. Dat heft xp̄s bewijst hi bekende eñ
myndē synē vader nāē selvē dat hi selver was
Eñ was om nochtā gehorsam eñ onderdanich in
allē synē wordē eñ werckē eñ liet hem waer hi
sich vant eñ lauede synē hemelschē vader. Dat is
ons bewijst mittē wordē die hi sprack tot synē
vader. Vader ist moegelic soe laet dē kelc d' pinē
van my gaē doch dyn wille geschiede eñ niet die
myn. Dat vyfte is dat wi sterck sullē sijn eñ wed'
staē alle die dingē die ons hinderē moegē in ōsen
neestē wege. Die meysterē spreckē dat meeste dat
ons hindert an onsen neestē wege dat is dat wi ons
nut mēschelickē dingē latē genoegē. eñ niet voer-
waert en gaē die wile dat ons dat licht luchtet
Men en sal niet achterwaert sien an al gewoēht
men sal alle tyt voerwaert gaē tsent men come
in die ierste onschuldē. Die mēsche heit sterck die
daer bewaert wort die macht men heitē een maget
nāē dat si die ewige geboert bewaert sond' ond'
liet eñ sond' tyt. Dat suldi alsoe vstaē wie gaē
bekent eñ myn' md' tyt die en bekent eñ en myn'
om met. Daer om sullē wi gaē bekēnē eñ mynē
in ewicheit. Soe gewint si den vader eñ den soen
in oerre zielē eñ die soen mēt vader. Eñ wort dā
dan een venīge des heiligē geestes daer gewint
si die gebuert nad' ewicheit. Die mensche macht
wael spreckē ic heb veel kynder. want hi gewint
alle tyt kynder wāneer hi wil eñ of hi wil Dat

ſuldi alſoe vſtaē dat heitē wi een geeſtelic kint dat die
outſprēckelike vader gebeert ſijn ewich woert in die
ziele. Dat heit ic ewich dat in my gebarē wort van
rechter bekēnſſe eñ van rechtē wille eñ vā rechter
gotliker mijnen. eñ wiſe alſoe op dragē in xpō den
hemelſchē vader in xpō. Op dat ic indē vader blive
eñ indē ſoē eñ in mijnre zielē. eñ dat die heilige geeſt
een luter ēenīge minne mijnr zielē. Weter waer die
heilige geeſt een werck meyſter is alre werckē die
daer gewrocht werdē inder zielē eñ die daer bliuen in
ewicheit. Dat mach ic heitē mijn kinder der ic gebruckē
ſal in ewicheit dat ſijn mette kinder. Dat wy ons alſoe
berichtē dat wi comē in ons erſte onſchuldē dat wi wer-
dē getagē vit ons ſelue eñ vter al geſchapē dingē Des
hep ons got Doē ſe hē ſprack tot ſijnē iongerē vijf
worde. Dat erſte was hiedet v voerdē ludē ghi hebt
mit mijnē hemelſchē vader goet dē. Dat ſuldi alſoe
vſtaē dat geen creatuer in v en woue alſoe dat v got
altijt bloet vinde dat hi in v werckē moege na ſijnē
wil. Dat ander dat hi ſprack was. hebt weinich worde
ſoe bliſdi onbegrepē vandē ludē. Dat ſuldi alſoe v
verſtaen dat wi ons alſoe ledich ſullē ſijn dat wy
van ons ſelues en geen woorde en reden dan dat got
doer ons ſelues redē wil. Wat got doer ons reden wil
tes en ſullen wi met weder-ſtaē want got vhoget wael -
Dat derde dat hi ſprack hebt vrede onder een ſoe bliſſi in
v die heilige geeſt. Dat vierde woert was mijner ellende
in armoedē eñ wercket in mijnē naem ſoe werdi vhoget
in dat alre hoechſte. Dat vijfte woert was mijuer v ſelu
onder een als ic v eñ mijn vader ge mijnt hebbē. Dat
ſullē wy vſtaē alſoe wat got ye weder ſijnē iongeren
geredē daer meynde hi inde alle die kerſten warē
menige lude ſprechē ic mijne got ye dit ſprecken
here du weres wael dat ic dy mijne die ſal an

om hebbē vier stuckē. Dat ierste dat hi syn goet geue voer synes euē kerstē lyf. Dat ander dat hi syn lyf geue voer syn ziele. Dat derde dat hi syn ziele wage om synes euē kerstē ziele als moyses sprack. Barys my vanden leuendē boeck eñ verdelwee my mit ziele eñ mit lyf. Weer wie die myñe met en yeft die en sal met spreckē ic bin een kerstē mēsche. Want wie got myñt die suyge ouer duysent mileu dat hi enē meusche mocht brengē vā ghebreckē mit wordē of mit werckē. Dat wi m onsen heer moetē bliuē eñ kērē syn leuē eñ syn spracke eñ om volgē opt alre hoechste eñ wi mit allē dien na ypō gebeelt syn. Eñ wi moegen spreckē hē du weres wael dat ic dy myñe des hepe ons got. Doen compt si tot oerē biecht ter eñ spreict. Ise hoert my doer got. Hi spt wen comstu. Hi spt van verren lande. Hi spt van wat lande bistu. Hy spt heer en kenstu my met. Hi spt neen. Hi spraek dat is my een teyken dat gi v selues met en kent. Hi spt dat is waer bekende ic my selues als ic solde op dat neeste soe bekende ic alle creatuerē op oer hoechste. Hi spt dat is waer. Heer dese redē late wi bliuen/eñ hoert my doer got. Hi spt gerne. Die dochter dede oer biecht alsoe wedr dat biechter dat syn ziele m om selues verwouwet wart. Hi spraek lieue dochter tom biechter tot my. Si spt voeget got et is my hes. Hi ghinck tot synē broederē eñ spt ic heb enē gehoert ic en weet of hi een engel of een mensche si. Is hi een mensche soe weet dat al synre zielē crachtē wonen mitē engelē eñ syn ziele heft ontfangē een engels wesen. Eñ myñet got bouē allē menschē der ic ye gekende. Die broederē spraekē gelaeft si got. Die biechter socht die dochter waer hi si woest meer kerkē eñ bat si trouwelic dat si mit om redē. Si spt en bekendy my met. Hi spt neen ic dat weet got. Si spt soe wil ict v/van myñē seggē. Ic bin die arme mensche die gi tot grade gecrangē hebt. Hi spt och my arme mau woe mocht ic my soe wael schamē voer den ogē gads. Dat ic soe lange gheselle sghyn gehat hebbe eñ ic soe wenich vondē heb gorlicker heyinelichent. Hi spt ic bidde dy lieue

dochter doer alle die mijne die du tot gade heues dattu
my apenbaers dijn leuē eñ offenge die du sint heues
gehat sijnt ic di alre ierste sach. Di sprack daer weer
veel af te seggē. Hi spr̄ er en mach met te veel ic
hoert gerne weet dat my veel goets geschiet is van
dy. Die dochter sprack totte biechter ay sijn ziele heft
enē opgaue sonder hinder nusse si en heft met een
stede bluē. Detet die wile en genoecget my met
wisse ic wellic ic den sonde daer om dat ic geste
dicht worde mder steder eiwicheit. Hi spr̄ des seluē
moetstu bloet sijn ofstu ōmer comes in die eiwicheit
Di spr̄ ic doet gerne eñ sette si in een bloetheit dan
tuget si got mijn gotlicheit dat si weent een sijn
mit gade alsoe lange als dat weert. Daer wart
si gheslagē mit enre gotlikker neder drugen weder
weder in oer schuer. Dat si spr̄ ic weet wael dat
mijns nūmer raet en sal werdē. Die biechter gruck
duck totter dochter/ oī spr̄ woe geet dy nu Sy spr̄ et
geet my ouel my is heimelick eñ cértwyck te enge
hi bat oer dat sijt om seide. Sy spr̄ ic en weet soe
dicke mer dat ic mocgte seggen. Hi spr̄ seggetet my
een woert doer got. Di spr̄ om een woert mit mijnē
eñ spr̄ mit om alsoe wonderlickē eñ alsoe diepe
sprackē van bloeter beiwindinge gotlicker waerheit
Dat hi sprack dat is allē menschē vremde eñ en
weer ic met een wijs pape eñ dat ics met geleert
en heb van gotlicker konst soe weert my doer vremde
Di spr̄ des gan ic v quel sic wolde dat gijt beuondē
hedt mit leuē. Hi spr̄ weer dat ic mit letē alsoe be
uondē heb dat ict alsoe wael weet als ic huydē it
Di spr̄ weet dat gijs mit leuē met besetē en hebt
dat is my leet. Die dochter spr̄ bidt got voer iny eñ
Gaet weder eniwedy eñ gebruickter iuwes gueds. Daer
na met lanck gruttē si euer voer die porte eñ rief oerē
biechter. Eñ spr̄ hē vrouwet v meer ic bin got wordē
Hy spr̄ des si got gelaeft. Gunck van allē ludē weder

op die heymelicheit blyfstu got ic gan dy wael by
is dē brechter gehorsam eñ ghinc weder in die kercke in
enē winckel. Daer quam si daer toe dat si alle des ver-
gat dat ye naem gewan eñ wart alsoe veer getagē
uit oer selver eñ int allē geschapenē dinc. Dat merc
si inter kerkē moest drāgē eñ lach anden derdē dach
voer doet. Die brechter spr̄ ic en gelove met dat si doet
is. weret en hed die brechter daer met grevest men
hed si gegrauē. Men besocht si mit allē dat mē mocht
of si leefden eñ en konde des met vindē eñ sprakē
si is doet. Die brechter spr̄ si en is met doet. Anderdē
dach quam die dochter weder eñ spr̄. Ic arme bin ic
euer hier. Die brechter spr̄ tot oer lact my genyeten
der gotlicker trouwē eñ segge my dyn bevindinghe
In spr̄ god weet wael et en mach nyemant weten
dy spr̄ hevestu met allet dattu wilste Sy spr̄ in ic
bin bevveert ¶ Gelauet eñ geert si die mone ons
hsen ihu xpī dat hi ons gheapēbaert hseft dat mi ver-
trugē moegē in genadē dat hi selver is van natuer-
Et moet syn een gotlick docuce mienschē die sich selver
treet bouen allē dingē eñ alle geschapē dingē onder
sy. Die menschē sterue van anyte. Die erste is dat
si sterue van natuerlickē dingē. als die menschē doet
is van natuerlickē dingē dan steet die geest in synē
onschuldē. Nochtant mach die menschē vallē in synē
ewigē doet. Dat is ons bewyst mit lucifer die was een
luter geest in om selver eñ viel van om selver eñ sal
ewelick vallē. Hier om sullē wi sterue midē geest
dat onse geest vereenicht werdē inder steder waerheit
Hier om sullē wi leuē midē leuē ons hsen ihu xpī eñ
sullē volgē synē woordē eñ synē exempelē op dat
alre hoechste. Dan sullē wi sterue in onsen hse ihu xpo
inder waerheit die hi selver is eñ als hi selver dede
inder menscheit. Dan sullē wi opstae mit onsen hē
xpō eñ eñ leuē midē leuē des leuens. Dan komē wy

tyttē vader eñ tottē soen daer woert die menschlye een
slach des doets o eñ woert geslagē in sich selues mittē
gotlickē lichte. Daer leert hi sich alre reste bekēnen
daer is om vgetē alle des goets des om got ye gedede
van synre bekēnisse. Gedachtē worde willē eñ werck
stae voer om apen midē vlucht des gotlickē lichtes
dat hi daer valdē vader outfangē heft. Hier vordelt
si die ziele midē gotlickē lichte alre creaturē. Sy en
vindet geen stat daer si blijnē moege oer duricket
dat si die snoetste creatuer is die got ye geschoep
Lucifer is altete guet dat is daer af dat die mey
sterē sprecke dat ysis ziele eñ lucifer in eñē lichte worde
geschapē. Hier vinden wy dat manier sich daer af orde
len moet. Dat ysis ziele was eñ is die alre wysste ziele
die ye gewart. Si keerdē sich midē anhangē des scheppers
daer om cledē si die vader mit eñē gotlickē clede. Lucifer
keerdē sich tottē gebrecke daer om viel hi eñ sal eñē
lic vallē. Eñ alle die sich van gade keerē tot vgenkelike
dingē. Hier keret sich die ziele in eñ vuyetet sich in oer
selues eñ wil daer hggē eñelick want si die is die ver
schuldicht heft. Die beste meysterē spreckē dat vandē
onderstē engelen die inden hemel sijn een droep is gevallē
optē nederstē hemel. Daer af hebbē al hemelsche her lof
alsoe veer als om die natuer gegenē is. Eñ dragē den
eñē draep weder op in gade van den ontfaē al creaturē
oer leuē die ye leuē gewōnē inder tyt. Hier vellē alle
creaturē tot oerē oersprongē. Hier beweynt die ziele
dat si alsoe wendich goet is geweest inder tyt daer om
sullē wi werckē alle werkē inter tyt in eñicheit. Hed
got eygē gewrachyt inter om selues soe en woer hi got met
geweest. Alsoe werchet got alle sijn werckē dat si om blijnē
alsoe sullē wy oeck doen eñ ouse werckē soe bestaen in
eñicheit. Dat sullē wi vstaē dat heet minn eñ blijnet
in my dat my nyemant geneinē en mach. Hier wordt
die ziele geslagē eñ spruct. Och dat ic ye eygē werck ge
wrachyt. Hier beweynt die ziele dat si dicke in oer heft
latē woné dat oer ongelyck was. Sy spruct alle creaturē

hebbē my gewyst tot mynre ewiger salicheit. Des en
dede lucifer met hi viel van ons selues met sonder een
outhalt van ongelycheit die hi an sich nam. Hier om
heft om got outhalt dē ni ons selue dat en wolde hi nye
bekēnē daer om en mach hi nūmer genade suckē. Hier
sal hi liggē eū van ons selues nūmer op comē. Dat spre-
kē die meysterē dat got van natuerē in sich sien moet
gelyc van synes selfs geheit. Daer wort die ziele vencht
mder bloeter gotheit. Dat spreckē die meysterē dat si dier-
sterst mder bloeter gotheit dat si nūmer en moege/vondē
werdē alsoe veel als een draep wyns mydē inden meere
alsoe veel als got vallē mach alsoe veel mach die mē-
schye vallē in geen gebreckē. Die mēschye heit een got for-
melic menschye. Got is inder personē een werckende
werck. Die meyster seget die menschye heft een wyser
bewindē alre dingē als si stāē ni een gelyckē beeldē
die wile hi een is in gratē eū alle goede dingē in ons
syn. Hier bestedicht dat wort dat alle dingē inden
mēschē syn sonder beeldē. Die meysterē spreckē wie
een ziele weten wil die sal si na gade meten. want die
grout gads eū die grout der zielē syn een wesen. Dat
mynste dele der zielē is dat si den live dat leuē geuet
Die menschye die dit int bekēnē heft volcomelic die
heft in ons een opganck sonder onderlact. alleen dat
die mēschye wandelē moet mder tyt. Doch steet hi nūē
wesen synre ewiger weselicheit hi heft oec die stat be-
seten der waerheit. Dese menschē salmē procuē an
vyf stuckē. Dat ierste dat si nūmer tegen worde en ge-
spreckē. Dat ander dat si ons nūmer en onschuldigen
wat mē op ons spreckt eū latē sich die wrēheit be-
richtē. Dat derde dat die menschē in hemelrijc eū in
eertrijck met en begeert dan got van ons selues wil
Dat vierde is dat hi mder tyt nūmer beroert en wordt
Dat vyfte dat hi nūmer vermouwet en wordt hi is
selue die vroudē. Die mēschye vlieet die hemelsche

Sprake die onse lyc uut synre moeder sprack hi sprack uut
der ywentlicke vrendelike worde. Die worde sidde wy v-
stroen als bloet spruct in die ziele. dat men met gespreke
en mach. Dat is dat beste dat xps apenbaerde synre
moeder al syn heymelicheit. Die meyster spreke dat
dat si dat beste dat men met gewoede en mach dat si
en geens troestes en behoefde want si was gestercket
mitter waerheit. Die waerheit heft drie doechde. Die ierste
doecht is dat si sich met helen en derf. Die ander doecht
is dat si sich uitt bergē en derf. Die derde doecht is dat
si sterck in oer seluer is. Dat is ons bewyst uut alden
vrendē gracts. Die waerheit die in oer seluer stect die
en mach nyemāt ouerbidē. daer om sālinē die waerheit
myne want oer met gelyck en is. Got lauet si in om
seluer eñ apenbaert si allē lidē. Dat is ons bewyst
uut alle dē die in xpo gestoruē syn die sijn al doer doer
die waerheit vonden. Hedden si der waerheit geswegen
eñ totte creaturē sich geneyget soe hed men om dat
leuē gelatē. Hier om beclagen sich alle die vrendē ons hēn
hū xpi die daer syn inder waerheit eñ md ewicheit dat veel
syn die md waerheit schynē eñ wenich syn die nader waer-
heit leuē. dat moet geclaget syn der ewiger waerheit
Mer die md waerheit leuē die hebbē een getagē ansicht
een geduldige ludinge een oetmoedige wandelinge. Aser
veel geestē syn die sich seluer bedruegē eñ wenē die lide
bedriegē deu en suldi niet volgē. Ic weet wael dat wy
niet meer en hebbē dan eñē geest der waerheit. Die geest
der waerheit steet alle wege in die waerheit eñ die eicht
alre creaturē en moegē om niet schadē. Hi steet allewege
in om seluer soe men om meer anuechter soe hi meer
gesterctet wort. Want hi kent die waerheit in om selue-
eñ heft dat van waerheidē soe hi meer lidet doer die
waerheit soe hi meer begeert te lidē. Mocht hi alletdat
lidē dat onse lyc geledē heft eñ al syn vriendē na om
geledē hebbē die daer syn inder ewicheit of inder tyt
Dat wolde hi gerne liden vroelickē van rechter myne
Daer om sal al onse myne geschicket syn inder op

getagenheit des geestes Gelaest eñ geert si die nacht ons heren
ihu xpi̇ om al dat goet dat hi selue is. eñ sunderlinge dat hi
ons beholde heft een reyn leuen. Willige armoede des geestes
in synē naem dat hi gemynt heft bouē al dechēde. Die meysterē
spreckē vanē ewigē worde. Gor en is geen woert dan hi selue
is noch ongesprackē. Dat salmē vstē dat ewige woert is
dat woert des vaders eñ is syn eengebarē soen inden heft
hi gesprackē tot allē creaturē sonder eynde eñ begynne
Daer woert bewaert dat woert dat woert dat noch ongespra
kē is want er en quam nye vrē vader noch nūmer en duet
Dit ewige woert sullē wi vstē in tweerhande wys. Dat
erste is optē altaer tusschē des priesters handē daer sullē
wi bekēnen dat ewige woert. Want wi mē ewigē woerde
dē vader besouwē sullē. Ten anderē mael sullē wy bekēnē
dat ewige woert dat daer vlieret vandē meyster opten
tonger. Wy sullēt nemē in synre eygenschap. als dat water
vlietet doer den hemel. Alsoe vlietet dat ewige woert doer
enē goedē meyster. Wy en sullē den meyster met ansien
mer sullē dat ewige woert nemē alst geulatē is vanden
ewigē vader. Ten derdē mael sullē wi dat ewige woert
vstē an alle dē vriendē gads die dē ewigē worde genolget
hebbē die daer syn bewaert md' erwicheit eñ om volgē moer
tyt dat syn alle die daer stē mdē leuē gads. Ten vierdēmael
sullē wy dat ewige woert vstē dat daer woert gesprakē
in die bloet ziele vander bloeter gotheit dat is onspreklic
wat die ziele en maechs met gesprecklē. Hyr sult weten
dat dat ewige woert sich selue gebaert heft in die ziele
sonder onderlaet. Doet dat die ziele bet bekent wort dan
al meysterē beschriuē moegē. Want men gesprecklē mach
dat is oer alsoe cleyne daer af heft si dat ewige woert
Hier om spreckē die meysterē dat wi willichlikē yellen
sullē totter schoelē daer die heilige geest schoel meyster
is daer sal hi die studeutē bereet vinden die syn ziele
sal doen lereu die edel lere die vlieter des vaders herten
vloyet. Nu heft die ziele of si wil dē vader eñ den soen
eñ den heiligen geest daer mede vliet si in die eenheit
daer woert oer got geapenbaert. Die meysterē spreckē

dat nyemant hier toe comē en mach die minscheyt gheft
van nederē duycē alsoe veel als eure maeltē aertz. In die
bloetz gotheit en mach nyemāt komē dan die bloet tz als
hi was doe hi vit gadē vloet. Hier sprekē die meysterē
cū geuē ons enē behendē raet. Dat wi gadē sijn eer
latē cū ontfāē van ons alle dinck sond uytdeel cū raet
vandē treatuerē. Alsoe latē wi gadē sijn eer cū latē
ons wil woe hi wil cū waneer hi wil. Cū soe sijn wy
ledich en bloet. Want wi sullē dat bekēnē dat got duet
alle dinck om dat beste. Hier sullē wy doch gadē helpen
sijn eer bewarē alsoe veer alst an ons is. Een meyster
sprect die komt en acht niet veel op die knechtē die ons
verclē nederwerck. Hier hi acht der die daer sijn in
synre heymeliker kamerē. Aldus duet got sijnē vitver-
karē vriendē die daer sijn in synre vborgeuire heyme-
licheit den en vseget got gheuire bedē. Die meysterē
sprekē dat daer veel sullē komē te hemelrijck die
gads heymelicht niet meer gebruckē en sullē dan als
die sonne luchtet in enē duysterē walde. Hier ons sullē
wi lerē bekēnē dat ulre hoechste cū sullent volbrengē
mit leuē cū mit willē cū mit ganser mynē. Dit leert
ons bisschop aelbrecht dat wi allewege enē sinne sullen
hebbē in ons seluer dat bewijst hi ons mittē beste meys
terē dat wi ons ewich wesen in ons seluer sullē besittē
cū seecht dat dat ewige wesen guet si te besittē wat
die menschē die dat heft besetē die hemel alle dage in ons
een nyē hemelrijck een nye mine een nye ewich nye
ludē ewigē nye soe geet hi altoes voerwart. Ander
seluer redē sprect bisschop aelbrecht een eye doer got
gegeuē of een beker wijns die wile dat een mēschē
leuet onder tyt dat is ons mutter tottē ewigē leuē. Dan
hi besettē tot synē testement een mūster vol golxes
doer got luterlick. Ic sprecke meer weer alle dat got

ye geſchoep eens menſchē eñ geue lyyt dver got all nae
ſynē doēde an alle dē ſtedē daer got af gelaeſt worde
Dat en weer dē mēſchē al met alſoe nutte als een el
muſſe broeds dver got gegeuē bi leuendē liue. Ic ſyne
ke meer een traen geſchreiet om ſyn ſundē dat is
gode meere dan bi alſoe veel traenen ſtreidē vlſt
meere waters in yeſt om des vntwēdigē goets eñ des
lyfelickē genaecks wil. Vriende eñ mage of al troeſt
die wi ōmer ſullē genēmē op dſen eertryck die en
ſullē wy alſoe met mynē als onſen vitvertarē vnent
waut hi heeft ons geſondiert totte ewigē leuē dat
is ons nutter tot elcker tyt dan wi gingen ouer meer
willē eñ bernoets eñ ons landē in dat graſt daer got
ſelver in lacht. Hi ſpreckt meer dat wi alle dmck
kerē nit beſte et ſi dat wi ſien of hoerē eñ daer
af got eren. Dat is ons nutter tot elcker tyt dan
wy eenē wagē vol berkeure riſer toe ſloegē op
onſe hyſ dver got van rechter mynē. Hi ſprickt
meer ic weet wael dat ic bm een goet paep were
alle die boeke verbrant die ye geſtreuē worde. Ick
wolde vit myner konſt eñ hertē die ic van gode out
fangē heb die heilige verſtendicheit bet ordinieren
dan ſi nv geordineert weer liet my got leuē een wile
Doch ſuldi weetē dat ic wolde weſen die ellenſte men
ſche in xpō die ye gebarē wart. Wolde ic oet vragen
na goeder paepſchap ſoe wolde ic vragē na parys
meer ſolde ic vragen na godtlicker heymelicheit ſoe
wolde ic vragē nadē armſtē menſchē den ic woſte die
van willē arm weer. Die weet meer vā gads heymelicht
dan die wyſte paep van eertryck. Men leſet indē euan
gelio dat een iongelmt vragedē onſen hē oni een vol
comē leuē. Doe antwordē onſe hē eñ ſpraek halt die
x gebade. Hi ſpē hē die heb ic gehalden al myn dage
Onſe ſpē wilſtu volcomē weſen ſoe vroep al dat
du heues eñ gif dē armē eñ volge my na. Wy moegē
gerne latē dat nederſte om dat hoechſte te nemē dat

maer sijn dat heft ons xps̄ bewijst mittē woordē die hi
spr̄t tot synē iongerē: Ic sal van v scheidē dat is v nutte
wetet dat bhf ic bn v soe en wort v die heilige geest
met gegeuē. Wetet die veel edel mēscheit ons hēn die
mutter gotheit verulactē is was die een hmder synē
gemyndē iongerē. Hoe wetet datter ons allet een
hmdermisse is dat creatuer heitē nacht. Hier af
heft ons xps̄ bewijst dat hi spr̄t laet die doedē oer
dedē begrauē eñ volge my na. Alsus sullē wy
tot ons selues seggē willen wn der waerht hen
Eñ willē wi dat xps̄ onse beeldē si soe moeten
wi alle dat laten dat got met en is dat vnden
wi tot allē tidē in ons selues eñ in xpō Hier
komet die brechter tot synre dochter in vreemden
lande eñ badt oer getrouwelic oer got dat si mit
om redē. Hy spr̄t ic redē wael van vrivendē ghē
dingē mit v hi spr̄t et is my lief. Segge my wat
duncket dy dat dy alre meest gewordert heft tot
dijnre ewiger salicheit. Hy spr̄t dat ic my geluten
heb waer ic my vant. Dat vnd dat ic nyy nye en
outschuldichdē wat mē van my sprack dat my
alleen anghmde. Dat derde dat ic nye alsoe veel en
geleet ic en begeerdens meer eñ dat docht my dat
ict billic lidē solde. Dat vierde dat ic my alletijt daer
toe voechde dat ic die mynste eñ die cleynste menschē
was eñ afgeschedē van allē troest die my vā creatue
rē werdē solde of mochte. Dat vijfte dat ic nye mēsche
engesach in gebrechē ic en berispedē om daer om eñ
dat ic nye engehordē dat wedē den evāgelio was eñ
wedē dat leuē gads ic en greue myn lijf daer om thent
indē doet. Hi sult dat wetē dat ic daer mede geoef
fent bin dat ic die lude berispedē om oer gebrecken
dat ic se kende in oerē ewigē schadē. Hi sult dat we
tē dat ic dat om gheen druck en dede dan luterlic om

got. Dy weert dat my die lude vsmaet hebbē mit mē-
nigen smelikē worden. Dat seste is dat ic my nye
en beschudē daer men my versmadē. Ēn daer tuen
my eer boet daer vloe ic ēn daer men my versmadē
daer liep ic. Dat seuende dat ic nye achterwart en
sach synt ic opten wech gewiset wart tot mijnre
ewiger salichēt. Ēn dat ic ghecure creaturē raet
en volgdē mer dat ic allet voer my ghinck mit enen
rechtē ernste. Dat achte dat my nye en genoechden
allet des lichtes daer ic in geleit was. Noch mit alle
der beschouwinge dat ic got beschoudē dat my als wet
synt ic veremelt wart. Dat negende dat ic gade
nye en wederstont wat hi der my werckē wolde
Dat thiende dat ic my binnē ēn butē oeffende op
dat alre hoechste. Die biechter spr̄ gelaeuet sy got
du hebes my wael gesecht van dijnre binnēdiger
oefenīgen. Nv segge my van dijnre minnendiger oe-
fenīgen. By spr̄ got wētet wael ic heb anxt dat ghys
mer en vstaet. Die biechter spr̄ segge my doch een
woert. By spr̄ ic doe. Doe ic veremelt wart doe warē
in my alle die werkē die got ye gewracht dat was
my een cleyn dinck als onder den hemel was mijn
woenīge is mdē hemel daer woene ic mitē gesindē
gaets dat daer inder drienoldicht woent ēn was my
alsoe wael bekant als enē goedē man sijn huysge-
sindē daer hi mede woent. Ēn ic bekendē onderscheit
alre creaturē ēn alles gesichtapenē gaets des had
ic alsoe onderscheit als ic vijf vinger an mijnre hant
heb. Die biechter spr̄ des sins bericht my bet. By
spr̄ ic doe. Ic had alle mijnre zielē crachtē gesamet
wānneer ic in my sach soe sach ic got in my ēn alle
dat got ye geschoep in hemelrijck ēn in eertrijck des
wil ic iw noch bet berichtē. Sijt weet wael wie in
got gericht is ēn mdē spiegel der waerheit. die siet
al dat mdē spiegel is gekeert. dat sijn alle dinck. Dit
was mijn inwendighe oefenīge dat ic bequēt wart

hebdi dē ſinne vſtaē. Hi ſpr̄ ia er moet van noetē guet
ſyn. Hi ſpr̄ is dijn oeffeninge met alſoe. By ſpr̄ neen ic
en heb mittē engelē noch mittē heuligē te ſchaffen noch
mit allē creaturē noch mit al dat ye geſchapen wart
Die biechter ſpr̄ des berichte my. By ſpr̄ ic doe ic bin
vemcht d' bloeter gotheit dat nye beelde noch forme
en wart. Hi ſpr̄ weet deſe redē heb ic grene gehoert
eñ hoerde geern meer rede lieue dochter voert. By ſpr̄
daer is ſtae daer en mach engeen creatuer comen in
creatuerlic weſen. Hi ſpr̄ berichte my bet. By ſpr̄ ic doe
ic bin dat ic was eer ic ye geſchapē was. daer is got
bloet got. daer en is noch heilich noch engel noch choer
noch hemel. Meinige lūde ſegyē van acht hemelē eñ
van negē choren der en is daer met daer ic bin. Ghi
ſult wetē al dat mē aldus vtelt eñ dē ludē voerleecht
mit beeldē dat en is met dan een gaē tot gade In gade
en is met dan got. Weet dat geen ziele in got komē en
mach ſi en werde got alſoe als ſi got was eer ſi ghe-
ſchapen was. Die biechter ſpr̄ tot ſijnre dochter du ſe-
ges waer. Nv doet wael doer got eñ raet my enē meſtē
wech woe ic hier toe comē mach dat ic dit guet beſitte
By ſpr̄ ic geue v enē gemeynē raet. Ghi weet wael dat
alle creaturē ſijn van nier geſchapē eñ moetē weder
toe met werdē eer ſi weder in oerē oerſpronck comen
Die biechter ſpr̄ et is waer. By ſpr̄ wat is met eñ wat
is myre dan met. Hi ſpr̄ et is waer. By ſpr̄ hier na ruch
ter v of ghi tot uwen beſtē comē wilt. Eñ ſult v ver-
nyetē onder v ſeluer eñ onder allē creaturē. alſoe
dat ghi met en vnder dat ghi meer te doen hebt op
dat got in v werkē moege. Hi ſpr̄ du ſeges waer Een
meyſter ſpr̄ wie got mynt eñ bekēnet voer ſijnē got
eñ om daer mede leet genoegē die is my als een vhoegelic
mēſche. By ſpr̄ ſelich is die mēſche die dat ye geſpraeck

hi bekendt die waerheit. Hy sult weten die om leet ghenoeghen mitten dat om geweerden minck got is een woert hemelrijck is een woert. Die met voerwart comen en kan mitter zielen trachten mit bekentnisse een mit mynen dat ye gewoerdicht wart die sal van rechte ongeloeuich heuen wat men gewoerden mach dat helpen die nedersten sinne een die trachten der zielen. Daer mede genoeget der ouersten tracht der zielen noede si dringet omer voerwart tzeit si koemt nider oerspronck daer si vit geuloeten is. Hy sult doch weten dat die tracht der zielen nider oerspronck met en mach. Die ouste tracht der zielen sijn recht als lichten der zielen een helpen den hoechsten licht voerden oerspronck een trecken die ziele vit allen nederen dingen voerden oerspronck Doe bluen alle die trachten der zielen hier vit dat sijn oerwisen een alsoe steet die ziele bereet. Doe stret si een en alsoe een dat si enen voerwart gaenck heft nader bloeter gotheit als die olye opten dueke die sueket al vorwart. Aldus duet die ziele een vlieget omer voert een voert alsoe lange alst got geordineert heft dat die ziele moet geuen den lichaem wesen md tijt Vloeiet alsoe lange als die goede mensche leuet md tijt soe heft sijn ziele enen voertgaenck inder eewicheit. Hier om hebben die goeden gerne dat leuen. Die bichter spet dochter du seges water. Een meyster spet tegen twe mensche auden boeden een stonden in gotlicker mynen voerden ogen gaets een solden beide steruen. Een dat die een stone voerden naderen alsoe lange als hi een gedicht mocht hebben van gade nader alre mynster pinen die got ye geleert. of dat mysten woert dat got ye gesprueck dat hi des gedichte nit mynen. Dat heed hi omer tot enre voerpresenten voeden anderen alsoe lange als got eewich is Dy spet dat is water. Dat suldy alsoe vstaen alsoe veel als die goede opwart geet. Alsoe als die in gebroetken stuen gaen ned wart: hi spet Eya leeue dochter bericht my. Hoen seecht van helle een van vegeuuer en van hemelrijc daeruf Vesen wy seer. En lesen oec dat got is in allen dingen een alle dingen in gade. Dy spet et is water. Hi spet noch berichtet my hoe it dat mich vstruen hoe onse here got op die neeste waerheit is. Hi spet it doet geruen alsoe veer als ict gewoerden mach. Helle enis met dan mach wesen

woe d' lude weſen hier is dat blyft alleweghe oer weſen
of ſi daer in vonde vō. Mēnige lude meynē hier heb
bē een weſen van creaturē eñ weuē daer hebbē een
godlic weſen des en mach niet ſyn. Weet dat menich mē
ſche daer om bedraghē wort. Dat begevuer is als een af
ſnēde dinck als een boete dat niemt een ende Dat ſal
dy alſoe vſtaē dat ſōmige lude erē got alſoe ſeer eñ die
vrōde gods dat ſich got daer ouer ontfermē moet eñ en
weert oer niet eer dan an oerē doet dat on wort een troube
van mynē. Der leuē is alſoe als of ſi lange ſoldē leuen
eñ dat ſi nimmer in gebrechē en ſoldē vallē. Eñ al dat
woldē lidē in rechter mynē dat onſe lie ihs xps ye geleet
eñ al ſyn vriendē. Deſe lude comē op dat on genade geſchiet
Mer die lude die in oerē weſen hem darē der creaturlicht
die moetē ewelic mit oerē weſen in die helle bluē. Aldus
bluē ſi oeck die oer leuē bluē lidē an got allē daer wort
got oer weſen eñ bluet ewelic oer weſen. Dat ſuldi alſoe
vſtaē men ſeecht vandē ionstē dage dat got tē oerdel ſittē
ſal eñ dat is war eñ dat en is niet als die lude weuē. Een
yegelic mēſche oerdelt ſich ſeluer alſoe als hi daer vſchuft
in ſynē weſen alſoe ſal een yegelic bluē. Nv ſpreect men
die lichaem ſal opuerſtaē mitter zielē et is war mer
ſoe niet te vſtaē alſt die lude vſtaē. Dat weſen des hyſs
coemt totter weſen der zielē eñ wort daer een weſen
Die ziele die oer tijt in gade vtreet heft al oer dage eñ
got oer weſen greveſt heft daer blyft got oer weſē des
hyſs eñ d' zielē ewelic. Alſoe on geſchiet met dē boeſen
lidē die oer tijt int beelē hebbē vertreet d' creaturen
Eñ dat oer weſē heft greveſt dat blyft oer weſen ende
ſmelt ewelic vā gade an vā ſynē vriendē. Eñ dat
is die helle. Nyer ſuldi alſoe vſtaē dat die ſelue lude
hebbē oer weſē vā gade wāt ſi en werē inders niet
Aldus ſyn ſi in gade eñ got in on wāt ſi hebbē dat
weſen van gade. Nv weet dat ſi ſyn in gade als een
mēn die ſyn lyf vboert heft tegē euē comt alſoe
dat hi hem heft ſyn eer benomē eñ om ducht ſyn

lyf gerichtet heft eñ om die eer met en duet Eñ
hi went dat hi om betere sal eñ hi ergert om altijt
alsoe dat hi wael siet dat hi sich niet betere eñ wil
Die cōincke begrijpt dē man tuut rechtē gerichte
eñ en doede om te hauit niet dat duet hi dier-
om dat hi om sijn smacheit gelde sal die hi om gedaē
heft. Ten ierstē bindet mē om hande eñ voete eñ worpet
om mēde nederstē thorne ond̄ pedde eñ slangē eñ in dat
diel water dat mēde thorne pleget te sijn. Duer nempt
mē ou vit eñ settet on an een smelikē stat dat alle
lude synē apenbarē laster sien Eñ hi siet alre lude brou
de soe veel te meerre is sijn pijn. Aldus duet mē die een
smacheit op die and' an sijnē lyf die mē bekēnē mach eñ
worper om alle wege wed' inden thorne eñ is allenege
wachtēde wāneer mē om vāgnē sal. Aldus mach niē
spreke dē man is in dē coincke hachte. Alsoe machtār
die daer cōincke is is vroelick uut sijnē vrienden eñ doch
vstaen wael dat oer leuē ongelijck is. Aldus ist uutē
hemelschē volke daer in voer vā gesprakē hebbē. tweet
oer dat dese tamer ewelick duerē moet. Dy heft wōder
die dese dingē hoert dat hi dar sunde dō. Ghi sult wetē
dat dat vegenuer alsoe opselut an om selwer is soe wee et
terechte bekande hi en bleef gheen tijt in eñē gebreke
Dit vegenuer suldi also vstanē is nad' tijt eñ nad' redē
wāt die ziele als voer-gesprakē is in trouwer mynnen
gestornē is eñ wille alle dinke te dōē oer got eñ alle
gebreclē af te leggē eñ te latē oer got. Hoe weet dat
die ziele is in groetē tamer wāt si met meer vdienē en
mach mer si vbeidt d' tijt wāneer sich got ouer oer ont
fermē wil. Eñ en weer dat niet eer dan an ionxtē da
ge die hapnige is oer wesen. Ghi sult wetē dat dit al
let af geet mēde ionxtē dage. After die lude die in got
lickker weselicheit stnē die bliuē des onjeruert. Alsoe
wāneer die ziele scheidet vandē helsam soe bliuet si in
gotlicker weselicheit alsoe verre als si got bekennt
eñ gemijt heft eñ nadē ionxtē dage twort dat wesen
des lyfs inwē wesen d' zielen een wesen in gotlicker
weselicheit. Dv wil ic v seggē woe ghi vstaen sult
vandē grenē die mēde hemel sijn. Eñ merkt dat an

onsen lʒe ihū xpūs an synre opnaert. Hi at doe hi tē
hemel voer. ghi weet wael dat die spise moest wdē ver-
teert mdt tyt d opnaert. Der en mocht hi met mit ou
brēgē wāt hi mdē vad genlatē was. Dat was xpūs ziel
eñ mit hoer dat wesen d edelre mēschen gnets mit got
lichter weselicht. Aldus bestāt die persoenē mdē vader
dat hi een is mdē vader. Aldus gestāt alle die mdē vad
synn die daer vergrē in genadē dat xpūs had vā name-
rē. Niet alsoe dat si dat leuē des lyfs mit on voerē
wāt et moet achter blivē theut anden ionxtē dach
daer alle dmēsch vnyē sal. Daer wort d zielē altre erst
oer wesen des lyfs na gemeynre redē. Wy weten
wael die got bi genadē wolde halē mit ziele en mit
liue hi dēde om dat selue dat hi iohānis dēde. Eñ al
soe sildi vstāt na des bestē meysters sprake dat si
segrē vandē geschelde dat iohānis si mit lyf eñ mit
ziele in hemelrijch eñ ander vrienden ons lʒeu daer
mē van spriet dat si mit lyf eñ mit ziele syn in he-
melrijch dat niet syn en mach na onser vstentenisse
Et en mach met sinn daer got is daer en is noch haut
noch vlees noch en gheen gesthepte dat tottē liue hoert
Daer om en mach et met bestāt dat si daer mittē liue
syn comē et en moest erste pnēr eñ vnyet wesen. mald
dit noch bet vstāt. Doe die tyst quam dat xpūs opnamē
solde doe liet om got geschiē dat om andē ionxtē dagh
geschiē solde. Eñ deert om van rechter mynē dat hi om
den solde andē ionxtē dage wāt hi alsoe reyn was vā
dē wesen der zielē. Mer dat wesen des liues dat totter
cerē solde syn worē dat wart vteert mdt lucht. Alsoe
dat nye m got en quam dan dat leuē des lyfs dat got
der zielē gheuoeget had andē ionxtē dage. Alsoe geschiede
maria eñ alle den genē die men seecht dat mittē liue
toe gade syn comē Die biechter sprack du segis waer.
Du soltē werē dat groet kyf hest gheuest ond onsē bestē
meysterē van desen selnē team. Hi spē lieu dochter et
is groete schuld dat wi die scryftē weten eñ die wercke
der heiligē eñ die vtellē op dat wy groete papē heirē
eñ daer met na en leuē. Want dat weet ic wael dēde ic

als sūte domīcus ic worde als sūte domīcus die vrocht syn
boeke eñ al dat hi hadde eñ gāst armē lude doer got. Hueue
dochter des en doe ic met eñ anders menige eñ moere aneu doecht
die sūte domīcus had. Eñ sūte ffranciscus was een eenuoldich
man daer om dede om gōt groet dinck. Hi ghinc ertelic tot
gade mit volcomenē leuē des wart om got heymelic. Inde lande
was een pape die des groetē hat had in om selū dat die leye al
soe heymelic was mit gade. Hi ghinck tot om eñ spōt. Broeder
woe sullē wi dat vstaē die scrift leert ons dat wi die lude
sullē berispē om oer gebrechē. Sūte ffrāciscus spōt dat is
goet. Hi spōt ic mocht dē geuē berispē hi berispede my alsoe
veel weder. Sūte ffrāciscus spōt er en sal soe met syn ic kan
v die scrift veel bet glosierē. Noy sullē alsoe volcomelic leuē
der waerht dat mē segghē moegē. et is een guet pape in vol-
comenē leuē eñ mē soe moegē wy alle lude berispē in hoerē
leuē. Die paep sclyandē sich eñ spōt broed du segēs waer-
heet wie noch dede als sūte ffrāciscus hi worde als sūte ffrāciscus
Ic sprake meer wāt wi vbleuē syn vā leuē daer om vblyft
ons die genade. Ic sprake meer wie myre weer dā tolhānis hi
worde meere dan sūte Johās. Dy spōt gelauet si got dat ghi
dat selū beket. Hi spōt ic heb dit lange bekāt eñ weet waer
dat dat vā noede waer inoet syn al en leue ic dā met mi
Dy spōt dat ontbermet my. Nv seggt my des ic v vraghe
t'azet my na uwē bestē sinne woe ic mijn leuē halte sal wāt
ghi weet mijn leuē bet dā alle mēschē. Die biecht spōt dat doe
ic gerne. Du salte etē als dy hongert eñ drinkē als dy dorst
Du salte witte hāde dragē. du salte slapē op sachtē bedē eñ al
dat dyn lste begeert saltu etē. Du salte die ouste waerht die
got is an nemē eñ en salte nyemāt lauē dā dy. Eñ segestu
al dat voer dynē ogē vsnickē dat got ye gheschiep du en sol-
des met wēden mit enre aue maria. Eñ salte di hentē bouen
allē creaturē eñ na dynē wil gaē terē. Du salte dragē edel
gewāt eñ sachte eñ salte bluē in enre stat eñ salte gode op
dragē allē dinck. Mochtes du vterē allē creaturē du soldes
billick doē dat weres du wael wat oer in goedē leuē nutteis
Dy spōt dat doe ic. Doch suldi weten dat ic mīner gerē en wil
dan als een arm mēschē. Die biechter spōt du lieues onrecht
Dy spōt andē onrecht wil ic bluē die wille ic leue Ic wille

ellendich eñ arm syn die wile ic leue dat en mach my niemāt beneme. Die biechter spr̄ du dueste dyne gade onrecht du heues doch dattu wilste. Hy spr̄ got weret waer ic en dues om vrēdick dā om des wil die my geuiert heft tot mijre ewigē salicheit Als hi my heft bewyst m om selicer eñ md' tijt eñ md' ewicheit eñ md' tijt als ic erst mach als hi my ier geuet. Hy sult werē dat ic des leuēs vpī inūner af gae en wil. Die biechter spr̄ got gūnes dy al wael. Hy spr̄ ic vuel alsoe veel gemaeckes an my dat ic alsoe veel oeffeninge met en heb als ic voer had. Weermocht ic alle die lude vorwart helpē die opte wege syn ic dedet gerne. die noch met en merkē waer si in syn. Eñ mocht ic alle mēschē van gebreckē helpē dat dede ic gerne oer got Hy sult werē synt onse hē sich oetmoedichde tot mdē doet alsoe soldē wy oer bidde doē. Myn viterste tracht̄ sullē bekōmert syn mette edelē leuē eñ mutter edelre mēscheit ons hen ihu xpī eñ mit synē edelē leuē die wile ic leue md' tijt. Weer dat die oirste tracht̄ mijre zielē syn mdē hemelschē vader eñ syn daer in enē wesen dat si sich mūnervuldē en geneygē. Aier er vlieret vādē vader in die tracht̄ der zielē eñ wed' vand' zielē in got. Eñ elke tracht werket duerstindlinge werck mdē heiligē geest eñ mette vader mdē soē ons hen ihu xpī. Dit suldi vūstē na redē die wile ic goet voer quaet beken̄ mach. Hi spr̄ lieue dochter bericht my die duyster sprake. Die meysterē sprekē dat in hemelrijck wel duysen zielē sittē op eenre naeldē. Aert wee sal ic dat verstaen. Hy spr̄ si segge waer welke ziele in got comet si en heft stat noch stonde noch en geen naem af trich dinck dat men vaert mach brēgen mit worde. Ic wil v segge waerdinge solde men die stat procue die eenre zielē te dele wort die weer mere dan hemel eñ eerde eñ allet dat got ye geschoep. Ic segge meer dat got hemelrijck eñ eertrijck geschapē hed eñ alsoe mēghe niemge werlt als hi memighe treaturere ye geschoep dat weer noch mijr dan eenre naeldē aert voer die stat die eenre zielē tot dele wort. Hier af redē die dochter eñ quam mit reden in got eñ wart van gade alsoe veel redendē dat hi sprack lieue dochter rede voert. Die dochter seide om hilsoe veel van gade eñ vand moegentheit gods dat hi van synē buteneē sinnē quam eñ darinnē om moest dragē in een heymelicke celle. Eñ daer lach hi een goede wile eer hi weder tot oni selicer quam. Doe begerde

hi dat die dochter weder voer om queem. Doe die dochter voer om quam. spr̄ si weetti v mi hi seide van hertē wael gelauet si got dat hi dy maecten tot enē menschē du heues my gewiset tot mijnre ewiger salichēit. Ic bin getrāgē in een gotlic besouwē eñ my is gegeuē een wa weterē alles dattu gesacht heues. Ic mane dy by dermijnē die du van gade heues dattu my helpes met worde eñ met werkē dat ic daer in blijf daer ic in bin. Dy spraeck des en mach met sijn si syt ongetē pert daer tve. Wanneer v ziele eñ v trachtē gewoē lickē dē weeh op eñ neder gaē. als een gesinde geet vt eñ in in enē hauē. Eñ alsi dat hemelsch ghesinde alsoe wael bekēt als een goet man sijn huys gesinde. Eñ ghi onderscheit weet alre dingen ende al dat got ye geschiep eñ v des met en gebrect. Dan suldi die wijsheit gads hebbē eñ der gotheit Doe suldi oec merckē onderscheit tusschē dē geest eñ geestelicheit. Dan suldy alre ierstē daer na staē dat ghi veremcht werdet. Ghi en sult met veel vragen ghi sult tzare wesen in eñ sprekē mitē creatuerē. dat si sonder schade bliuen. eñ ghi oec weder sonder schade bliuet. Hier mede suldy v trachten snellickē op trecken. Dat suldi soe dickdoē dat v trachtē der zielē dat gewoenlic werdē thent ghi daer toe comet nit wesen daer wy voraf gesprocken hebbē. Gelauet eñ geert si die maē ons herē ihu xpi huydē eñ ommermeer Amen

Die werkende verstentenisse die ontsiet een gewoenlicke stat in formē eñ in formeloesicheit. Die leuēde tracht der vstentenisse die ontsaet formelicke met formē. Eñ ontfingē si beide in formē soe werē si tive poētien mēt hoechstē zele der zielē soe en mocht got in die ziele met Die derde verstentenisse dat is die schouwende verstētenisse die scouwet an een yegelic dinck na synre vstenisse got na synre gotliker werdicheit eñ der zielē edelheit eñ der creatuerē wandelbaricheit Eñ si scouwet der zielē edelheit dat die soe grōdeloes

is. Al dat got dar gheē dat dar die ziele ontfaē alsoe afgrondich is si in oerē moegē. Eñ een onbegripelic moegē heft die ziele dat si een licht in oer heft al dinck te werden. Die ziele die dat te recht anschouwet die wort wijs. Die vierde vstentenisse dat is een vitverclārde vstentenisse. Eñ wat die leuende vstentenisse eñ die schouwēde vstentenisse hebbē ontfangē vand heliger gotheit dat geuet die vitverclārde vstēnisse. Die vijfte verstentenisse dat is een heilige vstentenisse die alle tijt genoeget is eñ genepget tortē besten eñ tot gerechticheit eñ tot luterheit. Dyonisius spriet een vn genoēde eñ een luter conciētie dat is heilicheit. Die seste verstentenisse dat is een op vhauē wijsheit onder die ziele vstreet den verborgē heymelicke invloet die vitter heliger gotheit vlietet in die ziele. Dat got wonder werctet onder luterledigher zielē die alsoe opverhauē is toe schouwē die gotlicke waerheit. alhier sy en weetz niet wiste sijt er weer oer quaet Peert oer goet voer waer got en heddet oer niet verborgē. Dat duet hi daer om dat si sich niet eñ vlyesse. Die seuēde vstēnisse onder zielē die is soe vborgē dat meyster thomas eñ meyster henric van gent eñ sunte gregorius en kondē oer geuē naem vindē. Jr en cans oer met geuoemē et is soe onbegripelic soe edel eñ soe claer dat mē on met wael naem en mach geuē. Doch spre kē die meysterē een wenich dat dat licht der genadē eñ tracht der mynen heffen die ziele bouē oer selue an dat ewige licht. Eñ venich den geschapenē geest anden ongeschapenen geest [illegible]

Dūte bernardg seecht. Het is eñ pegelicken mēschē genoech heuet hi wael daet ouer hem dat sy die geen weet die sy loenen sal. Beda seecht Die en darf met hapē dat hi is mēē staet daer hi in bēhaldē mach wēē die peel eñ lichtādicheit is i wordē eñ dā greē

moegē af en heft

Hier beghint vander geestelicke tabernakel

Dese alsoe dat ghi begripen moecht dat sijn suuter pauuels worde totten luden van tarnathcēcēn oer tot ons alleu. In desen wordē moegen wi merckē drie dinghen. Indē ierstē wordē daer hi sprack loept gebiedet hi ons alleu geestelickē te loepen dat is mit inwenden Juden anderē wordē daer hi alsoe seecht. Ic ben hi ons merckē die manier ons lopens op dat wi wisselic loepen. Ten derden male wil hi ons manē dat wi ansien dat eynde ons loepens. eñ die dinghē daer wi nā lopē. op dat wi niet en gemissen mer begripen eñ besittē. Alle menschē moetē loepen den loep toe gode of der inwnē tot gode of tottē creaturē. Eñ ghen dinck en is soe snel of soe subtijle als lopen der inwnē. Hier om sal die menschē hem selue merckē eñ proeuen of die loep sijnre inwnē nu gode is gekeert soe sal hi seker begripē. Aner is hi ten creaturē soe moet hi ommer gemissen. Want hi sal verliesen al dat hi inwt. Alsus moegdi grondelen dat wi al moetē loepē. Soe ist dan goet dat wi onsen loep ordinieren soe dat wi na suuter pauuels leer vindē en begripē al dat wi suckē. Hier om sullen wy merckē een figuere van desen loep die ons beschreuen die ꝓpheet Moyses die hem wart

gretoeut van gade opten berch van synay
Eñ dit is in synẽ anderen boeck dat is ge
schreuen die wt graue der kynderẽ van israhel
wt egiptẽ ten lande waert dat heeft vã
gode geclaert was. Dese figuer die ic meyne
dat is van eenre arken eñ van enẽ tabernakel
mit al den dinghẽ die daer toe behoren. Dat gheboet got dat men heeft
solde na al den manierẽ dat hiet moyses
doenẽ solde opten berch. Eñ hier in wolde got
wandelen in mydden heeft na al der wijs
dat dat tabernakel waer mit alle synre ge
rechtigher. Die heere moyses beschreef ons
vij puntẽ die al behoren tot enẽ wijsen loep
der mynnẽ. Eñ in elken punte van desen
woert got vondẽ eñ beseten eñ altoes in me
re mynnẽ eñ in mere gheorlẽ eñ in mere
wijsheit. na der wijs dat die mensche op
clymet die puntẽ eñ die gradẽ die der myn
nen toe behorẽ. Aytten ierstẽ punte woerdt
die mensche ontladen eñ gevrient van allẽ
sundẽ eñ dit punt besluyt al dander in
heem. Ist also dat den mensche tijt gebrect
Qñmus dat ander punt eñ dat derde wo
rt die sinlichen gesiert van buren en van
binnẽ in seden eñ in gheoefen na den willẽ
eñ die gebade gods. Qñmus dat vierde eñ
dat vijfte punt woert vercert vstentenisse
eñ wel mit wijsheidẽ eñ mit mynnẽ indẽ
lauc eñ onder ereu gods. Qñmus dat seste

punte werdē al doechdē volbracht̄ inden
lesstē wil gods·Eñ oūmds dat seuende
punte valt mē in rustē eñ dat sal mē
besittē eñ begripende lopē·eñ lopende be
gripē Eñ dit is ewich leuē David alaer

O Vi sulde merken dat dat moyses sluchte en wat
erste punte dat enen moyses bedupt
gestelicxē loep toe behoert·Dat is een ont
ladenheit al der dinghē die verwarē mogē
Eñ dit en mach ons niet geschiē in en ma
xē gade mens een geestelike arke eñ een heelichdō
Noe die gerechte man mactē hem seluen
een arke van pleymē of van eucnē holte
Daer acht menschen hoer natuerlicke le
uen in behoeldē inder diluuien·Eñ vandē
sijn wi al gebearē nader natuerē·Dese
is vgaen mit der tijt·eñ die tijtlicke mē
gebuerte inder natuerē sal oec vergnen·
Moyses die mactē gode een arke van
preciosen holte eñ al bedect mit golde
op dat hi eñ al dat volc van irfraelsel daer
mede diende eñ eerdē·Eñ hier in werdē
wy geleert want dese arke is ons een
figuer eñ hier om vgaet oec mit der
tijt·mer xpō die gods hi heft gade ende
hem seluē eñ ons een ewige arke eñ een
ewich tabernakel gemaect·Dat is hi sel
ue of die heilige kerke·Eñ ene yegelic go
et mensche daer in een prince of een hoest
af is·Want wi sullē onderlinge yegelic

inde anderē in xpō mit mynen eū mit
vroudē wonē eū vblidē·Eū hier ou bluet
dese tabernakel ewich want hi voluoert
die waerheit alle der figuerē·Hier begunē
is die figuere die doch een waerheit is eū
een fondeuent al nuput lere·Doe moyses
den volc geapenbaert hadde die lerunge
gads eū syn vonusse sonder die·x·gbade
die en had hi nochtmit met ontfaē·Doe
riep al dat volc mit enre stēmē·alle die
worde ons hen die hi gesprakē heft die
sullē wi doen·Doe scref moyses die lere
ons hen eū stichtē een altaer andē voe
te vandē berch van xy stenē·Eū daer op
scref hi xy titule dat warē die xy prin
cipael namē die hoefdē warē vandē xy
geslechtē van israhel·Elkē geslechte enē
titel tot enē teykē dat si om vbonden
haddē mit gade·Doe sende hi aarons
kinder synus broeders die sender priester
wordē was·eū hi mit hem offerdē xy
calueriē optē altaer in die ere gads·Eū
om vaste te makē dat vbonde dat si ge
daen haddē mit gade·Half dat bloet
ontfinc moyses in vaten·Die ander hel
fte storte hi outrent dat altaer in die
ere gads·Doe las moyses die lerunge gads
eū syn vonusse voer alle tvolc·Eū si sei
den al dat si gehorsam soldē syn eū doen
al dat got gesprakē hadde eū dat si ghe

lauet hadde. Doe nam moyses dander
helfte vande bloede dat hi gehaldē had
mit water gemengt eñ sprengedet in
dat volc eñ seide. Dit is dat bloet des v
bonds des getuges eñ des pays dat heu
got mit v vbondē heft. Dit is te vstuen
alsoe lange als gi haldet dat gi gelauet
hebt. Hier laet ic die figuer vandē ierstē
principael punte. Eñ wil v seggē wat
dese figuer bedudet. Oyer gi sult ierste
wetē dat bidē ghebet moyses xpūs was
gefigureert. Moyses is also veel gespra
ken als die genāmē is wtē water of een
water man. Eñ hi beduyt oec twe treckē
de of tastende saluende eñ dwingede. Dese
naem moyses beduyt al dese dingē. Eñ de
se moyses was van gads wegē een geuer
eñ een breuger der alder wit. Eñ die alde
wit in oesre oefeninge eñ sacrificiē is een
figuer eñ oec een fondemeut der nyer
wit. Eñ hier om alle dese dingē die dese
naem moyses beduyt die vindē wi nder
waerheit in xpō. Alsoe als moyses had
nader figuerē. Want xpūs is noch een vol
breuger der alder wit eñ een hoest eñ een
fondēt der nyer wit. Dit fondemeut der
nyer wit ihēs xpūs is ons toe gelatē ouer
mids die bloet des heilegē greftes. Eñ al
soe als moyses wart op genāmē wter ri
uierē van des coninx dochter pharonis

eñ wart geheitē hoer soen nader figuerē al-
soe wart ihē xpūs op genaniē nider inerhi
van des romēs dauids dochter maria inter
riuierē des heiligē geestes·Eñ was eñ is hoer
natuerlicke soen nader menschcit·Want
hi van hoeren eygeniē bloede geschapē eñ ge
burē is nadē vleyschc·Eñ aldus was hy
op genaniē na der inerheit tot onser be-
hoef inter vloede der nyniē gads·hi was
oec selue een man der waterē want alle
sijn leuē eñ al sijn wandelinge was inroloy
ende in caritatē mit doechdē eñ mit mild
heidē·Eñ hi was eñ is toetreckende mit
synre lerē eñ mit synē exēpelē eñ mit syn
re doct alle die menschē die behaldē willē
sijn·Eñ hi was eñ is tastende dat is hey
melic van bynen alle die gene die hem ge
heel eñ al sijn·hy was eñ is oec saliende
inuitē gniē des heiligē geestes sijn vrende
die daer toe hoerē eñ bereyt sijn·Eñ hi bli
uet ewelic dwingēde alle die gene die hem
contrie sijn eñ bliuē al totter doct·Want
om is alle macht gegeniē in hemel in eer
de eñ in die helle·aldus vndē in in xpō
die waerheit die ons bi moyses beteykent
was Wanne vlnet hde alm dat moyses

Doe suldi merkē hoe xpūs die ſlichte
figuer volbracht heft die ic voerseide
die moyses beschruet·Want alle die werkē
moyses eñ sijn offerhaude beduydē altoes

een ander. Doe xpūs die sijen gods die strijt
eñ lijf is alle der wijt die ye gegreuē wart. Doe
hi sijn volc gewijsen eñ geleert had wat wo
rden eñ wat exempelē eñ geapenbaert dē
wil sijns vaders. Doe vaut hi luttel nēschē
die sijn leer ontfingē. Nochtant wolde hij
alle die figuerē die voer geschreuē waren
eñ groefenit tot enē eynde brengē. Eñ stijg
ten een altaer optē berch van caluarien.
Eñ also als moyses offerdē onder dē berch vā
synay xij colueerē die hi genaenē had van
den xij geslechtē daer si om al mede vlōn
dē dat si gade soldē gehorsam sijn. Also ge
lijckerwijs offerdē xpūs sijn preciose lichaam
den hi van onser aldre naturerē genomen
had. Om al geslechtē een te makē. Want
hi was ons allē gemeyn gegreuē mede te
vloesen. Eñ oūmds dese offerhande heeft
xpūs die wijt der mijnē volbracht eñ voert
gegreuē eñ gelatē alle dē genē die si halden
willē. Eñ alsoe als moyses scref xij titt
lē op xij steen dien xij geslechtē dat si gu
de die offerhande dedē. Also gelijckerwijs
scref xpūs allē menschē een titel op enē
steen. Dat is opt fondement synre wer
diger doet dat sijn offerhande eygē sy
elkē menschē die om daer toe bereyden
willē. Desen seluē titel scref pilatij vm
butē den xpūs scref van bunē. Dat hij
waer comē der joden eñ beyalder der

werlt·Deſen titel was geſchreue mit drie
den principaelſtē ſprakē van eertryd·Dat
was ebreuſch griecs eñ latijns·Eñ alſo
als moyſes half dat bloet vandē calueré
ſtortē ontreut den altaer in die eer gods
Eñ die ander helfte ſprengede hi mit vo
le om vaſt te makē dat vbout dat ſi
gedaē hadde mit gode·Alſo gelijckerwijs
ſtortē xpūs ſijn bloet geheel eñ altemael
ontreut den altaer des cruces in die
eer gods·Eñ geheel eñ altemael in ons
want wy en ſijn nūmer van gode ge
ſcheidē noch gedeilt als die iodē waren
Op dat wi oūmds ſijn bloet ons willē
mit om vbeyndē·Alſo die iodē dedē oūmds
bloet der calueré·Eñ alſo als moyſes dede
dat bloet des teſtamēts in vatē van wij
nē daer hijt volc mede beſpēngede·Alſoe
heeft xpūs ſijn bloet in vatē van wijne ge
daen die niet onthaldē en moegē·Want
hi wil dat ſijn bloet altoes vloye eñ nim
mermeer ēn onthalde daer mens begert
Die wijne vate dat warē die apoſtelē ons
hēn·Eñ dat ſijn nv die prieſterē ~~ons hēn~~
der heiliger kerkē den dat bloet bevalen
is dat ſijt ſprengē ſullē in allē menſchē
des begerē·Eñ alſo moyſēs bloet der cal
uerē mengede mit wāter nader ebreuſ
cher manier eer hijt ſprengede mit volc
Alſo gelijckerwijs mengede xpūs ſijn ynne

ſte bloet dat wt ſynre ſidē licp nut wate
eū daer mede ſyn wy gecoſt eū daer m ge
waſſchē van al onſen ſundē· Eū daer me
de is ons v̄bont vaſt geſtadicht wāt wi
hebbē om gehorſaunheit eū trouwe gela
uet eū ſyn des viūts af gegaē· Eū hebbē
ons v̄bondē oūmds ſyn bloet m ſynē dien
ſte ewelic te bluē· Dat was mder doepen
doe wi ſynē tītel eū ſyn teykē ontfingen
eū leuēde wordē nut ſynre doet· Dyn ſulc
dat merkē dat die godē die om v̄bondē had
dē mut gade oūmds bloet der caluerē die
nieu gade offerdē· eū dat v̄bont brakē Alſo
dat ſi eerdē eeu guldē calf eū anbedēn eū
v̄blidē daer voer als voer oxen got· Deſe de
de moyſes doet ſlaen ſynē geſlechte den
leuitē op enē dach xxiij duſent mēnſchen
Alſo zeer wolde got wrekē dat ſi niet gehal
den en hadde die geloſtē die ſi om gedaen
hadde oūmds caluer bloet· Mer dat bloet
ons hēn en is niet wrakich mer vol genadē
Eū daer om lieft hyt gedaē m watē bā wijſe
dat ſyn geeſtelicke prelatē die vol ſoldē ſijn
van genadē· Want ſi ſyn ſrenckere eū dien
ren vandē ruyldē bloede dat al onſe ſcholt
betuelt heft· Iſt dan alſo dat wi dierſte ruu
ere der genadē die wy ontfingē mder dopē
v̄ſtopt hebbē mut onſen ſundē· Die mder
ruuere der penetencie die vloyet altoes eū
ſi en mach met v̄drogē· Want dat bloet gads

is heet cñ leuēde vol mynnē· Cñ hier om
moetet altoes vloyē· want et is dat leuen
der heiligē kerkē· Cñ in desen bloede leuē
cñ brengē vruchte alle die sacramēten der
heiligē kerkē· Want si sijn daer mede vēdeut
cñ si werdeure in onthaldē totte dage des
oordels· Want ihē xpē die nuit sijnre doet
gefundiert heft die nye wit· Die en wil sijn
bloet an ons niet haestelickē wrekē· Ende
hier om ist also dat wy onse geloefte brekē
die wy gelaude nder dopē· Soe wil hi dat
wy nuit rouwe cñ nuit wee van hertē ons
selue mishagē· Cñ klagē ons ontrouwe
nuit ongeuensder meynuige· cñ nuit recht
ten afkeer der sundē· Cñ vbijndē ons weder
nuit om oūmus dat sacramēt der peneté
tien· Dit is die ander ruuere sijns heiligē
bloets· Cñ dit moet sijn voer dijnē priester
dien dit sacramēt der penetencie bewalen
is also dicke alst noet is· Op dat men in yn
neghier manierē den priester vērigē mach
Mer en mach niens met vērigē nder noot
soe is xpē die oūste priester die des hjertē seer
wael bekent· Cñ hi is die genadichste cñ
die mylste die leuet· Want soe wie om nuit
hjertē bidder hi is die gene die nye nuit en
outseget· Want sijn heilige bloet vloyet tot
allen bordē ouer· Daer mach screppē cñ puttē
alle dies begrē Mer ghi sult dat merken
dat got xxm duisent dede dodē op om dat sy

brakē dat vbout dat si gemaect hadde
met gade oūmuds dat caluer bloet. Wiet
om des bloets wille want ten was niet
herlick. Mer om oere ongeloue eñ ongehoe
samuljeit. Eñ hier om sonder getal sal got
swaerlickē wrekē dat vbout dat wi met
om gemaect hebbē. Oūmuds dat bloet
sijns eengebarē soens. dat herlich eñ pre
cioes is. Ist dat wijt breckē. eñ dat wy
vondē werdē ongetrouwe. eñ van om ghe
keert m dat eynde ons leuens. Aldus ist
eerste principael punct der figuerē out
vondē Daer wy m gelcert werdē. hoe wy
geloest werdē vander erffsundē eñ gewijst
under doepē oūmuds dat bloet ons heren
Eñ hoe wy altoes die selue vryheit weder
outfaen oūmuds dat selue bloet ist dat
wi m gewariger penetrencie sijn Hier na
volget die figuer aldus. Nae die offerhā
de die moyses dede van den xij caluerē Eñ na
dat vbout dat si met gade gemaect had
den oūmuds dat bloet. Soe wolde onse hē
ghecffert hebbē dat eerste eñ dat precioste
van elken menschē. Eñ daer mede solde mē
die arke makē eñ dat tabernakel. Ende
al die cierheit die daer toe behoerden. Eñ
al dat si daer na offerdē dat solde gade ōt
fenckelic sijn. Teerste eñ precioste dat m
den menschē is dat is sijn verkiesen dat
wil got hebbē. Alsoe dat hi met liefdē ver

ture si bouen al dat hi ghestichē heuet
of steppē mach. Ēn alle die goede werken
die die meusche hier na offert die sullen
gode ontfenclick sijn. Ēn van den vuen
vluchten mit goeden werkē sal die mēsche
gode maken een geestelike arke eñ een taber
nakel daer hi mit gode eivelic in wonen
sal. Nv wil ic mijne materie eñ der fi
guere volghē van buten inwart. Ēn van
den neder stē totte hoechste. Want moyses
sceuet vander arken eñ vandē dinghen
die indē tabernakel waren. Daer na van
den tabernakel. Ēn daer na vandē altaer
der sacrafice dat voer den tabernakel
stont. Ēn daer na vandē kerckhaue dat
al dit ander in om beuaen heft. Ēn hier
op beghinne ic aldus

Dese hi sprac tot moyses. Gij sult
maken den kerckhof des tabernake
les na die zuitside teghē den middach soe sa
lt hebbē een cortine dobbel van twine hon
dert matē lanck. Ēn dese maet heet rubit
Ēn is die lengede van eens menschē hant
mattē arme totte ellenbage. Ēn xx colūnē
mit alsoe veel baesichē. Dat sijn die voete d'
colūnē van metale. Hoer capittelē dat sijn
die dinnē of die hoefdē der colūnē sullen
sijn sonder metale gebeelt mit gegraueu
te mael siluerē. In die noertside sullen oec
die cortinē. C matē lanc sijn eñ xx colūnē

Eñ alsoe veel baesschē van metale·Eñ die capittele silueren gelyc den ierstē·In die breede des kerckhaefs ten westen wart soe sullē syn die cortinē·l·matē lanc eñ x·colūnē eñ alsoe veel baesschē van metale·In die breede ten oestenwart·l matē·In die een side sullē die cortinē lanc syn xv· matē mit vj colūnē eñ mit alsoe veel baesschē·In dander side die cortinē xv matē mit vj colūnē eñ mit alsoe veel baesschē Indē inganck des kerckhoefs sal syn een cortine xx matē lanc·Eñ die sal syn vā ma nucte eñ van purpure eñ van dubbel roe der verwē eñ van twine getweenolt eñ al mitter naeldē genayet of gewracht·Eñ sy sal hebbē vj colūnē mit vj baesschē·Alle die colūnē des kerckhaefs sullē syn bedect mit siluerē platē·Eñ die capittele al van siluere·Eñ die baesschē van metale·Die legerde van den kerckhof sal syn·C matē eñ alsoe lanc die cortinē an beidē sidē·Die breede des kerckhaefs·l matē eñ alsoe lanc die cortinē inder breidē·Die hoechde van alle den cortinē vyf matē eñ si sullē syn dubbel twine·Eñ al dit sal hebbē baesschē van metale·Alle die vate des tabernakels die men orberē sal inder gemeynre sacrifitien eñ die stuckē des tabernakels eñ des kerckhaefs die suldi makē van metale· Dyn sult gebiedē den kinderē van israhel

dat si v brenghē die alre puerste olye van
olme boemē eñ ontve gestaupt mit enē sto
tere. Alsoe dat die lāterne altoes berne mdē
tabernakel des getuygens butē den gordine
dat hangt voer dat oztonde. Eñ dese lan
terne sal aaron ordinierē eñ sijn kijndere
dat si luchtē moegt tot inder morgē stōde
voer den hē. Dese oefenynge sal ewich sijn
vandē kijnderē van israhel oinuds den
navolgerē. dat is u oereu gheslechtē. Dit
is dat wtwendichste eñ tniderste dele der
figuerē die ic voergenomē hebbe Wat vinct

Dv wil bidē kerchaue des tabernakels
ic ons leidē eñ lerē mitter waerheit
dat die figuere beduet. Van butē inwaert
eñ vandē nederstē tottē hoechstē. Soe wat
menschē gehoersam wil sijn gode eñ der
heiligher kerkē mit ongedeildē hertē. Di wo
rt gevziet eñ outladē van allē sundē oi
nuds dbloet ons hen. Eñ hi wort vbonden
eñ gēinicht mit gode eñ got mit ou. Eñ hi
wort selue die arke eñ dat tabernakel gods
daer got in wonē wil. Nuet inder figueren
mer inder waerheit. Want die figuere is
geledē eñ die waerheit is openbaer alle dē
genē die ter waerheit kerē willē. Eñ sprouwē
eñ vlien al willē al dat ou contrari is
Av suldi proeuē eñ merkē v selue mit ern
ste of ghi in v beminder eñ gruoelt al dat
desen tabernakel van rechte toebehoert. Eñ

en gemoedt v selue met soe moegedi selker
wete dat ghi dat tabernakel gods met en
syt. Dat ierste dat ghi proeue een merken
sult in v. Dat is die kerckhof des taberna
kels. Dat is een zedelic leue van buten mit
al dien dat daer toe behoert. Dat gestelic
ke kerckhof daer men dat tabernakel een
die arke in sette een vnde sal. Dat moet
hebbe te columne mit alsoe veel baeschen
van metale gegate. xx. mit zuden. xx. mit
noerde x mit oeste een x. mit weste. Byden
baesche van metale daer die columne op
stonde vstrectme een vnwendich willich
begryp tot alle doechde. Dats een begime
eens goets leuens. Bide columne vstrectme
sterke begeerte tot alle den gebade gods
Een tot alle den zede een der oefenunge der
men pleget inder heiliger kerke. Dese be
geerte sal vlietende sijn ouinuds goetwillich
een hette der mynne gelyc den metale ouer
mids hette des vuers. Een alsoe die meyster
syn metale leyde een breide mach na sinen
wil ouinuds dat vuer een synne hamer. Alsoe
sal die begeerte in goede dinghe gebreit een
geleit werde ouinuds dat vuer der mynnen
een den hamer der lerunge ons here. Ende
alsoe dat metael dreget ene schyn van gol
de in claerheide der sonne. Alsoe dreget goet
willicheit een begeerte in doechde ene schyn
gotlicker mynne. in alle gesichte diese inde

werkē van butē ansien. mer si en is met
alsoe edel om dat si der goetwillicheit toe
behoert. Ēn gekeert is op inwendighen
werkē. Nochtant wilse got hebbē tot sinē
tabernakel. Ēn sonder oer en moegē wy
dat tabernakel met volmakē. Dese volī
men der goetwillicht of der begeertē die
salmē bedeckē mit siluerē platē dats mit
goedē leuē ēn mit eerbare wandelinghe
Dat is dat wi ons vlietelic sullē oefenē
madē gebadē gods ēn in die lere der hei
ligen. Alsoe dat om yegelic menschē spiege
len moegē in onsen zeden. als in een ghe
brumpert siluerē dat sonder vlecke is. Ēn
dat die mens ons goets leuens lustelikers
si te horē allē goedē menschē dan emich
geluyt van siluere. Die capittele van de
sen colūmē sullē sonder metale altemael
siluerē sijn. Dat is dat die menschē in al
len dinghē die got op om gestadē wil. die
sijnre naturē swaer ēn contrarie sijn.
Dat hi dier in synis willē vtie ēn sonder
emich ander vlieseu gedoechsam si. Ende
in allen doegē sachtmoedich ēn vōrechtic
si. Dat is douerste sierheit alre doechden
ēn al der zedē die men mdē menschē van
butē bekennē mach. Die sijn die hoefde d'
doechdē die sonder metael siluceren sijn
Want die menschē moet beuilē laterē al
die wisen. ēn al die werkē die hi mit be

geertē augenomē hadde in die eer gods
eñ moet eenvoldelic in onderworpēheit
een ander doen dat got wil of sijn pre
laet·Eñ alsoe vtiet hi eygenlijcheit sijns
willē in allē sijnē werkē·eñ geuet sijnē
vrīē wil ouer indē vrīē wil gods of sijns
prelaets·Eñ hier om en leuet hi niet na
eygentheit sijnre natuere·mer hi is gehoo
berecht allē doechdē die te werkē·eñ al
dinck te doegē dat got op om gheschiedē
wil·Alsoe plecht men der doechdē sonder
eygenschap inder ouerster gehoorsamheit
Eñ die siluere capittele dat sijn al die v
tynge des eygenē willē·Die werdē gebeelt
eñ wt gegrauē indē vrīē wille gods
Gewilē grauet got selue indē gheslachtē
wil des menschē·gelyckter wijs als wy
vindē van abraham·Dat hi en berarden
eñ proeuedē·eñ geboet hem dat hi sijnen
soen ysaac den hi mynde boue al·Die om
gegrauē was boue natuere eñ daer hi gr
oets dincks af vinoedē dat hi dē doeden
solde eñ offerē on op enē berch·Eñ hi was
simpelic gehoorsam sonder weder seggē
Eñ ni talrē swaerste dat sijn natuer ge
dragē mocht·Eñ hier om soe was sijn
wil gade soe ontfenclic· alse of hi dat
werck volbracht hedde·Want hi gehoor
sam eñ gereet was al dat te doen dat
got geboet·Eñ hier om gebenedijden on

got·Ēñ gelauede om dat hi syn suer me
nichvoldigē wolde gelyc den sterren des
hemels eñ den sande der zee·Ēñ dat in
synē sade soldē werdē gebenedyt alle mē
schē·Dat is oñuds xpūs die van synen
sade gebarē is Ghewilē gestudert got
den vdoendē treste·dat si grauē moe
gen in die eenvoldighe gelo:saulycheit der
goeder menschē·die gelatens willē syn
alsoe als wi vndē van Job den gerechtē
man·die syn goet vloes eñ syn kynderē
Ēñ got geoslofdē den viant synē lichā
te gesselē eñ te quellē also seer als hi le
uens lyfs gedrangē mochte·Ēñ in al desē
doegē bleef hi onvoesel simpel eñ gerecht
eñ gade outsiende in allē dinghē·Ēñ hier
af laefdē om got eñ prysedē eñ seide dat
syns gelyc in eertryck niet en weer·Ende
oñuds dese gelo:saulycheit eñ gelatēheit
syns willē vdiendē hi mere benedicie dañ
hi ye te voerē hadde·Want got gaf om
tweetwerf alsoe veel substancie als hy
te voerē hadde·Ēñ x kynder als hi te
voerē gehat hadde·Ēñ leefdē daer na·C
naer eñ xl in groeter erē·Ēñ sach syn
kynder eñ synre kynder kynder tot in
die vierde gheurte· Hy vndē indē nyē
testament xpūs eñ syn apostelen eñ
oer wanolgerē·Dat si hem keerdē ende
ouignuē indē doet onder den wille der

trauen in gerechter gehorsamheyt. Hiet
alle dese haddē terstwerf begrepē eñ in
genomē mit oerē sterkē crust gode te die
nen eñ die gebade gods eñ alle doechdē
te volbrēgē mit alle dien dat si geleystē
mochtē. Eñ alsoe haddē si die baeschen
van metale. Eñ die columnē al gedect
mit siluerē. Dat is wille eñ begerte ge
riert mit heiliger oefeninge. Oer daer
si oers willē vtreghē midē vriē wille go
des. Daer syn die capittelē siluerē sonder
metale. eñ daer is in gegrauē eñ gebelt
nieuge cierheit mit onderscheit inwen
eñ neer. na die maniere dat oer mar
telie of oer doegē was. Eñ aldus sullen
wi den heiligē na volgē. Eñ in nemen
eñ vlitesen mit goedē vliete alle doechdē
te werkē. Eñ in allē doechdē sullē wi son
der vlitesen syn. eñ lidē eñ dragē alle dat
got op ons gestadē wil in ghecrechter ghe
horsamheit. Deser columnē sul xx syn midē
sidē xx midē noerdē x mit oestē eñ x mit
westē. Dat is dat wi ons wt geuē sullen
mit begeertē eñ mit minclicker oefenige
ter rechter sidē eñ ter luchter siden tot
goedē eñ tot quadē. Tottē ghenē die ons
vrende syn eñ tottē ghenē die ons vian
de syn. Alsoe dat wi ons pinē die gebade
gods te haldē eñ te volbrengē in ons eñ
in allē menschē mit ons. Dit en moegē

wy niet laten om vreut noch om vlaut
om vlies noch om gewyn om lief noch
om leet. wy en volbrengē die gebade gō
ds in allē menschē alsoe veer als dus is
aldus vast sullē wy staen soe hebbē wi
xx colūnē in elke side. Dat sijn dubbel
die x gebade. want alle doechdē die wy
mynē eñ begrepē te volbrengē in ons eñ
in allē menschē. ist dat wi daer toe ons
vinoegē doen. Die doechdē sijn ons eyghē
recht of wi se gebruchte hedde. Eñ hier
om sijn wy mede werkere gheestelic alle
der doechdē die men in eertrijck begaet. Eñ
wy werdē gepijnt eñ gequelt van alle dē
sundē daer die werlt mede om gaet. Ende
aldus mynnē wi onsen naestē ghelijc ons
selue. eñ volbrengē die gebade ons heren
dubbel in elke side. Want wi mynnē die
goedē eñ die qadē gelijc ons selue ten dienst
gods eñ totter ewiger salicheit. Deser colū
nen sal x sijn int west eynde achter ons.
Dat is dat wi ansien sullē die tijt die wi
gheleeft hebbē eñ proeuē ons selue. Ist also
dat wi die gebade gods gebrakē hebbē in
eungerwijs. of wi dat gebeterte hebben of
beterē willē na onsen vinoeghē eñ na or
dinancie der heliger kerkē. In deser na
nerē des achter sieus en sullē wi nyem
ant ordelē dan ons selue. want et is ons
vbadē. Eñ hier om en hebbē wi mer x

colūnē achter ons·dat sijn die x gebade
ons hierē den noctē wij genoech doē·Also
dat wij sonder berispen van conscientien
leuē van alle der tijt die wi gheledē hebbē
Wij sullē oec voer ons nut oest x colūnē
hebbē dat is u elke side die eū vier u mij
den ten ingange des kerchaefs·Hier ver
stretnē die sonderlinge doechdē die wi oe
fenē noctē u beidē sidē ons selfs·Want
sonder dese doechdē en moegē wi ghen se
delic leuē vervrigē·Eū al waert vervreghē
sonder hem en moegens wijs niet behal
den·Die ierste doecht is dat wi sullē v
smadē eū onachtē alre rijtlicker eren
eū rijcdoms der werlt soe sijn wi arm
van willē·Dander doecht is dat wi sul
len hebbē een hoert leuē·alsoe dat wij
lutē eū vsmadē moegē alre hande genu
eck eū ruste der natuerē des ghecn noet
en is·Alsoe dat wi den lichame geuē sinen
noetdorfte nadē gebudē gods eū der hei
liger kerkē u beschedēlicheit·Hier mede
behaldē wi suuerheit van lichame·Die
derde doecht is rechte ueynnige rechte
begeerte·dat got gesocht eū genemt si
n al onsen werkē·Eū hier mede bluē
wi altoes gehorsam den wil gods·Dese
drie doechdē sullē stuen ter rechter siden
eū ter luchter sidē·Alsoe dat wi al doechdē

dnighē die die lyfelicke natuer vbliden
moegē mit desen drie doechdē dwnighē
eñ wederstnē moeghē in beidē sidē: sn
nuddē tru nigmuge des kerchncfs dat
is ons zelicks leuens daer moctē vier
colūnē wesen. Dat is die lernuge ons
herē die die vier ewangelistē screuen
daer al doechdē mede conuoxderē: Iner
mede beholdē wi die x colūnē voer
ous mit oest dat syn die x gebade die
ons leidē in ewich leuē. Die sōne van
den colūnē moet van node lx syn.
dat is seswerf tien of x werf ses. Tot
euē triken dat die x gebade moctē ge
oefent werdē in die ses werkē der ont
fermherticheit eñ die ses werken nidē
x gebadē. Eñ in elc werck der ontfer
herticheit dat men op syn recht wer
ken daer in vinult men alle die geba
dē. Want die synē naestē myn mittē
werkē als hi schuldich is te doen hi
heft die wit volbracht. Alle die colūnē
mit oerē baeschē stondē op een fon de
ment dat onbeuēgelic was dat was
die eerde. Alsoe gelyckē wys sullē wy
al doechdē stacnde behaldē bliuē op een
fondement der oetmoedicheit Dit kr
chof daer wi mede vstaen onse zedelic
leuen dat sal ombeuaen syn mit eure

cortinē drie hondert mātē lanck ēn vijf
mātē hoech. Dat is elcker columnē vijf
mātē in lengede ēn in hoechdē. Dese cor-
tine sal syn twenoldich van twinne.
Daer mede vēstect men sinerheit van
zedē ēn van leuē. ēn die moet dubbel
syn. want wi moetē se tocnē van butē
in zedē ēn in wandringe. Ēn wi moetē
sinder syn van binnē in onser meynige
Ēn hier om en is die cortine tusschen
elcke columne niet meer dan vijf mātē
lanc ēn vijf mātē hoech. Want al die
inwendige zedē die die doechdē cieren
ēn apenbarē die werdē geoefent van
ons ēn apenbaer anderē menschē ouer
mids die vijf sinne. Ēn hier om en is
tusschē elcke doecht mer vijf muren
dat syn onse smlicke werkē die moetē
wi puer holden van butē ēn van bin
nen. soe syn wi ons selue ēn allē men
schē genoech na der zedelicheit. Die in
gane ten kerchof dat is tot euē doe
chtlickē leuē die sal hebbē een cortine
xx mātē lanc ēn vijf mātē hoge. Ēn
si sal syn van vier vervē. Jacinte pur
purē cortinē ēn dubbel van twinne. By
desen vier vervē sal men vēstnē in pre
cipuel doechdē daer al zedelicke oefenin
ge in gelegen syn. By der iacinter vivē

die ghelijck is der v̄claerder lochte v̄
stretmē die doecht der discretiē of der
beschiedēheit·Want si siert die redelic
ke cracht·eñ gest onderscheit in allē
dingē woe men se doen eñ laten sal·
Hidē purpure die ghemeinvet is mit
bloede van visschē·Soe v̄stretmē die do
echt der strecheit inder rouniger cracht
Want si doedet eñ v̄vint eighē bloet
der natuerē alsoe dat om die menschē
ordent nadē rade der beschiedēheit·Eñ
met na list noch na neighinge synre
natuerē·Eñ in desen wederstnē werden
gheiert eñ geuermet syn zedē mit synē
eigenē bloede·Die derde verwe heit cor
mine die is dubbel roet gemaect mit
bloede van cleynē wormkēs·Hier bi v̄
stretmē die doecht der ypassien die tvi
uoldich moet syn·eñ si moet v̄uullen
die begerlicke cracht·alsoe dat die mē
schē syns selues ontferme eñ ellins men
schē in gherechtē medoegē·Eñ dat hi hē
si al dat hi v̄mach van bīnen·eñ al dat
redelic is mdē werkē van butē·Eñ hem
selue alsoe mdē selue grade der mynnen
Aldus soldē wi onse hertē schoerē mit y
passiē eñ v̄iven onse leuē mit onsē bloede
Want wi soldē mit rechte alsoe seer doe
gede eñ een wael geordent leuē begeren

van ons eñ van onsen naestē. Als wi con
trarie vondē dat ons daer af ons eighē
bloet vwandelē eñ vnynrē solde. Die my
vive is dubbel twarue blinckēde wit ghe
lyc den snee. Hier bi vstectinē ongheēse
de onnoesellheit. Dat is puerheit van bin
nē nit hte. eñ suuerheit van butē inden
sinnē eñ in aldē werkē. Dese vier viven
dat syn vier doegdē eñ nien en mach sy
nen scheidē wi en moetē se al hebben of
wi en hebbenre eygenthc en gheen. wāt
si hebbē in hem beslatē. al dat wi schul
dich syn onsen naestē. eñ al dat wi schul
dich syn ons selue in zedelickē doechden
eñ in vrwēdighē oefenīge. Hier om op
dat wi se te nieer begerē eñ oefenen soe
sullē wi nierkē. woe se xpē onse behald'
in al synē leuē groefent heft. Dant hy
wrachte redelic alle syn werkē eñ vbeid
tyt eñ stat eñ ꝓsoen in alle synē werken
eñ oec in al synē hdē. eñ hier om is hy
gedect mit tactuter vwē want syn migāt
eñ syn wrgant was redelic eñ vol besche
denheidē. Hi is oec gedect mit purpurē
oūnds syn sterckheit. want hi vwan syn
lyfelicke natuer offerende mdē doet. eñ
van anxte eñ vare synre genoechheit so
vloeide wt synē lichām bloedich sweet. eñ
dier mede is dat clect synre nienscheit

gheuerwet·Dit is oec gecleedet met dubbel
roeder verwen ouermids synre mynnen eñ
synre ontfermherticheit·Eñ hier om he
uet hi tvoremkē geleuert tot doet dat is
syn werde lichaem·Eñ dit is die dubbel
rode verwe· want hi heuet ons gewas
schē eñ eerlicke geuerwet met synē bloe
de·Eñ hem selue gecleedet mettē eersmu
stē clede der mynnē eñ der martelie dat
meu gedenckē mach·Dubbel tvvrmen
is syn vierde verwe·want hi was sond
vlecke onnoesel gelijc euē lame m alle
synē leuē eñ m al synē werkē·Eñ ald
sullē wi ons pinē hem na te volgē m
desen vier zedelickē doechdē met al der
tracht die wi gheswmrē moegē·Dat kerc
hof der rodē·had stricke of prieme vñ
metale daer men die roxtmē mede hertē
m die eerde tegē storme van wynde eñ
alrehande onweder·Alsoe gelijckerwys
sal onse leuē vast geuest syn mdē grout
der ootmoedicheit mettē strickē gheuoe
lickeer cruystricheit ure doegede te vrigē
eñ altoes die te beholdē·Alsoe bluet die
oefenīge gestade tegē alle vtrarie ende
onweder der sundē Hier na gheboet
Moyses van ons hen weghē den kynde
ren van israhel dat si olie van olmē
soldē brengē al ontwe gestumpt·Op dat

die lanterne bernē mochti tooer den herē
tottē margherē toe. Alsoe gelycker wys heft
xpūs got cū meuschē ons allē gebadē die
mit synē bloede vloest syn. Dat wi brē-
ghē sullē puerē gestampte olie. dat is cō
passie onderlinge wyue cū caritate ellick
tottē anderē in alre noet. Soe mach oise
lanterne luchtē cū bernē. Want die machti
der figurē is geledē dat men olie van
oliuē solde bernē. Cū die morghē stonde
is op gegnē cū wi stiten wy voer den hē
Ist dat wi oefnē werkē der caritatē cū
der ontfermicheit soe hebbē wi die lanterē
cū dat licht in ons dat die figure bedu
de. Want xpūs mittē synē sal dit licht
ordinierē cū regierē tot mdē daghe des
ordels. Cū dan sal hi gebenediē en salich
maklē alle die ghene die in luchten cū
bernē tot orē naestē mit ontfermicheidē
Cū hi sal vmalediē alle die ghene die om
niet groefenti en hebbē in zedelickē doech
den cū in werkē van caritatē. Die hi sel
uē voer gheliket heft cū geleert. cū daer
wi mede vondē moetē werdē sullen wy
besittē dat ewige lueē. Dat ist tander
punte vandē seuē principalē dat wi ne
men wter figurē. Cū hier in werdē wi
geleert woe wi ons wti grue sullen tot
onsen maestē in nynlicker oefenunghe

Dat is als wi voer mutte eerste punte oi
mids die doet ons hèn gereimicht cũ ont
ladè syn van onsen suudè Vanden altaer va
holte va sichym ẽ die bedinemisse hier af

DO wil ic ons noch vorder
mutter figuerè muvart leidè ende
daer na die figuer ontbendè op dat derde
punte daer ic voer af seide. Ouse hè spraeck
noch tot moyses. Gi sult makè een alta
er vandè holte van sichym. Dat sal hebbè
vyf matè in die lengede cũ alsoe veel in
die breide dat is viercantich. cũ drie ma
ten in die hoechde. Cũ sal hebbè vier hoene
dat is in elkè hoechte een. Cũ gi sult dat
altaer al bedeckè mit metael. Cũ gi sult
daer toe makè metalè vatè die asschè in
te ontfaen. cũ taughè cũ crouvelè ende
vate touer in te ontfaè. Cũ alle dese va
tè suldi makè van metael. Cũ gi sult
makè een roesterkyn nader manierè vã
enè nette. cũ onder dat roesterkyn in die
middel des altaers een vloerkyn. Cũ in
die vier hoeckè sullè syn vier raughe van
metale. Cũ dese vier raughe suldi maken
onder dat vloerkyn des altaers. Cũ dat
roesterkyn sal gaen totter middel des
altaers. Cũ twe grendelè suldi maken
vandè holte van sethem cũ die suldi be
deckè mit platè van metale cũ sultse

doen doer die rughe eñ si sullē syn in cl
ke side des altaers dat altaer mede te den
ghē. Dat altaer en sal niet vol syn bīnē
nier ghn sullet maken vdel eñ binnē lyol. Alsoe
als v optē berch gebadē is

Dō suldi merckē die waer- it hoe
wi voert geleert werdē in deser fi
guerē. Dat is hoe wy nagaē sullē nut inghe
keerdē sinnē in gheuoeclicker oefeninge. Dāt
alsoe als wy wt ghekeert moetē syn in ze
delickē doechdē tot onsen euē kerstē. Alsoe
sullē wy ons in kerē in gheuoelicker liefdē
tot onsen lyē. Eñ alsoe sullē wy makē een
altaer der sacrificiē van lyolte van sichtin
By desen altaer sullē wy vstaen die geuoe
licke cracht ons hertē. Eñ in deser cracht
sullē geuoelicke gekeert syn alle die gheuoe
licke crachtē des menschē. Eñ lyet sal ghe
macht syn van lyolte van sichtin. Dat ly o
lt is licht in om selue eñ en eñ macht met
vrotten noch verberne. Hier bi vstaet men
vnlycht want si is licht eñ voert den men
schē grestelic waer hi syn wil. Eñ hier om
sullē wi latē ongrondc oulede van alre
snulichede eñ vuelickē inkerē in die ghe
uoelicke cracht. Eñ dese vnlycht is oec
ewich eñ ongebondē. Ist dat wi se oefenē
willē in doechdē. eñ ndē vuer der myñē
en macht se niet vgaen noch vberuen.

ſller ſi wort daer m ghepurgiert van alre
ongeordentheit. Sichym is oec alſoe veel ge
ſecht als een beghin elker vrucht. Alſoe is
die vn keer mit liefdē te gade beghin ende
oerſpronck alre doechdē. Ēn hier om is hi
een materie daer men dat altmer af ghe
maect hadde. Daer men ewelick gade al
leen lyſelickē dienſt eñ mivendigt wer
ken mit liefdē op offerē ſal. Die lenghe
de des altmers dat is vyf matē. Dat is
dat wi vertvinnē ſullē al menichvoldicheit
van hertē eñ vgaderē al ouſe ſinne in enic
heit. Die breide is oec vyf matē. Dat is
dat wi ouſe ſinlicke begeerte gruoclickē
ſullē kerē in deſe enicheit eñ vſinaden al
des oec luſt ſonder noetdorfte allecē. Aldus
ſtaen wy ſeker eñ vaſt viercantich regheu
al dat ons van buten lettē mach. Die hoe
chde ſal ſyn drie matē. Dat is dat wi deſe
enicheit in ons ſullē beſien. beghierē eñ ghe
uoelicke beſittē bouē alle tytlicke dinghen
Soe wanneer die menſche in deſer gruoclic
ker enicheit coemt ſoe is ſyn begeerte op ge
richt eñ ſyn vyttvendighe oghē dienſte ſcou
wende indē hemel. Eñ ſyn gruoclē eñ ſyn
ghenoelen manierē ſyn wonderlic. Eñ al
dat inder tyt is dat is om ouluſtelic. wāt
hi heuet ſyn altmer ~~dat is enicheit~~ dat is
enicheit ſyns hertē. butē eñ binnē bedect

mit metale dat is mit gheuoechder hefdē
te gade. Wy sullē oec makē onsen altaer mi
hoernckē van metael in elkē hoeck eneē. Hi
er by vstiet mē mi zedelicke doechdē. Want
si syn onser enicheit een sierheit wtwart te sonderlinge
werkē in doechdē. Ēn si syn een ouiwinlicke
sterckheit Als wi oimmds om in kerē eñ besit
ten die enicheit. Wy sullē maken onsen altaer
dat is die enicheit ons herte alre hande va
te eñ instrumentē van metael. die wy orbe
rē sullē indē dienste des altaers. Die ierste
vate syn daer men die asschē in draghē sal
Dat is een menichuoldich oetmoedich ouer
denckē der doet ons herē die hi van mijnē
lect. Ēn die martelie der heiligē eñ ons ont
bluē in doechdē. Dit syn asschē eñ reliquiē
des vuers dese mijnen. Dese sullē wy altoes
ontfaē mit deuotē oetmoedighē mijnlickē
bedenckē eñ mit compassiē. Dit syn die va
te van metale. Hier mede wort sunde ver
gheuē. mijne vivect eñ vernyet. Die tange
van metale daer men dat vuer mede stekē
sal. Dat is in al onsen doechtlickē werken
die wy gade doen ongeduer van hijnen. Ēn
in al dat ons got weder duet ongecuset
eñ ongepayet sullē syn. Hier mede stect
men dat vuer der mijnen. Crauwelē van
metale dat syn die vuwendige sunde doer
gaen mit greuoelickē smake. Want si mocte

wtkerē eñ u kerē nut ghenerke. Vyttrecken
vleggē alle die offerlynde der doechdē inden
vuer der nÿnuē. Die vate daer men dat vuer
u outfaē sal dat syn ongecuyste begerughe
den al uer genoegē en uaeth dan nyn. Noch
sullē wy makē den altaer ouser emchcyt een
roesterkyn van uerule getrahte ghelyc eneu
uette. Hier bi vstaen wi die vre goetwillige
begeerte die alle druck geuaē lyest gade nede
te dienē. Eñ van grnē creatuer ghyolden en
woert. dese begeerte is gelyc den uette. Want
dat vuer der genoelucker lufdē te gade bernt
onder oer u emchcyt des hertē. Eñ die vlāme
des vuers dat is deuotie daer alle doechtlicke
werkē u bernē. eñ gade grosserte werden die
liden doer oer. Eñ al dat genoeclick is dat
van gade nedervlieret u emchcyt des hertes
Eñ al dat oer vyt der emchcyt oñuns deuo
cien weder op ghenoert woert te hemel dat
lyder al doer oer. eñ des en can si uer ontsyl
den. Want si is een roesterkyn gelyc eneu
uette daer al druck op gelecht syn gade te
offerē undē vuer der nynuē. Dit roesterkyn
dat is dese begeerte hangen u nudden des
altaers. Dat is u nuddē u emchcyt ons hstē
u die vier crōne hoznīge daer ic voer af sca
de. Want al ouse doechtlickē werkē moeten
vyt gaen. eñ nkerē weder u ouse genoeclicke
emchcyt. oñuns die vier wisen der zedelicker

doechdē·Ēn mdē weder inkerē vndē in die
begeerte haugende in unddē der ghcuoelicker
liefdē·vyt deser eruchcit bouē oer selue en ma
ch si niet comē·Indē grout der gruoelicker en
icheit en can si niet geduerē·Hier om haugert
si in myddē den altaer daer dat vuer der my
nen ewelickē in berne sal·Onder dit roest
erkyn dat begeerte is·In myddē den altaer
sal syn een vloerkyn van metael·Ēn dit
is ynmdcheit·Want si is grout eñ badē dat
wi al onse vuer op stukē der gruoelicker
liefdē eñ op bernē sullē·Ēn in die vier hoe
ken des vloerkyns sullē syn vier gegaten
ringhe van metale·Ēn tive greudelē van
hoite van sichtm·oūdect mit platen van
metale die sullē wi doer die ringhe doen in
elke side des altaers·Ēn daer mede sullē wi
dat altaer onser gruoelicker eruchcit dragē
waer wi willē eñ altoes stuende behalden
in al syare sierheit·Die ierste rinck in ons
is·dat wy lieuelicke ansien sullē die ewige
wyn gods daer wi in voersien syn eñ ver
carē van ewicheit·Die ander rinck in ons
is·dat wy merkē sullē dat hi ons van my
nen under ewicheit vroes te sendē synē een
gebarē soen in onser natuerē·Dat hi ons
lereu solde mit worde eñ mit werkē·ende
liden den bitterē doet om onsen wil·Dit
syn tive ewige ringhe·dese sullē doer gaen

die twe hoecken in die een side des altaers onser
cruchten. Een doer dese twe ruyghe mach elck mē
sghe doen enē grendel die mēnichmeer vyfven
en mach ten si oūmuds om selue. Dat is een
vn betrouwē dat elck hebbē sal dat hi van
gode onder ewichen vrarē een genyuit is. Een
dat hi om ousen wil menschē gheboedē een dē
doet gheledē heuet. Dit betrouwē mit sekeren
toeilaet sal hi beholdē tot in synē doet soe is
die rechte side der cruchten wael bewaert. Een
soe bluet die grendel in synē ruyghe onder ewi
chen. Die derde ruck in ons is dat wi merken
sullē die tegenwoordige wyn gods tot ons dat
hi ons hem dēgelix geuet. een geue wil in el
ker vreu. Alsoe veel gracie een gauē daer by
dat wi daer in vdienē moeghē mit hem ewi
ch leuē. Die vierde ruck in ons is. dat wy
ausien sullē dat hi van nyēnē om selue ons
wil geuē te loen ewelickē te gebruckē. Een al
dat hi in synre menschen vdienst heuet. Alsoe
vere als wijs ontfenckelic syn rechte of wyt
selue graruert een vdienst hyddē. Dese twe ru
ghe sullē die ander side doer der gaten alsoe
dat wise altoes al vier bekēnē moegē ende
ynnagnierē. Hier toe behoert oec enē grendel
die dese ruge doergaen mach een vast sluten
Dat is vrelicke gode nyēnē bouē al druck
een altoes in oetmoedigē dienste syn gebode
een der heiligher kerkē gehorsam te syn. ende

hier in bluē totter doet. Alsoe langr als dese
grendelē in oerē ringhē bluē alsoe langr blu-
uet ouse leuē seker eñ sonder vrese van alle
dien dat ons hyndrē mach. Want wy dese
twe grendelē syn van holte van sichyn.
daer wi vrheit bi vstaen. Hier om moegē
wi dat altaer onser geuoelicker emcheit dra-
ghē daer wi willē. Eñ die grendelē syn ouer
dect mit platē van metael daer wi geuoelic-
ke liefde bi vstaen. Eñ hier om moegē ghē
wi offerhāde doen in allē stedē soe waer wi
syn. Dit altaer sal hol eñ ydel syn tusschē
die vier wandē. Alsoe ghelycker wys sal die
emcheit ons hertē gheleidicht syn van alle
dien dinghē die ons vbeldē moeghē eñ ydel
van alre ongrondender liefdē. Eñ alsoe solde
ons die inkeer in geuoelē eñ die vytkeer in
doechtlickē werkē ghelyr gheert syn. Dat al
taer dat is emcheit ons hertē sal altos opē
syn opwaert te hemel mit deuocie eñ mit
werdighē dienste. Eñ wy moetē om noch
makē een cleyn venstrkyn tegē der sonnē op
gane. Dat is dat wi oetmoedelic sullē begerē
eñ biddē die gracie eñ die hulpe gods. Alsoe
dick als wi dit venstrkyn oefenē eñ apen
houdē reghē die mylde gauē gods. Soe wil hi
syn vier der myñen stakē eñ vnien in onse
geuoelicke emcheit. Wy moetē oec dit altaer
onser emcheit settē ter rechter sidē des tabr-

nakels ten lichte wart in dat ynnichste ons
lijtens eñ onser sinlicheit voer den ingank der
redelicheit. Also dat wi in al onsen werkē eñ
offere dat wi gode doen moeghē in sien in dat
tabernakel onser redelicheit. Also dat wi in
al onser oefenigē wiel geordent. Also mach die
offerhande gode bequaem syn. Hier mede laet
ic dat derde punct vandē scheē principael pūt
ten daer wi in geleert werdē hoe wi ons oe-
fenē sullē in gheoeflicker liefdē tē gode. Dat
is als wi in gheestelijker peenetēticē leuē. Eñ
wiel geordent syn in zedelikē doechdē tot oñ
selue eñ tot onsen euē kerstē. Hoe die taber
nakel gemaect was nader figuren

DO willen wi der figurē mit clarē ver
stentenisse eñ gheuerke noch meer inwi
rt volghē. Op dat wi geleert moeghē werdē
oñuuds kennisse der waerheit eñ godlicke inne
Hoe wi vērigē eñ besittē moegē euē volcomē
staet. Dat is een wiel geordent redelic leuen
Eñ dit lerē wi indē vierdē punct der figurē
dat ic voer genomē hebbe eñ duer ic wt af
sprekē wil. Ghi sult wetē dat onse hē sprack
tot moyses aldus. Ghi sult makē x cortinen
van bisse gheweraut eñ van iacinte eñ van
purpere eñ van roeder verwē tweewerf ghe
uerwet. Eñ duer in gemayet mitter naelden
eñ gewracht menigerhande tierheit. Die len
gede van elker cortine sal hebbē xxviij cubitē

Eñ die breede nij·Eenre matē sullē al die cor-
tinē syn·Die vijf cortinē sullē onderlinge wdē
te gader genoeget·Eñ ander vijf sullē mede hā
gen mit gelikē bangdē·Eñ ghi sult makē·ſtri-
ckē van varuen vervē in die sidē eñ in
die hoechdē vandē cortinē alsoe dat si moegē
te gader werdē genoeget·Die cortine sal hebben·l·
strickē in elkē dele·alsoe ingenayet dat elck
strick tegen den anderē comt·Eñ die een stric
der ander mach werdē toegenoeget·Eñ ghi
sult makē·l guldē ringē daer men te gader me-
de sal voeghē die selē vandē cortinē alsoe dat
er een tabernakel wde·Eñ gi sult makē xl
harē lakē mede te bedeckē dat daeck des taber-
nakels·Die lengde elker harē lakē sal syn
xxx cubitu eñ die breede ny·Alle die harē la-
kē sullē syn gelijc van matē·Dan desen suldi
vijf voegē ten achterstē eynde des tabernakels
eñ die ander ses daer teghē vgaderē·Alsoe dat
ghi die seste haer in die voerhoefde des taber-
nakels dubbel legget·Eñ gi sult makē·l stric
ken indē soem vander eure hare·Eñ noch·l
indē soem vander ander·Alsoe dat die een mach
toegenoeget werdē der andere·Eñ·l gespē van
uietale daer men die strickē in vergaderē sal
alsoe dat van allē een decsel wde·Die elfte haer
die daer meer is vander eure helfte die daer
ouer bluet daer mede suldi bedeckē dat ach-
terste des tabernakels·Eñ een cubitu sal hāgē

vandē enē dele·eñ een ander vandē anderē dele
die neer is nider leugede vander harē·Elke si
de des tabernakels beseernēde·Eñ gi sult de
sen dake makē een ander decsel van geroeden
weders vellē·Eñ bouē dat noch een ander dec
sel van vellē eñ die sullē sijn van iacinter ver
wē·Eñ ghi sult makē vandē holte van sichim
staende tauelē des tabernakels·Eñ elck sal heb
bē x cubitē in die leugede·eñ anderhalf in die
breede·Eñ die sidē van elker tauelē alsoe in ge
houwē dat die een der ander mach werdē toe ge
uoeget·Eñ in deser manierē sullē se al bereyt
werdē·Deser tauelē sullē wesen xx in die nwd
dach side ten sudē wart·Eñ ghi sult hem gietē
xl siluerē baesschē also dat ij baesschē onder el
ker tauelē werdē onder gedaē in die ij hocken
In die ander side des tabernakels die noertwa
rt gekeert is xx tauelē mit xl siluerē baeschen
twe baesschē sullē elker tauelē werdē ondergedaē
In die west side des tabernakels ten westēwart
suldi makē ses tauelē eñ noch ij anderē die in
die hockē die sullē werdē op geruicht achter den
rugge des tabernakels·Eñ aldus sullē si te ga
der genoeget syn van bouē tot benedē·Eñ een
toenoegnge sal al die tauelē ontholdē·Dē twen
tauelē die men in die hockē settē sal den sal
men gruē gelycke toenoegnge den anderē al
soe datter daer vnj si eñ xvi baesschē van siluerē
onder elke tauelē·Eñ gi sult makē vijf grēdelē

van holte van sichym in die een side des taber
nakels die tauelē mede te outhaldē eñ noch vijf
anderē in die ander side. Eñ alsoe menich in
eynde ten westē wart. Dese greudelē sal men
doen voer die tauelē vandē oūstē tottē uader
sten. Dese tauelē sulen vgildē eñ roe gueten
guldē ringe oūmds welkē ringē die grendelē
die tauelē moegē outhaldē. Die grendelē sul
len bedect syn mit guldē platē. Eñ gi sult dat
tabernakel op richtē na dat exempel dat v
optē berch getoent is. Eñ gi sult makē een
cortine van iacintē van purpurē eñ van cor
mesinē riwewerf geuerwet eñ van byssen getwi
ernit al mitter naeldē geneyet eñ geworcht
eñ mede in geweuē menigerhande cierheit
Dese cortine salmē hangē voer mij vgulden
colūmē van holte van sichym. Eñ oer capittelē
sullē syn temael guldē. mer die baesche benedē
sullē siluerē syn. Dat seil sal hangē mit guldē
ringen voer die guldē colūmē. Vyñen desē seil
sulen doen die arke des getuichs mit welkē
seile sullē bedect werdē die heilichdōme eñ dat
heilige des heilichs. Eñ bouē die arke des ghe
tuichs in dat heilige des heiligē sulen doen
dat ꝓpiciatorij. Die tauelē sulen doen butē dē
seile in die noertside des tabernakels. Eñ tegen
die tauelē in dander side ten wyddich wart
den guldē candelar. Eñ gi sult makē een cor
tine mdē ingane des tabernakels vā iacinten

eñ van purper eñ dubbel roet geuerwet eñ van byssen getwinert al mutter maeldē ge wracht·Eñ vyf colūnē van holte van sichtm sildē vñ guldē eñ die capittelē al guldē·Eñ die baesschē van metale·Eñ hier voer butē suldē die cortinē hangē

Dit was dat tabernakel dat got beual moyses te makē nader figuerē·Want moyses was een prince eñ een voergenger der wet·eñ een sachtmoedde myddelaer tusschē gode eñ synē volc·Eñ hier om sundierde hi die wet van gods wegē·Eñ geboet desen tabernakel te makē daer men gode in dienē solde·ende daer got in wonē wolde int myddē syn volc Tot dien tidē dat volbracht wordē al figuerē totter waerheit die si bedudē By desen moyses vñstaē wy xpm alsoe als ic voer geseecht heb Die onse prince eñ onse voergenger is nader kerstenre wet·Eñ onse getrouwe myddelaer die al die figuerē volbracht heft tot in die ewige waerheit·Eñ hi heft ons sachte ghe maect synē vader in alre noet·daer wijs mynlic nut trouwē begerē·Eñ oūmds dat gebot eñ den wil synes vaders heft hi gemaect een geestelic tabernakel·Dat is die heilige kerke die ewelic bluē sal in desen stact der gracie in stact der gloriē·Dese heilighe kerke dat sijn al goede menschē nut gode vñ eucht·Eñ te gader geroepen een yegelick nut aldē anderē oūmds een wit eñ een do epsel·eñ een gloue·Eñ oere alre eendrechtige

nyñe nut gelyckē werkē·eñ die eruige nyñe
gads·daer hi se al in beuē heft·Alsoe dat
eck is een wuel vlouwē leuendich steen vā
den tabernakel gads·Eñ daer na dat illic
leuert·eñ syn oefenunge edel eñ hoege is·daer
na vsiert hi meer eñ meer den tabernakel
gads dat is die heilige kerke hoe wy gnāe
sullē makē een gheestelicke tabernakel

Dwil ic voert myne materiē volgē
eñ wil ons lerē hoe een yegelic redelic
menschē gade sal makē een geestelic taber-
nakel·Daer hi vermeldt nut gade ewelic in
woenē mach Jst dat wy uw recht gelerrt wi
llen werdē·soe sullē wy merkē drie dinghen
Dat erste is dat wy merkē sullē dat pri
ncipellickē vroes·Beseleel eñ Oliab synē ta
bernakel te makē·Dat ander is dat en got
gemaert wolde hebbē van willigē offer alle
des volcs van israhel·Dat derde is dat ytli
nuar aarons soue des oristen priesters al
le die offerhande outfnick·eñ leuerde voert
den wercludē die wrachtē omdē tabernakel
gads elkē na dat om toebehoert·Eñ dit pr
oeuē wi aldus dat onse hē sprack aldus
tot moyses eñ seide om aldus dese woerde
Siet ic heb beseleel huris soen gheropē vut
synē naeme beseleel huris soene huris soen
vandē geslechte van iuda eñ hebbē vuult
uuttē gifte gads nut wysheidē nut vstnut

dicheit eñ inwt conſtē·n elkē werke te ver
peuſen wat dat men makē mach van golde
of van ſiluere van metale·van verwē van
grēnē eñ alrehande holte·Eñ ic heb hem
gegeuē enē geſelle·Oliab·Achiſamech ſoen·
van dans geſlechte·Eñ ic heb wyſheit gegeuē
in elkes geleerdens menſchē hertē·Op dat
ſi moegē makē alle die dinghē die ic v ghe
bidē hebbe·Dat tabernakel des vbonts·Eñ
die arke des getuuchs·Eñ dat ꝓpiciatoriū
dat bouē die arke is·eñ alle die vate des
tabernakels·Die tauelē eñ oer vate dē alre
puerſte cruudeler mit ſynē vatē·Dat alter
der duerbare crude des vberens eñ al oer
vate·Dat lauoer mit ſynre baeſſchē·Die hei
lige gewadē in te dienē·Aaron den prieſter
eñ ſyn ſoen·op dat ſi moeghē oefenē oerē die
nſte in geheilichdē ornamentē·Olie der ſalū
gre eñ ſunderlinge ſpecie waelrukende crude
nidē heilichdom·Eñ alle die dinghē die ic v geb
den hebbe·die ſullē ſi makē·Hier moege di mer
ken eñ proeuen dat got riep eñ vroes vyt alle
den volc van iſrahel·Beſeleel eñ·Oliab·dat
ſi ſoldē ſyn die oiſte bouē al die werchdē in
conſten eñ in wyſheidē·Hoe men dat taberna
kel makē ſolde mit al der cierheit die daer
toebehoerde·En hier om iſt dat wi gode willē
makē een ewich tabernakel in ons·ſoe moeten
wy ſyn beſeleel eñ oliab·Hier bi vſtnen wy

oulen wil cū oule vlstandicheit·Daer mede moe
ten wi gheloouen sijn den geeste gads·Cū allo
werē wi vermuelt mit alleu gotlickē grauē een
ewich tabernakel gade te makē in ons in dier
heidē van doechdē·Alsoe als beseleel cū oliab na
der figuerē warē vmult menghelhande doechdē
cū grauē een wtwendich tabernakel te makē
nadē dienst gads·Jst alsoe dat wi dit willen
beghinnen cū volbrēghē soe moetē wi bestouwē
cū merkē die natuerlicke gebuerte beseleels cū
oliabs daer si vyt gebarē sijn alsoe alle ons
got seluer noempt soe sullē wi merkē oerre
vorder namē·Cū wat die namē beduē·Beseele
els older vader huer huer cū sijn vader huri
Hur is alsoe veel geseecht al een vuer·Huer
bi vlstaen wi dat vuer der ewiger mynen gads
Daer elcke gebuerte die van genadē is in be
ghint·Cū vyt hur dat is vyt deser ewigher
mynē gads was huri gebarē·Daer wi die gra
cie gads bi vlstaē·Noaut huri luidt alsoe veel
als myn lengde of myn vluchter·Huer in moe
ghē wi merkē dat die genade gads is elckes mē
schē lengde die myut·Noaut alsoe lange ende
alsoe veer als die genade gads leidt cū wilet
soe nach die menschē waudrē cū nuet vorder
Cū aldus is oec die nblic der gracē gads· des
menschē vluchter·Noaut hi vclaert die ynwē
dighe dyghē·Cū hi leert dn wech der waerht
sonder dollē·Cū hi toent ten eynde dat leuen

daer alle goet in is vborghē. Nochtant is groot
nyddel eñ onderscheit tusschē die genade die
die noedē hadde·eñ die wi nv hebbē. Want hoe
veel gracie eñ weghdē si hadden. si moestē al
in die helle des dages der gracie ontbeidē. Daer
wi nv in gebarē sijn. Eñ hier om riepē si eñ
clagedē eñ suchtē eñ weyndē. om dat si vyt hu
warē gebarē. Want die. h. die anders niet en
beduden. dan apenmage des mondes. vochtmage der
stēnē eñ stommage des geests. Die nyddelde tu
schē om eñ gade beide onder geborte der gracie
eñ onder weder geborte totter glorie. Hier nv in
desen daghe der gracie soe is die. h. af gewal
schē mette bloede ons hēn. Eñ hier is onse ald
vader. vr. eñ onse vader. vri. Dese sijn beide sy
pel sonder. h. want wi sijn al vlwoent. Ende
hier om in onser geestelicker geburte soe wille
wi altoes. vr. eñ. vri. noemē altoes sonder. h.
vr sonder. h. is alsoe veel geseedt. Als dicht of
vier of vberen of een vinster. want desen vier
pūten vstrāē wi mj name. dat sijn nv eygenscha
ppē die wi in gade vindē. Die orsake eñ beghinne
sijn onser geestelicker geburte eñ al onser doe
chdē. Want got is een dicht daer alle dinghen
in leuen. Eñ oinmids dit dicht werdē alle dingē
geschapē eñ geordineert in oer natuerlicke we
sen. Eñ oinmids gheselē toekeer ons geests tot
desen dicht werdē al dat volmaect in ons eñ
wederbracht in onsen beghinne. Eñ aldus werdē

wi den lucht venucht eñ vbarē anderwerf. Vyt
delen licht bouē natuerē nader genadē eñ nader
wedergeburtē werdē al dnr ons eighē. Want wi
hebbē al dnr wael geordeut eñ wederbracht nu
oevē beghinne. In delen beghin vindē wi nu ons
gebarē een ewich licht dat is die soen gods. Vt
delen lichte outfāē wi nij manierē van lichte
Dierste is licht des hemels dat ons gegeuē wert
geneyn nuttē dierē. Eñ dit vtlaert onse lyfe
lucke oghē. eñ dit is die hoechste tierheit der we
relt. Eñ des moetē deruē die verdoemdē ewelic
wayt oer wonnge sal syn nu duysternulleu
ou dat si te vgeuis eñ met quādē dienst ons hē
dit lucht der werlt geozbert en hebbē. Dand
licht is die claerheit des oūstē hemels. dē got
gelcapē heft oulen glozioleu oghē. Eñ hier
nu sal syn die wandermghe der glozioler lycha
mē. Eñ nu deler claerheit sullē wi sienluckel
wisen aeu sien nut grōter vroudē die grōte
claerheit des lichams ons yerē eñ oer ons sel
ues eñ alre heiligē. Eñ wi sullē claerlick an
sien die teykenē van mynē die si nu oerē hue
draghē eñ vdieut hebbē. Sonnghe nu martelē
Eñ sonnge nu nuenger manierē van scerpen
leuē daer si grāde nu gedieut hebbē na dat elck
vnoecht nu beschendelyckē. Dat derde licht is
geestelic dat is natuerlicke vlstentemisse der eu
gelē eñ der menschē. In delen licht moegē wi
bekēnen bouē were eñ sonder were der sunnē

oůnuds oulc redelicheit guer eñ quaer loeghen
eñ waerheit. Eñ hier in beghint die eerste lierh
der redelicker natuerē. Dat vierde licht is die
gracie gads. Dat is dat wi gade behaghē ende
dat hi ons bouē al weder behaget. Dit licht
wort volmaect in eñē ygelickē als sijn gracie
wort gewandelt in gloriē. Eñ die maet sijnre
gloriē antworder der matē sijnre gracie. Dese
vij manierē van licht outtāē wi wrē ewighen
licht dat is vytter wijsheit gads. Die een fon
teyn is eñ een eerste regel alre waerheit eñ
alre creaturē. Hier na volger die ander eygē
schap dat got gheboert is een vuer. Dat is een
vuer der mynē dat tusschē den vader eñ den soē
outstekē is eñ ůberuer ander ewicheit. Dit vu
er noemt men dē heiligē geest. Die vrie minn
gads die een oersake is mittē ewighē licht dat
wi ghelcrapē eñ genaect sijn ander naturen
eñ weder genaect ander genadē. Eñ geroepē
eñ genoedet totter gloriē. Die derde eygēschap is
die wi in gade ůstāē een ůberuē. Hier bi ůstāē
wi die eendicheit gotlicker naturē die genoemt
is vader oůnuds vruchtbaerheit eñ oersprouckx
oers ewelicks werkens. Want alle werkē der
ploenē outspruct in deser eenicheit. Eñ dese sel
ue eenheit oůnuds oer mynsaligheit eñ oer ey
gen edelheit treet si in oer eñ ytreert eñ ůtlui
det in oer selue alle werkē der mynē. Eñ al
dat daer geapenbaert wort in anderh. Want

enicheit is grout eñ om vaut der myñe· Die
al dat myñt ũ treet eñ oñformet nut oers lef
lyen· Waut dit vberuē na die wile lyns lelfs
bluet altoes vberneuē eñ al vterēde m eenlyeit
eñ en mach met hdē m hem leluē ander hē· No
chtant bluet elck eygenlcap m gade werkende
oer eygē werck dat onūgenclic is· alloe wi voer
gleechi hebbē· Die vierde eygenlcap die wi m
gade vinden is genoemt een vmlter· Hier bi v
staen wi die enige des ewichs woerts mit onler
natuerē dit vemlter der enige hale ons apē dat
rike gads· Dit vmlter der enīge was gade apen
baer ewelick eñ er is ons geapent te recht tijt
m deler enīgē heuet ons van myñē die vader
gegeuē lynē loen· Eñ die loen heuet ons om we
der gegeuē lynē vader oñnuds lyn werdige doet
eñ van myñē· Eñ die vader mittē loē hebbē ons
gegeuē oere beider myne dat is die heilige geest
Eñ ald is ons die enige drieuoldicheit vnyet
want got wil m ons bluē eñ wonē ist dat
wi om dechelickē leuē· Hier dit lyn vier eygē
schappē die wi m gade vndē· die een gemeyn be
ghm eñ eynde lyn alles leuens· Beide nider na
tuerē eñ nider genadē· Eñ die merkē wi nider
beduidinge des namē· vz WAERME VLIEET BI VZ
DS suldi wetē dat vz een vz lune loen
gadde euē loen die was geheitē vzi· Ende
alloe gelycker wys wort vn gebarē m ons dae
wi volheit der gracie bi vstaē· Wyt den vier

cygenſchappē die wi in gade geuoelē want wi
luden alloe veel in duytſchē. Als myn lichā of
myn vuer of myn vberuē of myn apenunge
Eñ elck punt vā deſen my ſeſt in om beua
en vollheit der gracie gads. Eñ hier om ſijn ſe
altoes ongelcheidē want ſi werdē gebaren in
ons wt gade als een gelijc gads. nit vier ga
uen antwordē die den erſtē vierē daer ſi wt ge
barē ſijn in my wilen. Eñ als wi dēſe my wilē
ontfaē dan werdē wi ſunderlinge ſoenē gads.
Eñ dat is oñuns dēſen my gnaē die hi ons v
dient heft mit ſijnre werdigē doet die natuer
lichē ſoen ihſ xpūs onſe broeder. Die elkē myn
uendē vuult meer eñ meer anders eñ anders
na natē eñ manierē ſijnre werdicheit in my
nē eñ naeheit in bekēnē. Eñ hier om ſpreckt
elck die myne in eenre ſunderlingher wijs vā
der vollheit ſijnre genadē. ajn licht indē grō
de myner vſtaudigher cracht. ajn vuer inder
enicheit mijns geeſtes. ajn vberuē indē grō
de der enicheit mijns geeſtes. ajn apenunge
indē oūgange myner gedachtē. Dat licht der
gracie gads indē grondt der vſtandicheit dat
geuet ons getuich alre waerheit eñ alre
wijſheit. want et wort gebarē in ous ſonder
onderlaet vyt der ewigher waerheit eñ wijſh
gads. Eñ hier om is dit licht geeſtelic eñ on
gebeeldet eñ bluēde bouē die menoeniē indē grō
de der vſtandicheit. Eñ hier om leert die waerheit

bloet sonder exẽpel eñ lernuge van butẽ. Ende
aldus bliuet dit licht ewich want et is bouen
sualicheit. Eñ oůmods dit licht wort geleert
eñ gercegiert eñ bekant sonder dolleu alle dech
tlicke leuẽ. Dit is die gaue der claerheit vyt ga
de eñ die ierste wise m ons dáer wi mede gelyc
kẽ der ierster eygenschappẽ die wi in gade vinden
Anderwerf spruct yi die myut vyt genoelẽ ende
vollyen sijure genadẽ. Myn vuer indẽ gronde
mijure mymẽder tracht dat sonder mydel ende
sonder onderlaet bernet vytẽ heiligẽ geest. Dit
vuer der mynẽ is indẽ gemoede een fondemẽt eñ
een principael gaue eñ wortel alre dechdẽ. Al wo
rt ons van gade licht eñ vuer te gader gegeuen
wi genoedẽ eer des vuers. Want et sijn beide gauẽ
na genadẽ eñ niet van natuerẽ. Eñ hier om ot
taẽ wise wrter vrijheit gads oůmods dẽ heiligen
geest eñ genoelẽ eer des vuers der mynẽ. Ende
oůmods dat vuer onser mynnẽ bliuet in ons een
claer bekennẽ. Dese twe eygenschappẽ dat is lut
eñ vuer leuẽ ons te volbrẽgẽ al dechdẽ. Noch
spruct yi dieper eñ ynnechlicker die myut. myn
vberuẽ indẽ gronde der emicheit myns geestes.
Dat waert sonder onderlaet gebarẽ eñ vnyet wt
der hoger emicheit gads. Eñ eyschet mi eñ tract
mi al vrẽ te nieten te werdẽ in mi selue om een
te werdẽ mit gade in mynẽ. Dit trecken is een yn
nich gerinẽ. vyt der ouerweselicker eenheit gads
daer al myuende in gelmolẽ sijn mit enẽ onmage

in een mynne. Hier wt coemt in ons een verberne dat is een vborgē hertte. ēn die vrault die eenige ouler oulter cracht. Ēn dese hertte vteert in ons alrehande mydel ēn beeldē. Ēn dit verberne is een volcomēheit alre dechdē want er is gebrekē des greftes in mynē daer hi om lidē de holder. Ēn wort vberuit ēn vteert midē onbegripelickē omvange der enicheit gads. Die nw ewigē honger ēn nat gheluftiger in dichten of vuerichheit of ynnichheit al dat mynt ēn begrepē vlyndet ēn vteert nut oers selfs eenheit Ēn wt dese selver eenheit wort altoes gebarē een nye vberne. daer die geest syn hoechste offerhande in duer. want hi bernet ēn vbernet ēn wort geoffert tot in syn hoechste salichheit Noch spreet hi die hoge mynt van ydelheidē ēn claerheidē sijns gronds. Mijn apeninge inden bloetē ōgrunge mynre gedachtē. Die heuet in outbloetet ēn geledicht mijns selfs ēn alre dingē ēn gewindt ēn getoent dat ewige leuen. Dese apeninge dat is een apenbaringhe vyt dē vborgenē leuē dat in leuē nut xpō in gade. Ēn dese apenbaringe maect ons hoge ēn rike diep kennt ēn breet. want si engret ons den ongemetenē leuē dat alle dinc bevaē heft. Ēn hier om hoe dese apenbaringe is in oer selue dat is ouleggelic. want men mach se niet roenē noch lerē mit wordē noch mit exempelē noch mit geuē gelyckē. Maer sy

vloyet vyt gade eñ apenbaert oer seluē in die
vlyanē gedachtē·Eñ tehant als die geest daer
in scouwē wil soe wort hi wiselops eñ nuttē
lichte een·Eñ hi vluest al onderscheit eñ redelic
gemerck inden widē ouuermuge der apenbarunge
gads·Daer hi in wort vclaert eñ der schenen
unt gotlickē lichte eñ veuchte der ierster waerh^t
die got is·Daer die apenbarunge wt coemt die
ons al waerheit leert eñ weder leidt in die
sonteyne alre waerheit·Daer al gewarich leuē
in begint eñ endet·Dese leste twe eygēsca-
ppen dat is vberuē eñ apenbarunge die enighē
ons unt gade·Aldus hebbē wi onbondē dat·vri
beduden vollheit der gracē gads·ouuids vier
grauē·Eñ van·vri was gebarē beseleel dē got
sunderlinge vcoes sijnē tabernakel te maken
inder alder wit·Alsoe gelyckerwijs wort vyt
vollheit der gracē gads gebarē in ous een ge
horsam wil·Dien got vbuclet een doechsam le
uen te leuē·daer got in regnerē wil beide hier
eñ inder ewicheit·Nv sullē wi voert merkē
dat dese ny eigenschappē unt alle den grauen
gads sijn beuaē in twrē puntē·Dat is in myn
nē eñ in gerechticheit eñ in bekēnē alre waer
heit·waant soe wie in ons gruoelt geheel ge
rechticheit·hi gruoelt sijn vuer der mynnen
dattē staect tot allē doechdē·Eñ midē seluē gr
uoelt hi sijn vberuē dattē offert eñ emget in
gade·Eñ hier om geestelic te merkē soe is hi

vñ eñ wt om wart gebarē beſcleel. Dat is
een vri gehorſam wil. Doert ſoe wie nu hem
heuet kēnuſſe alre waerheit. hi genoelt ſijn lic
ht dat die mijne ordeut eñ al oer werkē. Eñ hi
genoelt ſijn apenuge daer dat vberuē des gee
ſtes altoes in neuget nut ewiger gheluſtichheit
Eñ nu delen is hi wael achtſamech eñ wyt om
wort gebarē oliab. Dat is een daer vſtaē be
ſcleels geſelle daer wi bi merkē een gehorſam
wille. Siet aldus uynuē li al gerechtichheit eñ
bekennē alle waerheit. Dat is vñ eñ achtſame
ch. dese twe ſijn wt gnade gebarē eñ en moegen
niet ſcheidē. want ſi ſijn al twe gebruederen
gebarē vyt euē vader. Of als twe ruurē die le
uē vyt eure fonteynē. Eñ dit beduet ons wael
achtſamech. want achtſamech ludt alſoe veel
als ic bin ſterkende mijnē broeder. Of ic bin
een veſtichheit mijns broeders. Eñ hier om wo
rt dat vuer der mynuē altoes geſterket. Eñ
in apenunge der gedachtē wort die geeſt te
wael vberuit eñ gnade geeuedt. nv behoert
ons te merkē oliab des achtſamech ſoen. ende
beſcleel vrijs ſoens. dat waarē twe geſellē die
got vcoes ſijnē tabernakel te makē. Oliab is
alſoe veel geleedt als creuckende ſijnē vader
of beſchruēde ſijnē vader. want alſe oliab dat
is een daer vſtaen om neder keert nut ghe
mercke in menichuoldicht der doechdē eñ der
goeder werkē. Soe wort gehudert eñ gecreuc

ker die hoge gedachte in claren crouwen der bloe-
ter waerheit daer henuelsche waellust in legt
Die name hoe oliab een claer vlcutenusse. is
beteernende synen vader dat is nde iuliē sonder
alle cōuer. der iulichheit. Daer mede wort alle
waerheit geleert beteernt eñ vast gehaldē in
oers selfheit. Hier dese twe namē nut oerē wer-
kē uit sende eñ iuliende die moetē eigē blauen
in oulen vstaē alloe lange als wi hier leuē. Eñ
aldus syn wi oliab gebarē uit der hoger gedach-
tē die alle waerheit aulien. Nv was dese oliab
een meister van tuñerwerck. eñ hier om ver
houwede hi eñ vogede die trauelē te gader in ver-
hter ordinē. Eñ hi was oec een meyster alles
werckes dat men nutter naeldē werckē mochte
Eñ hier om voegede hi die cortinē te gader
daer men den tabernakel mede decte eñ daer
in weydē hi al die cierheit die men gebendē
mochte. Eñ hi was oec consilich eñ meister in
onderscheide van alrehande verwē. Eñ hier
om ordnierde hi alle dinck alsoe alst rijcke
liehe was eñ eerlick sierdē den tabernakel
gads. Eñ hi was van dans geslechte. Alsoe
gelyckert wijs moet onse vstaē meister syn
eñ merckē al onse ynwēdicheit. Eñ nut beet-
heidēheit aulien alle dat wi van bñuen be
gripē in doen eñ in laten. Eñ dat sullen wy
belindē mere eñ uyture leugē eñ breidē alsoe
dat er wael geordēt si in die eer gads. Dan

sullē wi dit begrijpe cledē mit ynwendigē geestelic
kē werkē·Eñ die sullē wi te gader voegē mit vē
lyer intreuien·eñ dan sullē wise sierē eñ daer in
neyen alle die ynnige oefeninge·eñ alle die vbergē
werdicheidē·Die beseleel een gehorsam wille·ende
oliab een claer vstraē mit oere list geuulierē cōnē
Eñ dan sullen wi die vrouen ouser wechtē merkē
eñ ordinierē·elcke wecht in oere eygenre stat daer
si den geest meer sierē·Eñ hier mede sijn wi oliab
van dans geslechte daer wi vōmille eñ ordel bi v
straē·waant wi hebbē dē tabernakel ons leues in
gherechtē vōmille eñ ordels beleē Hier mede
moetē wi noch sijn beseleel vrys soen daer wi
mede vstraē enē gehorsamē wil·Die altoes nye
gebarē wort vit mynē der gerechtich·Eñ dit
beduder ons wael synē naem·waant beseleel
is alsoe veel geseecht als een scaduwe gads
of een gotlicke omscaduē·Die scadue is een
figure eñ een gelijckenisse elkes dinges daer
si na gemaket wort·Alle dat diuck wael gemid
delt tusschē sijn scadue eñ een claer lucht is
Jst alsoe dat die tegenwerp des lichtes valt eñ
geschadicht is eñ met en doer schijnet·waant
inder locht of mdē vuer of in ongeschadicheit
des waters en wort die scadue niet wael ont
haldē noch recht bekent·Hier aldus wort elck
scadue gemaect van drie dingē·Dat is vanden
lucht eñ vandē mydden eñ vandē tegēwerp des
lichtes·Nv sulde wetē dat dat lucht daer die sca

due gads gelaect wort dat is xpꝰ na synre gotheit
Dat mydel daer si na gemaect wort dat is syn
werdige menscheit oůmuds volheit synre gena
dē eū synre ůdienstē. Die tegēwerp die die stadue
selue wort dat is ons eygē wille als hi met eu
is verschynich gelyt der lochte oůmids hůdē
Noch bernende gelyt den vuer oůmuds ongeorden
uyn. Noch vluetende oůmuds ongestadicheit gelyt
den water oůmuds genoecte des lichaams. Mer als
onse eygenē wil met valter gestadicheit gekeert
wort ten lichte wart met williger onderworpēlyt
Dan wort hi beseleel die stadue gads. Want
ůdē selue ogenblic dat ons die wille keert soe
geuet got syn ewich licht ůdē ůborgenheit des
geestes. Eū suttē licht wort die geest geemcht
in die ůborgenheit gads. Eū uit der emcheit
wort gebarē volheit der genadē in emcheit der
oůlder crachtē. Eū uit volheit der genadē wort
gebarē een gehorsam wille. dan is beseleel die
stadue gads. Eū dit moet al syn oůmuds dat
mydel der werdiger ůdienstē ons hē ihū xpi
Eū aldus syn wi vr oůmuds emcheit met gra
de. Eū vri oůmids volheit der gracē. Eū bese-
leel die stadue gads oůmuds een onderworpen
gehorsam wille. Sijn weter wael dat oer die
stadue altoes beweget na die manere des ge
eus daer si af roent eū volget ons na in alle
synē wegē. Syn wi dan die stadue gads oůmuds
gehorsamheit van wille. soe morte wi volgē

den geest gods eñ sijn bewegunge van binnen
En wi moetē volgē der menschen ons heren
eñ synre lere van butē beide in stade eñ in ge
badē·Eñ aldus hebbē wi die eerste eygenschap
die ons beseleel bedudet·Die ander eygēschap
dat hi is een godlic onsichaduē·dat is daer die ge
horsaem wil om selue ouer gegeuē heft der vry
heit gods·Eñ sinaech in sijn oūgegeuēheit der
vryheit eñ der eenicheit die got selue belijt·Eñ
dit vervulget hi oūmids een vloegeuē eñ een
willich ouergeuē sijns selfs·Daer in wort
hi gods onsichduinge·want got ruilt eñ woēt
in hem eñ hi in gode·Eñ elck is des anders
onmaeck in een ewich gebruckē·Eñ dit is in
die eenicheit gods daer alle werck eñ alle ge
burte·beide inder natuerē eñ inder genadē al
toes begint eñ weder eindet·Eñ hier om is
beseleel vandē geslechte van iuda·dat beduet
beliēde of glorificierende·Want die gehorsaem
wil moet altoes gade beliē·eñ glorificievē in
in al sijnē werkē·Want hi is gebarē vut ga
de·eñ nut al sijnē werkē weder gewiget in
gade·Eñ aldus is hi een meyster eñ van gade
vervarē te makē een tabernaek gods·Eñ elck
die geleert was die outsinc wijsheit van ga
de te werkē andē tabernakel gods·Alsoe ge
lyckerwijs elck crachte indē menschē die onder
worpē is der edelre gehorsamheit die is ghe
leert eñ heft outsinc wijsheit van gade te

te werkē ewige werkē andē tabernakel gads ·
Dit aldus hebdi die geburte eū oer bedudenisse
wie si syn die maectē den tabernakel ous herē
beide nader figuerē eū nader waerheit Wanne
vsthet bi ythamar aarons soen dier offerha

Nv willē wi voert de ontsiunk:
sprekē van ythamar aarons soen des ou-
sten priesters die die offerhande outfinc van al
den volc van israhel · eū leuerdē weder den wer-
luden · Eū van den willigē offer maectē si den
tabernakel ous herē · Aaron luder alsoe veel als
een berch der sterchēit · Hier mede vstaē wi dat
oūste des geelues daer got in regiert · Want y
sayas die pphect sprac · Comt laet op graē totte
berch ous herē · eū totte huse gads iacobs · Dat
is een ewinē · want die inde huse optē berch d'
sterchēit comt hi ewinet al druck · Eū hi sprac
voert · In dit huys sal hi ons lerē syn weghe
dat syn die gebade · Eū wi sullē waudrē in syn
pade · dat syn syn hemelsche rade · Want van dsē
berch syon dat is een spiegel alre waerheit · eū
een beschouwinge alre gherechtichēit vt om sal
graen wit · Eū dat woert ous herē van iherusalē
Dit is die berch want hi is gelichtē des vreden
Dit is aaron die onwinnelicke berch der sterchēit
hier wt wort ythamor gebarē daer wi oūna-
turlicke vrijheit bi vstaē · Want ythamar lu-
der also veel als een palm des eylandes · Palma
dat is een paluboem of syn vrucht of victorie

of een ouclakē yaut·Dat oúste ous geeltes ge
enicht uutē gads dat is een beedy eū een eylāt
daer der weeldē vloedē der gotheit om vloyē·Ende
die ruimerē der uenstheit ous yerē uut alle dē synē
tve vloyē·Hier in dit eylant wort ythamar dat
is vrytheit die groote palmboem gebarē·Die altos
gelyc den palmboē oer groenheit behaltē·Ende
dat is oúmus oer hoege geburte·Want die blx
enie des hemels·dat syn alle vgradzinge van win
de der houdiē die en moegē oer niet schadē·Eū
altheit der eerdē eū der waterē·dat is mitmoegē
ontrouwe hat eū nyt eū ongestadicheit der cre
atuerē·Dit en mach die groenheit oūmatuelicker
vrytheit niet bederuē·Want hier in gelydet sy
den palmboē eū si brenget oer vrucht haestelic
als die palmboē duet·Die walt in syrien of in
egyptē·Syrien beduet ons een altaer of hoedy
Egyptē duysternisse of droefheit·Wanneer wy
ons selue oūgeuē uut werdiger vrytheit gade eū
offerē ous optē altaer der vrytheit gads die alre
hoedyē hoerheit is·Doe walt ouse vrytheit in si
rien eū brenget haestelic vrucht die gade wael
behaget·Dattelē dat syn druue die ous droeckē
makē eū bouē al den gads gehoorsamē·Mer als
wi ons selues vtien eū geuē ous vruchtbare gade
in allē dingē die ons tegē syn die ons sware sy
weder den geest of der natuerē·Doe walt die
palmboē der vrytheit in egyptē laude eū brenget
syn vrucht haestelick ryp voer gade·Eū dat syn

die vruchtē die ons effenē eñ ſatē eñ gade gelyck
makē eñ bouē al den grout der doechdē doen lina
kē. Dier aldus ſyn wi ythamar dat is vryheyt den
palmboē eñ ſyn vruchte gelyck. Eñ oñmids dese
vryheyt verwē wi victorie van onſen ſundē eñ
van al onſē viandē. Eñ wi geſmakē nu oer die
vruchte al onſer doechdē ſonder alle bevelthey. Eñ onſe
vryheyt outbaurt al onſe doechdē van benedē. Eñ
al die ganē die ons geuen van bouē. Eñ ſi is ſelue
een enige vruchte daer al onſe gemetē goet in vñ
gadert. Eñ ſi is ſonder mate in oerē gronde daer
ſi geworteldt is under vier enicheyt gads. Eñ vier
mids der rycheyt eñ der gewalt onſer vaderē ſoe
moegē al dese cracktē doechdē werkē om dat ſy
vry ſyn in oer. Waut ſonder vaderē eñ waert wye
loeubt wert gewracht. Eñ hier om is onſe vaderē
gelyc ythamar aarons ſoen. Waut ſi heuet in oer
beuaen aldē geeſtelicke vyrdom daer men den taber
nakel gads af makē ſal. Eñ ſi is gelyc eñe palmē
dat is eñe outlakene hant die altoes groet ende
niet en outhaldet. Waut ſi is vier ryckē vaderē
gads gebarē. Eñ hier om heeſte got verloren ghe
maect op dat ſi heuen elker cracht die an dese ta
bernakel werkē ſal dat om toebehoert elker doe
cht te volbrengē. Eñ hier om ſullē wi xpñ na
volgē eñ gaen op in vaderē. eñ offerē ons oñ in
die vrie enicheyt gads. Eñ hier mede ſterue wi al
vrē ons ſelues. eñ beliuē een ewich vri leuen in
gade Eñ dur dede xpñ nader nienſcheyt van den

begīne dat sijn geest geschapē was eñ des sal hi ewe-
lick plegē. Want hier in leget sijn salicheit eñ alre
weatuerē die gade vercht sijn. Oi sullē oec ned-
gaen vzelic eñ vlogenē ons selues in alle der
sivaerheit die ons toecomt. Eñ alsoe draghē wy
onse cruce eñ steruē der natuerē. Eñ volgē ander-
werk xpñi na die om onsen wil neder gaet in al
re ellendicheit totter dver des crucē. Eñ nut delē
tweē puntē dat is nut sijnē opgaē eñ nit sijnen
nedergaē in vnheit. Soe helt hi ons vrie in gade
gecost. Eñ in deser selver manierē moegē wi se
in ons vervullē eñ belittē eñ anders met Suer aldus
sijn wi. Oz oñmids eenicheit nut gade. eñ vri vut ga
de gebarē oñmids volheit der genadē. Eñ beskeel
eñ oliab oñmids euē gehorsaemē wille eñ claer v
staen. Dat beide gesaert wort vit volheit der gi
acie gads. Eñ wi sijn ytsamen aan ons soen ouer-
mids vnheit van leuē. Eñ in vnheidē soe offeren
wi op al onse doechtlicke werkē van benedē. Eñ
onder selver vnheit outtaen wi alle die gauē die
ons got geuen van bouē. Eñ oñmids gewillige
gehorsaemheit. eñ claer beschedēheit. Soe maken
wi van deser williger offerhaude onser doechden
Eñ vandē rychē gauē gads een ewich tabernakel
in ons. Eñ dit gebieden ons xpūs te makē in allē
manierē van sierheidē der doechdē. Alsoe alst moy
ses van gads wegē geboet te makē in allē manie-
rē van sunderlingē werkē van butē. Eñ dit begī-
ne ic aldus

Ende hé
Ende sprac tot moyses
wanme vstact by de x
corime Ende bi de my vive

dese woorde. Gy sult maken x cortinen van bis
sen getwaernut een van iacinte een van purper een
een van roeder verwen twewerf gewerwet. Hier
moegedi merken dat ouse hé ten ierste dat dack des
tabernakels beual te maken. Een daer die wende die
dat dack dragen een outhalden solden. Een dit beduyt ons
dat men dieuile die doechte lange moet oefenen eer
men claerlic den grout der doechden bekent die die
doechte in oer hierheit draget een outhalt. Nu deser
x cortinen die wi maken sullen soe vstaen wi een volht
der wit in oefeninge van binnen. Ouinds ouleu re
delicken geuoelen dat vytlinnich is inwart kerende
tot gade een inwart kerenden tot allen menschen na
wise der x gebade. Dese redelicke oefeninge vitwa
rts een inwart kerende na wise der wit. Een na die
gebade ons heren die moet van vier verwen syn.
Die ierste verwe is wit gelyc bottaue. Dander
hemel verwich. Die derde violets. Die vierde pue
rich roet. Hier mede vstaen wi dat elke doecht
in ons moet hebben vier verwen. Dat is dat hy
in volmacht moet syn gewracht. Die ierste ver
we moet syn dubbel bissen blinckende wit van
sachten vlasse. Hier in merken wi dat in moeten
syn simpel een onnoesel. dat is dat wi ons sel
uen niet sueken en sullen noch meynen in geuen
dingen. Soe hebben wi een beghinne alre doechte
licker werken. Een hier om was die warpe van
allen cortinen van bisse getwaernut. Alsoe gelycker
wys soe moet die warpe al ouer doechden dub
bel onnoesel syn. een daer moegen wi veuen alle
doechden een anders niet. Een hier om willen wy
simpel een onnoesel syn soe moeten wi alle doech

den scheyē van mittē tuyne dat is dat wi onse ge
winne noch ons gerieft principaelic niet sueken
en sullē noch ueynē in lyfelicke noch in gedit
lickē dinghen. Alsoe hebbē wi die werpe dubbel
van bollen gescheert. Den ierstē inslach den
wi hier in dragē sullē dat moet vandē seluen
syn. want al is die werp dat is ons eigē ange
nomē staet onnoesel blinckende wit ē sachte.
Nochtant moetē wi strijdē in al onsen werkē om
die selue onnoesellyen te behaldē. Want die viāt
die werlt ē onse eigen natuer die becarē ons
te nomē ons seluē ē ons gerieft te suekē. Ende
alsoe werdē onse werpe belinct ē ōdersit mit
allen sullkē onsuuerē inslage. Ē in dit gescheedē adam
onsen ierstē vader die van gode puer onnoesel
was gestapē. Ē in onmids bekarinige begaf hi ga
de ē sochte gerieft ē mittē seluē vloes hi dē staet
der onnoesellyen mittē onsuerē inslage. Ē hier
om sal onsen staet onnoesel bluē soe moetē wi
ons seluē wederstaē ē ōwinen in allē dinghen
Ē in alsoe hebbē wi gescheert tot allē deechdē. Ē
in elkē ōwinē daer wi onnoesellyen behaldē soe
weuē wi een baeschē vandē seluē. Dit is die ierste
verwe in al die cortine ē in allē deechdē. Die an
der verwe die wi indragē sullē die sal iacinten
syn dat is hemelōuwich. Dese ōuue ōtoens oer
wonderlic of daerlick na die manier dat die
lucht duer is nuyn ē meer vandē schyn der sō
nē. Hier in merkē wi geredyte beschendelyt van
bnēn. die wi behaldē sullē in al onsen werken
Ē in die wort alcoes ōdaerd mit hemelschē lic
ht dat is mitter gracie gods. nuyn ē meer na
dat elck ōlicht is van gode. Dit is die ander

verwe elcker cortinē eñ elcker doeck. Die derde
ūwe in allē doecken die sal purpurē sijn geūwet
met bloede van willichē die leuē mette hemelschē
douwe. Hier mede vltaē wi multheit van gronde
want si duet vloyē dat bloet des menschē in alle
synē adrē. eñ si vheuet eñ vblydet te mael die
natuer. Eñ multheit van gronde swēmet inder
menadē gads gelijc den willichē inden waterē. Eñ
dat milde herte leuet vandē douwe des hmels-
dats is van sunderlinger salutacie des heiligē geel-
tes. Jt alsoe dat wi alle doechdē werkē uit eueu
bliidē muldē gronde soe mynt egot ons got. Ende
hier mede hebbē wi die derde ūwe van alle den
cortinē. eñ van allē doechdē. Die vierde verūe van al-
len doechdē die is cortinē. dat is vuerich roet twe-
werf geūwet mettē bloede van cleynē wormkēs
die leuē van louerē inder woestinē. Hier mede
vltaē wi caritate die alle doechdē crert eñ volma
ect. Eñ si is dubbel roet gelijc den vuer. want si
emcht ons mit grade eñ mit onsen euē kerstē
Jt alsoe dat wi cleyn oetmoedige wormkens
willē sijn eñ scouwē dat die werlt suect eñ wā-
derē eñ leuē inder woestinē boue allē creaturē
eñ daer onse spise uemē in gracioslē groenē loe-
uerē. Dat is in hemelscher oefeninge. alsoe moegē
wi die edel roede ūwe makē die alle doechdē vbert
want soe wie caritate in doechdē oefent oūmids
sijn affectie eñ sijn deuocie. vbert hi sijn eigen
bloet inder erē gads eñ in orber sijns euē kerstē
Eñ alsoe heft hi die vuerige ūwe die men vlā-
misch noemt want si vberut al gebreeck. eñ
volmaert al doechdē. Eñ hier om heft hi dat bru
lofs cleet den edelen cortinē mantel om den xps

die yoge vermoedige myñuar drooch mdē dage der
myñeu doe hi sijn bloet in myñen vterstē eñ die
werkē der hoechster caritatē volbracht in die eer
sijns vaders·eñ in orber alre menschē·Eñ tot enē
teikē sijnre myñē drooch hi den roedē mantel eñ
purpurē rock tot enē teikē sijnre miltheit·waē
hi was doe brudegom inder hoeger coelēniten dat
is feste·Eñ wolde ons den vītaē dat hi een mild
comūr weer eñ een prince gerechter myñē·Suer
aldus was elcke cortine van delen my verwen
die ic v genoemt heb·Eñ alsoe gelijcker wijs -
moetē wi werkē elcke doecht in vieruoldigher
ūwen·waent die angenomē staet ons leuens
moet onnoesel sijn dat is die werpe in allē doech
den·Eñ onnoselheit moetē wi mit strīde behaldē
in allē goedē werkē·waent inder onnoselheit woert
die gedacht gesticht van allē doechdē·Eñ hier om
is si die werpe eñ die verste in slach alre doechsam
heit·Eñ in allē doechdē moetē wi bestreidē sijn
eñ milde van gronde·eñ vol van caritatē·Dit
sijn my principael ūwē die alle doechdē cierē in
den wil gads·In delen my ūwē geboet onse here
beseleel eñ oliab dat si daer in werkē soldē eñ
eñ neyē mit naeldē menigerhande cierheit·Alsoe
gelijcker wijs sal onse gehorsam wil eñ onse vītaē
setten in dese my ūwē alrehande cierheit van
doechdē·In die witte ūwe der onnoesellheit daer
sullē wi in settē rode roesen·Alsoes te wederstaē
dat ondoechsam is alsoe behaldē wi die puerht
eñ crucē onse eygē natuer·Eñ dat sijn roede
roesen van suetē gore die wael cledē in dē wit
te ūwe·Noch sullē wi in die onnoesellheit neyē
golt bloemē·Daer wi bi vītaen gehorsaunheit

want als die sonne op geet inden oesten soe ontluket oec die goltblome tegen die radien der sonnen
en keert oec altoes om al neygende tegen die hette
der sonnen toe inden westen. En nidert nacht lukket si
lichte toe en verberget oec verwe. en ontbeidet weder
der sonnen opgank. Alsoe gelyckerwijs sullen wi onsen
moet gehorsaemheit ende herte oplukken tegen dat
inschijnen der gracien gads. En oetmoedelic al neygen
de sullen wi der gracien gads volgen. alsoe lange als
wi die hette der mynnen gevoelen. En dat als inschijnen
der gracien sijn nye koeren op halden. en wi hette vanden
mynnen luttel of niet gevoelen. Dat is die nacht
dat wi onse ijtre sullen toe lukken tegen al dat ons be
raren mach. En alsoe sullen wi die goltsuive der min
nen in ons beluken en ontbeiden euen nyen opganck
der sonnen mit nyen lichte in nyen beroeren. En hier
mede moegen wi onnoselheit in oec sierheit behalden
altoes. Ju die nature ůwe die der lucht gelyct daer
in sullen wi voegelen neyen mit alrehande plumen.
Dat is in onse bescheidenheit soe sullen wi draghen
mit claren gemoet dat leuen en die werken der heligen
die mengerhande sijn. En dat sijn oec alrehande
plumen die graciose en seer te ůwonderen sijn. Ende
daer mede sijn si gecleet en opgeulagen in dat ewige leuen. Dat sijn voegelen die wi mit crulte merken
sullen. willen wi om gelycken inden plumen. soe moegen
wi om volgen nider ewiger rusten. Ju dat purpur dat
is violets of bloedich koet. en beduyt ons milticheit
daer in sullen wi setten die waterbloeme een aplonpe
En si beduyt ons een vri beliten alle der rychte gads
want in die paplopen merken wi my dungen. Dy halt
oec altoes bouen den water. en heft my groeme bla
deren tusschen oer en den water. en si is geschudicht inden

gr'onde·Eñ is bouē outlakē tegē der' sonnē·eñ li
een medecine den grenē die vheerter sijn·Eñ aldus
moegē wi oñuds multheit mit vnsheiden van
goeste beluttē die vloeden al de r'ijcheiden gads
Eñ tullchē dat wi beluttē ons goestes·eñ den vloe
dē der mylder gauē gads loe sullē wi hebbē groē
bladerē dat is graciose ansicht woe die enige mul
theit gads·altoes vloyet mit nyē gauē·Eñ hoe die
gauē altoes vit vloeyē mit onderlchende na wile
der' gemynder die se outtaē·Eñ hoe die principael
lakē alr'e gauē is die mylde gr'ont der' nyñē gads
Eñ die naeste lakē is die wile mylde gr'ont der'
creatuerē die om gade gelyckē kan.Noaut die
r'ijcheit der gauē gads die en mach nyemant we
ten noch beluttē·dan die wile mylde menlchē die
viter' r'ijcheit gads wilcluckē eñ mylderlic groen
can allē creatuerē·Aldus sullē wi die mylthеit
sier'en loe werdē wi gestadicht mdē gr'onde alre
gauē·Dat is ndē heiligē geest·alloe als die ap
lompe gestadiget is mdē gr'onde der' waterē·Eñ
wi sullē ouse herte op lukē bouē al totter' sonnē
waerheit eñ totter' sonnē der gerechеicheit·Ende
aldus sijn wi medecine alle der werlt·Noaut·
dat mylde herte dat gads r'ijcheit belutter·moet
geuē·troestē·lauē·eñ troelē alle die bedroeft sijn
Eñ hier mede is die puripur' vnue gelicht·Ju die
cortine unve dat is nider' vueriger' mynen·daer'
in sullē wi settē claer' sterr'ē·Dat is vnuch deuo
er gebet om orber' ons euē herstens eñ werdige
vvorgē oetmūge tullchē ons eñ gade·Dit sijn ster
ren die nut claerheidē die li hebbē hemelrijc ende
eertrijc vluchtē·Eñ li maken ons seluē claer eñ
vruchtbar van bynnē eñ stadigē ons in dat sar

mamente des ewigē leuens. Voert meer sullē wy
in dese my uwē settē al die eerlheit van wechtē die
onse vrie wille eñ onse vlitten in gerechter gehorsāhē
gevolierē cunnē. Eñ aldus volbrēgē wi die waerhē
die bereyderit was in die gelierde cortine d' toeden

Watmē vlitnet by der lengten der cortinē en

Hier na bi den yi haven lakenen

Sprack onse hē aldus die lengede elker cortī
nen die sal hebbē xxvnj matē eñ die breide my Een
re matē sullē alle die cortinē welen. Hier sulde weti
dat elcke cortine had van elckere uwē vij baellchē
onderscraliert eñ geordent alsoe als ic voer geleecht
hebbe dat warē xxvnj ballchē. Eñ ellcke baellche
was een maet breet dat warē xxvnj matē. Eñ
dit was die lengede elckere cortinē. Hier in emer
kē wi dat elcke weecht in ons moet hebbē xxvnj
matē inder lengedē. Want si moet begrimē eñ
eyndē in vollyeit der gracie gads. Want elck goet
menschē vyter vollyeit synre gracie die om got
sunderlinge vleent heft. Soe volbrenget hi die wit
der x gebadē na synre wijs. Eñ dat moet syn oñ
unds vij principael weechtē. Eñ elcke weecht van
vij wort vierholdiger wijs gewracht alsoe als ic
v voergeleecht hebbe. Eñ dat syn xxvnj matē vā
elckere uwē vij baellchē eñ vij matē. Eñ in vollyt
der gracie gads daer alle dese weechtē begrimē eñ
eyndē daer syn si een greetelic straet eñ een leuē
Eñ hier om heft elcke weecht in oerē gronde die
lengede alre weechtē. Want si begint in die witte
uwe der onnoeselheit eñ bluet onnoesel. Eñ sy
wort wolbracht in die dubbel roede uwe der car
tatē. eñ elcke cortine was vij matē breet. Hier
mede proeuē wy dat wi onse wechsamheit breidē

sullē ůwaert tot gade eñ vitwaert tot allē menschē
Eñ dit moet sijn viervoldiget wijs in elkē goedē werkē. Want elc goet werck moet van noedē hebben
vier eygenschappē. Want et moet gherechtich werdē
Ontoetselic. beschedelic. mildelicke eñ caritatelick
Eñ elcke eygenschap van delen vierē heft die ander
eygenschap in oer. want men machse niet scheidē
Eñ hier om was elcke baetsche vandē inslage diver
s doet die cortinē mit matē lanc. Eñ dat was die
breede elker cortmē. Hier na sprack onse hē alsō
Ghi sult die mi cortinē te gader voegē in een seyle
eñ die ander vijf in een ander seile. Eñ gi sult
makē. l. strickē van iacinter ůwē in elken deel
in die sidē eñ in die hoeckē vandē cortinē. Eñ alsoe
in gheneyet die strickē dat elcke strickē tegen den
anderē come. Eñ die. l. strickē den anderē werdē toe
gheuoeget in. l. guldē ringhe. Daer men niede te ga
der sal voegē die seilē vandē cortinē. Alsoe tattet
een tabernakel werde. Hier in ůtsaen wi dat
wi moetē onse ynwendighe salicheit dat is on
se gheestelicke gheuoelē vgadrē eñ leduch halden
in een redelic beuindē. Eñ inkerē totter woerheit
die got vtcomt van bouē. Eñ alsoe wort ons vā
bōnen geleert die rechte wijs der doechdē eñ der
gebaden ons hē. Eñ mder seluer ledicheit moetē
wi ons sinlic wtkerē met enē redelickē beuo
len totter heliger scriftuerē eñ totte leuen der
heiligē. Doe wort ons van butē geleert die selue
wise der doechdē eñ der gebadē ons hē. Eñ dit re
delicke beuindē vytkerende eñ in kerende dat sijn
die twee seilē van x cortinē. Daer die doechdē eñ
die gebade gods in vgadert sijn. Eñ elck seil van
delen tween moet hebbē l. strickē van iacinter

verwē·Eñ lyer toe moetē wi makē·l ringe van
golde daer men die stricke in vgadrē sal·Hier
mede proeuē wi dat wi moegē dragē in onse rede
lycke genoechē vyftinnich·Eñ een van dēsen vieu
uynt eñ begeert in die eer gads te volbrengē die
x gebade met allē dechdē·Eñ lyer om heft elck
een x ringe van golde·dat sijn die vyf sinne·l rin
ge·Eñ in elckē ruck vgadrē twe scakē·dat is
vyt elckē seilē een scake·Eñ elc scaek beduyt oē
een vdaert gemerck vytwart of nuwart siende
Of die waerheit die geleert wort van butē eñ
van binnē gelyt is·Dat die cortinē der dechden
met en rimpē mer altoes effen gelyt ourhaldē
werdē in die guldē ringe der uyninēder begertē
In dēser vgadringe der cortinē in een dersel·soe
was die breide alle der cortinē xl maté·eñ die
lengde xxviij·Eñ aldus die breide der cortinē die
lengde des dēsels wordē·Eñ die lengde der cortinē
die breide des dēsels·Hier mede vltē wi een v
gadringe alre dechden eñ alle der gebadē in enē
geestelickē staet·Want die vij dechdē vierualdi
ger wys geoefent eñ beletē die makē xxviij
maté·Eñ si cierē eñ lerē ons ter rechter tiden
in onnoselheidē eñ in allē dinghē die ons vor
derlīc moegē·Eñ si beschermē ons ter luchter tidē
tegen al dat ons hinderē moege of vtragē·Eñ
aldus makē die vij dechdē die breide eens geeste
lickē staets·Die x gebade volmakē die lengde·wāt
die vij gebade vierualdiger wys geoefent eñ be
letē·Ordinerē ons vytwart wechsamlic tot on
sen euen kerstē nut xxviij maté·Eñ die drie an
der gebade voegē ons wechsamlic nuwart te gade
nut xij maté·Eñ aldus hebbē wi die lengde van

een iuynlic begerē die wil gads nut allē dechdē te volbrē gē in die eer gads als onse redē gheuoelen

xl matē Hier na suldi wetē dat dat taber na
kel was vierstantich sonder in die lengde wāt
die wande waré x matē hoech in elke side eñ en
was bouē bouē slechts ellen. Eñ x matē breet
gelyc den vloere van bynnē. Dit is te gader
ongrāns sonder die vloer xxx matē eñ en was
xxx matē lanc. Eñ stout oest eñ west als onse
kerkē den. In dat oest teghē der sonnē opgaut
wart altemael apē. eñ nut west altemael be
slatē. In was dit dexsel vandē cortinē xxvnj
matē breet. Eñ hier om gebrack om mder brei
den in elke side des tabernakels een mate dat
die eerde met en voerde. Hier mede ó staen wy
dat die grout ons vrien begrijps is eenvoldich
sonder wise eñ ongebeelt van allē dechdē eñ hi
bluet altoes ledich in om seluē eñ ongebeelt vā
allē dechtlickē werkē. Eñ vyt syne veruen begh
int alle wise der dechdē. opvaert te werken een
mate bouē om seluē wāt hi sueket die eer gads
eñ anders niet. eñ hier om en moegē die cortinē
der dechdē synē grout niet gereikē wāt in
om seluē en is hi anders niet dan weseliche mynne
eñ vruechte. Eñ hier om syn al onse tvachtē nut
al oerē werkē indē grout ons vriē begrijps een
voldich eñ ongebeelt eñ een unitē vriē begrijpē
Hier na suldi wetē dat int twelf eynde des
tabernakels soe hinc dat dexsel vandē cortinē
ouer den tabernakel x matē lanc eude xxvnj.
matē breet. Eñ dit eynde des dexsels x matē ho
ge. dat clocstenunē in drie. Eñ in elkē side waré
dese eynde jx matē breet. gelyc dat si vanden
sidē des tabernakels quamē. Mer die mydelste
pertie die recht van bouē neder quam die was

x̄ maten lanc eñ breet gelijc den tabernakel. Die
een pertie die vander rechter sidē quam die was
weder om gevoeget totter slinker sidē. Eñ die
slinker ptie totter totter rechter sidē alloc dat
si twe voet lagē int west eynde des taber̄nakels
Eñ si hingē oec een mate bouē die eerde alloc als
si in die sidē dedē. want et was die selue breide nyet
die nyddelste pertie van desen driē die van bouē neder
quam die x̄ maten lanc eñ breet was. Die bedectē die
ander twe ptiē want si ginck van bouē neder totter
eerdē een mate onder alle die cortinē. Eñ aldus was
dat decsel vandē cortinē drievoldich in dat west eynde
des tabernakels. Hyer in werdē wi geleert dat die sta
en van allē dechden drievoldich is in dat oulste ons ta
ber̄nakels. dat is in die enige onser oulster cracht
dāt onse memorie belit die waerheit eñ alle dech
den inttē inlien inder vlstandicheit. Want daer in
werdē alle wisē der dechdē geleert. Eñ onse vlstaen
weder om gevoeget totter memorie belit die selue
waerheit mit allē dechdē inttē inlien inder memorie
Want daer in werdē alle wise der dechdē beletē eñ
onthaldē mer si en voerē den grout der emcheit nyet
want si syn beide gebeelt mit wisen der dechden
Eñ hier om en gaen die cortinē der dechdē mer x̄
matē neder in elke side. Eñ in dat west eynde des
tabernakels oec. Want alle geordende wise der dech
den syn bevaen in x̄ principael wisen daer mede
vlstect x̄ ordene of x̄ core der engelē eñ der
heiligē. Alder die derde cracht inder enigē dat is die
nyēnede cracht die eerst eñ oulformet alle wise der
dechdē mit nyēnē. Eñ si geet noch een er mate ne
der mit oere eerheit eñ int allē dechdē tot inden
grout der emcheit. Eñ hier om heft si x̄ maten

eñ x bacchtyē rechte nedergaende ¶ Want si volmaect die rechte lengde alre doechdē mette oūlidene alre reden eñ alre wisen tot mē groot der enicheit Eñ in desen nedergange of oūgange soe maect die mȳnede cracht vander memorie een bloet gedachte Eñ vandē vlitē ene bloet gelichte ¶ Want mē mist mider enicheit soe werdē alle doechden volbracht eñ alle crachtē wiselooes eñ beeldeloos ¶ Want dit werck is boue redene ¶ want et is dat hoechste werck der mynne eñ anders niet dan ongebeelde wiselose mȳne Eñ in oerē wiselosen wesen heft si die ix matē dat sijn die ix wisen der doechdē beletē Eñ oer eygē wesen dat is een oūlidē alre wisen in mȳnē sonder wisē eñ dit is die vierde maet vandē contrue Die rechtē gronde eenvoldich oūlidet een maet sant eñ x maten breet ¶ Want al is die maet cort van werkē die mȳne is envich eñ vermyet altoes Eñ si volbrēget die wt gheheel eñ cleuer altoes an gade Eñ si voeget ons mit al oūsē crachtē mē gront der enicheit Eñ alsoe volmaken wi dat decsel van x contmen mit al der cierheit Hier na sprack onse heer tot moyses aldus ghi sult maken xi tarē laken dat dack mede te bedeckē Elcke tare sal xxx. maten lanck sijn eñ vij matē breet ¶ Dit desen xi laken die gemaect ware vau geuen tare soe verstaen wi volcomē oetmoedicheit ¶ Want alsoe als die geuē sterp sijn van gelichte eñ si begeren steerpe spise Eñ si wandere eñ tulbē geeren op steenrutsen eñ in hoegē stedē Alsoe gelijckerwijs boue allē wedsdē sterpte oetmoedicheit onse ynwendige gelichte Eñ si duet ons begerē een starp hart vwozpē leuē eñ dit is een spise der

oetmoedigeit ijtē. Eñ xp̄s ſelue die hoge ſtreuut-
le die is een woñgt der een een ruſt der oetmoedi
geit. Want nedergāē in oetmodicheidē dat is een
op graen bouē alle hoecht der heuelē. Eñ hier om
moetē wi die oetmoedicheit ſelue ſijn. eñ wi ſullē
le dragē in ons ſelue eñ oefenē in al oulē werkē
Want alle die grauē die wi van gade outfaē. ende
alle die goede werkē die wi werkē oñmids die ga
uē gads. die moetē al oñdert ſijn mit oetmoedicht
Of ſi vluchē die vive hore cierheit eñ hore wechſā
heit. nu hebbē wi hier voer geſeecht van x cortuē
dael wi die wit gads unt allē doechdē bi verſtaen
Eñ hier ſijn xi labē van gratē haré. daer wi alle
manierē van oetmodicheidē mede vſtaē. Eñ nader
ſeluer tijt dat wi die doechdē oefenē ſoe moeten
wi mede oefenē oetmoedicheit die oulē doechden
bedect. Eñ hier om moetē die x haré der oetmoe
dicheit bedeckē die x cortuē al ouler doechden.
Nuter elfter haré bedeckē wi ons ſelue. Nu ſijn
die haré xxx matē lauck eñ die cortuē met xxvij
matē. Eñ hier om gaen die haré ter eerdē in elke
lide des taberuakels een mate benedē alle den cor
tuē der doechdē. Want oetmoedicheit is die grout
die alle doechdē outhalt. Eñ hier om moetē alle
doechdē begrunē wit euē oetmoedigē grounde. eñ ſi
moetē volbracht werdē in dat ſelue. Eñ mēs groot
der oetmoedigeit gelatēheit beluttē wi ruſte ende
die vrucht al ouler doechdē. gelijc dat wi in vrijhei
tē doen. Want vrijheit eñ oetmoedicheit dat is
hoecheit eñ nederheit die ſijn gelijc in edelheit.
hier in moegē wi ruſtē eñ in allē doechden met
eñ hier om moetē wi oetmoedicheit oefenē in allē
doechdē voer eñ na. want ſi outhalt alle doechden

eñ ouderd al doechdē. Eñ hier om gingē die harē in elke side neder totter eerdē onder alle die cortuēn. want sonder oetmoedicheit en mochtē wi ghēen guet werck beghinnen sonder vremde meininge noch volbrēgē. wi en soldens te mere eñ te beter willen syn. Eñ hier om gaen die harē der oetmoedicheit in elke side des tabernakels een mate neder. op dat wi oñmids om alle doechdē begrinen volbrengē eñ onthaldē. Eñ hier mede hebbē wy die lengde van alle den haren. Die breide was ny matē gelyc den cortinē. want alsoe als wy die doechden vieruoldiger wys oeffenē moetē. Alsoe moetn wile nider seluer wilen met oetmoedicheit bedechē. want onse toeūlacht sal bouē allē onsen goedē werkē alleē syn m die genade gods. ende m alle onsen werkē met. Doert soe sprack ou se hē aldus. ghi sult die vyf harē te gad voegē m een m dat achterste eynde des tabernakels eñ die ander vj daer tegheē ogaderē. Alsoe dat ghi die seste haer. dat is die een helfte vander selster harē dubbel legghet m dat voerhoeft des tabernakels. Eñ die ander helfte m dat achterste eynde des tabernakels. Eñ van elkē deel dat is van elcker helftē der seleester harē sal een mate neder hangē. Eñ die ander maet sal geuoecht syn bouē optē tabernakel op die and harē. Also dat si die side des tabernakels dat syn die ny hoeckē beschermē moegē teghē storm wide eñ alre hande ongeweder. Hier mede proeuen wy dat die xl lakē van haren ogaderd waren m twe ptiē dat is m twe harē. Eñ die xl harē laghē twers eñ bedectē den tabernakel. Eñ alle die cortinē vandē nigange voer tot achter op

die eerde. Hier in werdē wy geleert dat onse
oetmoedicheyt moet geteilt sijn in twēē. Wāt
wy moetē oetmoedich sijn gode eñ onsen euē
kerstē. Eñ hier om sullen wy mit onsen rede
likē ghenoelē. dat vysselinnich is geheel onghe-
duldt eñ oetmoedelic mit alre toechsamē
Also dat wi van bynen die waerheyt gods eñ
alle sijn gauē in oetmoedicheyt ontfaē eñ oui-
heuē mit oetmoedicheyt alle onse toechdē beter
kē eñ belitē. Hier mede hadē wij v hare
vergadert in dat westen ouē tabernā
kels Dat is onse simplicheyt eñ onse rede
licheyt in een oetmoedighe wise voer-
gade. Hier sildi weten dat dese hare
drienoldich te gader ghenoecht was in
dat achterste eynde des tabernakels ghe
lijc den cortinen die sy bedecten. want al
soe ghelten ghelikē wijs als onse doechdē
drienoldighen wijs beseté werden in
die enicghe onsen ouersten cracht.
Dat is hebbe wisselic. eñ nyttelic. alsoe
werden si drienoldigen wijs nyt oet-
moede bedect. op dat wise altoes behal-
den ayen die cortine en geet mer een
voldich neder tōten eerden Eñ die hare
geet drienoldich. Want in wise den doget
soe lider die mynende cracht alleine nyt
angebeelden wiselosen mynē al wise den
doechdē tot nuden gront der einicheyt
Eñ hier om die cortine eenvoldich
die neden gaet sullen na wise den oet
moedicheyt die diepen is dan de al
doechden ¶ Soe g gaen onse ouer-

die ouerste achtren neder uyt enen
verren oers selfs tot inden gront der
oetmoedigher ghelatenheit Ēn dese
gront is ledich ēn eenvoldich Ēn in
desen gront sien wy sulke oetmoedic
heit ēn weselike mīne ēn enicheit ēn
vrilheit ēn rechten alre doechden ēn
volheit alre gnē Ēn hier is om is
die hare drievoldich die totten aerdē
neder gaet Want si beduet ons den
rechten wēdlinck onser ouersten achti
ten tot in die ynechste vreedsaemheit
Nu moeten wy die andere v hare in ēē
hier tegē vergaderē wyn Want wy moe
ten al onse sinne van buten uterckē
Ēn ouer inne oetmoet enygē ēn dwyn
gen onder onse redelicheit Alsoe dat wy
ledich die wit ēn al doechdē van buten
leren Ēn oefenē moegē sonder belagē
Off enich genoeghē te suchten in onser
synlicheit Ēn hier om als wy al dat
gedaen hebbē dat wy geleustē moegē
van butē ēn van binnē te gaē ēn toe
onsen euen keerstē Soe ēn moegen wy
onse ons selvē met belagē in al onsen
doechtelikē werkē Ēn hier mede heb
ben wy y hare der oetmoedicheit daer
wy medē onderdenckien al onse oetmē
der doechdē Alyttes elfter harē die
wy dubbel leggē sullen voer ēn nach
ter onsen tabernakel soe ystaen een
wy een musghagē ons selfs ēn onser
werkē Want in dien dat wy ons sel

ueu uuet·eu behagē in allen doechden
soe syn wy eenwoldich gedeet mayt x la
kenē van geuē hare Mer nidē mishā
gen ons selfs ēn al onser werkē soe
leggē wy die elfte hare voer· eū achter·
op die ander hare Ēn dese elfte haue
moet langes doer· gedoeft syn in twee
Want den oetmoedigē tuget syn groot
dat hi gade noch den menschē recht
eū doet ēn in allen synē werkē ter·
rechter· doecht te luttel is Ēn hier·
om delt hi dese hare synre mishagēs
in twee eū beschermet eū bedect sy·
nē tabernakel dubbel voer· eū ach
ter· Want uit gerechte mishagē synre
selues duet ons dat hi gade en alle mēsche
te luttel is in allen dinghe Ēn dat mis
hagē ons zelues moet een maet neder
hangē an onsen tabernakel beide voer·
en achter· Want wy moetē ons in oet
moede gade alsoe ueder geuē dat ons
got mayt smaake noch mayt s̄ troeste·
noch mayt allen synē gauen die hi ōs
geuen mach· verheffen met en moe
gen noch mayt groeuer ellendicheit
van onstwest· van bedrūen bedruc
ken noch beswerē en moegē Want al
is oetmoedicheit ēn vrihēit gestarke
in oeren werken· nochtaue syn se
altoes ongeseheiden Want alsoe als
dat gemoede in vmer· werdich op gaet
te gade in ewigen rusten Alsoe gaet
oec mayt wanheiden in oetmoedicheit

neder c[illegible] ſmuck om ſelue̅ in gade in die
ſelue ewige ruſte Ēn hier is neder-
gaen en op gaen gelijc in edelheit wāt
ſi leuen en werken beide vit enen
gronde der doechſaemheit & Gyet aldus
ſal onſe maet dubbel liggē · en gade ned
hangen in dat achterſte eynde des tab
nakels Noch moeten wy een maet ne
der hangē in dat voerhoeft ons taber-
nakels. Want wy moeten ons alloe ned
geuē · en ons ſelues alloe verren onder
allen menſchē Dat ons ere en ryc-
dō en al dat ons die werlt van buē bie-
nach en voerſpoede · dat al die onſe ge
moede verheffen nocht vblide en moe
ge Ēn wy moetē alloe neder ſyn en
oetmoedige ⁊ gelatenheit ons ſelues
dat en gene ſwaerheit der tot noch den
ewicheit onſe gemoede gerekē noch
bedruckē moege Ēn hier om gruck
die elfte haue voer en achter tē vier
hoeken neder tonen eenden Dat is
totē groot gewaen ger vreedſaemh
den geen duc ontſaē en mach Siet
aldus werden wy myner elfen
haē waed beſchermet tegē hef en
leet Ēn tegē al de dat ons leeuen
nach in beidē ſiden de dat is vit
wart en mynart toe gade en toe
onſen euē keerſten.

Ex
Bibliotheca Regia
Berolinensis

(197 Lel.)

a: ỹ pons es u
mans u. uolun

Iustificę dñi rectę lętificantes corda. precęp
dñi lucidū illuminans oculos
Timor dñi sęs ymanens in sęcm sęcī. iudic
dñi uera iustificata in semę ipsa ℣ mult
Desiderabilia sup aurū ę lapidē preciosū m
ę dulciora sup mel ę fauum ℣ retribui
Ten̄i seruus tuus custodit ea. in custodi
Delicta quis intelligit ab occultis mei mu
me. ę ab alienis parce seruo tuo
Si mei n̄ fuerint dominata tunc immacu
ero. ę emundabor a delicto maximo
Et erunt ut cōplaceant eloquia oris mi
meditatio cordis mei in cōspectu tuo sę
Dn̄e adiutor m̄s. ę redēptor m̄s.

Pissime dñę quirginali thalamo prodiens̄ lubenter nos ad
patrii ascendere docuisti. Imm̄sa clemętią tuą exposcim
lege tua cuersi. p̄ cepta tuis illuminati. testimonijs eru
mierear̄ ę ab alienis ę ab occultis utriusq; emundari. p
s̄ dd̄ pphę i fine. i. i xp̄m respicientis. t i fine. i. i esum
rē poz. ut i superiori psalmo. Pphā prudens xp̄m regē m̄m e
nob bellaturus sit erat diabolū. ę sacerdotē erat̄ nūm sui
cū p nob corp̄ ę aiam̄ dō sit incruce oblaturus. orat d
peō. ut eū in passione pse ut n̄ cedat ℣ resurgat ℣
humano genere ut saluet̄ orantē exaudiat. ę desideriū
cōpleat. ℣ cētera firm. ę Et n̄ ideo orat ut peō nec
orare. sed ut hoc futurū ostendat. ℣ ad exēplū comēpor
sugę quanū huius rei desideriū hāpuerit innuat
Iob erat̄ in tēpore plenitudinis exēplū bone dilectio
erga eu habendę dimittat.

Exaudiat te dn̄s in die tribulatio
pregat te nomen dī iacob ℣ tueat
Mittat tibi auxiliū de sco. ę de syo
Oēnes sit omis sacrificij tui. ę holoc